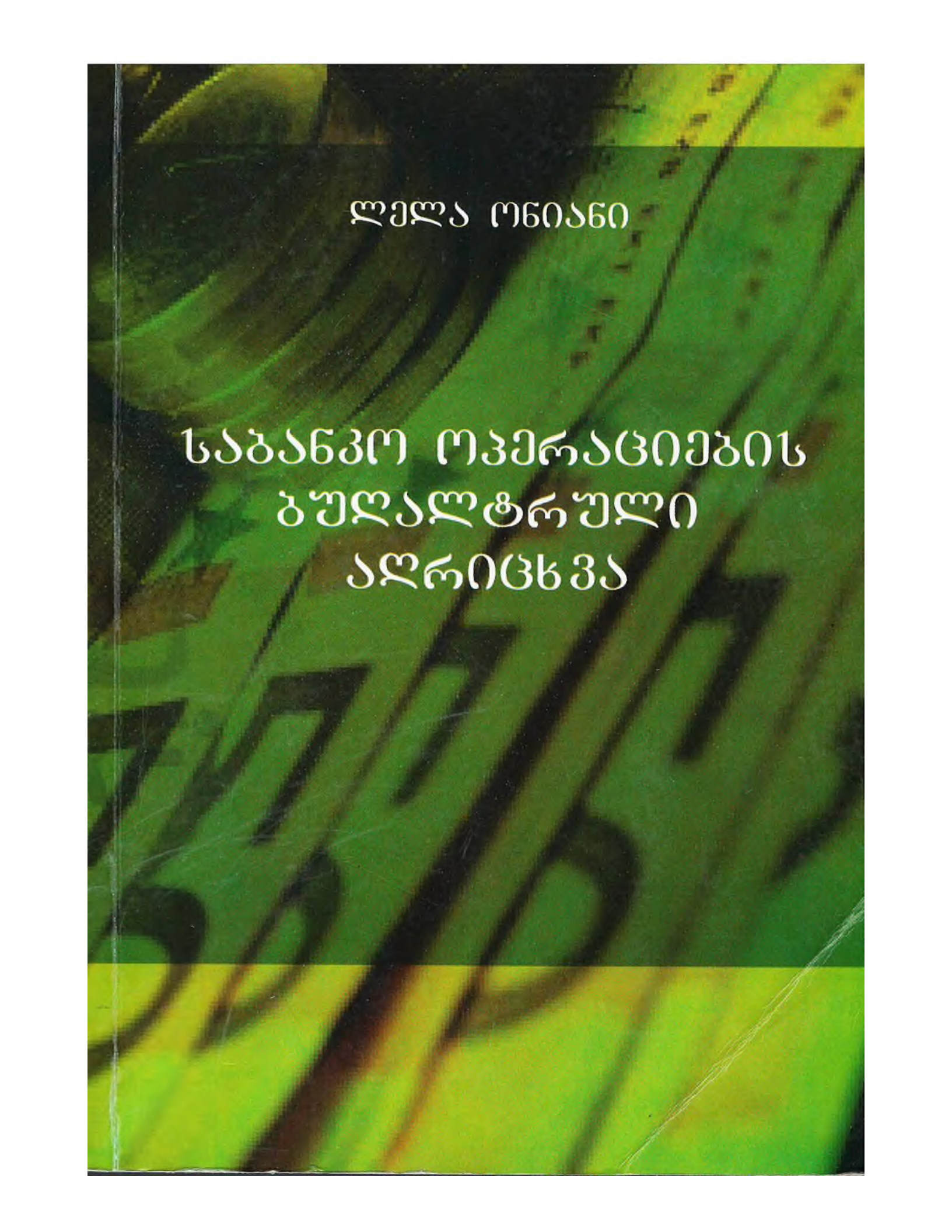

ლელა ონიანი

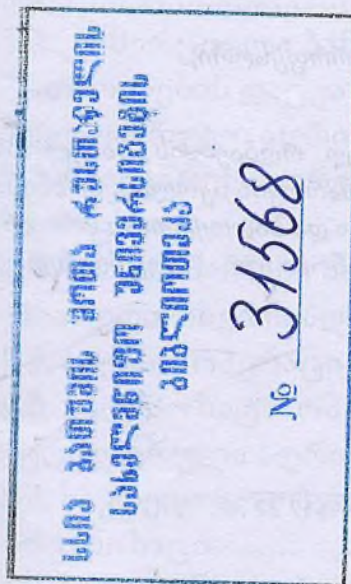
საბანკო ოპერაციების
ბუღალტრული
აღრიცხვა

336.717.16(045.8)

ლელა ონიანი

მ-47

**საბანკო ოპერაციების
ბუღალტრული აღრიცხვა**

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2013

სახელმძღვანელოში საერთაშორისო სტანდარტებისა და საერთაშორისო აღრიცხვის ძირითად პრინციპებზე მუშავებული ანგარიშთა გეგმისა და სხვა ნორმატიული დოკუმენტების საფუძველზე წარმოდგენილი საბანკო ოპერაციების ტექნოლოგიებისა და მათი ბუღალტრული აღრიცხვის ორგანიზაციის ძირითადი პრინციპები და მეთოდოლოგიური საფუძვლები, ბანკის ფუნქციონირების ვალდებულებებისა და მიღებული ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვის ორგანიზაცია, ბუღალტრული და ფინანსური ანგარიშგების წესები და ფორმები.

წინამდებარე სახელმძღვანელოში განხილული ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული საკითხები იძლევა პროფესიულ ცოდნას კომერციული ბანკების საქმიანობის ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების სფეროში.

სახელმძღვანელო - „საბანკო ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვა“ გასკუთვნილი უმაღლესი სასწავლებლის, ფინანსები და საბანკო საქმისა და ბუღალტრული აღრიცხვისა და აუდიტის სპეციალისტების სტუდენტებისათვის, ასევე შეიძლება ისარგებლონ ბანკებისა და სხვა საკრედიტო დაწესებულებათა ფინანსურმა მენეჯერებმა და ბუღალტრებმა.

წიგნი რეკომენდებულია სახელმძღვანელოდ შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა, ბიზნესისა და სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტის სამჭოს (30.07.2013წ. ოქმი № 11) მიერ.

რედაქტორი: **ასიკო ცინცაძე**, ასოცირებული პროფესორი, ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი

რეცენზენტები: **ვლადიმერ ლლონტი**, სრული პროფესორი, ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი

თამარ გამსახურდია - გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის, ბიზნესისა და მართვის სკოლის, ბიზნესის ადმინისტრირების სამაკალაურო და სადოქტორო პროგრამების ხელმძღვანელი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, სრული პროფესორი

© ლ. ონიანი, 2013

გამომცემლობა „**UNIVERSAL**“, 2013

თბილისი, მ-779, მ. ჯანაშიას ხაზი, 19. ☎: 1 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge

ISBN 978-9941-22-107-1

სარჩავი

შესავალი	5
თავი 1. ბუღალტრული აღრიცხვის საფუძვლები	
კომერციულ ბანკებში	7
1.1. ბუღალტრული აღრიცხვის საგანი და მეთოდი	
საბანკო სისტემაში	7
1.2. კომერციული ბანკების სააღრიცხვო	
პოლიტიკა	15
1.3. კომერციული ბანკების ბუღალტრული აღრიცხვის	
ანგარიშთა გეგმის სტრუქტურული დახასიათება	20
1.4. სამეურნეო ოპერაციათა ოთხი ტიპი და	
მათი გავლენა ბალანსზე	81
თავი 2. საბანკო ოპერაციების ბუღალტრული	
აღრიცხვა	84
2.1. კომერციული ბანკების შექმნისა და ლიცენზირების	
წესი	84
2.2. კომერციული ბანკების მიერ მინიმალური სარეზერვო	
მოთხოვნების დაცვა და რეზერვების შექმნის	
ბუღალტრული აღრიცხვა	87
2.3. საანგარიშსწორებო ოპერაციების ბუღალტრული	
აღრიცხვა	93
2.4. ბანკთაშორისი საკორესპონდენტო	
ურთიერთობების აღრიცხვის წესი და ორგანიზაცია	118
2.5. საკასო ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვა	120
2.6. სადეპოზიტო ოპერაციები და მათი	
ბუღალტრული აღრიცხვა	129
2.7. საკრედიტო ოპერაციების აღრიცხვის წესი და	
ორგანიზაცია	137
2.8. სალიზინგო ოპერაციები და მათი	
ბუღალტრული აღრიცხვა	152
2.9. ოპერაციები ფასიან ქალაქებზე და მათი	
ბუღალტრული აღრიცხვა	158

2.10. ფაქტორინგული ოპერაციები და მათი ბუღალტრული აღრიცხვა	176
--	-----

თავი 3. ბანკის შიდა ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვა	181
3.1. ბანკის ძირითადი საშუალებების ბუღალტრული აღრიცხვა	181
3.2. სამეურნეო მასალებისა და მარაგების აღრიცხვა	187
3.3. ბანკის პერსონალის შრომის ანაზღაურებისა და სხვა ვალდებულებათა აღრიცხვა	189
3.4. ბანკის კაპიტალის ფორმირება და ბუღალტრული აღრიცხვა	192
3.5. კომერციული ბანკის შემოსავლებისა და ხარჯების სტრუქტურა და ფინანსური შედეგების ბუღალტრული აღრიცხვა	198

თავი 4. კომერციული ბანკების ანგარიშგება	208
4.1. ფინანსური ანგარიშგების არსი და მნიშვნელობა ბანკებში	208
4.2. ბანკის ფინანსური შედეგების შესახებ ანგარიშგება	212

თავი 5. საბანკო აუდიტი	218
5.1. კომერციული ბანკის შიდა კონტროლი და აუდიტი	218
5.2. კომერციული ბანკების გარეაუდიტორული შემოწმება	229

თავი 6. პრაქტიკული სამუშაო - „საოპერაციო დღე“	236
--	------------

შესავალი

კომერციული ბანკი არის მაღალორგანიზებული საკრედიტო ორგანიზაცია, ეროვნული ბანკის მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც იღებს დეპოზიტებს და მათი გამოყენებით თავისი სახელით აწარმოებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ საბანკო საქმიანობას.

ბანკების საშუალებით ხდება დროებით თავისუფალი ფულადი სახსრების აკუმულაცია და მათი მიზნობრივი გადახანალება. ბანკი წარმოადგენს სუბიექტს, რომელიც საწესდებო საქმიანობიდან გამომდინარე აკმაყოფილებს საზოგადოების მოთხოვნებს და შედეგად ლეზულობს მოგებას. კლიენტებთან ურთიერთობაში ბანკი გამოდის პარტნიორი, რომლის საქმიანობაც უნდა ემყარებოდეს ნებაყოფილობით ურთიერთდახმარებასა და ორმხრივ ინტერესებს. ხანგრძლივი პარტნიორობა კლიენტებთან და ურთიერთნდობის ჩამოყალიბება საშუალებას მისცემს ორივე მხარეს, რაციონალურად და სწორად გამოიყენონ რესურსები, მიზნობრივად დააბანდონ კაპიტალი და გაზარდონ შემოსავლები.

ბანკის სანებდებო საქმიანობის შედეგებით დაინტერესებულიები არიან, როგორც დამფუძნებლები და ინვესტორები ასევე კლიენტებიც, ამიტომაცაა, რომ აქაც, ისევე როგორც სხვა სფეროებშიც საერთაშორისო სტანდარტებით ბუღალტრული აღრიცხვა-ანგარიშგების წარმოებას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, რადგან იგი უზრუნველყოფს საბაზრო ეკონომიკის პირობებში საბანკო ინფორმაციისადმი შიდა და გარე მომხმარებლების მხრიდან გაზრდილი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას. მისი მიზანია საბანკო ოპერაციების დეტალური და სრულყოფილი აღრიცხვით უზრუნველყოს საფინანსო ანგარიშგების მომზადება, რომელიც საშუალებას აძლევს ბანკის ხელმძღვანელობას, აქციონერებს და სხვა კატეგორიის მომხმარებლებს მიიღონ უტყუარი ინფორმაცია ბანკის ფინანსური მდგომარეობის შესახებ, აგრეთვე ხელს

უწყობს ადგილობრივი საბანკო დანესებულებების მიერ საერთაშორისო საზოგადოების ნდობის მოპოვებას, საინვესტიციო რისკების შემცირებასა და საერთაშორისო ბაზარზე გასვლას.

მაშასადამე, ეკონომიკის განვითარების თანამედროვე ეტაპზე კომერციულ ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვა წარმოადგენს საინფორმაციო ნაკადს ბანკის ქონების, ფულადი საშუალებების, კრედიტების, ფონდების, ფასიანი ქაღალდების, შემოსავლებისა და ხარჯების, ფინანსური შედეგების მდგომარეობისა და მოძრაობის შესახებ, რომელიც მზადდება და ფორმირდება ბანკის სანესახებო საქმიანობის ეფექტური მართვის, კონტროლის, ანალიზისა და სტრატეგიული დაგეგმვის მიზნით.

საქართველოში ბუღალტრული აღრიცხვის წარმოების, ფინანსური ანგარიშგების მომზადების, წარდგენის და ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის ჩატარების სამართლებრივი საფუძვლები რეგულირდება საქართველოს კანონით „ბუღალტრული აღრიცხვისა და ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის შესახებ“ (თბილისი, 2012 წლის 29 ივნისი №6598-რს) და სხვა საკანონმდებლო ხასიათის ნორმატიული აქტებითა და ინსტრუქციებით.

კურსის თანმიმდევრული შესწავლა საშუალებას მოგვცემს ჩამოგვიყალიბდეს ისეთი უნარ-ჩვევები, რომელიც საჭიროა საბანკო სისტემაში ბუღალტრული აღრიცხვა-ანგარიშგების ეფექტური წარმართვისათვის.

თავი 1. ბუღალტრული აღრიცხვის საფუძვლები კომერციულ ბანკებში

1.1. ბუღალტრული აღრიცხვის საბანი და მეთოდი საბანკო სისტემაში

კომერციულ ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვა წარმოადგენს ბანკის ქონების, ფულადი რესურსების, კრედიტების, ფონდების, ფასიანი ქაღალდების, რეზერვების, შემოსავლებისა და ხარჯების, ფინანსური შედეგების შესახებ საინფორმაციო ნყაროს, რომელიც იქმნება ბანკის საქმიანობის მართვის, კონტროლის, ანალიზისა და შემდგომი დაგეგმვის მიზნით. ფინანსური შედეგების, სანესახებო საქმიანობის და მომავალში მისი განვითარების შესაძლებლობათა გაცნობის მიზნით მიმდინარე და სააანგარიშგებო ბუღალტრული ინფორმაციის გაცნობით დაინტერესებულები არიან ბანკის დამფუძნებლები, აქციონერები, ინვესტორები და სხვა თორიდიული თუ ფიზიკური პირები.

ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვის საბანია ბანკის აქტოვები და პასივები.

აქტივები - სახსრები, რომელსაც ეფუძნება ბანკის სამეურნეო საქმიანობა. ესენია:

- ფულადი სახსრები და ძვირფასი ლიონები;
- ფასიანი ქაღალდები და ფინანსური დაბანდებები;
- დეპოზიტები სხვა საკრედიტო დანესებულებებში;
- გაცემული კრედიტები;
- აღრიცხული თამასუქები;
- დებიტორული დავალიანებები;
- ძირითადი საშუალებები;
- არამატერიალური აქტივები;
- მცირეფასიანი საგნები;
- სამეურნეო მასალები;
- ბანკის ხარჯები.

პასივი - წყარო, რომლის ხარჯზეც წარმოიქმნება სახსრები და ზორცილდება საემიანობა:

- საწესდებო კაპიტალი;
- სარეზერვო ფონდები;
- მიზნობრივი ფონდები;
- შოგება;
- მიღებული კრედიტები;
- მოზიდული დეპოზიტები;
- კლიენტთა მიმდინარე, ანგარიშსწორებისა და სხვა ანგარიშებზე არსებული სახსრები;
- გამოშვებული თამასუქები;
- კრედიტორული დავალიანებები;
- ბანკის შემოსავლები.

ძირითადი სამეურნეო ოპერაციები, რომელსაც ბანკი ახორციელებს ესენია: საკასო ოპერაციები, საანგარიშსწორებო ოპერაციები, საკრედიტო ოპერაციები, სადეპოზიტო ოპერაციები, ბანკთაშორისი საკორესპოდენტო ოპერაციები, ოპერაციები ფასიან ქარალდებზე, ბანკის შიდა ოპერაციები, და საბოლოო შედეგების განსაზღვრა.

სამეურნეო ოპერაციად ითვლება ყველა განხორციელებული მოქმედება, რომელიც გაფორმებულია დოკუმენტურად და გავლენას ახდენს ბალანსის აქტივის ან პასივის მუხლებზე ან ორივეზე ერთდროულად.

ბუღალტრული აღრიცხვის ამოცანას წარმოადგენს:

- ბანკის საქმიანობისა და მისი ქონების მდგომარეობის შესახებ დეტალური და ხელმისაწვდომი ინფორმაციის მოზიდება, რომელიც აუცილებელია როგორც ბანკის შიდა მომხმარებლებისთვის, ასევე ინვესტორებისთვის, კრედიტორებისთვის და სხვა.

- ყველა საბანკო ოპერაციის, ნაღდი ფულის მოთხოვნებისა და ვალდებულებების, მატერიალური და ფინანსური რესურსების დეტალური, სრული და სწორი აღრიცხვის წარმოება;

- ბანკის ფინანსური სიმტკიცის უზრუნველყოფისა და უარყოფითი შედეგების თავიდან აცილების მიზნით შიდა სამეურნეო რეზერვების გამოვლენა;

- ბუღალტრული აღრიცხვის მაჩვენებლების გამოყენება მართვითი გადანაცვლებების მიღებაში.

აღნიშნული ამოცანების შესრულება შესაძლებელია სწორი ორგანიზაციისა და ბუღალტრული აღრიცხვის წარმოების შემთხვევაში. ამ მიზნით გამოყენებული წესებისა და ხერხების ერთობლიობა არის სწორედ აღრიცხვის მეთოდი, რომელიც მოიცავს შემდეგ ელემენტებს: დოკუმენტაცია, ინვენტარიზაცია, ანგარიშები, ორმაგი ჩანერა, ბალანსი და ანგარიშგება.

მოკლედ დავახასიათოთ თითოეული მათგანი:

დოკუმენტაცია ეს არის განხორციელებული სამეურნეო ოპერაციის წერილობითი დასტური, რომელიც ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემებს იურიდიულ ძალას ანიჭებს და სააღრიცხვო ინფორმაციის მოზიარების დაწყების საფუძველს წარმოადგენს. დოკუმენტაციის საშუალებით ხდება უწყვეტი ინფორმაციის მიღება ბანკის საწესდებო საქმიანობის შესახებ. აღრიცხვისათვის მიღება მხოლოდ სწორად და სრულყოფილად გაფორმებული დოკუმენტაცია.

ინვენტარიზაცია გულისხმობს მატერიალური ფასეულობების ძირითადი და ფულადი საშუალებების, ძვირფასი ლითონების, მოთხოვნებისა და ვალდებულებების ფაქტობრივ მდგომარეობის გამოვლენას შემოწმებით. ინვენტარიზაცია ადასტურებს საბუღალტრო მონაცემებს ან ავლენს აღრიცხვას საშუალებებსა და ფასეულობებს, დანაკლისებსა და ძარცვას. მისი საშუალებით კონტროლდება ნებისმიერი ქონების დაცულობა, მონმდება სააღრიცხვო მონაცემების სისრულე და საიმედოობა.

ანგარიშები გამოიყენება საბანკო ოპერაციათა ერთგვაროვნების მიხედვით დაჯგუფებისა და მიმდინარე აღრიცხვისათვის. ცალკეულ საშუალებებსა და მათი წარმოქმნის წყაროებზე (რესურსებზე) იწმება ცალკეული ანგარიშები.

ანგარიშები არის ორი სახის: აქტიური და პასიური. სახელწოდება გამომდინარეობს ბალანსის მხარეების - აქტივისა და პასივისაგან და ასახავენ მათ შემადგენლობას. აქტიურ ანგარიშებზე აღირიცხება ბანკის საშუალებები მათი შემადგენლობისა და განთავსების მიხედვით. პასიურ ანგარიშებზე კი საშუალებათა წარმოქმნის წყაროები მიზნობრივი დანიშნულების მიხედვით. ანგარიშების აგებულება მიუხედავად მათი სახეობისა ერთნაირია, ეს არის ცხრილი, რომელიც შედგება ორი მხარისაგან, ერთი მხარე - მარცხენა დებეტისა და მარჯვენა კრედიტის მხარე. ანგარიშთა უმრავლესობისათვის დამახასიათებელია საწყისი და საბოლოო ნაშთები. აქტიური და პასიური ანგარიშებისათვის დებეტისა და კრედიტის დანიშნულება განსხვავებულია:

აქტიური ანგარიშის სქემა

დ	კ
ბანკის საშუალებები საანგარიშო პერიოდის დასაწყისში	საშუალებათა კლება -
საშუალებათა ზრდა +	
სულ დებეტის ბრუნვა	სულ კრედიტის ბრუნვა
საწყის სადებეტო ნაშთს + სულ დებეტის ბრუნვა - სულ კრედიტის ბრუნვა	

პასიური ანგარიშის სქემა

დ	კ
რესურსების კლება -	საწყისი საკრედიტო ნაშთი
	რესურსების ზრდა +
სულ დებეტის ბრუნვა	სულ კრედიტის ბრუნვა
	საწყის საკრედიტო ნაშთს + სულ კრედიტის ბრუნვა -სულ დებეტის ბრუნვა

ყველა საბანკო ოპერაციის თანხა უნდა აისახოს ანგარიშებზე ორჯერ: ერთი ანგარიშის დებეტში და მეორე ანგარიშის კრედიტში, მიუხედავად ანგარიშების სახეებისა. ასეთი წესით ოპერაციათა ჩანერას ჰქვია **ორმაგი ჩანერა** ანუ ანგარიშების კორესპონდენცია (კავშირი).

ორმაგი ჩანერა მნიშვნელოვანია კონტროლის თვალსაზრისით, ვინაიდან მოითხოვს ანგარიშების ჯამური ბრუნვების სავალდებულო დაბალანსებას, რაც ბანკში ხორციელდება ყოველი საანგარიშო პერიოდის ბოლოს (ყოველდღიურად), როცა ბუღალტერია ყველა ანგარიშზე ითვლის სადებეტო და საკრედიტო ბრუნვების ჯამურ მაჩვენებლებს. თანხებს შორის გამოვლენილი უტოლობა მოწმობს ბუღალტრის მიერ საბანკო ოპერაციების გატარების დროს

დაშვებულ შეცდომებზე. ბანკებში ყოველდღიურ ბალანს „საოპერაციო დღე“ ჰქვია.

განზოგადებისა და დაჯგუფების წესის მიხედვით აქტიური და პასიური ანგარიშების შესახებ ინფორმაცია იყოფა სინთეზურად და ანალიზურად.

სინთეზური აღრიცხვის ანგარიშები განკუთვნილია ბანკის საშუალებათა და მათი რესურსების მდგომარეობისა და მოძრაობის ფულად გამოხატულებაში ასახვისათვის. არსებული მონაცემები ანგარიშებისა და პირველ რიგში ბალანსის შედგენის, ასევე საბალანსო მაჩვენებლების ანალიზის საფუძველია. სინთეზური ანგარიშები იყოფა პირველი და მეორე რიგის ანგარიშებად. პირველი რიგის ანგარიშები განზოგადებული ხასიათისაა და ჭირდება დეტალიზაცია, რომელიც ხორციელდება მეორე რიგის ანგარიშებით.

ბანკის საქმიანობის მართვის, კონტროლისა და დაგეგმვისათვის, კლიენტებთან ანგარიშსწორების ორგანიზებისათვის საჭიროა დეტალური პირადი მონაცემები, რომელიც დაწერილობით ახასიათებს ბანკის საქმიანობას, როგორც ფულად, ისე ნატურალურ და შრომით საზომში. ასეთ აღრიცხვასა და შესაბამის ანგარიშებს ანალიზური ეწოდება. ანალიზურ და სინთეზურ ანგარიშებს შორის არსებობს მჭიდრო კავშირი, კერძოდ სინთეზური ანგარიშის ნაშთი უნდა უდრიდეს ყველა მასში შემავალი ანალიზური ანგარიშების ნაშთების ჯამს. თუ სინთეზური ანგარიში აქტიურია, მაშინ მასში შემავალი ანალიზური ანგარიშებიც აქტიურია. სინთეზური ანგარიშების რაოდენობა განსაზღვრულია ანგარიშთა გეგმით, ხოლო ანალიზური ანგარიშების რაოდენობასა და დასახელებებს ბანკი დამოუკიდებლად განსაზღვრავს. ბანკებში ანალიზური აღრიცხვა ინარჩუნება ვალუტის, კლიენტების, ბანკი-კორესპონდენტების, სესხების სახეებისა და სხვა ნიშნების მიხედვით პირადი ანგარიშების გახსნის საფუძველზე. თითოეულ პირად ანგარიშს მინიჭებული აქვს ნომერი და სახელი. ნომერი ერთმნიშვნელოვნად უნდა განსაზღვრავდეს კონკრეტული კლიენტის საკუთრებასა და ინფორმაციის მიზნობრივ დანიშნულებას. პირადი ანგარიშე-

ბი ინარჩუნება ცალკეულ ბარათებზე ან ნიგნებში, რომელშიც მითითებულია: ოპერაციის თარიღი, დოკუმენტის ნომერი, ოპერაციის მიღრი, მოკორესპონდენტო ანგარიშის ნომერი, სადეპოზიტო და საკრედიტო თანხები და ნაშთი.

ბალანსი - როგორც აღრიცხვის მეთოდის ელემენტი წარმოადგენს დაჯგუფებულ საინფორმაციო ნაკადს ბანკის საშუალებებისა და რესურსების შესახებ. ბალანსი ფრანგული წარმოშობის სიტყვაა და *balance* - სასწორის ნიშნავს ანუ განოწასწორებას, წონასწორობის დაცვას. ბალანსის ცხრილი შედგება ორი ნაწილისაგან აქტივი - რომელიც ახასიათებს ბანკის საშუალებათა მდგომარეობასა და განლაგებას და პასივი - რომელიც ახასიათებს რესურსების მდგომარეობასა და მათ მიზნობრივობას განსაზღვრული თარიღისათვის. აქტივის მუხლების ჯამი ტოლი უნდა იყოს პასივის მუხლების ჯამისა. გავცნოთ ბანკის ბალანსის შემოკლებულ ვარიანტს.

აქტივი	თანხა
1. საღარო	
2. ფულადი სახსრები ცენტრალურ ბანკში	
სარეზერვო ანგარიშზე	
3. ფულადი სახსრები ბანკ-კორესპონდენტებთან	
4. ბანკის დებიტორები	
5. ბანკის მიერ გაცემული კრედიტები	
6. ფასიანი ქაღალდები; აქციები ბანკის მიერ შეძენილი	
7. შენობა-ნაგებობები და სხვა ძირითადი საშუალებები	
8. ხარჯები	
9. სხვა აქტივები	
ბალანსი	

პასივი	თანხა
1. განადგებული კაპიტალი	
2. საემისიო კაპიტალი	
3. საერთო რეზერვი	
4. კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები	
5. ბანკი-კორესპოდენტების ანგარიშები	
6. ვადიანი დეპოზიტები	
7. მიღებული კრედიტები სხვა ბანკებიდან	
8. შემოსავლები	
9. სხვა პასივები	
ბალანსი	

ბანკები საქმიანობის ოპერატიული კონტროლის, მართვისა და ანალიზის მიზნით სხვა სამეურნეო სუბიექტებისაგან განსხვავებით ყოველდღიურად ადგენენ ანგარიშგების ფორმას „საოპერაციო დღე“. საოპერაციო დღე მოიცავს ინფორმაციას არა მარტო საშუალებათა და რესურსების ნაშთების შესახებ, არამედ სინთეზურ ანგარიშებზე არსებული ბრუნვების შესახებაც. (იხ. ცხრილი #1)

ცხრილი #1

შეორე რიგის სინთეზური ანგარიშები	საწყისი ნაშთები		ბრუნვები		საბოლოო ნაშთები	
	დ	კ	დ	კ	დ	კ

ანგარიშგება - ბევრად უფრო ვრცლად წარმოაჩენს ბანკის საწესდებო საქმიანობას და იგი მოიცავს დამატებით ცხრილებს, რომლებიც ახასიათებენ შემოსავლებსა და ხარჯებს, სავალუტო სახსრებს, საგადასახადო დაბეგერის ბაზას, ეკონომიკური სტიმულირების ფონდებს, რეზერვებსა და ა.შ. აღნიშნული ფორმები სრულად აკმაყოფილებს ბუღალტრული აღრიცხვის მიმართ წაყენებულ მოთხოვნებს ბანკის საქმიანობაზე საინფორმაციო უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით.

1.2. კომერციული ბანკების სააღრიცხვო პოლიტიკა

საქართველოს კანონი „ბუღალტრული აღრიცხვისა და ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის შესახებ“ (თბილისი, 2012 წლის 29 ივნისი №6598-რს) განსაზღვრავს საქართველოში ბუღალტრული აღრიცხვის წარმოების, ფინანსური ანგარიშგების მომზადების, წარდგენისა და ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის ჩატარების ზოგად პრინციპებსა და წესებს.

ბუღალტრული აღრიცხვის ორგანიზაცია კომერციულ ბანკებში გულისხმობს საბუღალტრო საქმიანობის მოწყობას განსაზღვრული პირობებისა და მდგომარეობის გათვალისწინებით. იგი ეყრდნობა ბუღალტრული აღრიცხვის წესებს, თანმიმდევრობასა და ვადებს.

ბუღალტრული აღრიცხვა კომერციულ ბანკებში რეგულირდება სამეწარმეო, საგადასახადო და სამოქალაქო სამართლით, რომელთაგან განმსაზღვრელ ფუნქციას ასრულებს სამეწარმეო სამართალი, ვინაიდან მასში წარმოდგენილია ზოგადად საწარმოოს ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგებლობის სამართლებრივი საფუძვლები.

ბუღალტრული აღრიცხვის ორგანიზაცია კომერციულ ბანკებში ითვლება რაციონალურად თუ იგი პასუხობს შემდეგ მოთხოვნებს:

1. კომერციული ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვა და ანგარიშგება უნდა შეესაბამებოდეს საერთაშორისო სტანდარტებს;

2. კომერციულ ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვა უნდა იყოს სწორი, სრულყოფილი, გასაგები და ორადი ასახვის სისტემაზე აგებული;

3. საბანკო საქმიანობაზე ინფორმაცია არის სრულფასოვანი და დროული.

კომერციულ ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვის ორგანიზაციის რაციონალურად მოწყობისთვის გათვა-

ლისწინებული უნდა იქნეს ყველა ის პირობა რომელიც განსაზღვრავს აღრიცხვის სისწორეს, თავისდროულობას, მთლიანობას და ხარისხს. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს კომერციული ბანკის ორგანიზაციული სტრუქტურის შესწავლაზე, სააღრიცხვო განყოფილებებს შორის ურთიერთობათა კოორდინაციაზე, დოკუმენტბრუნვის გეგმაზე და სხვა.

ბანკებს შემუშავებული და დამტკიცებული აქვთ სააღრიცხვო პოლიტიკა, რომელიც ეფუძნება საქართველოს საბანკო დანესტრუქტურებისათვის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმასა და აღრიცხვის იმ წესებს, რომელიც განსაზღვრულია შესაბამისი კანონითა და სხვა ნორმატიული აქტებით. ბანკის ხელმძღვანელობის მიერ სავალდებულო დამტკიცებას საჭიროებს:

1. ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა სამუშაო გეგმა, რომელიც გამოიმდინარეობს ძირითადი ანგარიშთა გეგმიდან
2. დოკუმენტაციისა და დოკუმენტბრუნვის გეგმა;
3. ინვენტარიზაციის ჩატარების წესი და ტონებისა და ვალდებულებების შეფასების მეთოდები;
4. აღრიცხვის ტექნიკური გაფორმება;
5. ანგარიშგების გეგმა;
6. ბუღალტრული აღრიცხვის აპარატში პერსონალის მართვის გეგმა.

კომერციული ბანკები ერთმანეთისგან განსხვავდებიან საბანკო ოპერაციების ბაზიით და შინაარსით, მათი მიმართულებით, უნივერსალიზაციით, სიდიდით, განმტოვებით, რაც თავისებურ გაფლანას ახდენს აღრიცხვის ორგანიზაციაზე, ამიტომ კომერციულ ბანკებში აღრიცხვის რაციონალური მოწყობისათვის აუცილებელია წინასწარ იქნეს შესწავლილი მისი ორგანიზაციულ-ოპერაციული სტრუქტურა.

კომერციულ ბანკებში დღის, თვის და წლის განმავლობაში სხვადასხვა ხასიათის და მოცულობის ინფორმაცია მიიღება, რაც მრავალი სახის სააღრიცხვო საქმიანობის შესრულებას და ამ საქმიანობაში მრავალი პირის მონაწილეობას

ბასთანაა დაკავშირებული. ამიტომ აღრიცხვის სწორი ორგანიზაცია მოითხოვს დოკუმენტბრუნვის შედგენას, ვინ და როდის შეადგინოს, ვის და როდის წარედგინოს, ვინ და როდის უნდა დაამუშავოს და სხვა. პირველადი დოკუმენტები როგორც ტიპური ისე დამოუკიდებლად შემუშავებული შეესაბამება უნდა იყოს ბუღალტრული აღრიცხვის და ანგარიშგების დებულებათა მოთხოვნების დაცვით.

ინვენტარიზაციის გეგმაში განისაზღვრება სააღრიცხვო პერიოდების ანგარიშგების, ანგარიშგების, დეპოზიტების, ფასიანი ქაღალდების, საწარმოო და სამეურნეო ქონების ინვენტარიზაციის ჩატარების წესი, ფორმა და ვადები. ინვენტარიზაციის ჩატარების გრაფიკი ხელს არ უნდა უშლიდეს ბანკის ნორმალურ მუშაობას. არაგეგმიური ინვენტარიზაციის ჩატარების გრაფიკი არ უნდა იყოს ცნობილი მატარებელურ-პასუხისმგებელი პირისათვის.

კომერციული ბანკების ანგარიშგების გეგმაში ნაჩვენებია ანგარიშგების ფორმების ჩამოთვლა; საანგარიშგებო პერიოდი, რომელსაც მოიცავს ანგარიშგების ესა თუ ის ფორმა; ანგარიშგების წარდგენის ვადები; ანგარიშგების მიმღები ორგანიზაციების, დანესტრუქტურების და თანამდებობრივი პირების დასახელება და მისამართი; ანგარიშგების წარდგენის ფორმები (ფაქსი, ფოსტა და სხვა) და იმ მუშაკების ვინაობა უნდა პასუხისმგებელია ანგარიშგების შედგენაზე.

აღრიცხვის ტექნიკური გაფორმების გეგმაში მოცემულია აღრიცხვის ფორმის დეტალური დახასიათება; მითითებულია აღრიცხვის ავტომატიზაციის რა საშუალებები და მონაცემილობები გამოიყენება თანამედროვე საბანკო საქმიანობაში ბანკში ბუღალტრული აღრიცხვა წარმოუდგენელია სააღრიცხვო-გამოთვლითი სამუშაოების სრული ავტომატიზაციისა და პროგრამული უზრუნველყოფის გარეშე. რაც გულისხმობს მთელი სააღრიცხვო სამუშაოების სამუშაოების დაწყებული საფინანსო-სამეურნეო საქმიანობის დასრულებამდე, დამთავრებული ანგარიშგებათა შედგენას და ეკონომიკური ანალიზით შესრულებას შესაბამისი პროგრამებით უზრუნველყოფილი კომპიუტერული ტექნიკით.

კომერციული ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვის აპარატის სამუშაო გეგმას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება აღრიცხვის რაციონალური ორგანიზაციის საკითხში. აღნიშნულ გეგმაში მოცემულია: კომერციული ბანკის ბუღალტერიის საშტატო განაკვეთების სტრუქტურა; თითოეული პერსონალის თანამდებობრივი ვალდებულება, კვალიფიკაციის ამაღლების ღონისძიებები, სააღრიცხვო სამუშაოების შესრულების გრაფიკი.

სააღრიცხვო სამუშაოების შესრულების გრაფიკის ძირითადი დანიშნულებაა სააღრიცხვო სამუშაოების განაწილება, შესრულების დროის განსაზღვრა და პერსონალის შრომათი საქმიანობის ორგანიზაციის გაუმჯობესება მიზნით ღონისძიებების დაგეგმვა. გრაფიკი შეიძლება იყოს ინდივიდუალური, სტრუქტურული და კრებსითი (ნაერთი).

- ინდივიდუალურ გრაფიკში სააღრიცხვო სამუშაოები და მათი შესრულება განისაზღვრება აღრიცხვის სამუშაოთა ცალკეული შემსრულებლის მიხედვით. მასში ჩამოთვლილია, თუ რა სამუშაო უნდა შესრულოს თითოეულმა მუშაკმა და შესრულების დრო. ამ გრაფიკით რეგლამენტირდება მათი დასაქმება დღის თვის, კვარტალისა და ა.შ. განმეოლობაში.

- სტრუქტურული გრაფიკი მოიცავს საბანკო საქმიანობის სააღრიცხვო სამუშაოთა შესრულებას ბუღალტერიის და ბანკის განყოფილებების მიხედვით და მათი შესრულების ვადებს.

- კრებსითი გრაფიკით განისაზღვრება კომერციული ბანკის მთელი სააღრიცხვო საქმიანობის შესრულების უზრუნველყოფა. ის განზოგადოებული სახით ასახავს კომერციული ბანკის მთელ სააღრიცხვო პროცესს; პასუხისმგებელი კრებსითი გრაფიკის შესრულებაზე არის მთავარი ბუღალტერი. სააღრიცხვო სამუშაოთა გრაფიკები დგება ცხრილების სახით.

კომერციული ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვის აპარატის სტრუქტურა დამოკიდებულია სააღრიცხვო სამუშაო-

ბის მოცულობაზე, ორგანიზაციის პირობებზე და აღრიცხვის ტექნიკური საშუალებების არსებობაზე.

როცა ბუღალტერიის ყველა თანამშრომელი ექვემდებარება უშუალოდ მთავარ ბუღალტერს ორგანიზაციის ნრფივი სტრუქტურა. ასეთი სტრუქტურა რეკომენდებულია და გამოიყენება მცირე და საშუალო სიდიდის ბანკებში და გულისხმობს აღრიცხვაში 7-9 კაცის დასაქმებას. შედარებით მსხვილ და დიდ ბანკებში აღრიცხვის ორგანიზაცია კომბინირებულია და მოიცავს როგორც ნრფივ ისე ფუნქციონალური მართვის და ორგანიზაციის პრინციპებს.

კომერციულ ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვის ორგანიზაციის საკითხი ითვალისწინებს საბუღალტრო-სააღრიცხვო სამსახურის პერსონალისთვის თანამედროვე პეროიდისათვის დამახასიათებელი შრომის ნორმალური პირობების შექმნას. აღნიშნული საკითხების გადანყვეტა უშუალოდ გულისხმობს სპეციალურად მოწყობილი სამუშაო ადგილით და ადგილის ინტერიერის (განათება, ტემპერატურა, საღებავები) უზრუნველყოფას; ნორმალური ფსიქოლოგიური გარემოს შექმნას; თითოეული სამუშაო ადგილის რაციონალურ ორგანიზაციას.

კომერციულ ბანკებში პრიორიტეტი ენიჭება ავტომატიზირებულ სამუშაო ადგილს. ბუღალტრის ავტომატიზირებული სამუშაო ადგილი ემყარება თანამედროვე გამოთვლით ტექნიკას, რომელიც საშუალებას იძლევა ინფორმაცია მიღებული და დამუშავებული იქნეს დროის უმოკლეს ვადაში.

1.3. კონკრეტული განკარგვის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის სტრუქტურული დახასიათება

საქართველოს ეროვნული ბანკი კომერციული ბანკებს უწევს გარკვეულ მეთოდოლოგიურ საშუალებას მათ შორის ბუღალტრული აღრიცხვის ნაწილშიც. კერძოდ:

1. შეიმუშაუბს ანგარიშთა გეგმას;
2. ბუღალტრული აღრიცხვის წარმოების წესებს;
3. ადგენს პერიოდული და წლიური ანგარიშგების ფორმების წამოწმებას;
4. ადგენს ეკონომიკურ ნორმატივებისა და მათ სახეებს და ა.შ.

საქართველოს საბანკო დაწესებულებებში 2001 წლის 1 იანვრიდან მოქმედებაში შევიდა ბუღალტრული აღრიცხვის ახალი ანგარიშთა გეგმა და მისი გამოყენების ინსტრუქცია.

საქართველოს საბანკო დაწესებულებებისათვის ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმა და მისი გამოყენების ინსტრუქცია საერთაშორისო სტანდარტების და საერთაშორისო აღრიცხვის ძირითადი პრინციპების მოთხოვნათა გათვალისწინებით საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა მოამზადა სააუდიტორო ფირმა „დელოიტ-ტუსთან“ ერთად.

ბანკებში საერთაშორისო სტანდარტებით ბუღალტრული აღრიცხვა-ანგარიშგების წარმოებას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება და უზრუნველყოფს საბაზრო ეკონომიკის პირობებში საბანკო ინფორმაციისადმი შიდა და გარე მომხმარებლების მხრიდან გაზრდილი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას. ეროვნული ბანკის საბანკო ზედამხედველობის ფუნქციის წარმატებულ განხორციელებას. მისი მიზანია საბანკო ოპერაციების დეტალური და სრულყოფილი აღრიცხვით უზრუნველყოს საფინანსო ანგარიშგების მომზადება, რომელიც საშუალებას აძლევს

ბანკის ხელმძღვანელობას, აქციონერებს და სხვა კატეგორიის მომხმარებლებს მიიღონ უტყუარი ინფორმაცია ბანკის ფინანსური მდგომარეობის შესახებ, აგრეთვე ბიუს უწყობს ადგილობრივი საბანკო დაწესებულებების მიერ საერთაშორისო საზოგადოების ნდობის მოპოვებას, საინვესტიციო რისკების შემცირებას და საერთაშორისო ბაზარზე გასვლას.

ანგარიშთა გეგმა სისტემატიზებული წამოწმებულია ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშებისა, გამოიყენება საბანკო ოპერაციების აღრიცხვისათვის, რომელიც შეესაბამება ქვეყნის კანონმდებლობას და საქართველოს ეროვნული ბანკის ნორმატიულ აქტებს.

ანგარიშების აღსანიშნავად გამოყენებულია ოთხნიშნა ციფრული კოდი და აქვს იერარქიული სტრუქტურა. პირველი ორი თანრიგი განსაზღვრავს კლასს, მესამე თანრიგით განისაზღვრება ჯგუფი, ხოლო მეოთხე თანრიგით ჯგუფის შიგნით ცალკეული ანგარიშები. ამასთან კლასის ორნიშნა თანრიგის პირველი ციფრით აღინიშნება 1-2 აქტივი, 3-4 ვალდებულებები, 5 კაპიტალი, 6-7 შემოსავლები, 8-9 ხარჯები და 0 ბალანსგარეშე ანგარიშები.

გამიჯნულია ეროვნული და უცხოური ვალუტით წარმოებული ოპერაციების აღრიცხვის ანგარიშები და აგებულია ანგარიშების ლევიდობის წყობის პრინციპით.

აქტივები და პასივები დაყოფილია ვადიანობის მიხედვით: სესხები - მოკლევადიანი, გრძელვადიანი, ხოლო დეპოზიტები მოთხოვნამდე და ვადიანი;

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული და კერძო კლიენტებისათვის მიცემული სესხები (აქტივებში) და მათი ფულადი სახსრები (პასივებში) დაჯგუფებულია საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორის, ეკონომიკური საქმიანობის სახეობების ქრილში და წარმოდგენილია რვა დასახელების სფეროთი.

ანგარიშთა გეგმის ძირითადი თავისებურება ისაა, რომ შემოსავლების და ხარჯების ანგარიშებზე დარიცხვის მეთოდი გამოიყენება, რაც იმას ნიშნავს, რომ შე-

მოსავლები და ხარჯები აისახება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი მიეკუთვნებიან, შემოსავლების ფაქტობრივად მიღებისა და ხარჯების განვეის მომენტის მიუხედავად. ბალანსისაგან განსხვავებით, რომელიც იწარმოება სხვადასხვა სამუსაო ვალუტით და კრებსით ბალანსში ფასდება მიმდინარე ოფიციალური კურსით, ყველა გატარება შემოსავლებისა და ხარჯების ანგარიშზე, იმის მიუხედავად, თურომელი ვალუტით განხორციელდა გადახდა, აისახება მხოლოდ ეროვნული ვალუტით, სავალუტო პოზიციის ანგარიშების საშუალებით.

ანალიზური არრიცხვის წარმოების სისტემას სეიმუსავეს ბანკი, იმის გათვალისწინებით, რომ უზრუნველყოფილი იქნება ნებისმიერ დროს სრული ინფორმაციის მიღება ანალიზის, კონტროლისა და ფინანსური ანგარიშგებისდუტალიზაციის მოთხოვნებიდან გამომდინარე, ასეთი ინფორმაცია აუცილებელია აგრეთვე მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად დაბეგერის ბაზის გამაანგარიშებისათვის ე.ი. უნდა გამოიყოს ცალკეული ანგარიშები იმ ხარჯების თითოეული ჯგუფის მიუხედავად, რომლებიც გამოირიცხებიან დადგენილი წესების შესაბამისად დაბეგერის ბაზის გამაანგარიშებიდან.

ბალანსგარეშე ანგარიშების მიხედვით საბანკო ოპერაციების წარმოებაში, აღრიცხვის სისწორის შემოწმების უზრუნველსაყოფად ბალანსგარეშე ანგარიშებზე გამოიყენება ორმაგი ჩანერის მეთოდი, რისთვისაც შემოღებულია 0999 ატენიკური ანგარიში"

საბალანსო და ბალანსგარეშე ანგარიშების ნომენკლატურა საბანკო დაწესებულებებისათვის არის ერთიანი და არ შეიძლება მისი შეცვლა საქართველოს ეროვნული ბანკის ნებართვის გარეშე.

ანგარიშთა გეგმა	
აქტივები	
კლასი 10	სალარო. კომერციული ბანკების ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში
100	ნაღდი ფული მიმოქცევაში ეროვნული ვალუტით
1002	საქართველოს ეროვნული ბანკის სალარო - სებ
1003	კომერციული ბანკის სალარო
1004	ფულადი სახსრები ბანკომატებში
1005	კვანძგარეთა საოპერაციო სალარო
1006	ბანკნოტები და მონეტები გზაში
1007	მიმოქცევიდან ამოსაღები ბანკნოტები და მონეტები - სებ
101	ნაღდი უცხოური ვალუტა და სხვა საგადახლო დოკუმენტები
1012	საქართველოს ეროვნული ბანკის სალარო - სებ
1013	კომერციული ბანკის სალარო
1014	ფულადი სახსრები ბანკომატებში
1015	კვანძგარეთა საოპერაციო სალარო
1016	ბანკნოტები და მონეტები გზაში
1018	სხვა საგადახლო დოკუმენტები
105	კომერციული ბანკების ანგარიშები ეროვნულ ბანკში ეროვნული ვალუტით
1051	კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვები საქართველოს ეროვნულ ბანკში
1052	კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში
106	კომერციული ბანკების ანგარიშები ეროვნულ ბანკში უცხოური ვალუტით
1061	კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვები საქართველოს ეროვნულ ბანკში(24.05.2007 N12)
1062	კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები

რიმები საქართველოს ეროვნულ ბანკში (24.05.2007 N12)

კლასი II

ოქრო

II0

ოქრო

II01

საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი ოქრო

II02

საერთაშორისო სტანდარტების შეუსაბამო ოქრო

კლასი I2

სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხები

I20

სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით

I201

ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული მოკლე-ვადიანი სესხები

I202

დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I203

ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I209

ოფერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე

I21

სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით

I211

ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I212

დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I213

ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I219

ოფერდრაფტები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშებზე

I25

სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით

24

I251

ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

I252

დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

I253

ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

I26

სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები უცხოური ვალუტით

I261

ფინანსთა სამინისტროსათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

I262

დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

I263

ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

კლასი I3

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხები

I30

სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით

I302

ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I303

ენერგეტიკის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I304

სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I305

მშენებლობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I306

სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I307

ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

I308

დანარჩენი სფეროთა საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

25

131

1312 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს სანარმოე-
ბისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები
1313 ენერგეტიკის სფეროს სანარმოეობისათვის მიცე-
მული მოკლევადიანი სესხები
1314 სოფლის მეურნეობისა და მეტყევეობის სფეროს
სანარმოეობისათვის მიცემული მოკლევადიანი
სესხები
1315 მშენებლობის სფეროს სანარმოეობისათვის მიცე-
მული მოკლევადიანი სესხები
1316 სამომომავლოდელი და გადამშუშავებელი
მრეწველობის სფეროს სანარმოეობისათვის მიცე-
მული მოკლევადიანი სესხები
1317 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს
სანარმოეობისათვის მიცემული მოკლევადიანი
სესხები
1318 დანარჩენი სფეროთა სანარმოეობისათვის მიცემუ-
ლი მოკლევადიანი სესხები
1319 ოკერდრაფტები სახელმწიფო კონტროლს
დაქვემდებარებულ სანარმოთა მიმდინარე ანგა-
რებებზე

1352 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს სანარმო-
ვისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1353 ენერგეტიკის სფეროს სანარმოებისათვის მიცე-
მული გრძელვადიანი სესხები
1354 სოფლის მეურნეობისა და მეტყევეობის სფერო-
ს სანარმოებისთვის მიცემული გრძელვადიანი
სესხები
1355 მშენებლობის სფეროს სანარმოებისათვის მიცე-
მული გრძელვადიანი სესხები

136

კლასი 14

140

1403 საბელმწიფო საეკლესიო კუპონური ფასიანი ქა-

- ლალდები
1404 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდების დისკონტი
1405 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდების პრემია
1406 სახელმწიფო საჯარო ფასიანი ქალალდების გადა-
ფასება --- სუბ
1407 სახელმწიფო საჯარო ვალდებულებები ეროვნუ-
ლი ბანკისათვის -- სუბ
- 141 სახელმწიფო საჯარო ფასიანი ქალალდები
უცხოური ვალუტით**
- 1411 სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი ქა-
ლალდები
1412 სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი ქა-
ლალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი
1413 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდები
1414 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდების დისკონტი
1415 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდების პრემია
1416 სახელმწიფო საჯარო ფასიანი ქალალდების გადა-
ფასება --- სუბ
- კლასი 15 ფასიანი ქალალდები დილინგური ოპერაციები-
სათვის**
- 150 ფასიანი ქალალდები დილინგური ოპერაციები-
სათვის ეროვნული ვალუტით**
- 1501 აქციები
1502 სახელმწიფო საჯარო ფასიანი ქალალდები
1503 კორპორაციული საჯარო ფასიანი ქალალდები
- 151 ფასიანი ქალალდები დილინგური ოპერაციები-
სათვის უცხოური ვალუტით**
- 1511 აქციები
1512 სახელმწიფო საჯარო ფასიანი ქალალდები

- 1513 კორპორაციული საჯარო ფასიანი ქალალდები
- კლასი 16 კორპორაციული საჯარო ფასიანი ქალალდები**
- 160 კორპორაციული საჯარო ფასიანი ქალალდები
ეროვნული ვალუტით**
- 1601 კორპორაციული საჯარო დისკონტური ფასიანი
ქალალდები
1602 კორპორაციული საჯარო დისკონტური ფასიანი
ქალალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი
1603 კორპორაციული საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდები
1604 კორპორაციული საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდების დისკონტი
1605 კორპორაციული საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდების პრემია
1606 კორპორაციული საჯარო ფასიანი ქალალდების
გადაფასება -- სუბ
- 161 კორპორაციული საჯარო ფასიანი ქალალდები
უცხოური ვალუტით**
- 1611 კორპორაციული საჯარო დისკონტური ფასიანი
ქალალდები
1612 კორპორაციული საჯარო დისკონტური ფასიანი
ქალალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი
1613 კორპორაციული საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდები
1614 კორპორაციული საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდების დისკონტი
1615 კორპორაციული საჯარო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდების პრემია
1616 კორპორაციული საჯარო ფასიანი ქალალდების
გადაფასება - სუბ
- კლასი 17**
- 170 "ნოსტრო" ანგარიშები ეროვნული ვალუტით**
- 1701 "ნოსტრო" ანგარიშები არარეზიდენტ ცენტრა-
ლურ ბანკებში - სუბ

- 1702 "ნოსტრო" ანგარიშები არარეზიდენტ კომერციულ ბანკებში
- 1703 "ნოსტრო" ანგარიშები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში
- 171 **"ნოსტრო" ანგარიშები უცხოური ვალუტით**
- 1711 "ნოსტრო" ანგარიშები არარეზიდენტ ცენტრალურ ბანკებში - სებ
- 1712 "ნოსტრო" ანგარიშები არარეზიდენტ კომერციულ ბანკებში
- 1713 "ნოსტრო" ანგარიშები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში
- 172 **ბანკებში განთავსებული ვადიანი დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით**
- 1721 ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ ცენტრალურ ბანკებში --- სებ
- 1722 ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ კომერციულ ბანკებში
- 1723 ვადიანი დეპოზიტები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში
- 173 **ბანკებში განთავსებული ვადიანი დეპოზიტები უცხოური ვალუტით**
- 1731 ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ ცენტრალურ ბანკებში --- სებ
- 1732 ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ კომერციულ ბანკებში
- 1733 ვადიანი დეპოზიტები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში
- 175 **ბანკებისათვის მიცემული სესხები ეროვნული ვალუტით**
- 1751 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკებისათვის მიცემული სესხები - სებ
- 1752 არარეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები

- 1753 რეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები
- 1754 რეპოოპერაციებით ბანკებისათვის მიცემული სახსრები
- 1755 ოვერდრაფტები "ლორო" ანგარიშებზე

176 **ბანკებისათვის მიცემული სესხები უცხოური ვალუტით**

- 1761 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკებისათვის მიცემული სესხები -- სებ
- 1762 არარეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები
- 1763 რეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები
- 1764 რეპოოპერაციებით ბანკებისათვის მიცემული სახსრები
- 1765 ოვერდრაფტები "ლორო" ანგარიშებზე

კლასი 18 **კლიენტებისათვის მიცემული სესხები**

180 **კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით**

- 1801 ფიზიკური პირებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები
- 1802 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები
- 1803 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები
- 1804 სოფლის მეურნეობისა და მეტყევეობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები
- 1805 მშენებლობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები
- 1806 სამთომომოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები
- 1807 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები

- 1808 დანარჩენ სფეროთა კლიენტებისათვის მიცემულ
ლი მოკლევადიანი სესხები
1809 ოვერდრაფტები კლიენტთა მიმდინარე ანგარი-
შებზე

181

კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი
სესხები უცხოური ვალუტით

- 1811 ფიზიკური პირებისათვის მიცემული მოკლევადი-
ანი სესხები
1812 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტ-
ებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები
1813 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტებისათვის მიცე-
მული მოკლევადიანი სესხები
1814 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვეუების სფეროს
კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი
სესხები
1815 მშენებლობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცე-
მული მოკლევადიანი სესხები
1816 სამთო-მოპოვებელი და გადამამუშავებელი
მრეწველობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცე-
მული მოკლევადიანი სესხები
1817 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს
კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი
სესხები
1818 დახარჯვადი სფეროთა კლიენტებისათვის მიცემუ-
ლი მოკლევადიანი სესხები
1819 ოვერდრაფტები კლიენტთა მიმდინარე ანგარი-
შებზე

185

კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი
სესხები ეროვნული ვალუტით

1851	ფიზიკური პირებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1852	ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1853	უზრუნველყოფის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1854	სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

- 1855 მშენებლობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი ხესხები
1856 სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი ხესხები
1857 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი ხესხები
1858 დანარჩენ სფეროთა კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი ხესხები

186

კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი
სესხები უცხოური ვალუტით

1861	ფიზიკური პირებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1862	ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1863	ენერგეტიკის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1864	სოფლის მეურნეობისა და მეტყევეობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1865	მშენებლობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1866	სამთრეო-მომწოდებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1867	ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები
1868	დანარჩენი სფეროს კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები

ქლასი 19

ვადაცადაცილებული სესხები

180

ვადაგადაცილებული სესხები ეროვნული ვალუტით

- 1901 სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების გადაგადაცხილებული დაჯალიანება

1902	სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული სა- წარმოებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადა- ცილებული დავალიანება
1903	ბანკებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცი- ლებული დავალიანება
1905	კლიენტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგა- დაცილებული დავალიანება
191	ვადაგადაცილებული სესხები უცხოური ვალუ- ტით
1911	სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება
1912	სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული სა- წარმოებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადა- ცილებული დავალიანება
1913	ბანკებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცი- ლებული დავალიანება
1915	კლიენტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგა- დაცილებული დავალიანება
კლასი 20	ინვესტიციები შვილობილ და სხვა საწარმო- ებში
200	ინვესტიციები შვილობილ და სხვა საწარმო- ებში ეროვნული ვალუტით
2001	ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 20 პრო- ცენტზე ნაკლებს საწარმოთა სანესდებო კაპი- ტალში
2002	ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 20-50 პრო- ცენტს საწარმოთა სანესდებო კაპიტალში
2003	ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 50 პრო- ცენტზე მეტს საწარმოთა სანესდებო კაპიტალში
201	ინვესტიციები შვილობილ და სხვა საწარმო- ებში უცხოური ვალუტით
2011	ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 20 პრო- ცენტზე ნაკლებს საწარმოთა სანესდებო კაპი- ტალში

2012	ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 20-50 პრო- ცენტს საწარმოთა სანესდებო კაპიტალში
2013	ინვესტიციები, რომლებიც შეადგენს 50 პრო- ცენტზე მეტს საწარმოთა სანესდებო კაპიტალში
კლასი 21	საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ანგარიშე- ბი
210	საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ანგარიშე- ბი
2101	IMF SDR - სებ
2102	IMF ანგარიშები - სებ
კლასი 23	დანარჩენი ოპერაციები
230	დანარჩენი ოპერაციები ეროვნული ვალუტით
2301	ბროკერული ოპერაციები
2302	ფაქტორინგი
2303	ფინანსური ლიზინგი
231	დანარჩენი ოპერაციები უცხოური ვალუტით
2311	ბროკერული ოპერაციები
2312	ფაქტორინგი
2313	ფინანსური ლიზინგი
კლასი 24	მისაღები პროცენტები და დივიდენდები
240	მისაღები პროცენტები მოთხოვნების მი- ხედვით ეროვნული ვალუტით
2401	მისაღები პროცენტები სახელმწიფო ინსტიტუტე- ბისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
2402	მისაღები პროცენტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემუ- ლი სესხების მიხედვით
2403	მისაღები პროცენტები ბანკებში განთავსებული საბსრების(სესხების გარდა) მიხედვით

- 2404 მისაღები პროცენტები ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2405 მისაღები პროცენტები კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2406 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო საავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
- 2407 მისაღები პროცენტები კორპორაციული საავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
- 2408 მისაღები პროცენტები სსფ-ს აქტივების მიხედვით - სუბ
- 2409 მისაღები პროცენტები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით

მისაღები პროცენტები მოთხოვნების მიხედვით უცხოური ვალუტით

- 2411 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2412 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2413 მისაღები პროცენტები ბანკებში განთავსებული სასრების(სესხების გარდა) მიხედვით
- 2414 მისაღები პროცენტები ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2415 მისაღები პროცენტები კლიენტებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
- 2416 მისაღები პროცენტები სახელმწიფო საავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
- 2417 მისაღები პროცენტები კორპორაციული საავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
- 2418 მისაღები პროცენტები სსფ-ს აქტივების მიხედვით - სუბ
- 2419 მისაღები პროცენტები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით

246 მისაღები დივიდენდები საწარმოთა სანესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

- 2461 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მი-

- 2462 ხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა სანესდებო კაპიტალის 20 პროცენტზე ნაკლებს
- 2463 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა სანესდებო კაპიტალის 20-50 პროცენტს
- 2464 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა სანესდებო კაპიტალის 50 პროცენტზე მეტს

მისაღები დივიდენდები საწარმოთა სანესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით უცხოური ვალუტით

- 2471 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა სანესდებო კაპიტალის 20 პროცენტზე ნაკლებს
- 2472 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა სანესდებო კაპიტალის 20-50 პროცენტს
- 2473 მისაღები დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს საწარმოთა სანესდებო კაპიტალის 50 პროცენტზე მეტს

დანარჩენი აქტივები

დანარჩენი აქტივები ეროვნული ვალუტით

- 2501 დებიტორები
- 2502 გაურკვეველი თანხები
- 2503 ავანსები
- 2504 ინკასირებული საგადახდო საბუთები
- 2505 ძირითად საშუალებათა ღირებულების წინასწარი გადახდა
- 2506 გირაოში დარჩენილი უძრავი ქონება
- 2507 გირაოში დარჩენილი მოძრავი ქონება
- 2508 მოთხოვნები გარანტიების მიხედვით

დანარჩენი აქტივები უცხოური ვალუტით

2511	დებიტორები
2512	გაურკვეველი თანხები
2513	ავანსები
2514	ინკასირებული საგადახდო საბუთები
2518	მოთხოვნები გარანტიების მიხედვით
252	ქვირფასი ლითონები, ხელოვნების ნაწარმოებები და საკოლექციო საგნები
2521	ქვირფასი ლითონები, ხელოვნების ნაწარმოებები და საკოლექციო საგნები
254	სამეურნეო მასალები
2541	სამეურნეო მასალები (მარაგი)
255	ბიუჯეტში მიმდინარე გადასახადები
2551	მოგების მიმდინარე გადასახადი
2552	გადახდილი დღგ
2559	დანარჩენი მიმდინარე გადასახადები
258	სპეციალური დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით
2581	დეპოზიტები მიცემული გარანტიების მიხედვით
2582	დეპოზიტური ანგარიშები ჩეკის წიგნაკების მიხედვით
2583	დეპოზიტური ანგარიშები საბანკო ბარათების მიხედვით
2585	დეპოზიტები აკრედიტივის მიხედვით
2589	დეპოზიტური ანგარიშები დანარჩენი საგადახდო საბუთების მიხედვით
259	სპეციალური დეპოზიტები უცხოური ვალუტით
2591	დეპოზიტები მიცემული გარანტიების მიხედვით
2592	დეპოზიტური ანგარიშები ჩეკის წიგნაკების მიხედვით

2593	დეპოზიტური ანგარიშები საბანკო ბარათების მიხედვით
2595	დეპოზიტები აკრედიტივის მიხედვით
2599	დეპოზიტური ანგარიშები დანარჩენი საგადახდო საბუთების მიხედვით
კლასი 26	სავალუტო პოზიცია
260	სავალუტო პოზიციის კონტრფასი ეროვნული ვალუტით
2601	სავალუტო პოზიციის კონტრფასი
261	სავალუტო პოზიცია უცხოური ვალუტით
2611	სავალუტო პოზიცია
კლასი 27	გადავადებული საგადასახადო აქტივი
271	გადავადებული საგადასახადო აქტივი
2711	გადავადებული საგადასახადო აქტივი
კლასი 28	ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის
283	ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის ეროვნული ვალუტით
2831	ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის
284	ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის უცხოური ვალუტით
2841	ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის
კლასი 29	ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები

290	ძირითადი საშუალებები
2901	მინა
2902	შენობა-ნაგებობები
2903	კომპიუტერული ტექნიკა და საკომუნიკაციო მოწყობილობები
2904	სატრანსპორტო საშუალებები
905	ავეჯი და მოწყობილობები
2906	დანარჩენი ძირითადი საშუალებები
291	დაუმთავრებელი კაპიტალური დაბანდების დანახარჯები
2911	დაუმთავრებელი კაპიტალური დაბანდების დანახარჯები
2912	კაპიტალური დანახარჯები იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით
292	ოპერაციული ღირებულება
2921	მინა
2922	შენობა-ნაგებობები
2923	კომპიუტერები და საკომუნიკაციო მოწყობილობები
2924	სატრანსპორტო საშუალებები
2925	ავეჯი და მოწყობილობები
2926	დანარჩენი ძირითადი საშუალებები
296	არამატერიალური აქტივები
2961	არამატერიალური აქტივები

ვალდებულებები

კლასი 30	საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ მიმოქცევაში გაშვებული ნაღდი ფული
300	საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ მი-

მოქცევაში გაშვებული ბანკნოტები და მონეტები

3001	მიმოქცევაში გაშვებული ბანკნოტები -- სებ
3002	მიმოქცევაში გაშვებული მონეტები - სებ
კლასი 31	ვალდებულებები საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების წინაშე
310	ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (სსფ) წინაშე ეროვნული ვალუტით
3101	სსფ ანგარიში #1 - სებ
3102	სსფ ანგარიში #2 - სებ
3103	სსფ ფასიანი ქაღალდების ანგარიში - სებ
311	ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (სსფ) წინაშე უცხოური ვალუტით
3111	სსფ-ს სესხები - სებ
312	ვალდებულებები დანარჩენი საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების წინაშე ეროვნული ვალუტით
3121	მსოფლიო ბანკის ანგარიში - სებ
3122	ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის ანგარიში - სებ
3123	სხვა საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების ანგარიშები - სებ
313	ვალდებულებები დანარჩენი საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების წინაშე უცხოური ვალუტით
3131	მსოფლიო ბანკის ანგარიში - სებ
3132	ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის ანგარიში - სებ
3133	სხვა საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების ანგარიშები - სებ

- კლასი 32** კომერციული ბანკების ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში
- 320** კომერციული ბანკების ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში ეროვნული ვალუტით
- 3201 კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვები საქართველოს ეროვნულ ბანკში - სებ
- 3202 კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში - სებ
- 321** კომერციული ბანკების ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში უცხოური ვალუტით
- 3212 კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში - სებ
- კლასი 33** სახელმწიფო ინსტიტუტების ფულადი სახსრები
- 330** სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით
- 3301 ფინანსთა სამინისტროს მიმდინარე ანგარიშები
- 3302 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტების მიმდინარე ანგარიშები
- 3303 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების მიმდინარე ანგარიშები
- 3304 ფინანსთა სამინისტროს საბიუჯეტო ანგარიშები - სებ
- 3305 სპეციალური დანიშნულების ანგარიშები
- 3306 საბიუჯეტო ორგანიზაციების არასაბიუჯეტო სახსრების ანგარიშები
- 331** სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშები უცხოური ვალუტით
- 3311 ფინანსთა სამინისტროს მიმდინარე ანგარიშები
- 3312 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტების მიმდინარე ანგარიშები

- 3313 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების მიმდინარე ანგარიშები
- 3315 სპეციალური დანიშნულების ანგარიშები
- 3316 საბიუჯეტო ორგანიზაციების არასაბიუჯეტო სახსრების ანგარიშები
- 335** სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით
- 3351 ფინანსთა სამინისტროს დეპოზიტები
- 3352 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტების დეპოზიტები
- 3353 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების დეპოზიტები
- 336** სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტები უცხოური ვალუტით
- 3361 ფინანსთა სამინისტროს დეპოზიტები
- 3362 დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტების დეპოზიტები
- 3363 ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების დეპოზიტები
- 337** მთავრობიდან მიღებული სესხები ეროვნული ვალუტით
- 3371 მთავრობიდან მიღებული სესხები
- 338** მთავრობიდან მიღებული სესხები უცხოური ვალუტით
- 3381 მთავრობიდან მიღებული სესხები
- კლასი 24** სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ სანარმოთა ფულადი სახსრები
- 340** სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ სანარმოთა მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით

- 3513 ანგარიშები
რეზიდენტი კომერციული ბანკების "ლორე" ანგარიშები
- 352 **ბანკების ვადიანი დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით**
- 3521 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების ვადიანი დეპოზიტები
- 3522 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი დეპოზიტები
- 3523 რეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი დეპოზიტები
- 353 **ბანკების ვადიანი დეპოზიტები უცხოური ვალუტით**
- 3531 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების ვადიანი დეპოზიტები
- 3532 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი დეპოზიტები
- 3533 რეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი დეპოზიტები
- 355 **ბანკების სესხები ეროვნული ვალუტით**
- 3551 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების სესხები
- 3552 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები
- 3553 რეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები
- 3554 რეპოოპერაციებით ბანკებიდან მიღებული სახსრები
- 3558 ოვერდრაფტები "ნოსტრო" ანგარიშებზე
- 358 **ბანკების სესხები უცხოური ვალუტით**
- 3561 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების სესხები
- 3562 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები
- 3563 რეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები
- 3564 რეპოოპერაციებით ბანკებიდან მიღებული სახსრები
- 3568 ოვერდრაფტები "ნოსტრო" ანგარიშებზე

- 358 **საქართველოს ეროვნული ბანკის სესხები**
- 3581 საქართველოს ეროვნული ბანკის სესხები
- კლასი 36 **კლიენტთა ფულადი სახსრები**
- 360 **კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუტით**
- 3601 ფიზიკურ პირთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3602 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3603 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3604 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3605 მშენებლობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3606 სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3607 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3608 დანარჩენ სფეროთა კლიენტების მიმდინარე ანგარიშები
- 361 **კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები უცხოური ვალუტით**
- 3611 ფიზიკურ პირთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3612 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3613 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3614 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვევობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3615 მშენებლობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
- 3616 სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროს კლიენტთა მიმდინარე

- ანგარიშები
3617 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს
კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
3618 დანარჩენ სფეროთა კლიენტების მიმდინარე
ანგარიშები

365 კლიენტთა დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით

- 3651 ფიზიკურ პირთა დეპოზიტები
3652 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტთა
დეპოზიტები
3653 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტთა დეპოზიტები
3654 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვეობის სფეროს
კლიენტთა დეპოზიტები
3655 მშენებლობის სფეროს კლიენტთა დეპოზიტები
3656 სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი
მრეწველობის სფეროს კლიენტთა დეპოზიტები
3657 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს
კლიენტთა დეპოზიტები
3658 დანარჩენ სფეროთა კლიენტების დეპოზიტები

366 კლიენტთა დეპოზიტები უცხოური ვალუტით

- 3661 ფიზიკურ პირთა დეპოზიტები
3662 ვაჭრობისა და მომსახურების სფეროს კლიენტთა
დეპოზიტები
3663 ენერგეტიკის სფეროს კლიენტთა დეპოზიტები
3664 სოფლის მეურნეობისა და მეტყვეობის სფეროს
კლიენტთა დეპოზიტები
3665 მშენებლობის სფეროს კლიენტთა დეპოზიტები
3666 სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი
მრეწველობის სფეროს კლიენტთა დეპოზიტები
3667 ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროს
კლიენტთა დეპოზიტები
3668 დანარჩენ სფეროთა კლიენტების დეპოზიტები

კლასი 37 საფინანსო ორგანიზაციების სესხები

**370 საფინანსო ორგანიზაციების სესხები ეროვნულ
ვალუტით**

48

- 3701 საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების
სესხები
3702 არარეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების
სესხები
3703 რეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების სესხები

**371 საფინანსო ორგანიზაციების სესხები უცხოუ-
რი ვალუტით**

- 3711 საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების
სესხები
3712 არარეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების
სესხები
3713 რეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციების სესხები

კლასი 38 საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები

**380 საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები
ეროვნული ვალუტით**

- 3801 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღალდები
3802 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი
3803 საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდე-
ბი

**381 საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები უცხო-
ური ვალუტით**

- 3811 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღალდები
3812 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი
3813 საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდე-
ბი

**კლასი 40 რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასა-
ცემლებისათვის**

400 რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასა-

49

ცემლებისათვის

- 4001 რეზერვები მოსამზურეთა მომავალი გასაცემლე-
ბისათვის
- 4002 საპენსიო ფონდი
- კლასი 41** **აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი**
- 410** **აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი**
- 4101 სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი
- 4107 ინვესტიციების გაუფასურების შესაძლო დანა-
კარგების რეზერვი
- 4109 დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების
რეზერვი
- კლასი 43** **დანარჩენი ოპერაციები**
- 430** **დანარჩენი ოპერაციები ეროვნული ვალუტით**
- 4301 ბროკერული ოპერაციები
- 4303 ვალდებულებანი ფინანსური ლიზინგის მიხედვით
- 431** **დანარჩენი ოპერაციები უცხოური ვალუტით**
- 4311 ბროკერული ოპერაციები
- 4313 ვალდებულებანი ფინანსური ლიზინგის მიხედვით
- კლასი 44** **გადასახდელი პროცენტები და დივიდენდები**
- 440** **გადასახდელი პროცენტები ეროვნული ვალუ-
ტით**
- 4401 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო ინსტი-
ტუტებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით
- 4402 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო
კონტროლს დაქვემდებარებულ სანარმოებიდან
მოზიდული სახსრების მიხედვით
- 4403 გადასახდელი პროცენტები ბანკებიდან მოზიდუ-
ლი სახსრების(სესხების გარდა) მიხედვით

- 4404 გადასახდელი პროცენტები ბანკების სესხების
მიხედვით
- 4405 გადასახდელი პროცენტები კლიენტებისაგან მო-
ზიდული სახსრების მიხედვით
- 4406 გადასახდელი პროცენტები საფინანსო ორგანი-
ზაციების სესხების მიხედვით
- 4407 გადასახდელი პროცენტები საკუთარი საფალო
კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
- 4408 გადასახდელი პროცენტები სსფ-ს ვალდებულე-
ბების მიხედვით - სებ
- 4409 გადასახდელი პროცენტები დანარჩენი ოპერაცი-
ების მიხედვით

441 **გადასახდელი პროცენტები უცხოური ვალუ-
ტით**

- 4411 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო ინსტი-
ტუტებიდან მოზიდული სახსრების მიხედვით
- 4412 გადასახდელი პროცენტები სახელმწიფო
კონტროლს დაქვემდებარებულ სანარმოებიდან
მოზიდული სახსრების მიხედვით
- 4413 გადასახდელი პროცენტები ბანკებიდან მოზიდუ-
ლი სახსრების(სესხების გარდა) მიხედვით
- 4414 გადასახდელი პროცენტები ბანკების სესხების
მიხედვით
- 4415 გადასახდელი პროცენტები კლიენტებისაგან მო-
ზიდული სახსრების მიხედვით
- 4416 გადასახდელი პროცენტები საფინანსო ორგანი-
ზაციების სესხების მიხედვით
- 4417 გადასახდელი პროცენტები საკუთარი საფალო
კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
- 4418 გადასახდელი პროცენტები სსფ-ს ვალდებულე-
ბების მიხედვით - სებ
- 4419 გადასახდელი პროცენტები დანარჩენი ოპერაცი-
ების მიხედვით

442 **გადასახდელი დივიდენდები ბანკის სანესდებო
კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით**

- 4421 გადასახდელი დივიდენდები ბანკის სანესდებო
კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით

კლასი 45	დანარჩენი ვალდებულებები
450	დანარჩენი ვალდებულებები ეროვნული ვალუტით
4501	კრედიტორები
4502	გაურკვეველი თანხები
4503	ავანსები
4504	დეპოზიტები გარანტიების მიხედვით
4505	დეპოზიტური ანგარიშები ჩეკის წიგნაკების მიხედვით
4506	დეპოზიტური ანგარიშები საბანკო ბარათების მიხედვით
4508	დეპოზიტური ანგარიშები აკრედიტივის მიხედვით
4509	დეპოზიტური ანგარიშები დანარჩენი საგადახდო საბუთების მიხედვით
451	დანარჩენი ვალდებულებები უცხოური ვალუტით
4511	კრედიტორები
4512	გაურკვეველი თანხები
4513	ავანსები
4514	დეპოზიტები გარანტიების მიხედვით
4515	დეპოზიტური ანგარიშები ჩეკის წიგნაკების მიხედვით
4516	დეპოზიტური ანგარიშები საბანკო ბარათების მიხედვით
4518	დეპოზიტური ანგარიშები აკრედიტივის მიხედვით
4519	დეპოზიტური ანგარიშები დანარჩენი საგადახდო საბუთების მიხედვით
455	ბიუჯეტში მიმდინარე გადასახდელები
4551	გადასახდელი მოგების გადასახადი
4552	გადასახდელი დღგ
4553	გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი
4554	გადასახდელი ხოციალური გადასახადი

4559	დანარჩენი გადასახდელი გადასახადები
კლასი 47	გადავადებული საგადასახადო ვალდებულება
471	გადავადებული საგადასახადო ვალდებულება
4711	გადავადებული საგადასახადო ვალდებულება
კლასი 48	ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის
483	ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის ეროვნული ვალუტით
4831	ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის
484	ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის უცხოური ვალუტით
4841	ანგარიშსწორება ერთი ბანკის დაწესებულებებს შორის
კლასი 49	ცვეთა და ამორტიზაცია
490	ძირითადი საშუალებების ცვეთა
4902	შენობა-ნაგებობების ცვეთა
4903	კომპიუტერული ტექნიკისა და საკომუნიკაციო მოწყობილობების ცვეთა
4904	სატრანსპორტო საშუალებების ცვეთა
4905	ავეჯისა და მოწყობილობების ცვეთა
4906	დანარჩენი ძირითადი საშუალებების ცვეთა
491	არამატერიალური აქტივების ამორტიზაცია
4911	არამატერიალური აქტივების ამორტიზაცია
492	კაპიტალური დანახარჯების ამორტიზაცია იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით

4921	კაპიტალური დანახარჯების ამორტიზაცია იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით
კაპიტალი	
კლასი 50	განადგებული კაპიტალი
500	განადგებული კაპიტალი
5001	საქართველოს ეროვნული ბანკის საწესდებო კაპიტალი - სებ
5002	ჩვეულებრივი აქციები
5003	კონტრანგარიში-ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები
5004	პრივილეგიური აქციები
5005	კონტრანგარიში-ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი პრივილეგიური აქციები
კლასი 51	საემისიო კაპიტალი
510	საემისიო კაპიტალი
5102	ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები
5104	პრივილეგიურ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები
კლასი 53	საერთო რეზერვები
530	საერთო რეზერვები
5301	სარეზერვო ფონდი
5302	მიზნობრივი ფონდები
კლასი 54	წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი)
540	წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი)

5401	წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი)
კლასი 55	საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი)
550	საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი)
5501	საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი)
კლასი 58	აქტივების გადაფასების რეზერვები
590	აქტივების გადაფასების რეზერვები
5901	ოქროს გადაფასების რეზერვი
5902	სავალუტო სახსრების გადაფასების რეზერვი
5903	ფასიანი ქაღალდების გადაფასების რეზერვი - სებ
5904	ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი
5909	დანარჩენი აქტივების გადაფასების რეზერვი
შემოსავლები	
კლასი 60	შემოსავლები სახელმწიფო სექტორიდან
600	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით ეროვნული ვალუტით
6001	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით
6002	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით
601	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით უცხოური ვალუტით

6011	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით
6012	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული სანარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხების მიხედვით
603	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით ეროვნული ვალუტით
6031	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით
6032	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული სანარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით
604	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სექტორისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით უცხოური ვალუტით
6041	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით
6042	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული სანარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხების მიხედვით
606	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო საავტო ფასიანი ქაღალდების მიხედვით ეროვნული ვალუტით
6061	სახელმწიფო საავტო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების დისკონტი
6062	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო საავტო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
	პროცენტული შემოსავლები ეროვნული ბაი-

063	სათვის გამოშვებული სახელმწიფო საგალო ვალდებულებების მიხედვით - სებ
607	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო სა-
ვადო ფასიანი ქაღალდების მიხედვით უცხოუ-
რი ვალუტით
6071	სახელმწიფო საგალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ღალდების დისკონტი
6072	პროცენტული შემოსავლები სახელმწიფო საგა-
ლო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით
კლასი 52	შემოსავლები საბანკო და საფინანსო სექტორი-
დან
620	პროცენტული შემოსავლები ბანკებში
განთავსებული სახსრების მიხედვით ეროვნუ-
ლი ვალუტით
6201	პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტ
ბანკებში "ნოსტრო" ანგარიშების მიხედვით
პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტ ბანკებში
202	"ნოსტრო" ანგარიშების მიხედვით
203	პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტ
ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მიხედვით
204	პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტ ბანკებში
განთავსებული დეპოზიტების მიხედვით
205	პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტი
ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით
206	პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტი ბანკები-
სათვის მიცემული სესხების მიხედვით
208	პროცენტული შემოსავლები "ლორო" ანგარი-
შებზე ოვერდრაფტების მიხედვით
621	პროცენტული შემოსავლები ბანკებში
განთავსებული სახსრების მიხედვით უცხოური
ვალუტით
6211	პროცენტული შემოსავლები არარეზიდენტ
ბანკებში "ნოსტრო" ანგარიშების მიხედვით
6212	პროცენტული შემოსავლები რეზიდენტ ბანკებში

კლასი 64 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით

640 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

- 6401 საკომისიოები უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის მიხედვით
- 6402 საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან
- 6403 საკომისიოები ფულის ინკასაციისა და ტრანსპორტირებიდან
- 6404 საკომისიოები და შემოსავლები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებისა და "ლორო" ანგარიშების გახსნისა და წარმოების მიხედვით
- 6405 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული საკომუნიკაციო მომსახურებისა და გამოთვლითი ცენტრების მომსახურების მიხედვით
- 6406 შემოსავლები საკონსულტაციო და საექსპერტო მომსახურებიდან
- 6407 საკომისიოები და შემოსავლები დეპოზიტარული ოპერაციების მიხედვით
- 6409 საკომისიოები და შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით

641 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული მომსახურების მიხედვით უცხოური ვალუტით

- 6411 საკომისიოები უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის მიხედვით
- 6412 საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან
- 6413 საკომისიოები ფულის ინკასაციისა და ტრანსპორტირებიდან
- 6414 საკომისიოები და შემოსავლები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებისა და "ლორო" ანგარიშების გახსნისა და წარმოების მიხედვით
- 6415 საკომისიოები და შემოსავლები გაწეული საკომუნიკაციო მომსახურებისა და გამოთვლითი ცენტრების მომსახურების მიხედვით
- 6416 შემოსავლები საკონსულტაციო და საექსპერტო მომსახურებიდან
- 6417 საკომისიოები და შემოსავლები დეპოზიტარული

ოპერაციების მიხედვით

649 საკომისიოები და შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით

კლასი 65 დივიდენდები

650 დივიდენდები სანარმოთა სანესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

- 6501 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20 პროცენტზე ნაკლებს სანარმოთა სანესდებო კაპიტალში
- 6502 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20-50 პროცენტს სანარმოთა სანესდებო კაპიტალში
- 6503 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 50 პროცენტზე მეტს სანარმოთა სანესდებო კაპიტალში

651 დივიდენდები სანარმოთა სანესდებო კაპიტალში ინვესტიციების მიხედვით უცხოური ვალუტით

- 6511 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20 პროცენტზე ნაკლებს სანარმოთა სანესდებო კაპიტალში
- 6512 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 20-50 პროცენტს სანარმოთა სანესდებო კაპიტალში
- 6513 დივიდენდები ინვესტიციების მიხედვით, რომლებიც შეადგენს 50 პროცენტზე მეტს სანარმოთა სანესდებო კაპიტალში

კლასი 66 შემოსავლები დილინგური ოპერაციებიდან

660 შემოსავლები დილინგური ოპერაციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

ხედვით ეროვნული ვალუტით

7061	შემოსავლები ძირითადი საშუალებების გასვლიდან და გადაფასებიდან
7062	შემოსავლები სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის გასვლიდან და გადაფასებიდან
7063	შემოსავლები ძვირფასი ლითონების, ხელოვნების ნაწარმოებებისა და საკოლექციო საგნების გასვლიდან და გადაფასებიდან
7064	სალაროს ზედმეტობა
7065	მიღებული ჯარიმები და საურავები
7066	შემოსავლები ბანკის მიერ უსასყიდლოდ მიღებული ფულადი და ძირითადი საშუალებებიდან, მატერიალური და არამატერიალური აქტივებიდან
7067	შემოსავლები გასული წლების ოპერაციებიდან
7069	შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან
707	შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით
7071	შემოსავლები ძირითად საშუალებათა გასვლისაგან
7072	შემოსავლები სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის გასვლისაგან
7073	შემოსავლები ძვირფასი ლითონების, ხელოვნების ნაწარმოებებისა და საკოლექციო საგნების გასვლისაგან
7074	სალაროს ზედმეტობა
7075	მიღებული ჯარიმები და საურავები
7076	შემოსავლები ბანკის მიერ უსასყიდლოდ მიღებული ფულადი და ძირითადი საშუალებებიდან, მატერიალური და არამატერიალური აქტივებიდან
7077	შემოსავლები გასული წლების ოპერაციებიდან
7079	შემოსავლები დანარჩენი ოპერაციებიდან
კლასი 76	გაუთვალისწინებელი შემოსავალი
760	გაუთვალისწინებელი შემოსავლები
7601	გაუთვალისწინებელი შემოსავლები

ხარჯები

კლასი 80	სახელმწიფო სექტორის ხარჯები
800	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით ეროვნული ვალუტით
8001	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით
8002	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით
801	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით უცხოური ვალუტით
8011	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით
8012	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით
805	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის დეპოზიტების მიხედვით ეროვნული ვალუტით
8051	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტების მიხედვით
8052	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა დეპოზიტების მიხედვით
806	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო სექტორის დეპოზიტების მიხედვით უცხოური ვალუტით
8061	პროცენტული ხარჯები სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტების მიხედვით

**ციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით
ეროვნული ვალუტით**

- 8221 პროცენტული ხარჯები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ვალდებულებების მიხედვით - სებ
8222 პროცენტული ხარჯები საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით
8223 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით
8224 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით

**823 პროცენტული ხარჯები საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით
უცხოური ვალუტით**

- 8231 პროცენტული ხარჯები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ვალდებულებების მიხედვით - სებ
8232 პროცენტული ხარჯები საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით
8233 პროცენტული ხარჯები არარეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით
8234 პროცენტული ხარჯები რეზიდენტი საფინანსო ორგანიზაციებიდან მიღებული სესხების მიხედვით

კლასი 83 კომერციული სექტორის ხარჯები

830 პროცენტული ხარჯები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

- 8301 პროცენტული ხარჯები ფიზიკურ პირთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით
8302 პროცენტული ხარჯები იურიდიულ პირთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

831 პროცენტული ხარჯები კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით უცხოური ვალუტით

- 8311 პროცენტული ხარჯები ფიზიკურ პირთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით
8312 პროცენტული ხარჯები იურიდიულ პირთა მიმდინარე ანგარიშების მიხედვით

835 პროცენტული ხარჯები კლიენტთა დეპოზიტების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

- 8351 პროცენტული ხარჯები ფიზიკურ პირთა დეპოზიტების მიხედვით
8352 პროცენტული ხარჯები იურიდიულ პირთა დეპოზიტების მიხედვით

836 პროცენტული ხარჯები კლიენტთა დეპოზიტების მიხედვით უცხოური ვალუტით

- 8361 პროცენტული ხარჯები ფიზიკურ პირთა დეპოზიტების მიხედვით
8362 პროცენტული ხარჯები იურიდიულ პირთა დეპოზიტების მიხედვით

კლასი 84 გადახდილი საკომისიოები განეული მომსახურების მიხედვით

840 საკომისიოები და ხარჯები განეული მომსახურების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

- 8401 საკომისიოები უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის მიხედვით
8402 საკომისიოები საღაროს ოპერაციებიდან ფულის ინკასაციისა და ტრანსპორტირების ხარჯები
8404 "ნოსტრო" ანგარიშების გახსნისა და წარმოების საკომისიოები და ხარჯები
8405 საკომუნალური მომსახურებისა და გამოთვლითი ცენტრების მიერ მომსახურების საკომისიოები და ხარჯები
8406 საკონსულტაციო და საექსპერტო მომსახურების

- 8407 ხარჯები
საკომისიოები და ხარჯები დეპოზიტარული ოპერაციების მიხედვით
- 8408 აუდიტორული მომსახურების ხარჯები
- 8409 დანარჩენი საკომისიოები და ხარჯები

841 საკომისიოები და ხარჯები განული მომსახურების მიხედვით უცხოური ვალუტით

- 8411 საკომისიოები უცხოური ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის მიხედვით
- 8412 საკომისიოები სალაროს ოპერაციებიდან
- 8413 ფულის ინკასაციისა და ტრანსპორტირების ხარჯები
- 8414 'ნოსტრო'-ანგარიშების გახსნისა და წარმოების საკომისიოები და ხარჯები
- 8415 საკომუნკაციო მომსახურებისა და გამოთვლითი ცენტრების მიერ მომსახურების საკომისიოები და ხარჯები
- 8416 საკონსულტაციო და საექსპერტო მომსახურების ხარჯები
- 8417 საკომისიოები და ხარჯები დეპოზიტარული ოპერაციების მიხედვით
- 8418 აუდიტორული მომსახურების ხარჯები
- 8419 დანარჩენი საკომისიოები და ხარჯები

კლასი 85 ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით

850 ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით

- 8501 ზარალი სესხების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით
- 8509 ზარალი დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით

კლასი 86 ზარალი დილინგური ოპერაციებისაგან

860 ზარალი დილინგური ოპერაციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

8601 ზარალი აქტივებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8602 ზარალი საბელმნიფო სავალო ფასიან ქალდეებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8603 ზარალი კორპორაციულ სავალო ფასიან ქალდეებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8604 ზარალი უცხოურ ვალუტასთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

861 ზარალი დილინგური ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით

8611 ზარალი აქტივებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8612 ზარალი საბელმნიფო სავალო ფასიან ქალდეებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8613 ზარალი კორპორაციულ სავალო ფასიან ქალდეებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

862 ზარალი სავალუტო სახსრების გადაფასების მიხედვით

8621 ზარალი სავალუტო სახსრების გადაფასებიდან

კლასი 89 ზარალი საინვესტიციო ოპერაციებისაგან

890 ზარალი საინვესტიციო ოპერაციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით

8901 ზარალი აქტივებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8902 ზარალი საბელმნიფო სავალო ფასიან ქალდეებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

8903 ზარალი კორპორაციულ სავალო ფასიან ქალდეებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

- ბედვით
- 891** **ზარალი საინვესტიციო ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით**
- 8911 ზარალი აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით
- 8912 ზარალი სახელმწიფო საჯარო ფასიან ქალაქებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით
- 8913 ზარალი კორპორაციულ საჯარო ფასიან ქალაქებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

კლასი 90
903

- ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით ხარჯები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით**
- 9031 ხარჯები ბროკერული ოპერაციების მიხედვით
- 9032 ხარჯები ფაქტორინგული ოპერაციების მიხედვით
- 9033 ხარჯები ოპერაციული ლიზინგის მიხედვით
- 9034 ხარჯები ფინანსური ლიზინგის მიხედვით
- 9035 ხარჯები გარანტიების მიხედვით
- 9036 ხარჯები სპეციალური დეპოზიტების მიხედვით
- 9037 გარიგებათა დაზღვევის ხარჯები
- 9038 ხარჯები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების მიხედვით

904

- ხარჯები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით**
- 9041 ხარჯები ბროკერული ოპერაციების მიხედვით
- 9042 ხარჯები ფაქტორინგული ოპერაციების მიხედვით
- 9043 ხარჯები ოპერაციული ლიზინგის მიხედვით
- 9044 ხარჯები ფინანსური ლიზინგის მიხედვით
- 9045 ხარჯები გარანტიების მიხედვით
- 9046 ხარჯები სპეციალური დეპოზიტების მიხედვით
- 9047 გარიგებათა დაზღვევის ხარჯები
- 9048 ხარჯები დანარჩენი საბანკო ოპერაციების მიხედვით

72

ბედვით

- 906** **ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით ეროვნული ვალუტით**

- 9061 ზარალი ძირითადი საშუალებების გასვლისაგან და გადაფასებისაგან
- 9062 ზარალი სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის გასვლისაგან და გადაფასებისაგან
- 9063 ზარალი ძვირფასი ლითონების, ხელოვნების ნაწარმოებისა და საკოლექციო საგნების გასვლისაგან და გადაფასებისაგან
- 9064 დანაკლისი სალაროში
- 9065 გადახდილი ჯარიმები და საურავები
- 9066 სასამართლოს ხარჯები
- 9067 ხარჯები გასული წლების ოპერაციების მიხედვით
- 9068 ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით

- 907** **ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით უცხოური ვალუტით**

- 9071 ზარალი ძირითად საშუალებათა გასვლისაგან
- 9072 ზარალი სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის გასვლისაგან
- 9073 ზარალი ძვირფასი ლითონების, ხელოვნების ნაწარმოებისა და საკოლექციო საგნების გასვლისაგან
- 9074 დანაკლისი სალაროში
- 9075 გადახდილი ჯარიმები და საურავები
- 9076 სასამართლოს ხარჯები
- 9077 ხარჯები გასული წლების ოპერაციების მიხედვით
- 9078 ხარჯები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით

- 908** **ზარალი იჯარით აღებული ობიექტებისათვის არაამორტიზირებულ კაპიტალურ დაბანდებათა მიხედვით**

- 9081 ზარალი იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით

კლასი 91

ბანკნოტებისა და მონეტების ბეჭდვის ხარჯი

73

910 ბანკოებისა და მონეტების ბეჭდვის ხარჯი - სეზ

- 9101 ბანკოების ბეჭდვის ხარჯი
9102 მონეტების მოჭრის ხარჯი

კლასი 92 ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯები

920 პერსონალის ხარჯები

- 9201 ბანკის თანამშრომელთა ხელფასის ხარჯები
9202 დროებით მუშაეთა შრომის ანაზღაურების ხარჯები
9203 ხელფასის მიხედვით სავალდებულო გადასახდელთა ხარჯები
9204 ბანკის ხელმძღვანელობის პრემიების ხარჯები
9205 თანამშრომელთა პრემიების ხარჯები (ბანკის ხელმძღვანელობის გარდა)
9206 სოციალური გასაცემლების ხარჯები (მატერიალური დახმარება)
9207 პრემიებისა და სოციალური გასაცემლების მიხედვით სავალდებულო გადასახდელთა ხარჯები
9208 შვებულებებისა და საავადმყოფო ფურცლების ხარჯები
9209 საპენსიო ხარჯები

923 ბანკის განვითარების ხარჯები ეროვნული ვალუტით

- 9231 რეკლამის ხარჯები
9232 წარმომადგენლობითი ხარჯები
9233 მივლინების ხარჯები
9234 ახალ თანამშრომელთა მიღების ხარჯები
9235 თანამშრომელთა მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ხარჯები
9236 თანამშრომელთა სპეცტანსაცმლის ხარჯები

924 ბანკის განვითარების ხარჯები უცხოური ვა-

74

ლუტით

- 9241 რეკლამის ხარჯები
9242 წარმომადგენლობითი ხარჯები
9243 მივლინების ხარჯები
9245 თანამშრომელთა მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ხარჯები

კლასი 93 ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები

930 ძირითადი საშუალებების ცვეთის ხარჯები

- 9302 შენობა-ნაგებობების ცვეთის ხარჯები
9303 კომპიუტერული ტექნიკისა და საკომუნიკაციო მოწყობილობების ცვეთის ხარჯები
9304 სატრანსპორტო საშუალებების ცვეთის ხარჯები
9305 ავეჯისა და მოწყობილობების ცვეთის ხარჯები
9306 დანარჩენი ძირითადი საშუალებების ცვეთის ხარჯი

931 არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის ხარჯები

- 9311 არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის ხარჯები

932 კაპიტალური დანახარჯების ამორტიზაციის ხარჯები იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით

- 9321 კაპიტალური დანახარჯების ამორტიზაციის ხარჯები იჯარით აღებული ობიექტების მიხედვით

კლასი 94 ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების, მასალებისა და ინვენტარის შეძენისა და ექსპლუატაციის ხარჯები

940 ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები

75

9402	შენობა-ნაგებობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
9403	კომპიუტერული ტექნიკისა და საკომუნიკაციო მოწყობილობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
9404	სატრანსპორტო საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
9405	ავიჯისა და მოწყობილობების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
9406	დანარჩენი ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
9409	იჯარით აღებული ძირითადი საშუალებების მიმდინარე შეკეთების ხარჯები
943	სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის შეძენის ხარჯები
9431	სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის შეძენის ხარჯები
9432	საბანკო ბარათების დამზადების ხარჯები
9433	ბლანკების შეძენისა და დამზადების ხარჯები
9434	ფულის შეფუთვის ხარჯები
946	საექსპლუატაციო ხარჯები
9461	კომუნალური მომსახურების ხარჯები
9463	ქონების დაზღვევის ხარჯები
9464	ქურნალ-გაზეთებსა და პერიოდულ გამოცემებზე განეული ხარჯები
9465	შენობებისა და ფასეულობის დაცვის ხარჯები
9466	საფოსტო-სატელეგრაფო ხარჯები
9467	საკანცელარიო ხარჯები
9468	ტრანსპორტის შენახვის ხარჯი (მიმდინარე შეკეთების ხარჯის გარდა)
9469	დანარჩენი საექსპლუატაციო ხარჯები
947	ხარჯები ბიუჯეტში გადასახადების მიხედვით
9471	ხარჯები ბიუჯეტში გადასახადების მიხედვით (მოგების გადასახადის გარდა)

კლასი 95	ხარჯი მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის მიხედვით
950	მიმდინარე წლის მოგების გადასახადის ხარჯი
9501	მოგების მიმდინარე გადასახადი
კლასი 96	გაუთვალისწინებელი ხარჯები
960	გაუთვალისწინებელი ხარჯები
9601	გაუთვალისწინებელი ხარჯები
ბალანსგარეშე ანგარიშები	
კლასი 01	ეროვნული ბანკის სარეზერვო ფონდები
010	სარეზერვო ფონდები ეროვნული ბანკის ცენტრალურ საცავში - სებ
0101	ბანკნოტები საცავში
0102	მონეტები საცავში
0103	სარეზერვო ფონდები გზაში
0104	გასანადგურებლად გადაცემული ბანკნოტები
011	სარეზერვო ფონდები ეროვნული ბანკის დანესებულებებში - სებ
0111	ბანკნოტები საცავში
0112	მონეტები საცავში
0113	სარეზერვო ფონდები გზაში
0114	გასანადგურებლად გადაცემული ბანკნოტები
კლასი 02	პირობითი ვალდებულებები
020	პირობითი ვალდებულებები
0201	აქციები და ინდოსამენტები
0202	გაცემული გარანტიები
0203	მიღებული გარანტიები

	0204	გირავნობის უზრუნველყოფის სახით გაცემული აქტივები
	0205	გირავნობის უზრუნველყოფის სახით მიღებული აქტივები
	0206	სხვა პირობითი ვალდებულებები
კლასი 03		ფორმალური ვალდებულებები
030		ფორმალური ვალდებულებები
	0301	აღებული ფინანსური ვალდებულებები
	0302	შესაძენი მხარის მიერ მიღებული ფინანსური ვალდებულებები
	0303	მისაღებად მოსალოდნელი ფასიანი ქაღალდები
	0304	გასაყიდად განკუთვნილი ფასიანი ქაღალდები
	0305	ნაღდ ვალუტასთან დაცემირებული ოპერაციები
	0306	ფორვარდული სავალუტო ოპერაციები
	0307	დანარჩენი ვალდებულებები
კლასი 04		ბალანსგარეშე ანგარიშგება სავალუტო პოზიცია
040		ბალანსგარეშე ანგარიშგება სავალუტო პოზიცია
	0401	ბალანსგარეშე ანგარიშგება სავალუტო პოზიციის პარალელური ღირებულება
	0402	ბალანსგარეშე ანგარიშგება სავალუტო პოზიცია
კლასი 05		სხვა ვალდებულებები
050		სხვა ვალდებულებები
	0501	ტრასატის ვალდებულება ბანკის მიმართ
	0502	კლიენტის ვალდებულება
	0506	შესაძენი მხარის კლიენტის ვალდებულება ბანკის მიმართ
კლასი 06		ვალდებულებები ბანკში შესანახად განთავსებულ ქონებაზე

060		ვალდებულებები ბანკში შესანახად განთავსებულ ქონებაზე
	0601	ძვირფასი ლითონები
	0602	ფასიანი ქაღალდები
	0603	სხვა ქონება
კლასი 07		საპროცენტო განაკვეთების კონტრაქტები
070		საპროცენტო განაკვეთების კონტრაქტები
	0701	საპროცენტო განაკვეთების სვოპების ძირითადი თანხა
	0702	ფინანსურ ინსტრუმენტებზე დადებული ფორვარდული კონტრაქტები
	0703	ფინანსურ ინსტრუმენტებზე დადებული ფიუჩერული კონტრაქტები
	0704	ოფციონები
კლასი 08		კონტრაქტები საქონლისა და სააქციო კაპიტალის შესახებ
080		კონტრაქტები საქონელზე და სააქციო კაპიტალის შესახებ
	0801	სვოპების ძირითადი თანხა
	0802	ფორვარდული კონტრაქტები
	0803	ფიუჩერული კონტრაქტები
	0804	ოფციონები
კლასი 09		შემორანდუმის ანგარიშები
090		გაუნაღებელი დოკუმენტები
	0901	ვადში გაუნაღებელი დოკუმენტები გადამხდელის მიზეზით
	0902	ვადში გაუნაღებელი დოკუმენტები ბანკის მიზეზით
	0903	გაუნაღებელი სანესდებო კაპიტალი
091		ზარალში ჩაშონილი ვალეები

0911 სესხებზე მიუღებელი პროცენტები 31.12.2000-მდე
 0912 სესხებზე მიუღებელი პროცენტები 01.01.2001-დან
 0913 ზარალში ჩამონერილი ვალები 31.12.2000-მდე
 0914 ზარალში ჩამონერილი ვალები 01.01.2001-დან
 0915 ზარალში ჩამონერილი სხვა აქტივები

092

სხვა ფასეულობა და დოკუმენტები

0921 გაურჩეველი ფულიანი ამანათები
 0922 მცირეფასიანი ინვენტარი
 0923 მკაცრი აღრიცხვის ბლანკები
 0924 სპეციატარიის ანაზღაურება

1.4. სამეურნეო ოპერაციათა ოთხი ტიპი და მათი გავლენა ბალანსზე.

ბუღალტრული გატარებებისას შეცდომების შემცირების მიზნით ყველა საბანკო ოპერაცია ბალანსზე გავლენის მიხედვით დაყოფილია ოთხ ტიპად.

სამეურნეო ოპერაციათა პირველი ტიპი იწვევს ცვლილებას მხოლოდ ბალანსის აქტივში: აქტივის ერთი მუხლი იზრდება მეორე მუხლის შემცირების ხარჯზე, ბალანსის ჯამი უცვლელი რჩება.

მაგალითი: სალაროს შემოსავლის ორდერის საფუძველზე სალაროში მიღებულია ცენტრალური ბანკიდან 25000 ლარი. ბალანსის აქტივის მუხლი „კომერციული ბანკის სალარო“ (ანგ.#1003) გაიზრდება, ხოლო აქტივის მუხლი „კომერციული ბანკების საკორესპოდენტო ანგარიში სებ-ში“ (#1052) შემცირდება.

დ- 1003 – 2500 ლარი

კ- 1052 – 2500 ლარი

პირველი ტიპის ოპერაციებს მიეკუთვნება: მატერიალურ ფასეულობათა გამოყენება სამეურნეო დანიშნულებით (მიკუთვნებული ბანკის ხარჯებს), ფულადი სახსრების გაცემა საქვეყნაგარიშოდ, დებიტორული დავალიანებების დაფარვა, სესხის დაფარვა, სესხის გაცემა, ფასიანი ქაღალდების შეძენა და გაყიდვა და ა.შ.

სამეურნეო ოპერაციათა მეორე ტიპი ცვლილებას იწვევს ბალანსის პასივში. პასივის ერთი მუხლის შემცირების ხარჯზე იზრდება მეორე მუხლი, ხოლო ბალანსის ჯამი უცვლელი რჩება.

მაგალითი: სადეპოზიტო განყოფილების განკარგულების საფუძველზე კლიენტის დეპოზიტზე დარიცხულია და დაფარულია პროცენტი - 500 ლარი. ამ შემთხვევაში პასივის მუხლი „გადასახდელი პროცენტები კლიენტებისგან მოზიდული სახსრების მიხედვით“ დადებულდება და „ფიზი-

კურ პირთა დეპოზიტები" დაკრედიტდება. ანგარიშთა კორესპოდენციას ექნება შემდეგი სახე:

დ - 4405 - 5000ლ

კ - 3651 - 5000ლ

მეორე ტიპის ოპერაციებს მიეკუთვნება: ხელფასიდან საშემოსავლოს დაკავება, მიმდინარე ანგარიშებიდან თანხების დეპოზიტებზე ტრანსფორმაცია, სააქციო კაპიტალის შემცირება ან ზრდა.

საბანკო ოპერაციათა **მესამე ტიპი** ცვლილებას იწვევს ერთდროულად ბალანსის აქტივში და პასივში. ბალანსის ჯამი გაიზრდება საბანკო ოპერაციის თანხით და აქტივ-პასივს შორის ტოლობაც დაცულია.

მაგალითი: სასესხო განყოფილების განკარგულების თანახმად კლიენტზე გაცემულია სესხი - 3000 ლარი. ამ შემთხვევაში დადებულდება კლიენტის სასესხო ანგარიში და დაკრედიტდება კლიენტის მიმდინარე ანგარიში.

დ - 180() - 3000ლ

კ - 360() - 3000ლ

ამ ტიპის საბანკო ოპერაციებს მიეკუთვნება: პროცენტის დარიცხვა სესხზე, კლიენტის მიერ სალაროს ზეღი-მიტური თანხის შეტანა ბანკში მიმდინარე ანგარიშზე. დეპოზიტის გახსნა ფიზიკური პირის მიერ და ა.შ.

სამეურნეო ოპერაციათა **მეოთხე ტიპს** მიეკუთვნება საბანკო ოპერაციები, რომლებიც იწვევენ აქტივისა და პასივის მუხლების კლებას ერთიდაიგივე თანხით, შესაბამისად ბალანსის ჯამიც მცირდება საბანკო ოპერაციის თანხით და ტოლობაც აქტივ-პასივს შორის არ ირღვევა.

მაგალითი: კლიენტის დავალების საფუძველზე 12000 ლარი მიმდინარე ანგარიშიდან გადარიცხულია სხვა ბანკში, ამ შემთხვევაში დადებულდება კლიენტის მიმდინარე ანგარიში და დაკრედიტდება ბანკის საკორესპოდენტო ანგარიში სებ-ში:

დ - 360() - 1200 ლ

კ - 1052 - 1200 ლ

აღნიშნული ტიპის ოპერაციებს მიეკუთვნება კლიენტის მიერ ჩეკის საფუძველზე ნაღდი ფულის გატანა მიმდინარე ანგარიშიდან. ანაზრიდან თანხის გატანა, ძირითადი საშუალებების ჩამოწერა, სესხის დაფარვა კლიენტის მიერ და ა.შ.

I ტიპი დ - "ა" +

კ - "ა" -

II ტიპი დ - "ბ" -

კ - "ბ" +

III ტიპი დ - "ა" +

კ - "ბ" +

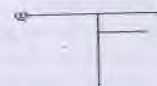
IV ტიპი დ - "ბ" -

კ - "ა" -

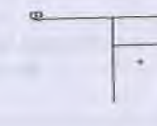
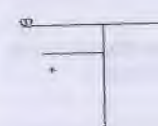
I ტიპი

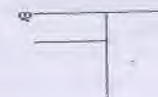
II ტიპი

III ტიპი

IV ტიპი

თავი 2. კომერციული ბანკის ძირითადი საქმიანობის გულაღმართული აღრიცხვა

თანამედროვე საკრედიტო სისტემა შედგება ორი ძირითადი რგოლისაგან:

1. ორიარუსიან საბანკო სისტემა, რომელიც თავის მხრივ შედგება ცენტრალური ბანკისა და კომერციული ბანკებისაგან;

2. სპეციალიზირებული არასაბანკო საფინანსო-საკრედიტო ინსტიტუტები.

ფულადი საშუალებების აკუმულაციისა და განაწილების პროცესში ისინი ასრულებენ მათთვის დამახასიათებელ, სპეციფიკურ ფუნქციებს. საკრედიტო სისტემის ცალკეულ რგოლებს შორის ფუნქციების განაწილება ობიექტურად განპირობებულია მათი საქმიანობისათვის შეთოდებისა და საშუალებების განსხვავებულობითა და კვლავწარმოების პროცესში კაპიტალის სხვადასხვა როლით.

კომერციული ბანკების საქმიანობა რეგლამენტირდება, საქართველოს კანონით კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ, „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით, „შენარჩუნა შესახებ“ საქართველოს კანონითა და სხვა ნორმატიული აქტებით.

2.1. კომერციული ბანკების საქმიანობისა და ლიცენზირების ნუსი

კომერციული ბანკი შეიძლება შეიქმნას სააქციო საზოგადოების სამართლებრივი ფორმით და ის იურიდიული პირის სტატუსს ღებულობს ნესდების ეროვნულ ბანკში რეგისტრაციისა და ლიცენზიის მიღების შემდეგ.

საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მოსაღებად ეროვნულ ბანკს მიმართავენ შუამდგომლობის წერილით, რომელსაც უნდა დაერთოს:

ა) დამფუძნებელი დოკუმენტების დედნები ან მათი საწარმოო ნესით ან აპოსტილით დამოწმებული ანდა ლეგალიზებული ასლები;

ბ) ინფორმაცია ადმინისტრატორების შესაფერისობის კრიტერიუმებთან შესაბამისობის შესახებ;

გ) კომერციული ბანკის ცნობა განცხადებული საწესდებო კაპიტალისა და მისი განაღდებული ნაწილის შესახებ, აგრეთვე ინფორმაცია, რომელიც შეიცავს მონაცემებს შესაბამისი კომერციული ბანკის განცხადებული საწესდებო კაპიტალისა და საზღვამხედველ კაპიტალის საკუთრებისა და წარმოშობის შესახებ. უცხოეთის ბანკის ფილიალი წარმოადგენს ინფორმაციას სათავო ბანკის მიერ მისთვის გამოყოფილი რესურსის ოდენობის შესახებ;

დ) შესაფერისობის დეკლარაცია მნიშვნელოვანი წილის როგორც უშუალო, ისე პენეფიციარი მესაკუთრის შესახებ;

ე) ეროვნული ბანკის წესებით ვათავალისწინებული დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც უნდა შეიცავდეს მონაცემებს საწესდებო კაპიტალისა და სხვა ფინანსური რესურსების, კომერციული ბანკის სათავო დანესებულებიან და ფილიალების ადგილსამყოფლის შესახებ, აგრეთვე ნებისმიერი სხვა ინფორმაცია, რომელსაც ეროვნული ბანკი დასაბუთებულად მოითხოვს თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში;

ვ) დოკუმენტაცია, რომელიც ადასტურებს იმ უძრავ ეზნებაზე სარგებლობის ან საკუთრების უფლებას, სადაც მომავალში განთავსდება კომერციული ბანკი ან მისი ფილიალი.

რაც შეეხება სალიცენზიო მოსაკრებლის ოდენობა და გადახდის წესი განისაზღვრება „სალიცენზიო და საწებართვო მოსაკრებლების შესახებ“ საქართველოს კანონით.

საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მიღების შესახებ შუამდგომლობის მიღების დღიდან არა უგვიანეს 3 თვისა ეროვნული ბანკი იღებს დასაბუთებულ გადაწყვეტილებას,

რომლის თაობაზედაც წერილობით აცნობებს განმცხადებელს.

ეროვნული ბანკი საბანკო საქმიანობის ლიცენზიას გასცემს მხოლოდ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით რეგისტრირებულ იმ იურიდიულ პირზე, რომლის განაღდებული საწესდებო კაპიტალის ოდენობა და საბანკო საქმიანობის განსახორციელებლად დაკავებული ფართობი აკმაყოფილებს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილ მოთხოვნებს, ხოლო ადმინისტრატორი და მნიშვნელოვანი წილის მფლობელი აქციონერი შეესაბამებინ ამ კანონით განსაზღვრულ კომერციული ბანკის ადმინისტრატორისა და მნიშვნელოვანი წილის მფლობელი აქციონერის შესაფერისობის კრიტერიუმებს.

უცხოეთის ბანკის ფილიალზე საბანკო საქმიანობის ლიცენზია გაცემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც თავად ბანკი უფლებამოსილია სათავო დანესტრუქტურის ადგილსამყოფელ ქვეყანაში მიიზიდოს დეპოზიტები. ასეთ შემთხვევაში მასზე ლიცენზია გაცემა, თუ წარმოდგენილი იქნება იმ ქვეყნის შესაბამისი საზღვარგარეთული ორგანოს თანხმობა საქართველოში ფილიალის გახსნაზე, სადაც აღნიშნული ბანკია რეგისტრირებული.

პირს ეკრძალება იყოს კომერციული ბანკის მნიშვნელოვანი წილის მფლობელი, თუ იგი ნასამართლევაა მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულისათვის, ტერორიზმის დაფინანსებისათვის ან/და უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისათვის ან სხვა ეკონომიკური დანაშაულისათვის.

პირი შეიძლება იყოს კომერციული ბანკის ადმინისტრატორი, თუ:

ა) იგი ნასამართლომ არ ცნო ქმედუუნაროა;
ბ) იგი არ არის ნასამართლევი მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულისათვის, ტერორიზმის დაფინანსებისათვის ან/და უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისათვის ან სხვა ეკონომიკური დანაშაულისათვის;

გ) აქვს სათანადო განათლება ან/და გამოცდილება;

დ) იგი ამავე დროს არ არის სხვა კომერციული ბანკის ადმინისტრატორი, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მას უკავია ადმინისტრატორის თანამდებობა ამ ბანკის კონტროლისადმი დაქვემდებარებულ ბანკში ან ბანკში, რომლის კონტროლსაც ექვემდებარება მოცემული კომერციული ბანკი;

საბანკო ლიცენზიები გაცივმა განუსაზღვრელი ვადით და მათი სხვისთვის გადაცემა აკრძალულია. ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაცემისას დაურთოს მას გარკვეული პირობები და შეზღუდვები, ან შემდგომში მხოლოდ დარღვევათა აღმოჩენის შემთხვევაში დაურთოს მას გარკვეული პირობები და შეზღუდვები, ან შემდგომში მხოლოდ დარღვევათა აღმოჩენის შემთხვევაში დაურთოს მას გარკვეული პირობები და შეზღუდვები, ან შემდგომში მხოლოდ დარღვევათა აღმოჩენის შემთხვევაში დაურთოს მას გარკვეული პირობები და შეზღუდვები.

საბანკო საქმიანობის ლიცენზია შეიძლება გაუქმდეს მხოლოდ ეროვნული ბანკის გადაწყვეტილებით, რაც შეიძლება გამოწვეული იქნეს სხვადასხვა მიზეზით, მათ შორის ბანკის წერილობითი თხოვნა. ლიცენზიის გაუქმების შემდეგ დაუსრულებლივ იწყება ბანკის ლიკვიდაციის პროცესი.

2.2. კომერციული ბანკების მიერ მიწოდებული სარეზერვო მოთხოვნების დაცვა და რეზერვების შეამინის გულატრული აღრიცხვა

ბანკთაშორის ანგარიშსწორების ერთ-ერთ სახეს წარმოადგენს საგარანტიო ჩარიცხვები, რომელიც ყველა კომერციულმა ბანკმა მოზიდული საბანკო მოცულობიდან გამოშვებულ უნდა ანარქიოს. მოზიდული კაპიტალი- დროებითი სახსრებია, რომლის დაბრუნებასაც მესაკუთრე ნებისმიერ მომენტში მოითხოვს. გამოშვებულ იქნება, რომ ბანკი არ გახდეს კლიენტების წინაშე გადახდისუუნარო სახსრების მოთხოვნისას, საქართველოს ეროვნული ბანკი საქართველოში ლიცენზირებული კომერციული ბანკებისა

და უცხოეთის ბანკების ფილიალისათვის ანგებებს მინიმალურ სარეზერვო მოთხოვნებსა და ნორმებს „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის შესაბამისად. მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები წესდება ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის მიზნებიდან გამომდინარე და ეროვნული ბანკის მონეტარული ოპერაციების მხარდაჭერის მიზნით.

ბანკებმა მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების შესაბამისი თანხები, უნდა იქონიონ ეროვნულ ბანკში, შესაბამისი ანგარიშებზე. რეზერვის სიდიდის ცვალებადობა დამოკიდებულია მოზიდული სახსრების ცვალებადობაზე. შექმნილი რეზერვი ბანკის სახსრების ბრუნვაში არ გამოიყენება.

„კომერციული ბანკების მიერ მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების დაცვის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2011 წლის 11 თებერვალის #10/04 ბრძანების თანახმად ეროვნული ვალუტით მოზიდული სახსრებისათვის მინიმალური სარეზერვო ნორმა არის 10%. ხოლო უცხოური ვალუტით მოზიდული სახსრებისათვის მინიმალური სარეზერვო ნორმა არის 15%. ნარჩენი ვადიანობის მიხედვით უცხოური ვალუტით 365 დღიდან 730 დღემდე ვადიანობის ნასესხები სახსრებისათვის მინიმალური სარეზერვო ნორმა არის 5%.

დასაცავი მინიმალური რეზერვების გაანგარიშება ხდება საშუალო მოზიდული სახსრების გამრავლებით მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების ნორმაზე.

მოზიდული სახსრები მოიცავს ბანკის ვალდებულებებს შესამე პირების მიმართ, რომელიც ასახულია „საქართველოს საბანკო დანესებულებებისათვის ტულალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმით“ განსაზღვრულ შემდეგ საბალანსო ანგარიშებზე:

- ეროვნული და უცხოური ვალუტის შემთხვევაში: 330(1)2, 330(1)3, 330(1)6, 335(6)1-335(6)3, 340(1)2-340(1)8, 345(6)2-345(6)8, 350(1)2, 352(3)1-352(3)2, 355(6)2, 360(1)1-

360(1)8, 365(6)1-365(6)8, 370(1)1-370(1)3, 380(1)1-380(1)3, 382(1)1-382(3)6, 430(1)1, 450(1)2, 450(1)4-450(1)6, 450(1)8, 450(1)9;

მოზიდულ სახსრებში არ გაითვალისწინება:

- ბანკის კაპიტალი და მასთან გათანაბრებული სახსრები;

- სუბორდინირებული ვალი, რომელიც აკმაყოფილებს საზედამხედველო კაპიტალის პირობებს და ასეთად აღიარებულია ეროვნული ბანკის მიერ, მიუხედავად იმისა, ჩართულია თუ არა საზედამხედველო კაპიტალის გაანგარიშებაში პირველად კაპიტალთან მიმართებაში ზღვრული მოცულობიდან გამომდინარე;

- ისეთი სახის ვალდებულებები, რომელთა ბალანსში ასახვა არ არის დაცემიერებული ფულადი ნაკადების მოძრაობასთან;

- განსაკუთრებულ შემთხვევებში სხვა სახის ვალდებულებები, ეროვნული ბანკის წინასწარი წერილობითი თანხმობით;

- ეროვნული ბანკიდან და სხვა რეზიდენტი ბანკებიდან მიღებული ვალდებულებები.

- ნარჩენი ვადიანობის მიხედვით, ეროვნული ვალუტით 365 დღისა და მეტი ვადიანობის, ასევე უცხოური ვალუტით 730 დღისა და მეტი ვადიანობის ნასესხები სახსრები.

- ბანკის მიერ გამოშვებული სტანდარტული სადეპოზიტო სერტიფიკატები.

ნასესხებ სახსრებში შედის საფინანსო ინსტიტუტებიდან მიღებული სესხები და ბანკის მიერ გამოშვებული სავალუ ფასიანი ქაღალდები.

საშუალო მოზიდული სახსრები არის საანგარიშო პერიოდში ბანკის მიერ მოზიდული სახსრების ანგარიშებზე გოგელი კალენდარული დღის ბოლოს რიცხული ნამთების საშუალო არითმეტიკული.

აშშ დოლარისა და ევროს გარდა, სხვა უცხოური ვალუტების ნამთები მოზიდული სახსრებისა და შესაბამისი მინიმალური რეზერვების გაანგარიშებებში არსახება აშშ დოლარის ეკვივალენტური თანხებით. საშუალო მოზიდული

სახსრების გაანგარიშება ხდება ცალ-ცალკე ვალუტების მიხედვით და გაიანგარიშება საანგარიშო პერიოდის მიხედვით. საანგარიშო პერიოდი არის ეროვნული ბანკის მიერ განსაზღვრული ორკვირიანი პერიოდი, რომელიც იწყება სამშაბათს და მთავრდება ორშაბათს.

ბანკმა მინიმალური რეზერვები უნდა განათავსოს და დასაცავი პერიოდის განმავლობაში ამ წესის შესაბამისად უნდა შეინარჩუნოს სარეზერვო ანგარიშებზე ეროვნულ ბანკში.

დასაცავი პერიოდი არის ორკვირიანი პერიოდი, რომელიც იწყება საანგარიშო პერიოდის დასრულებიდან მეზღადმეტე დღეს, ხუთშაბათს და მთავრდება ოთხშაბათს. ყოველ საანგარიშო პერიოდს შეესაბამება ერთი დასაცავი პერიოდი.

ბანკმა მინიმალური რეზერვების დაცვა უნდა განახორციელოს მოზიდული სახსრების შესაბამისი ვალუტით. ამასთან, აშშ დოლარის და ევროს გარდა სხვა უცხოურ ვალუტებში მოზიდული სახსრების მინიმალური რეზერვების დაცვა ხდება აშშ დოლარებში, აშშ დოლარის სარეზერვო ანგარიშზე.

ბანკი ვალდებულია დასაცავი პერიოდში უცხოური ვალუტის სარეზერვო ანგარიშებზე ყოველდღიურად იქონიოს ამ პერიოდისათვის დასაცავი მინიმალური რეზერვი, ამასთან ეროვნული ვალუტის სარეზერვო ანგარიშზე იქონიოს ნაშთი იმგვარად, რომ დასაცავი პერიოდის ბოლოს დაანგარიშებული დასაცავი პერიოდის განმავლობაში არსებული საშუალო ნაშთი იყოს არანაკლებ ამ პერიოდისათვის დასაცავი მინიმალური რეზერვის ოდენობისა. საშუალო დღეებში მინიმალური რეზერვის მოცულობად ჩაითვლება საშუალო დღის ბოლოს სარეზერვო ანგარიშზე არსებული ნაშთი, ხოლო არასაშუალო დღეებში ჩაითვლება წინა საშუალო დღის ბოლოს არსებული ნაშთი.

უცხოური ვალუტის სარეზერვო ანგარიშზე ფაქტობრივად არსებული ნაშთის შესაბამის მინიმალურ რეზერვთან შედარების შემთხვევაში, ზედმეტად რიცხულ თანხას

დასაცავი პერიოდის დასრულების შემდგომ ეროვნული ბანკი ბანკს უბრუნებს შესაბამისი უცხოური ვალუტის საკორესპოდენტო ანგარიშზე ეროვნულ ბანკში.

საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმების შემთხვევაში, სარეზერვო ანგარიშებზე რიცხულ თანხებს, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, ეროვნული ბანკი მთლიანად უბრუნებს ბანკს სალიკვიდაციო ანგარიშზე. იმ შემთხვევაში, თუ ბანკს საბანკო საქმიანობის ლიცენზია გაუქმდა ბანკის რეორგანიზაციასთან (შერწყმა, მიერთება) დაკავშირებით, მაშინ მოცემული თანხა უბრუნდება უფლებამოსიან ცელე ბანკს მის მიერ მითითებულ ანგარიშზე.

უცხოური ვალუტის სარეზერვო ანგარიშზე არსებულ თანხაზე, მაგრამ არა უმეტეს მინიმალური რეზერვის თანხისა, ბანკს დაერიცხება ეროვნული ბანკის მიერ განსაზღვრული პროცენტი. ეროვნული ვალუტის სარეზერვო ანგარიშებზე არსებულ თანხებზე ან მის ნაწილზე, ბანკს დაერიცხება ეროვნული ბანკის მიერ განსაზღვრული პროცენტი, შემდეგი პირობებით.

დაერიცხული პროცენტების შესაბამისი თანხა ეროვნულ ვალუტაში ჩაირიცხება ბანკის ანგარიშსწორების ანგარიშზე ეროვნულ ბანკში, დასაცავი პერიოდის დამთავრებიდან არა უგვიანეს მეორე სამუშაო დღისა. უცხოურ ვალუტაში დაერიცხული პროცენტის შემთხვევაში ჩაირიცხების დღეს მოქმედი ლარის ოფიციალური გაცვლითი კურსის გათვალისწინებით.

სავალდებულო რეზერვებზე თანხების მოძრაობის ბუღალტრული აღრიცხვის მიზნით ანგარიშთა გეგმით გამოყოფილია მე-10 კლასში შემავალი 105(6)-ე ჯგუფის „კომერციული ბანკების ანგარიშები ეროვნულ ბანკში ეროვნულ (უცხოურ) ვალუტაში“, ანგარიში 105(6)1 „კომერციული ბანკების სავალდებულო რეზერვები საქართველოს ეროვნულ ბანკში“.

აღნიშნული ანგარიშები არის აქტიური, რომელთა სადებეტო ნაშთი გვიჩვენებს კონკრეტული თარიღისათვის არსებული რეზერვს. სადებეტო ბრუნვა გვიჩვენებს რეზერვის ზრდას, ხოლო კრედიტის ბრუნვა რეზერვის კლებას.

თუ ბანკი დროულად (5 დღის ვადაში) ვერ ახერხებს რე-ზერვის შევსებას (ავვიანებს) მაშინ იგი ჯარიმდება და ჯარი-მის გადახდა აისახება სემდეგი ბუღალტრული გატარებით:
 დ - 9065 „გადახდილი ჯარიმები და საურაფები“
 კ - 105(6)2 „კომერციული ბანკების საკორესპოდენტო ანგარიშები სებ-ში“

ანგარიში 105(6)1 კ/ზანკების სავალდებულო რეზერვები			
საქართველოს ეროვნული ბანკში			
მოკანგ.	დ	კ	მოკანგ.
კ	შექმნილი რეზერვის თანხა		დ
	საანგარიშო პერიოდის		
	დასაწყისისთვის		
105(6)2	- ჩარიცხვები საანგარიშო პერიოდში	- რეზერვიდან ზედმეტების დაბრუნება	105(6)3

2.3. საანგარიშსწორებო ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვა

საქართველოში უნაღდო ანგარიშსწორების წესები

მუხლი 12. საგადახდო სისტემები

1. საქართველოს საბანკო სფეროს საგადახდო სისტე-მების ინფრასტრუქტურა მოიცავს ორ დამოუკიდებელ სეგმენტს:

ა) საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ორგანიზე-ბულ საგადახდო სისტემებს;

ბ) კერძო საგადახდო სისტემებს.

2. ეროვნული ბანკის მიერ ორგანიზებული საგადახდო სისტემებია ბანკთაშორის და სხვა სამინისტროებსა და უწყებებს შორის (მათ შორის უცხოურ კომპანიებს) ორგანი-ზებული ანგარიშსწორების სისტემები.

3. კერძო (კომერციული) საგადახდო სისტემებია კო-მერციული ბანკების შიდასაბანკო საგადახდო სისტემები, საანგარიშსწორებო-საკლირინგო საქმიანობაზე სპეცია-ლიზებული საბანკო და არასაბანკო საკრედიტო დანესტე-ლებების, ბანკთაშორისი სავალუტო ბირჟის, ფასიანი ქა-ლალდების ორგანიზებული ბაზრის, პლასტიკური ბარათე-ბით საცალო გადახდების და სხვა კომპანიების საგადახდო სისტემები.

მუხლი 13. ბანკთაშორისი ანგარიშსწორების მონაწილეები

1. ამ წესების პირველი თავის მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტით განსაზღვრული პირები ბანკთაშორისი ანგა-რისწორების სისტემაში შესაძლოა წარმოდგენილ იქნენ როგორც ანგარიშსწორების უშუალო მონაწილეებად, ისე არაპირდაპირ მონაწილეებად.

2. ანგარიშსწორების უშუალო მონაწილეა ის, ვისაც მინიჭებული აქვს საბანკო კოდი (ან პირობითი საბანკო კო-

დი), ეროვნულ ბანკში გახსნილი აქვს შესაბამისი ანგარიში, რეგისტრირებულია ანგარიშსწორების სისტემაში და სისტემისადმი პირდაპირი წვდომა აქვს.

3. ანგარიშსწორების არაპირდაპირი მონაწილეები არიან ისინი, რომელთა დავალებების შესრულებაც შეიძლება მათი სახელით, სისტემის სხვა უშუალო მონაწილეთა მეშვეობით (სათანადო უფლებების მინიჭების პირობებში).

4. ყოველ მონაწილეს სისტემაში შეუძლია შეასრულოს მხოლოდ ის ფუნქციები, რომლებიც განსაზღვრულია კონკრეტული საგადახდო სისტემის მარეგულირებელი ნორმატიული აქტებით და შესაბამისი ხელშეკრულებებით.

მუხლი 14. ბანკთაშორის ანგარიშსწორების ორგანიზაცია

1. საანგარიშსწორებო ოპერაციების სანარმოებლად საქართველოს ტერიტორიაზე განთავსებული ყველა კომერციული ბანკი საბანკო ლიცენზიის მქონე შემდეგ საგადახდო ნების ხსნის ერთ საკორესპონდენტო ანგარიშს ეროვნულ ბანკში (ან მის ფილიალში ადგილმდებარეობის შესაბამისად). მრავალფილიალიანი კომერციული ბანკი, მისი ფილიალის საკორესპონდენტო ანგარიშს ხსნის მხოლოდ სათავე ბანკში. ბანკის ფილიალის საკორესპონდენტო ანგარიშს განსაზღვრულ ბანკში (მის ფილიალში) დაუმტკიცებელია. საქართველოს ტერიტორიაზე მოქმედი უცხო ქვეყნის ბანკის ფილიალი საკორესპონდენტო ანგარიშს ხსნის საქართველოს ეროვნულ ბანკსა და საქართველოს ტერიტორიაზე მოქმედ სხვა კომერციულ ბანკებში.

2. საქართველოს ეროვნულ ბანკსა და მის მომსახურებაში მყოფ ბანკს შორის ფორმდება ხელშეკრულებები „საკორესპონდენტო ანგარიშის მომსახურების“ და „დროის რეალურ რემ იმში ანგარიშსწორების მომსახურების შესახებ“.

3. მხარეებს შორის შეთანხმებული ვადით იდება

ხელშეკრულებები, რომლებიც განსაზღვრავს საანგარიშსწორებო მომსახურების, ოპერაციების განხორციელების, საბუთების გაცვლის, მომსახურების ანაზღაურების წესებს, უფლებებს და ვალდებულებებს, აგრეთვე განმარტებით და ეროვნული ბანკის ნორმატიული დოკუმენტებით განსაზღვრულ სხვა პირობებს.

4. ეროვნული ბანკის საანგარიშსწორებო სისტემაში მონაწილეობის შეწყვეტა შეიძლება როგორც მონაწილის, ისე ეროვნული ბანკის ინიციატივით, ხელშეკრულებით განსაზღვრული პირობების შესაბამისად.

5. ეროვნულ ბანკს საანგარიშსწორებო საბუთები ნარეგულირება მხოლოდ ელექტრონული სახით, კაუშირების არსებობის შემთხვევაში (ტექნიკური ხარვეზების შემთხვევაში დასაშვებია მაგნიტური ან, გამონაკლის შემთხვევაში, ქაღალდის მატარებლებით).

6. ეროვნული ბანკი საანგარიშსწორებო საბუთების მიღებას ახორციელებს ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშზე საბუთების მიღების მომენტში არსებული სახსრების ოდენობის მიუხედავად, შემხვედრი ჩარიცხვების გათვალისწინებით.

7. ელექტრონულ საგადახდო საბუთს, რომელიც შედგენილია დამცავი საშუალებების გამოყენებით და რომელიც ასახულია პირველადი საგადახდო საბუთის ყველა რეკვიზიტით, ქაღალდის საგადახდო საბუთის ტოლფასი იურიდიული ძალა აქვს და არ საჭიროებს ქაღალდის საბუთების დართვას. ელექტრონული საგადახდო საბუთები, რომლებიც ვერ აკმაყოფილებს საგადახდო სისტემების მარეგულირებელი ნორმატიული დოკუმენტების მოთხოვნებს, შესრულებას არ უქვემდებარება.

8. ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშზე წარმოებული ოპერაციების (ჩამონერა, ჩარიცხვა) დასაბუთება ხდება „ამონაწერით საკორესპონდენტო ანგარიშიდან“ და თანდართული საანგარიშსწორებო საბუთებით, რომლებიც ბანკს გადაეცემა ასევე ელექტრონული სახით, ხელშეკრუ-

ლებით დადგენილი წესით და ვადებში, ინფორმაციის დაცვის საშუალებების გამოყენებით.

9. ერთენული ბანკის მიერ წარმოებული ოპერაცია ითვლება:

ა) გამოუთხოვადად – ეროვნულ ბანკში გადამხდელი ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშიდან ფულადი სახსრების ჩამოწერის მომენტიდან;

ბ) დასრულებულად – ეროვნულ ბანკში მიმღების ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშზე ფულადი სახსრების ჩარიცხვის მომენტიდან.

10. ბანკებს უფლება აქვთ ბანკთაშორისი ანგარიშსწორება ანარმოონ ერთმანეთთან გახსნილი საკორესპონდენტო ანგარიშებით.

11. ბანკებს შორის ანგარიშსწორება დასაშვებია იმ არასაბანკო საკრედიტო დაწესებულებების (საანგარიშსწორებო, საპროცესინგო, საკლირინგო დაწესებულება და სხვ.) მეშვეობით, რომლებსაც აქვთ მონაცემთა გაცვლის ქსელების საშუალებით წვდომა საბანკო სფეროს საგადახდო სისტემებთან და შესაძლებლობა აქვთ უზრუნველყონ მონაწილეთა შორის ინფორმაციულ-ტექნოლოგიური ურთიერთქმედება დადგენილი წესების შესაბამისად.

მუხლი 15. ანგარიშსწორება კომერციული ბანკის სათავო ბანკსა და მის ფილიალებს შორის

1. სათავო ბანკები თავის ფილიალებთან ანგარიშსწორებას ახორციელებენ დამოუკიდებლად, სათავო ბანკის შიდასაბანკო წესების შესაბამისად ორგანიზებული საგადახდო სისტემების მეშვეობით.

2. ბანკში შიდასაბანკო წესები ფორმდება ცალკე დოკუმენტის სახით, რომელსაც ამტკიცებს ბანკის ხელმძღვანელი ორგანო.

მუხლი 16. საანგარიშსწორებო ოპერაციების წარმოება იმ ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშებზე, რომელთაც გახსნილი აქვთ საკორესპონდენტო ანგარიშები სხვა ბანკში

1. კომერციულ ბანკებს, აგრეთვე საქართველოს ტერიტორიაზე რეგისტრირებულ უცხო ქვეყნის ბანკების ფილიალებს, უფლება აქვთ ანგარიშსწორება ანარმოონ ერთმანეთთან გახსნილი საკორესპონდენტო ანგარიშების მეშვეობით (ანუ დაამყარონ საკორესპონდენტო ურთიერთობა).

2. საკორესპონდენტო ანგარიშების გახსნა და მათი მეშვეობით საანგარიშსწორებო ოპერაციების წარმოება ბორცვილდება მათ შორის გაფორმებული ორმხრივი ხელშეკრულების საფუძველზე, მოქმედი კანონმდებლობის ფარგლებში.

3. სახსრების ჩამოწერის ან ჩარიცხვის დასრულების დასტურს წარმოადგენს ამონაწერი საკორესპონდენტო ანგარიშიდან, რომელსაც შემსრულებელი ბანკი გადასცემს ოპერაციის დამწყებ ბანკს.

4. მხარეებს შორის ინფორმაციის გაცვლისა და საანგარიშსწორებო ოპერაციების წარმოების წესი, უფლება-მოვალეობები, ოპერაციების ბალანსში ასახვის თარიღი, სადავო საკითხების რეგულირების და ანგარიშის დახურვის შემთხვევაში ნაშთების გადაცემის წესი და სხვა პირობები აისახება ხელშეკრულებაში.

5. საკორესპონდენტო ანგარიშების დახურვა ხდება ხელშეკრულების გაუქმებისას.

მუხლი 17. ანგარიშსწორება არასაბანკო დაწესებულებებით

1. საქართველოს ტერიტორიაზე საანგარიშსწორებო-საპროცესინგო ან საკლირინგო ოპერაციების განხორციელება დასაშვებია არასაბანკო დაწესებულებების (საანგარიშ-

რიმსნორებო-საპროცესინგო კომპანიები, ცენტრები, პალატები, ბიროები, დეპოზიტარიები და სხვ.) მეშვეობით, რომლებსაც მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად, უფლება აქვთ აწარმოონ საანგარიშსწორებო ოპერაციები.

2. საანგარიშსწორებო-საპროცესინგო ან საკლირინგო დანესებულებებს შორის, ან იმ ბანკებს შორის, რომლებიც არ გვევლინებიან ამ სისტემის მონაწილედ, ფულადი სახსრების გადარიცხვები ხორციელდება ეროვნული ბანკის მიერ ორგანიზებული საგადახდო (საანგარიშსწორებო) სისტემის მეშვეობით.

3. საანგარიშსწორებო-საპროცესინგო ან საკლირინგო დანესებულებების მუშაობის პრინციპები უნდა ეთანადებოდეს საქართველოს ეროვნული ბანკის საანგარიშსწორებო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს.

4. საანგარიშსწორებო-საპროცესინგო ან საკლირინგო დანესებულების შესაძლო ოპერაციები მოიცავს:

ა) ანგარიშსწორების მონაწილე პირთა ანგარიშების გახსნას და გააქვლას;

ბ) ფიზიკური და იურიდიული პირების ან კორესპონდენტი ბანკების დავალებებით ანგარიშსწორების განხორციელებას (მათ შორის ურთიერთვალდებულებათა ჩათვლის „ნეტ“ კლირინგის პრინციპით);

გ) საანგარიშსწორებო-საგადახდო საბუთების მომსახურებას;

დ) სხვა ოპერაციებს, რომლებიც დაშვებულია მოქმედი კანონმდებლობით და არ შეიცავს კლიენტთა ანგარიშებზე არსებული ფულადი სახსრების საკრედიტო რისკებს.

მაშასადამე კომერციული ბანკის საანგარიშსწორებო ოპერაციებს მიეკუთვნება ბანკისადმი კლიენტთა ბრძანება-დავალებები ხელფასის გადარიცხვაზე, ნომსახურებაზე, საკონლოს შეძენაზე, საბიუჯეტო დავალიანების დაფარვაზე, ასევე საანგარიშსწორებო, ნიმდინარე და სხვა ანგარიშებზე მომსახურებიდან და საქონლის რეალიზაციიდან მიღებული

ფულადი შემოსავლების ჩარიცხვა. გარდა ამისა ბანკი არის იურიდიული პირი, რომელიც ახორციელებს სხვადასხვა საანგარიშსწორებო ოპერაციებს სამეურნეო საქმიანობასთან დაკავშირებით, მათ შორის ბანკთაშორის ანგარიშსწორებებს, როგორც ქვეყნის შიგნით ასევე საზღვარგარეთის ბანკებთან.

საანგარიშსწორებო ოპერაციების განხორციელებისა და თავისუფალი ფულადი სახსრების შენახვის მიზნით ყველა კომერციულ ბანკს ლიცენზიის მომენტიდან ეხსნებათ საკორესპონდენტო ანგარიში:

105 - „კომერციული ბანკების ანგარიშები ეროვნულ ბანკში ეროვნული ვალუტით“

1052 - „კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში“

106 - „კომერციული ბანკების ანგარიშები ეროვნულ ბანკში უცხოური ვალუტით“

1062 - „კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში“

აღნიშნულ ანგარიშებზე პირველად ჩარიცხვებს მიეკუთვნება დამფუძნებელთა შენატანები სანესდებო კაპიტალში ბანკის ჩამოყალიბების მომენტიდან. ლიცენზიის მიღებამდე აღნიშნული თანხები გროვდება დროებით ანგარიშზე, ხოლო შემდეგ გადაირიცხება მუდმივ საკორესპონდენტო ანგარიშზე. შემდგომი ჩარიცხვები კი მრავალფეროვანი ხასიათისაა, რომელიც დაკავშირებულია ბანკის კლიენტთა საანგარიშსწორებო ოპერაციებთან.

საკორესპონდენტო ანგარიშის გახსნისთანავე ბანკმა ცენტრალურ ბანკში უნდა წარადგინოს განცხადება ანგარიშის გახსნაზე, ხელწერისა და ბეჭდის ნიმუ (ფაქსიმელია), რომლის საფუძველზეც ფორმდება საკორესპონდენტო შეთანხმება საკორესპონდენტო ანგარიშის გახსნაზე. ყველა კომერციულ ბანკს აქვს უფლება გახსნას ერთი საკორესპონდენტო ანგარიში ცენტრალურ ბანკში.

გადახდები საკორესპონდენტო ანგარიშიდან ზორცი-
ელდება არსებული ნაშთის ფარგლებში. სახსრების უკმარი-
სობის შემთხვევაში საკორესპონდენტო ანგარიშიდან გა-
დახდები ზორციელდება რიგითობის მიხედვით. გადაუხდე-
ლი დოკუმენტები ითვლება გადაგადაცხილებულად, რომლის
შესახებაც ეროვნული ბანკი შეტყობინებას უგზავნის კო-
მერციულ ბანკს.

1052 - „კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო
ანგარიში სებ-ში“ აქტიური ანგარიშია. სადებეტო ნაშთი
აღნიშნავს ბანკის თავისუფალ ფულად სახსრებს მოცემული
კონკრეტული თარიღისათვის, დებეტის ბრუნვა გვიჩვენებს
საანგარიშო პერიოდში ჩარიცხულ თანხებს, ხოლო კრედი-
ტის ბრუნვა იგივე პერიოდში.

ანგარიში № 1052			
სტკანა			სტკანა
კ	დ	კ	დ
ნაშთი საანგარიშო პერიოდის დასაწყისში			
340	ნარჩენული თანხები კლიენტის ნაშთიდან საკომისიო	ნარჩენული კლიენტის დათვლილი	340
355	მიღებული ბანკისგან პროცენტი	გადახდილი ბანკისგან პროცენტი	175
510	გადახდილი საბანკო კაპიტალი	გადახდილი პროცენტი და საკომისიო	440
340	ნარჩენული გამოუცხილებელი აკრედიტები	გადახდილი პროცენტი	453
380	გადახდილი ფიზიკის ქაღალდები	საანგარიშო დი მთავრის გადახდა	454
1002	ნარჩენული საბანკო ზედმის დებიტო ნაშთი	ნარჩენული საანგარიშო რეზერვები შესატანი	1051
120	გადახდილი „მთავარი“ ანგარიშებიდან	ნარჩენული ფიზიკის ქაღალდები	140
390	ნარჩენული „ლიზინგის“ ანგარიშები		150
1052	ნარჩენული საანგარიშო პერიოდის დასაწყისში		
ა.შ.		ა.შ.	

აღნიშნული ანგარიში ეროვნული ბანკისათვის არის
პასიური, საკრედიტო სალდო გვიჩვენებს ეროვნული ბანკის
ვალდებულებას კომერციული ბანკის მიმართ კონკრეტული
პერიოდისათვის. საკრედიტო ბრუნვა - ვალდებულებების
ზრდას ბანკის მიმართ, სადებეტო ბრუნვა - ვალდებულებე-
ბის კლება, საკორესპონდენტო ანგარიშის ამონაწერი მუ-

შავდება ყოველი საბანკო დღის ბოლოს და მისი მონაცემები
შედის საოპერაციო დღის ბრუნვებსა და ნაშთებში. აღნიშნუ-
ლი ანგარიშის ნაშთი და მისი ზრდა ახასიათებს ბანკის ფი-
ნანსური მდგომარეობის სიმყარეს ვალისა და, მოზიდულ რე-
სურსებზე ვალდებულებების დაფარვის შესაძლებლობებს.
მ.შ. უზრუნველყოფს ბანკის ბალანსის ლიკვიდობის კოეფი-
ციენტის ზრდას.

ურთიერთობები წარმოიშობა კომერციულ ბანკებსა და
მათ კლიენტებს შორისაც, კერძოდ ფულადი სახსრების შე-
ნახვასა და მომსახურების უფლებებზე. კლიენტს აქვს
უფლება გახსნას რამდენიმე ანგარიშსწორების ანგარიში
სხვადასხვა კომერციულ ბანკებში. ურთიერთ თა-
ნამშრომლობა ფორმდება ხელშეკრულებით (ანგარიშის
გახსნის თაობაზე). ხელშეკრულების გაფორმების მომენტი-
დან კლიენტს ეხსნება ანგარიში მხარეებს შორის შეთანხმე-
ბული პირობებით. კლიენტებს საქმიანობის ფორმიდან გა-
მომდინარე ეხსნებათ ანგარიშსწორების ანგარიშები, საბი-
უჯეტო ანგარიშები და მიმდინარე ანგარიშები.

საქართველოს საბანკო დაწესებულებების (ბანკების)
მიერ რეზიდენტი და არარეზიდენტი ფიზიკური და იურიდი-
ული პირებისათვის, ასევე განთავსებულია გათვალისწინე-
ბული იმ ორგანიზაციული წარმონაქმნებისთვის, რომლებიც
არ არიან იურიდიული პირები, ეროვნულ და უცხოურ ვალუ-
ტაში საბანკო ანგარიშის (შემდგომში - ანგარიში) გახსნის,
სახეების, დანიშნულების და ასევე, უცხოურ ვალუტაში სა-
ბანკო ოპერაციების წარმოების წესს განსაზღვრავს
ინსტრუქცია -

„საბანკო დაწესებულებებში ანგარიშების გახსნის და
უცხოურ ვალუტაში ოპერაციების წარმოების შესახებ“ (სა-
ქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება
№24/04 2011 წლის 7 აპრილი).

ინსტრუქცია

საბანკო დაწესებულებებში ანგარიშების გახსნის და უცხოურ ვალუტაში ოპერაციების წარმოების შესახებ

მუხლი 3

1. ბანკში პირს შეიძლება გაეხსნას შემდეგი სახის ანგარიშები:

- ა) მიმდინარე ანგარიში;
- ბ) სადეპოზიტო (საანაბრო) ანგარიში;
- გ) საკორესპონდენტო ანგარიში;
- დ) საკასო მომსახურების ანგარიში;
- ე) ნომინალური მფლობელობის ანგარიში.

2. რეზიდენტი და არარეზიდენტი პირებს შეუძლიათ გახსნან მიმდინარე ანგარიშები (გარდა კომერციული ბანკებისა), ნომინალური მფლობელობის ანგარიშები და სადეპოზიტო (საანაბრო) ანგარიშები.

3. პირისათვის უცხოურ ვალუტაში ანგარიშის გახსნის შემთხვევაში ამავე პირს ეხსნება მიმდინარე ანგარიში ან მოთხოვნამდე ანაბრის ანგარიში ლარში, თუკი მას არ აქვს ანგარიში ეროვნულ ვალუტაში იმავე ბანკში. ამ პუნქტით განსაზღვრული ლარის ანგარიშის გახსნა შეიძლება განხორციელდეს ანგარიშის გასახსნელად საჭირო დოკუმენტების დამატებით ბანკისათვის წარდგენის გარეშე. (9.01.2013 4/04)

4. მიმდინარე ან სადეპოზიტო ანგარიში შეიძლება გაეხსნას და მას შეიძლება განკარგავდეს ერთზე მეტი პირი (ერთობლივი ანგარიში). ანგარიშის განკარგვის პირობები განისაზღვრება ანგარიშის მომსახურების შესახებ ხელშეკრულებით და მოქმედი კანონმდებლობით.

41. ამ ინსტრუქციის შესაბამისად პირის ანგარიშის გახსნა შეიძლება განხორციელდეს მინდობილობის საფუძველზე. (9.01.2013 4/04)

5. რეზიდენტი იურიდიული პირის (გარდა კომერციული ბანკებისა) ფილიალებს, განყოფილებებს და სხვა განცალკე-

ვებულ ქვედანაყოფებს ანგარიში გაეხსნებათ სათავე სა-
ნარმოს (ორგანიზაციის) შუამდგომლობით, ხოლო საბიუჯეტო
ორგანიზაციას – სახაზინო მომსახურების ან/და ადგი-
ლობრივი თვითმმართველი ერთეულის საფინანსო ორგანოს
თანხმობის საფუძველზე. ამასთანავე, სათავე საწარმოები
(ორგანიზაციები), სახაზინო მომსახურების ან/და ადგილობრივი
თვითმმართველი ერთეულები უფლებამოსილი არიან
შენწყვეტონ შუამდგომლობა ან გააუქმონ ადრე გაცემული
თანხმობა ანგარიშის გახსნის შესახებ.

6. საკასო მომსახურების ანგარიში ეხსნებათ მხოლოდ
კომერციულ ბანკებს და მათ ფილიალებს და განყოფილე-
ბებს (სერვისცენტრებს).

7. სათავე ბანკებს საკორესპონდენტო ანგარიშები გა-
ეხსნებათ:

- ა) საქართველოს ეროვნულ ბანკში;
- ბ) სხვა (სათავე) კომერციულ ბანკში.

8. კომერციულ ბანკს, მის ფილიალს, განყოფილებას
(სერვისცენტრს) საკასო მომსახურებისათვის ეროვნულ
ბანკში ან/და კომერციულ ბანკში ან/და მის ფილიალში გა-
ეხსნება ერთი საკასო მომსახურების ანგარიში თითოეულ
ვალუტაში. კომერციული ბანკის, მისი ფილიალის, განყოფი-
ლების (სერვისცენტრის) საკასო მომსახურების ანგარიშზე
შესაძლებელია განხორციელდეს მხოლოდ ნაღდი ფულის შე-
ტანისა და გატანის ოპერაციები, სათავე ბანკის საკო-
რესპონდენტო ანგარიშიდან ჩარიცხვის ოპერაციები, ასევე
ამ ანგარიშზე არსებული თანხების გადარიცხვა სათავე
ბანკის საკორესპონდენტო ანგარიშზე.

ანგარიშის გასახსნელად კლიენტმა ბანკში უნდა წა-
რადგინოს:

- განცხადება ანგარიშის გახსნაზე;
- წესდების ასლი ნოტარიულად დამოწმებული;
- სახელმწიფო რეგისტრაციის შესახებ ცნობა;

- ხელწერისა და ბეჭდის ნიშნით ნოტარიულად და-
მონშებული;

- ცნობა შემოსავლების სამსახურში აღრიცხვაზე დად-
გომის შესახებ.

აღნიშნულ დოკუმენტებს განიხილავს ბანკის იურიდი-
ული სამსახური და თუ ყველა დოკუმენტი წესრიგშია ბანკის
ხელმძღვანელობა ბუღალტრულ სამსახურს გასცემს
განკარგულებას ანგარიშის გახსნის თაობაზე.

კლიენტთა მიმდინარე და ანგარიშსწორების ანგარიშე-
ბი არის პასიური ანგარიშები (მოზიდული რესურსები),
რომლის საკრედიტო სალდო გვიჩვენებს ბანკის ვალდებუ-
ლებას კლიენტის წინაშე კონკრეტული თარიღისათვის,
საკრედიტო ბრუნვა - ბანკის ვალდებულების ზრდას, ხოლო
სადებეტო ბრუნვა - ბანკის ვალდებულებების კლებას იმავე
საანგარიშო პერიოდში.

კლასი 33 „სახელმწიფო ინსტიტუტების ფულადი
სახსრები“

ჯგუფი 330(1) „სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმდინარე
ანგარიშები ეროვნული ვალუტით (უცხოური ვალუტით)“

კლასი 34 „სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ
საწარმოთა ფულადი სახსრები“

ჯგუფი 340(1) სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარე-
ბულ საწარმოთა მიმდინარე ანგარიშები ეროვნული ვალუ-
ტით(უცხოური ვალუტით)

კლასი 36 „კლიენტთა ფულადი სახსრები“

ჯგუფი 360(1) კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშები
ეროვნული ვალუტით (უცხოური ვალუტით).

აღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება კლიენტთა
დროებით თავისუფალი სახსრების აღრსარიცხავად. სახსრე-
ბის ცამონერა შეიძლება ნებისმიერ დროს კლიენტის დავა-
ლებით ანგარიშზე მათი არსებობისას.

დებეტის სალდო მიმდინარე ანგარიშებზე ასახავს გა-
ცემულ კრედიტებს, თუ ოვერდრაფტი გათვალისწინებულია
ბანკსა და კლიენტს შორის გაფორმებული ხელშეკრულებით

და კანონმდებლობით აკრძალული არ არის, ანგარიშსწორე-
ბის დაჩქარების მიზნით ბანკები ითვალისწინებენ
ოვერდრაფტების შესაძლებლობას კლიენტთა ანგარიშებზე.
ნებისმიერ შემთხვევაში ბანკს უნდა ჰქონდეს შესაძლებლო-
ბა, გააკონტროლოს ანგარიშთა დებეტის სალდოს
ნარმოქმნა შემთხვევითი ოვერდრაფტების თავიდან აცილე-
ბის მიზნით.

სხვა ანგ.	მიმდინარე ანგარიშები		სხვა ანგ.
	ა	ბ	
		ფულადი სახსრების წამოწმების შედეგად	
3003	გაყვანილი წილი-ფული კლიენტზე	მასპროვლან წილი-ფული კლიენტის მიერ	3003
3052	ჩამოწმული კლიენტის ფაქტობრივი	წამოწმებული მიმდინარე ფაქტობრივი	3052
12.13.14	ფაქტობრივი სახსრები ფაქტობრივი	მიმდინარე სახსრები მიმდინარე	12.13.14
240	გადახდილი პროცენტი სესხზე	გადახდილი პროცენტი სესხზე	440
335,345,365	გადახდილი ტეკონიკური გადახდილი	გადახდილი ტეკონიკური გადახდილი	458
4508	გადახდილი აკრედიტაცია	გადახდილი	
1205, 1305	ოვერდრაფტის თანხის გაფორმება	გადახდილი თანხის გაფორმება	335,345,365
3609	კონტრაგენტის სახსრების გადახდილი	დებეტის სალდოს გადართვა ოვერდრაფტის ანგარიშზე	1209,1309
			1609

ამ ანგარიშების დებეტში აისახება ნაღდი ფულის გაცე-
მა ან სახსრების გადარიცხვა მიზნობრივი დანიშნულების შე-
საბამისად. როდესაც სახსრების წამოწმება ოვერდრაფტს
ინვესტ, მიმდინარე ანგარიშზე დებეტის ნაშთი დარჩება სა-
ანგარიშგებო პერიოდის ბოლომდე. საანგარიშგებო პერიო-
დის ბოლოს იგი გადაიტანება ოვერდრაფტის შესაბამის
ანგარიშზე, ხოლო მომდევნო საანგარიშგებო პერიოდის

პირველივე დღეს აღდგება კონტრაგატორებით დებუტის სალდოს მიმდინარე ანგარიშზე.

ფინანსური ანგარიშგების დეტალიზაციის მიზნით ბანკმა ანალიზურ აღრიცხვაში უნდა შექმნას ცალკე საინფორმაციო სისტემა იმისათვის, რომ გაანალიზოს მიმდინარე ანგარიშები კონტრაგენტების მიხედვით.

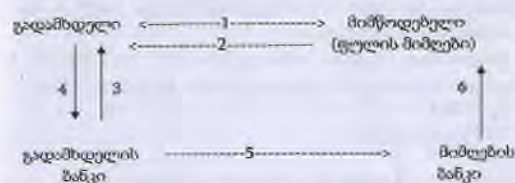
საგადახდო დავალებით ანგარიშსწორების აღრიცხვა

საგადახდო დავალება - დოკუმენტი, რომელიც წარმოადგენს გადამხდელის დავალებას ბანკისადმი მისი ანგარიშიდან გარკვეული თანხის გადარიცხვისა მომწოდებლის ანგარიშზე

საგადახდო დავალება უნაღდო ანგარიშსწორების ყველაზე გავრცელებული ფორმაა, რომელიც გამოიყენება, საბიუჯეტო და არასაბიუჯეტო სტრუქტურებთან როგორც შიდა ასევე საქალაქთაშორისო ანგარიშსწორებაში.

საგადახდო დავალებით ფორმდება სააგანსო გადახდები, წინასწარი, ეტაპობრივი და საბოლოო გადახდები ოპერაციის გატარების საფუძველს ბანკისთვის წარმოადგენს დავალების პირველი პირი ხელწერითა და ბეჭდით, რომელიც ინახება დღის დოკუმენტებში. მეორე პირი კი ბანკის მიერ დამოწმებული უბრუნდება კლიენტს (დავალების წარმომდგენს). მართალია საგადახდო დავალება აჩქარებს გადახდის პროცესს, მაგრამ მიმწოდებლები არ არიან დაინტერესებული მისი გამოყენებით, ვინაიდან დამოკიდებულინი ხდებიან მყიდველზე, რომელსაც შეუძლია მისი გამონერის და შესაბამისად ანგარიშსწორების შეფერხება.

დოკუმენტრუნვის სქემა საგადახდო დავალებით ანგარიშსწორებისას

1. ხელშეკრულების გაფორმება
2. საკონლის/მომსახურების მიწოდება
3. საგადახდო დავალების გადაცემა ბანკზე თანხის ჩამოსაწერად
4. ამონაწერი ანგარიშიდან - თანხის ჩამონერა ანგარიშიდან
5. მომწოდებლის ბანკი თანხის ჩარიცხვა
6. ამონაწერი ანგარიშსწორების ანგარიშიდან-თანხის ჩარიცხვაზე

ბანკი დავალებას ლეზულობს მხოლოდ კლიენტის ანგარიშსწორების ანგარიშზე საკმარისი თანხების არსებობის შემთხვევაში და თუ საკრედიტო ხელშეკრულებით კლიენტს გახსნილი აქვს ოვერდრაფტი.

მყიდველსა და მიმწოდებელს შორის პრეტენზიების განხილვა და დარეგულირება ხდება ბანკის ჩარევის გარეშე. ბანკი კლიენტისგან პრეტენზიებს ლეზულობს მხოლოდ ტანხების გადარიცხვის ან ჩამონერის დაგვიანებზე, რომლის შემთხვევაში შეიზლება ბანკმა კლიენტის სასარგებლოდ გადაიხადოს ჯარიმა ყველა გადაგადაცილებულ დღეზე.

საგადახდო დავალებით თანხების გადარიცხვისას გადამხდელის ბანკი ატარებს შემდეგ ბუღალტრულ ჩანაწერს:

დ - 330/340/360 კლასის ანგარიშები
კ - 1052 „კომერციული ბანკების საკორესპოდენტო ანგარიში სებ-ში“

თუ მყიდველსა და მომწოდებელს ერთი ბანკში აქვთ ანგარიშები გახსნილი მაშინ დაკრედიტდება მომწოდებლის ანგარიშსწორების ანგარიში.

ხოლო რაც შეეხება მომწოდებლის ბანკში თანხების ჩა-
მორიცხვის სემთხვევაში ბუღალტრული გატარება იქნება:

დ - 1052

კ - 330/340/360

ანგარიშსწორება ჩაკით

საანგარიშსწორებო ჩეკი - დოკუმენტი, რომელიც წარმოადგენს ჩეკის გამცემის დავალებას ბანკისადმი მისი ანგარიშიდან გარკვეული თანხის გადარიცხვისა ჩეკის წარმდგენის ანგარიშზე.

ჩეკის გამცემი არის პირი, რომელიც გამოწერს ჩეკს; ჩეკის წარმდგენი - პირი, რომელიც ფლობს გამოწერილ ჩეკს.

კომერციულ ბანკებში ჩეკები კლიენტებზე გაცემამდე აღირიცხება გარესაბაღანსო ანგარიშზე მკაცრი აღრიცხვის ბლანკებში.

ჩეკებით ანგარიშსწორება ითვალისწინებს შემდეგ პროცედურებს;

1. ჩეკის გამცემი თავის ბანკში იძენს საჩეკო ნივთიერებას, რომლის ღირებულებასაც იხდის ნაღდით:

დ- „ნაღდი ფული სალაროში“

კ - „ბანკის სხვა შემოსავლები“.

2. ანგარიშსწორების ანგარიშიდან ბანკი თანხების დე-
პონირებას ახდენს სპეციალურ საჩეკო ანგარიშზე:

დ- 330/340/360

კ - 4505 „საანგარიშსწორებო ჩეკები“

საქონლის/მომსახურების მოწოდებისას გადამხდელი
გამოწერს ღირებულების შესაბამის თანხაზე ჩეკს, მაგრამ

არაუმეტეს ლიმიტისა (მითითებულია ჩეკის უკან მხარეს) და
გადასცემს მომწოდებელს (ჩეკის მფლობელს), რომელიც
ამონიშნავს რეკვიზიტებს და უკანა მხარეს სვამს თავის
ხელწერასა და შტამპს.

3. საჩეკო ანგარიშზე დეპონირებული თანხების გამო-
ყენების შემთხვევაში კეთდება ბუღალტრული ჩანაწერი:

დ- 4505

კ- 1052

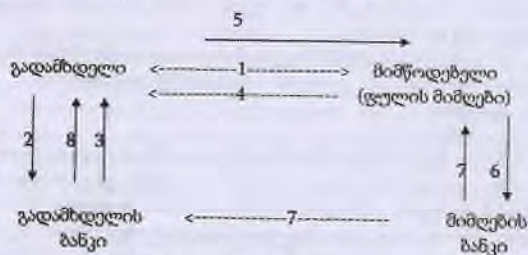
ჩეკის მფლობელი (მომწოდებელი ორგანიზაცია) მიღე-
ბულ ჩეკებს აბარებს თავის ბანკში რეესტრში გადამხდელის
ბანკისა და ჩეკის გამცემის რეკვიზიტებისა, თანხისა და თა-
რილის მითითებით. გადამხდელის ბანკი ახორციელებს შესა-
ბამისად თანხების გადარიცხვას. ჩეკის წარმდგენის/მომწო-
დებლის ბანკში თანხების ჩამორიცხვის შემთხვევაში
გკეთდება შემდეგი ბუღალტრული გატარება;

დ- 1052

კ - 330/340/360/

ანგ. №4505 „საანგარიშსწორებო ჩეკი“			
კ	დ	საჩეკო წიგნაზე გამოტვირთული თანხა	დ
1052	გადასდისთვის გამოტვირთული საჩეკო თანხა გადარიცხული მომწოდებლის ბანკი.	ჩარიცხულია (დეპონირებული თანხა საჩეკო ანგარიშზე	330/340/ 360
330/340/ 360	გამოტვირთული ჩეკების დებირების საჩეკო ანგარიშზე.		

ჩვეულებრივი ანგარიშსწორების სქემა

1. გარიგება მხარეებს შორის
2. განცხადება საჩეკო წიგნაკის შეძენაზე
3. საჩეკო წიგნაკის გაცემა სალიმიტო თანხის დეპონირებით
4. საქონლის/მომსახურების მიწოდება
5. ჩეკის გადაცემა
6. დოკუმენტებისა და ჩეკების რეესტრის წარდგენა ბანკში გადახდაზე
7. თანხის ჩარიცხვა მიმწოდებლის ანგარიშსწორების ანგარიშზე და დოკუმენტების გადაცემა თანხების ჩამოსაწერად გადამხდელის ბანკში
8. ამონაწერი საჩეკო ანგარიშიდან

ანგარიშსწორება აკრედიტივით

აკრედიტივი - საანგარიშსწორებო დოკუმენტი, რომელიც წარმოადგენს ერთი საკრედიტო დანესებულების დაფარვას მეორისადმი სპეციალურად დაჯავშნული საშუალებების ხარჯზე ანარმოს სასაქონლო-სატრანსპორტო დოკუმენტების გადახდა გადატვირთული საქონლისათვის. ანგარიშსწორებაში პირველი შემოდის გადამხდელი, რომელიც განცხადებით მიმართავს ბანკს აკრედიტივის გახსნაზე თავის ბანკში.

აკრედიტივი შეიძლება გაიხსნას ანგარიშსწორების ანგარიშზე არსებული თავისუფალი სახსრების ან საბანკო კრედიტის საფუძველზე. ამ დროს დგება შემდეგი ბუღალტრული ჩანაწერები:

1. გახსნილია აკრედიტივი საკუთარი სახსრების ხარჯზე:

დ- 330/340/360.

კ- 4508

2. საბანკო კრედიტის ხარჯზე:

ა) გაცემულია სესხი

დ- 180/ სასესხო ანგარიშები

კ- 330/ ანგარიშსწორების ანგარიშები

ბ) გახსნილია აკრედიტივი

დ- 330/ანგარიშსწორების ანგარიშები

კ- 4508 „აკრედიტივის ანგარიში“

მყიდველის ბანკი მომწოდებლის ბანკს ავითოთი ატყობინებს აკრედიტივის გახსნას და უთითებს თანხას, ვადას, მომწოდებლის სახელს და გადახდის პირობებს.

ატყობინებს რა ბანკი მომწოდებელს აკრედიტივის პირობებს, ურიცხავს ფულს აკრედიტივის ტანხაზე.

მომწოდებელი ტვირთავს საქონელს და შესაბამის დამატურებულ დოკუმენტებს (ანგარიშების რეესტრი, სასაქონლო-სატრანსპორტო დოკუმენტები) წარადგენს ბანკში გადხდაზე:

დ- 1052

კ- 330/340/360.

მყიდველის ბანკში მომწოდებლის ბანკისაგან აკრედიტივის გამოყენების შეტყობინების მიღებისას განხორციელდება შემდეგი გატარება:

დ- 4508 „დეპოზიტური ანგარიშები აკრედიტივის მიხედვით“

კ-1052 „კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში“

ამ შემთხვევაში გადასმდელის ბანკს ჰქვია ემიტენტი ბანკი, რომელიც გადასმდელის ბრძანებას ასრულებს. მომწოდებლის ბანკი- შემსრულებელი ბანკი.

პრაქტიკაში გვხვდება სხვადასხვა სახის აკრედიტივები: გამოთხოვადი და გამოთხოვის გარეშე. გამოთხოვადია - როცა როცა გადასმდელს აქვს უფლება გამოითხოვოს აკრედიტივი. გამოთხოვის გარეშე აკრედიტივის შემთხვევაში ხელშეკრულებაშია მითითებული (გამოთხოვის უფლების გარეშე) ან მომწოდებელთან შეთანხმება ხდება.

დაფარული ანუ დეპონირებული, როცა ემიტენტი ბანკი აკრედიტივის გახსნის მომენტიდან სახსრებს რიცხავს მომწოდებლის ბანკში - დ-4508, კ-1052. ეს უკანასკნელი კი თანხას რიცხავს მომწოდებლის ანგარიშსწორების ანგარიშზე საქონლის გადატვირთვის დოკუმენტების წარმოდგენისთანავე - დ-1052, კ- 330/...

დაუფარავი აკრედიტივი- გარანტირებული, რომლის დროსაც ემიტენტი ბანკი თანხას რიცხავს შემსრულებელი ბანკისგან აკრედიტივის პირობების შესრულებაზე შეტყობინების გამოგზავნის შემდეგ.

საკრედიტო სახსრებით გადანდების აღრიცხვისათვის გამოიყენება 4508 ანგარიში, რომელიც არის პასიური და საკრედიტო სალო გვიჩვენებს გამოუყენებელი აკრედიტივის თანხას. დებეტის ბრუნვა - აკრედიტივის გამოყენებას დაინიშნულებისამებრ გადარიცხვებს. კრედიტის ბრუნვა - აკრედიტივის გახსნას და შევსებას.

1. გარიგება
2. განცხადება აკრედიტივის გახსნაზე
3. ამონაწერი ანგარიშიდან აკრედიტივის გახსნაზე
4. შეტყობინება მომწოდებლის აკრედიტივის გახსნაზე
5. შეტყობინება მომწოდებელს აკრედიტივის პირობებზე
6. საქონლის/მომსახურების მიწოდება აკრედიტივის პირობებით
7. მიმწოდებლის მიერ მიწოდების დოკუმენტების წარდგენა ბანკში გადახდაზე
8. შეტყობინება ემიტენტ ბანკს აკრედიტივის გამოყენებაზე
9. ამონაწერი ანგარიშიდან - ჩარიცხულია თანხა

10. ამონაწერი აკრედიტივის ანგარიშიდან -გამოყენებულია აკრედიტივი

აკრედიტივი გამოიყენება საქალაქთაშორისო ანგარიშსწორებაში საქონლის ერთჯერადი მიწოდებისას, მისი უარყოფითი მხარეა ტვირთბრუნვის შეფერხება, როგორც სქემიდან ჩანს საქონლის/მომსახურების მიწოდება ხდება მხოლოდ აკრედიტივის მიღების შემდეგ.

ანგარიშსწორების ისეთი გარანტირებული ფორმები, როგორიცაა ჩეკი და აკრედიტივი, ხელსაყრელია მიმწოდებლისათვის არასაიმედო გადამხდელებთან ურთიერთობისას. ხოლო რაც შეეხება გადამხდელებს, საკუთარი სახსრების დეპონირება აკრედიტივის გასახსნელად ან საჩეკო წიგნაკების შესაძენად ცალკეულ ანგარიშებზე აფერხებს ფულის ბრუნვას და იწვევს დროებით ფინანსურ სიძნელეებს. აღნიშნულის თავიდან ასაცილებლად მიზანშეწონილია მოკლევადიანი სესხების აღება.

ანგარიშსწორება საგადახდო მოთხოვნა-დავალებით (ინკასო)

საგადახდო მოთხოვნა - სანგარიშსწორებო დოკუმენტი, რომელიც წარმოადგენს მიმწოდებლის მოთხოვნას გადამხდელისადმი ბანკის საშუალებით გარკვეული თანხის გადახდის შესახებ. მისი გამოყენება მიზანშეწონილია საქონელსა და მომსახურებაზე ანგარიშსწორების დროს.

ბუღალტრულ აღრიცხვაში პირველი ჩანაწერები კეთდება გადამხდელის ბანკში:

დ- 330/340/360

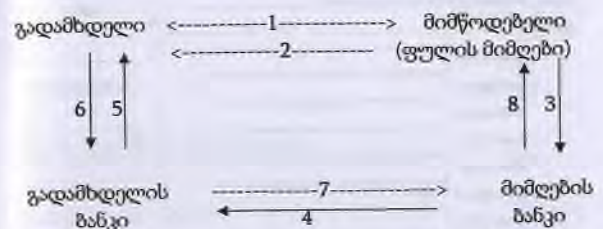
კ- 1052.

ხოლო შემდეგ მომწოდებლის ბანკში:

დ- 1052

კ- 330/340/360.

დოკუმენტბრუნვის სქემა საგადახდო მოთხოვნით ანგარიშსწორებისას

1. გარიგება/ხელშეკრულება
2. საქონლის/მომსახურების მიწოდება
3. საგადახდო მოთხოვნა ბანკში
4. საგადახდო მოთხოვნა და ანგარიშები გადამხდელის ბანკს
5. საგადახდო მოთხოვნა და ანგარიშები გადახდასა და ანცეპტზე შეტყობინების შესახებ
6. აქცეპტის მიღება გადამხდელისგან
7. ანგარიშიდან თანხების ჩამონერა და გადარიცხვა
8. აგიზო თანხი ანგარიშზე ცარიცხვაზე.

აქცეპტი-(ლათ. acceptus- მიღებულია) - თანხმობა შიდა და საერთაშორისო საქონელბრუნვაში დოკუმენტების გადახდაზე ან გარანტირება გადახდაზე.

საგადახდო მოთხოვნით ანგარიშსწორების უარყოფითი მხარეებია: დოკუმენტბრუნვის ხანგრძლივობა და გადაუხდელობა გადამხდელის ანგარიშზე თანხების არ არსებობის შემთხვევაში.

116117

2.4. ბანკთაშორისი საკორესპონდენტო ურთიერთობების აღრიცხვის წესი და ორგანიზაცია

ბანკთაშორისი საკორესპონდენტო ურთიერთობა მოიცავს ორ ბანკს შორის თანამშრომლობის ყველა შესაძლო ფორმის ერთობლიობას. მხედველობაშია ყველა ის ფორმა, რომელიც ემყარება კონკრეტულ, კეთილსინდისიერ, საკორესპონდენტო ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ურთიერთობებს.

საკორესპონდენტო ურთიერთობის აუცილებლობა გამოწვეულია ისეთი შემთხვევებით, როდესაც ბანკს არ შეუძლია განახორციელოს კლიენტის ესა თუ ის მომსახურება ან სხვა ბანკს შეუძლია უკეთესად, უფრო სწრაფად და იაფად ჩაატაროს ოპერაცია. საკორესპონდენტო ურთიერთობის დამყარების შემდეგ პირველ ნაბიჯს წარმოადგენს ოპერაციების განსახორციელებლად ანგარიშების გახსნა.

კლასი 17* მოთხოვნები ბანკების მიმართ

ჯგუფი 170(1) „ნოსტრო“ ანგარიშები ეროვნულ(უცხოურ) ვალუტაში

1701 „ნოსტრო“ ანგარიშები არარეზიდენტ ცენტრალურ ბანკებში

1702 „ნოსტრო“ ანგარიშები არარეზიდენტ კომერციულ ბანკებში

1703 „ნოსტრო“ ანგარიშები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში

მოცემული ანგარიშები განკუთვნილია „ნოსტრო“ ანგარიშებზე არსებული სახსრების აღსარიცხავად, საქართველოს ეროვნული ბანკის გარდა. ამ ანგარიშებზე განთავსებული თანხები წარმოადგენს დეპოზიტებს მოთხოვნამდე, რომლებიც ბანკებისათვის ხელმისაწვდომია ნებისმიერ დროს წინასწარი მოთხოვნის გარეშე ან მოთხოვნიდან ერთი სამუშაო დღის განმავლობაში.

ნაშთები მოცემულ ანგარიშებზე განიხილება, როგორც საკორესპონდენტო ბანკებში განთავსებული აქტივები და დასაღწევად არავითარ სხვა ანგარიშებთან, რომლებიც წარმოადგენს ვალდებულებებს კორესპოდენტო ბანკების წინაშე. თანხების ჩარიცხვა აისახება ბუღალტრული გატარებით: დ- 1701-1703 ანგარიშები, კ- კლიენტთა ანგარიშები, შე- მოსავლების ანგარიშები და სხვა. ზოლო თანხების ჩამონერა გაფორმდება გატარებით: დ- კლიენტთა ანგარიშები, ფულადი სახსრების ანგარიშები, კ- 1701-1703 ანგარიშები.

ბანკი სისტემატურად შეუდარებს ბალანსში მოცემული ანგარიშების მიხედვით ნაშთის სიდიდეს კორესპოდენტო ბანკებისაგან მიღებულ ამონაწერებს. შეუდარებელი თანხები გაანალიზდება და გატარდება სათანადო ლონისჩიებები ანგარიშსწორების მოსანესარიგებლად. საანგარიშსწორებო პერიოდის ბოლოს შეუდარებელი თანხები გადაიტანება გაურკვეველი თანხების 2502 ან 4502 ანგარიშებზე.

ფინანსური ანგარიშგების შედგენის მოთხოვნათა მიზნით ანალიზური აღრიცხვა უნდა წარმოებდეს კონტრაგენტთა ტიპების მიხედვით: სახელმწიფო კონტრაქტს დაქვემდებარებული ბანკები ან დანარჩენი ბანკები და სხვ.

კლასი 35 „ბანკების ფულადი სახსრები“

ჯგუფი 350(1) „ლორო“ ანგარიშები ეროვნული (უცხოური) ვალუტით

3501 არარეზიდენტი ცენტრალური ბანკების „ლორო“ ანგარიშები

3502 არარეზიდენტი კომერციული ბანკების „ლორო“ ანგარიშები

3503 რეზიდენტი კომერციული ბანკების „ლორო“ ანგარიშები

აღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება ბანკების კუთვნილი თანხების აღსარიცხავად, რომელთა გაცემა ზორცილდება ნებისმიერ დროს, თუ ანგარიში ბლოკირებული არ არის შეტყობინების გარეშე ან არა უგვიანეს ერთი დღით ადრე შეტყობინებით. დებეტის სალდო „ლორო“ ანგარიშებზე

ასაბავს გაცემულ კრედიტებს იმ შემთხვევაში, თუ ოვერდრაფტი გათვალისწინებულია ბანკებს შორის დადებული ხელშეკრულებით. ბანკები „ლორო“ ანგარიშებზე ოვერდრაფტის შესაძლებლობას ითვალისწინებენ ანგარიშსწორების დაჩქარების მიზნით.

მოცემული ანგარიშების დებეტში აისახება თანხების ნაღდად გაცემა ან სახსრების გადარიცხვა მიზნობრივი დანიშნულებით. როდესაც სახსრების ჩამონერა ოვერდრაფტს იწვევს „ლორო“ ანგარიშზე დებეტის ნაშთი დარჩება საანგარიშგებო პერიოდის ბოლომდე. საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს იგი გადაიტანება ოვერდრაფტის შესაბამის ანგარიშზე, ხოლო მომდევნო საანგარიშგებო პერიოდის პირველ დღეს კონტრაგატარებით აღდგება დებეტის სალდო „ლორო“ ანგარიშზე.

ბანკმა ვალდებულებათა აღრიცხვის უტყუარობის მიზნით უნდა შეიმუშაოს კლიენტთა ანგარიშებზე ნაშთების შემოწმების სისტემა მათგანერილობითი დასტურის მიღების საფუძველზე.

2.5. საკასო ოპერაციების გულატრული აღრიცხვა

კლიენტთა საკასო მომსახურება მოიცავს განსხვავებული ეკონომიკური შინაარსის ოპერაციებს: 1. კლიენტის ანგარიშიდან თანხების ჩამონერას და მისთვის შესაბამისი თანხის ნაღდი ფულის გაცემას; 2. კლიენტისაგან მიღებული ნაღდი ფულადი ნიშნების ანგარიშზე ჩარიცხვა და შენახვას. კლიენტის ანგარიშების წარმოება გულისხმობს, ანუ მისი საკასო მომსახურება გულისხმობს ბანკის მონაწილეობას, როგორც უნაღდო, ასევე ნაღდფულად ანგარიშსწორებებში.

მიმოქცევაში ნაღდი ფულის ემისიისა და მიმოქცევიდან მისი ამოღების მონოპოლიური უფლება მინიჭებული აქვს ეროვნულ ბანკს და შესაბამისად კომერციული ბანკების სა-

კასო ოპერაციებიც ხორციელდება ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი დებულების შესაბამისად. ცენტრალური ბანკი ახორციელებს კომერციულ ბანკებში საკასო მომსახურების ორგანიზაციას. იგი წარმოებს ხელშეკრულების საფუძველზე, რომელიც ითვალისწინებს კომერციული ბანკის მიერ ფულადი ნიშნების დამუშავებისა და შეფუთვის ერთიან ნესებს, აგრეთვე ფულის მიღების, გაცემის ნესებსა გადაზიდვის ფორმებს. კომერციული ბანკი ფულის გადაზიდვას ახორციელებს, როგორც საკუთარი ძალებით, ასევე ცენტრალური ბანკის ინკასატორების საშუალებით. ხელშეკრულების მნიშვნელოვანი პირობაა მხარეთა პასუხისმგებლობა ფულის სიჭარბესა და ნაკლებობაზე. ხელშეკრულებაში გათვალისწინებულია აგრეთვე კომერციული ბანკის საოპერაციო სალაროში ფულადი ნიშნების ზღვრული თანხა. იგი განისაზღვრება ნაღდფულადი ბრუნვის მოცულობის შესაბამისად და ბანკის საშუალო პირობების გათვალისწინებით. როგორც ნესი, იგი დგინდება საკასო რესურსებზე თვითური მოთხოვნილებით. ფულადი ნიშნები, რომელიც ქარბობს დადგენილ ზღვრულ ოდენობას, უნდა ჩაბარდეს საანგარიშსწორებო ცენტრის საბრუნავ სალაროს. გარდა ამისა, ზედმეტი ფულადი ნიშნები შეიძლება გადაეცეს კომერციულ ბანკს, რომელიც საჭიროებს საოპერაციო სალაროს შევსებას. დასაშვებია სალაროს ზღვრული ნაშთების გადაჭარბება ხელფასის გაცემის წინ და სხვა საგასაღწო ოპერაციების შეტრულებისას საჭირო თანხებში. ფულის მიღების დროს ბანკის მიერ გაფორმებული საგადასახდელი დავალების საფუძველზე ანფულადი ჩეკის მიხედვით მათი ტანხები ჩამოინერება საკორესპოდენტო ანგარიშიდან, ხოლო ფულის ქარბი ნიშნების ჩაბარებისას ცაირიცხება ამ ანგარიშზე. საანგარიშსწორებო ცენტრის მიერ ბანკების საკასო მომსახურების ორგანიზაცია ემსახურება ემყარება წინასწარი დაკვეთის პრინციპს. კომერციული ბანკი მომდევნო კვარტლის დაწყებამდე 45 დღით ადრე ცენტრალური ბანკის შესაბამის სამმართველოში წარადგენს ნაღდი ფულის მოსალოდნელი შემოსულობებისა და გაცე-

მის, აგრეთვე საოპერაციო საღაროს შესავსებად ნაღდი ფულის დამატებით გაცემისა და ჭარბი რაოდენობის ცენტრში გადარიცხვის პროგნოზს მომავალი კვარტლისათვის. ეს მონაცემები გამოიყენება ცენტრალური ბანკის საქმიანობის დაგეგმვისათვის, აგრეთვე ნაღდი ფულის ემისიის საერთო მოთხოვნის განსაზღვრისა და ინვასტორთა საშუალო გრაფიკის შესადგენად. პროგნოზი ემყარება ფულის მიმოქცევის მარკეტინგულ გამოკვლევას. საოპერაციო საღაროს შესავსებად განაცხადი წარდგენილ უნდა იქნეს, როგორც წესი, 5დღით ადრე ასეთი მოთხოვნის წარმომოხმადე.

ნაღდფულადი ბრუნვის მოცულობისა და აგრეთვე ინვასტიის ხერხების მიხედვით ბანკში შეიძლება შეიქმნას, როგორც ერთიანი საღარო, რომელიც განაზოცილებს ფულის მიღების, დათვლისა და გაცემის მთელ კომპლექსს, ასევე შემოსავლისა და გასავლის სპეციალიზებული საღაროები. შემოსავლის საღარო აზორცილებს ფულის მიღებას კლიენტისაგან და მათ ხელახალ დათვლას. იმავედროულად ბანკის ბუღალტერია ატარებს ოპერაციის ფულის მიღების გაფორმებაზე, რის საფუძველზეც ჩაბარებული ნაღდი ფულის თანხა ჩაირიცხება კლიენტის ანგარიშზე. ასეთი საღაროები მუშაობენ მთელი საოპერაციო დღის განმავლობაში. საღარო, რომელიც აზორცილებს ფულის მიღებას საოპერაციო დღის დამთავრების შემდეგ, საღამოს საღაროს უწოდებენ. იგი აყართოებს საკასო მომსახურების შესაძლებლობას, ამასთან საჭიროებს დამატებით ხარჯებსაც: ფულს განსაკუთრებულ საცავებს, მონეობილობას, მუშაკთა დამატებით შტატებს. ფულის გადათვლას აზორცილებს გადათვლის საღაროს მთელელ მოღარეთა ბრიგადა. მისი თითოეული კონტროლიორი ითვლის ფულის თითო ჩანთას, რომლის გახსნას ესწრება კონტროლიორი. იგი იტოვებს, როგორც ჩანთას, ასევე მის შიდა ჯიბეში არსებულ კლიენტის მიერ გაფორმებულ უწყისს. კლიენტის ანგარიშზე ჩაირიცხება ცანთაში ფაქტობრივად არსებული ფულადი თანხა.

ელექტრონული საბანკო მომსახურების თანამედროვე სისტემის მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენს საღარო-122

რო-ავტომატების გამოყენება, რომლებიც დამონტაჟებულია როგორც ბანკის შენობაში, ასევე საცხოვრებელ რაიონებში, საჯარო ცენტრებში, სანრმოებში. ისინი 24 საათის განმავლობაში უზრუნველყოფენ ოპერაციების განხორციელებას, ნაღდი ფულის მიღებას და გაცემას, ანგარიშიდან თანხის ჩამონერას, ერთი ანგარიშიდან მეორეზე ფულის ფულის გადარიცხვას. საღარო ავტომატი წარმოადგენს რთულ ელექტრონულ მექანიკურ მანქანას, რომლის ძირითადი ელემენტებია: ინფორმაციის შეტანის, დამუსავებისა და გამოტანის სისტემა, პლასმასის ბარათი, ანგარიშის მფლობელის იდენტიფიკაციის სისტემა, ნაღდი ფულის მიღები და გაშვების მონეობილობები. ასეთი ავტომატები მუშაობენ როგორც ავტონომიურად, ასევე რეალური დროის რეჟიმში. ამ დროს ავტომატი დაკავშირებულია ბანკის ცენტრალურ კომპიუტერთან და უზრუნველყოფს ანგარიშების მიხედვით ნაღდი ფულის გაცემას ან მიღებას.

კომერციული ბანკის საღაროში მოძრავი ფულადი სახსრების ბუღალტრული აღრიცხვისათვის გამოყენებულია:

- კლასი 10 - „საღარო, კომერციული ბანკების ანგარიშები საქართველოს ეროვნულ ბანკში“;
- ანგარიშთა ჯგუფი - 100 ნაღდი ფული მიმოქცევაში ეროვნული ვალუტით.
- ანგარიში - 1003 „კომერციული ბანკის საღარო“
- 1004 „ფულადი სახსრები ბანკომატებში“
- 1005 „კვანძგარეთა საოპერაციო საღარო“
- 1006 „ბანკოტები და მონეტები გზაში“

ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი ანგარიშები აქტიურია, რომელთა სადებეტო ნაშთი აღნიშნავს ანგარიშებზე არსებულ თანხას დღის ბოლოსათვის. სადებეტო ბრუნვა აღნიშნავს თანხების შემოდინებას კონკრეტული საანგარიშო პერიოდისათვის, ხოლო საკრედიტო ბრუნვა თანხების გადინებას ანგარიშებიდან.

კლიენტებისგან ნაღდი ფულის მიღება წარმოებს კლიენტის სიტყვიერი განცხადების საფუძველზე და თანხის ჩარიცხვით მის მიმდინარე ანგარიშზე. საოპერაციოს თანამშრომელი განაცხადის საფუძველზე შემოსატან თანხას ატრებს ელექტრონულ ნივნში, გამოწერს შემოსავლის ორდერს სამ ცალიად, აწერს ხელს და კლიენტს ორდერით ავსაენის სალაროში. მოლარე ამონებს ჩანაწერებსა და ოპერატორის ხელწერას და შემდგომ კლიენტისაგან ლუბულობს თანხას. ანერინებს ხელს შემოსავლის ორდერზე, შემდგომ მოლარეც ამონებს ორდერს ხელწერითა და შტამპით. ერთ პირს აძლევს კლიენტს, მეორე პირს გადაცემს ოპერატორს, ხოლო მესამე პირს იტოვებს სალაროს საბუთებში. მოლარე აწარმოებს კლიენტებისაგან მიღებული თანხების აღრიცხვას ელექტრონულად. დღის ბოლოს მოლარე ამზადებს ცნობას დღის განმავლობაში სალაროში შემოსული თანხებისა და დოკუმენტების რაოდენობის შესახებ. მოლარის მიერ ხელმოწერილი ცნობა გადაეცემა ოპერატორს სალაროს ჟღერნალის ჩანაწერებთან შედარებისთვის, რომელსაც თვითონ აწარმოებდა. შედარება ფორმდება ხელწერებით: მოლარე - სალაროს ნივნში, ხოლო ოპერატორი - მოლარის ცნობაზე.

გაფორმებული ცნობა და დღის განმავლობაში მიღებული თანხა ბარდება სალაროს უფროსს მიღებული და გაცემული თანხების აღრიცხვის ნივნში ხელწერით. მიღებული თანხები იმ დღესვე უნდა აისახოს კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებზე.

ნაღდი ფულის კლიენტებზე გაცემა წარმოებს ჩეკის საფუძველზე. მოლარე სალაროს უფროსისაგან საჭეუანგარიშოდ ღებულობს დღის განმავლობაში გასაცემ თანხას შემოსავალ გასავლის აღრიცხვის ნივნში ხელწერით. მიღებული თანხა მოლარე ატარებს თავის აღრიცხვის ნივნში.

კლიენტი ფულის მისაღებად ოპერატორს წარუდგენს ფულად ჩეკს, რომლის თანახმადაც იგი ამონებს კლიენტის ანგარიშზე მოთხოვნი თანხის საკმარისობას, ამფ-

ნაგებს ჩეკს, ჩეკის თანხას ატარებს ელექტრონულად შემოსავალზე დოკუმენტის გასავლის ნაწილში და კლიენტს აძლევს ჩეკის საკონტროლო მარკას სალაროში წარსადგენად, ხოლო ჩეკს გადასცემს მოლარეს.

მოლარე ამონებს ოპერატორის ხელწერას ჩეკზე, თანხას ციფრებით და სიტყვიერად, ფულის მიმღების ხელწერას ჩეკზე, მის პირადობას, შემდეგ ამზადებს თანხას და იძახებს კლიენტს ჩეკის ნომერით, ეკითხება ჩეკში მითითებულ თანხას, ადარებს ჩეკის ნომერს საკონტროლო მარკის ნომერს, რომელსაც შემდგომ აკრავს ჩეკს. თანხას აძლევს კლიენტს და ხელს აწერს ჩეკს.

საოპერაციო დღის ბოლოს მოლარე ითვლის გაცემულ თანხას ადარებს გასავლის ნივნში გატარებულ თანხებს, ადგენს ცნობას და ადარებს ოპერატორის ჩანაწერებს. შესაბამისობის შემდეგ ხელს აწერს ოპერატორის საბუთებს, ხოლო ოპერატორი მოლარის ცნობას. წარჩენ თანხას, სალაროს გასავლის დოკუმენტებს საანგარიშო ცნობას მოლარე გადასცემს სალაროს უფროსს ფულის შემოსავალ-გასავლის აღრიცხვის ნივნში ხელწერით.

ბანკომატის არსებობის შემთხვევაში ბანკის ხელმძღვანელის მიერ წერილობით ფორმით ინიშნება პასუხისმგებელი პირები, რომელთაგან ერთ-ერთი სალაროს თანამშრომელი ან ანკაბატორი უნდა იყოს. ბანკომატის გასავლები ბარდება მათ.

ბანკომატის ფულით შევსება წარმოებს პასუხისმგებელ პირზე გამოწერილი სალაროს გასავლის ორდერით. შევსება ხდება კასეტებითაც, რომლიც შევსებულია ფულის კუპონებით. ნაღდი ფულის მომზადებას, კასეტების ფულით შევსებასა და შემდგომ კასეტების დახურვას აწარმოებს სალაროს უფროსი ან სპეციალურად გამოყოფილი სალაროს თანამშრომელი. სევეტებულ კასეტაზე ეკერება იარილიყი მონაცემებით: ბანკომატის ნომერი, შევსებული თანხის ჯამი, თარიღი, ხელწერები და სალაროს უფროსის ან პასუხისმგებელი მოლარის პირადი შტამპი.

სალაროს თანამშრომელი ბანკომატის გახსნამდე ამობეჭდავს ქვითარს ბარათებით გატანილი თანხებისა და არსე-

ბული ნაშთის თაობაზე. იღებს კასეტებს ბანკომატიდან, ტვირთავს ფულით შევსებულ კასეტებს და ისევ იღებს ბანკომატიდან ამონაბეჭედს, ბანკომატის შევსების ფაქტის დასტურად. ამობეჭდილი ქვითრის საფუძველზე ოპერატორი გამოიწერს სალაროს შემოსავლის ორდერს შევსებულ თანხაზე და გასავლის ორდერს - ბანკომატიდან კლიენტების მიერ ბარათებით გატანილ თანხაზე.

ბანკომატებში არსებული ფულის აღრიცხვისათვის გამოიყენება ანგარიში 1004 „ფულადი სახსრები ბანკომატებში“. ანგარიში არის აქტიური დებეტი აისახება ბანკომატებში განთავსებული ფულადი სახსრები, რომელიც კორესპოდენციაში მოდის ბანკის სალაროსთან: დ-1004, კ-1003. კრედიტის ბრუნვა ასახავს ბანკომატიდან ბარათებით გატანილ თანხებს და ბანკომატიდან თანხების კასეტებით ამოტვირთვას, რომელიც კორესპოდენციაშია კლიენტთა მიმდინარე ანგარიშებთან და ბანკის სალაროსთან: 1) დ-3601, კ-1004; 2) დ-1003, კ-1004. ანალიზური აღრიცხვა წარმოებს ცალკეული ბანკომატებისა და ვალუტის მიხედვით.

რაც შეეხება ჩეკებს, შევსებული უნდა იყოს პასტიტ და ერთი ხელით. ანგარიშის მფლობელის დასახელება, ანგარიშის ნომერი და საკრედიტო ორგანიზაციის დასახელება შეიძლება დაისვას შტამპით. საჩეკო წიგნაკის გაცემისას უნდა დამოწმდეს უმეტესი ბანკის შტამპით, ყველა ჩეკზე უნდა მითითდეს ანგარიშის ნომერი, რომლიდანაც განხორციელდება გადახდა. აღნიშნული მოთხოვნას აქვს საკონტროლო ფუნქცია, რაც გამოიწვევს მათ ბოროტად გამოყენებას. ჩეკი ძალაშია გამოწერიდან 10 დღის განმავლობაში. საკასო დოკუმენტებში დაუმეცებელია ყოველგვარი ჩასწორებები.

ფულადი სახსრების მოძრაობის აღრიცხვა ნებისმიერ შემთხვევაში ხორციელდება ანგ. 1003 „კომერციული ბანკის სალარო“. აღნიშნული ანგარიში აქტიურია და სადებეტო ნაშთი ასახავს ბანკის სალაროში არსებულ თავისუფალ ფულად სახსრებს განსაზღვრული თარიღისათვის. დებეტის ბრუნვა - კლიენტების მიერ შეტანილ თანხებს, საკორესპოდენტო ანგარიშიდან შემოსულ თანხებს, საქვეანგარიშოდ

გაცემული თანხების ნაშთის დაბრუნებას, თანამშრომლების მიერ ვალეების დაფარვას და სხვა. ხოლო კრედიტის ბრუნვა - კლიენტებზე გაცემულ თანხებს, საკორესპოდენტო ანგარიშზე შეტანილ თანხებს, თანამშრომლებზე გაცემულ ხელფასებს, კლიენტებზე გაცემულ სესხებს, საქვეანგარიშოდ გაცემულ თანხებს და სხვა.

ანგარიში 1003 „კომერციული ბანკის სალარო“

კ	დ	კ	დ
	თავისუფალი ფული სალაროში		
3600	შემტანილი კლიენტის მიერ ხელუღნი		გამტარებული საქანგარიში
1052	შესვლილი სალარო საკორესპოდენტო ანგარიშიდან დაფარული ხესი	360	გაცემული ჩეკ კლიენტზე
1801		1801	გაცემული ხესი კლიენტზე
3601	გასვლილი დებეტი კლიენტზე	3603	დებეტილი ანგარიში
5002(4)	აქტიონების შეძენა	5003(5)	გამოსყიდული აქციები
7064	აღებული შესასყდელი ხელშეკრულება რევიზიის შედეგად და სხვა.	9064	წამოწმებული სალაროს დამაკლბი რევიზიის შედეგად

ნაღდი ფულის სალაროს სალაროზე გადაცემის ან საკორესპოდენტო ანგარიშზე გადატანის შემთხვევაში, ეს თანხები აღირიცხება №1006 ანგარიშზე „ბანკოტები და მონეტები გზაში“ (დ- 1006, კ- 1003). საკორესპოდენტო ანგარიშის ამონაწერის საფუძველზე თანხების ჩარიცხვაზე სრულდება ბუღალტრული გატარება: დ-1052, კ- 1006.

სალაროს რევიზია

სალაროს რევიზიისას შემოწმებას ექვემდებარება, როგორც ფულადი ბანკნოტები და მონეტები, ასევე სხვა ფასეულობებიც. რევიზია ტარდება ბანკის მმართველის ბრუნების საფუძველზე: კვარტალში ერთხელ; ყოველწლიურად 1 იანვრის მდგომარეობით; მატერიალურ-პასუხისმგებელი პირის, ხელმძღვანელის, მტავარი ბუღალტრის ან სალაროს უფროსის შეცვლისას.

რევიზია ტარდება მატერიალურ-პასუხისმგებელი პირის თანდასწრებით, რომელიც პასუხისმგებელია ამ ფასეულობებზე, ხოლო მისი არ ყოფნის შემთხვევაში ფაქტს კომისიის წევრები ხელწერით აფორმებენ აქტში. რევიზია მოულოდნელად, გაფრთხილების გარეშე ტარდება. ფულადი ნიშნების, მონეტებისა და ფასეულობათა საცავში გადათვლის შემდეგ, მაკონტროლებლები რეალურად არსებულ ფასეულობათა რაოდენობას ადარებენ ნიშნის მონაცემებს, ყოველდღიურ ბალანსს, ანალიზურ აღრიცხვას და ამასთან ამოწმებენ, დაბრუნებულია თუ არა საცავში ყველა ამოღებული ფასეულობა.

დოკუმენტებით მოცემული თანხები, რომლებიც არ არის გატარებული ბუღალტრულ აღრიცხვაში, ითვლება დანაკლისად და მოლარის მართლებები არ გაითვალისწინება. სალაროში გამოვლენილი ზედმეტობა აისახება შემოსავალში და დაბრუნებას არ ექვემდებარება. შემოწმების შედეგად სარევიზიო კომისია ადგენს აქტს. ბუღალტრულ აღრიცხვაში რევიზიის სდეგები შემდეგი გატარებებით ფორმდება:

1) ზედმეტობის აღება შემოსავალში:

დ - 1003 „კომერციული ბანკის სალარო“

კ - 7064 „სალაროს ზედმეტობა“

2) ყველა დანაკლისი მოუხდეგად იმისა, რომ გამოვლენის შემთხვევაში იქნა დაფარული ჩამოინერება

ხარჯებში იმ თანამშრომლის პირად ანგარიშზე გატარებით, რომელსაც აღმოუჩნდა დანაკლისი:

დ - 9201 „ბანკის თანამშრომელთა ხელფასის ხარჯები“

კ - 1003 „კომერციული ბანკის სალარო“

თუ კი დანაკლისის შემთხვევაში დამნაშავე ვერ იქნა გამოვლენილი (ძარცვა, ხანძარი და სხვა) ამ შემთხვევაში ეს თანხები ჩამოინერება დანაკლისის ანგარიშიდან:

დ - 9064 „დანაკლისი სალაროში“

კ - 1003 „კომერციული ბანკის სალარო“

2.6. საფაოზიტო ოპერაციები და მათი გუდალტრული აღრიცხვა

კომერციული ბანკის მოზიდული კაპიტალის ფორმირების ერთ-ერთ ნყაროს სადეპოზიტო ოპერაციები წარმოადგენს, დეპოზიტების საშუალებით ბანკი აფართოებს საკრედიტო დაბანდებათა შესაძლებლობებს, რომელიც თავის მხრივ მოვების მიღების ერთგვარი ბაზაა.

დეპოზიტი არის კლიენტის დროებით თავისუფალი ფულადი სახსრები, რომელიც მიზარებული აქვს ბანკზე და ექვემდებარება განსაზღვრულ პირობებით უკან დაბრუნებას. დაბრუნებას ექვემდებარება, როგორც დეპოზიტზე განთავსებული სანყისი კაპიტალი, ასევე მასზე დარიცხული სარგებლის სრული თანხაც.

დეპოზიტები კლასიფიცირდება სამ კატეგორიად: 1. ვადიან დეპოზიტები; 2. მოთხოვნამდე დეპოზიტები; 3. მოსაბლეობის ანაზრები. ბანკი უპირატესობას ანიჭებს ვადიან დეპოზიტებს, გამომდინარე იქედან, რომ ასეთი დეპოზიტების შემთხვევაში შესაძლებელია განსაზღვროს ამ რესურსების კრედიტებში დაბანდების ოპტიმალური უადა. მოთხოვნამდე დეპოზიტების შემთხვევაში კლიენტს უფლება

აქვს თავისი კუთვნილი ტანხა ანგარიშიდან გაიტანოს ნებისმიერ დროს მოთხოვნის შესაბამისად. აქედან გამომდინარე ასეთი რესურსები ვერ იქნება მყარი საკრედიტო დაბანდებისათვის. ამიტომაცაა, რომ ვადიან და მოტოვნამდე დეპოზიტებზე სარგებლას განაკვეთები განსხვავებულია. ვადიან დეპოზიტებზე და ანაბრებზე, როგორც მყარ რესურსებზე უფრო მაღალი საპროცენტო განაკვეთი ნესდება ვიდრე მოთხოვნამდე დეპოზიტებზე.

სადეპოზიტო ოპერაციების განხორციელებისას ბანკის მიერ დაცული უნდა იყოს შემდეგი პრინციპები:

- სადეპოზიტო ოპერაციები ისე უნდა იქნეს ორგანიზებული, რომ ხელი შეუწყოს მომავალში საბანკო მოვების მიღების პირობის შექმნას;

- სადეპოზიტო ოპერაციების სუბიექტების მრავალფეროვნების შეხამება სხვადასხვა ფორმის დეპოზიტებთან;

- დეპოზიტებისა და კრედიტების ვადებასა და თანხებს შორის ურთიერთ შესაბამისობის დაცვა;

- სადეპოზიტო ანგარიშებზე თავისუფალი რეზერვების მინიმუმამდე დაყვანა;

- დეპოზიტების მოზიდვის მიზნით ახლი საბანკო პროდუქტების შემოტანა ბაზარზე, მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესება და კულტურის ამაღლების ღონისძიებათა განხორციელება.

სადეპოზიტო ოპერაციების ბურალტრული აღრიცხვისათვის ანგარიშთა გეგმით გამოყოფილია შემდეგი ანგარიშები:

335 „სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტები ერთენულ ვალუტაში“

3351 „ფინანსთა სამინისტროს დეპოზიტები“

3352 „დანარჩენი სამინისტროებისა და დეპარტამენტების დეპოზიტები“

3353 „ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების დეპოზიტები“

336 „სახელმწიფო ინსტიტუტების დეპოზიტები უცხოურ ვალუტაში“- იგივე შემადგენლობით განიხილება მეთხე თანრიგის ანგარიშები.

345 „სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა დეპოზიტები ეროვნულ ვალუტაში“

346 „სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოთა დეპოზიტები უცხოურ ვალუტაში“

ამ ჯგუფებში შემავალი მეთხე თანრიგის სადეპოზიტო ანგარიშები ჩაშლილია ცალკეული დარგების მიხედვით.

365 „კლიენტთა დეპოზიტები ეროვნულ ვალუტით“

366 „კლიენტთა დეპოზიტები უცხოური ვალუტით“

3651 „ფიზიკურ პირთა დეპოზიტები“

365(6)2 – 365(6)8 - შემავალი მეთხე თანრიგის სადეპოზიტო ანგარიშები ჩაშლილია დარგობრივ ჭრილში.

ზემოთ ჩამოთვლილი ანგარიშები პასიურია და საკრედიტო ნაშთი გვიჩვენებს კლიენტის მიმართ ბანკის ვადიან ვალდებულებებს კონკრეტული თარიღისათვის. საკრედიტო ბრუნვა ასახავს ვალდებულებების ზრდას – დეპოზიტის მფლობელის მიერ შემოტანილი თანხები, დარიცხული პროცენტები თუ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სადეპოზიტო თანხაზე მიერთება. ზოლო სადებეტო ბრუნვა ვალდებულებების კლებაზე, კერძოდ: დეპოზიტის თანხისა და დარიცხული პროცენტის გადახდას.

აღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება გადახდის წინასწარ შეთანხმებული ვადის ან შეტყობინების პერიოდის მქონე სახსრების აღსარიცხავად, ე.ი. სახსრებისა, რომლებიც წარმოადგენს წინასწარ განსაზღვრულ ვადად ბლოკირებულ თანხებს, რომელთა დაბრუნება შეიძლება ნებადართული იქნეს მხოლოდ წინასწარი, სულ ცოტა ერთი სამუშაო დღით ადრე, შეტყობინების არსებობის შემთხვევაში.

დეპოზიტური ანგარიშების მიხედვით პროცენტული ხარჯები აისახება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი ეკუთვნის, გადახდის ვადის მიუხედავად. ამასთან, გადასახდელი პროცენტების აღსარიცხავად გამოიყენება კლასი 44 „გადა-

სახდელი პროცენტები და დივიდენდები“-ის შესაბამისი მე-ოთხე რიგის პასიური ანგარიშები - შესაბამისი ხარჯების ანგარიშების დებუტთან კორესპოდენციაში, კერძოდ 83 - „კომერციული სექტორის ხარჯები“-ის კლასში შემავალი ანგარიშები.

ანალიზურ აღრიცხვაში იწარმოება პირადი ანგარიშები ცალკეული ანაზრების მიხედვით, ვადების მიხედვით, საპროცენტო განაკვეთების სიდიდის მიხედვით, ვალუტის მიხედვით და ა.შ. ასეთი ანალიზი საჭიროა ეროვნული ბანკის მიერ დანესებული კოეფიციენტების შესრულების კონტროლისათვის.

ვალდებულებათა აღრიცხვის სისრულისათვის უნდა შემუშავდეს კლიენტთა ანგარიშებზე ნაშთების შემოწმების სისტემა მათგან დასტურის მიღების საფუძველზე.

ბუღალტრულ აღრიცხვაში სადეპოზიტო ოპერაციები შემდეგი თანმიმდევრობით ტარდება:

ოპერაციის შინაარსი	დ	კ
1. სადეპოზიტო ხელშეკრულების თანახმად გახსნილია:		
დეპოზიტი იურიდიულ პირზე:	3602	3652
	1052	
2. გახსნილია ანაზარი ფიზიკური პირის მიერ:	1003	3601
	3601	
3. დარიცხულია პროცენტი დეპოზიტზე:		
იურიდიულ პირებზე	4405	8352
ფიზიკურ პირზე	4405	8351
4. გატანილი თანხა/დახურული დეპოზიტი:		
ნაღდი ფულით	3652	1003
	3651	
გადაირიცხეთ	3652	3602
	3651	3601
		1052

ბანკთაშორისი დეპოზიტები და მათი ბუღალტრული აღრიცხვა

საბანკო სისტემის პრაქტიკაში ფართოდ გამოიყენება ბანკთაშორისი დეპოზიტებიც. ამ შემთხვევაში ბანკი გამოდის, როგორც სახსრების განმთავსებელი სუბიექტი, ასევე რესურსების მიმღები.

კომერციულმა ბანკმა სხვა ბანკში დეპოზიტის განთავსებამდე ამ ბანკიდან უნდა მოითხოვოს სრული და მიმდინარე ფინანსური ინფორმაცია, ხოლო თანხის განთავსების შემდეგ, ბანკმა ასეთი ბანკიდან უნდა მოითხოვოს ფინანსური ინფორმაცია დროის განსაზღვრული პერიოდისათვის კვარტალური საბალანსო და მოგება-ზარალის უწყისების სახით, ასევე წლიური ანგარიში.

ბანკთაშორისი დეპოზიტების კლასიფიკაცია დამოკიდებულია მოკორესპონდენტო ბანკის ფინანსურ მდგომარეობასა და მის უნარზე, შეასრულოს თავისი ვალდებულება, როგორც ეს გათვალისწინებულია მოცემულ ბანკსა და მოკორესპონდენტო ბანკს შორის თავდაპირველი ხელშეკრულებით. სხვა ურთიერთსაპირისპირო ფაქტორების არარსებობისას, თუ წარმოიშვება პრობლემები (დაგვიანება), აქტივი ექვემდებარება შემდეგნაირ კლასიფიკაციას:

1. თუ თანხის მიღება მოკორესპონდენტო ბანკიდან დაგვიანებულია 30 ან მეტი დღით, ბანკთაშორისი დეპოზიტი კლასიფიცირდება, როგორც „არასტანდარტული“.

2. თუ თანხის მიღება დაგვიანებულია 60 ან მეტი დღით, ბანკთაშორისი დეპოზიტი კლასიფიცირდება, როგორც „საეჭვო“.

3. თუ თანხის მიღება დაგვიანებულია 90 დღეზე მეტი პერიოდით, ბანკთაშორისი დეპოზიტი კლასიფიცირდება „უიმედოდ“ და უნდა ჩამოიწეროს განმთავსებელი ბანკის ბალანსიდან.

4. სხვა ბანკში განთავსებული დეპოზიტები და სხვა მოთხოვნები, ამ ბანკში ლიცენზიის გაუქმებასთან დაკავშირებული პროცედურების დაწყებისას, კლასიფიცირდება „უიმედოდ“ და უნდა ჩამოინეროს განმთავსებელი ბანკის ბალანსიდან. ბანკებისათვის კორესპოდენტ ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების აღსარიცხავად გამოიყენება შემდეგი ანგარიშები:

კლასი 17 „მოთხოვნები ბანკების მიმართ“
 ჯგუფი 172(3) – „ბანკებში განთავსებული ვადიანი დეპოზიტები ეროვნული ვალუტით (უცხოური ვალუტით)“
 ანგარიშები: 172(3)1 – „ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ ცენტრალურ ბანკებში“;
 172(3)2 – „ვადიანი დეპოზიტები არარეზიდენტ კომერციულ ბანკებში“;
 172(3)3 – „ვადიანი დეპოზიტები რეზიდენტ კომერციულ ბანკებში“.

მოცემული ანგარიშები აქტივის მუხლებია, რომელთა სადებეტო ნაშთი ასახავს კონკრეტული თარიღისათვის სხვა ბანკებში განთავსებული დეპოზიტებს თანხას, ანუ მოკორესპოდენტო ბანკების ვალდებულებებს დეპოზიტის მფლობელი ბანკის წინაშე. სადებეტო ბრუნვა ასახავს დეპოზიტების ზრდას, ხოლო კრედიტის ბრუნვა დეპოზიტების დაბრუნებას.

პროცენტული შემოსავლები ბანკებში განთავსებული დეპოზიტების მიხედვით აღრიცხვაში აისახება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი მიეკუთვნება გადახდის ვადის მიუხედავად. გადაუხდელი მისაღები პროცენტების აღსარიცხავად გამოიყენება აქტიური ანგარიში 2403 – „მისაღები პროცენტები ბანკებში განთავსებული სახსრების მიხედვით“.

სადეპოზიტო ანგარიშებზე გატარებული ზორციელდება ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვადების შესაბამისად.

ოპერაციის შინაარსი	დ. ანგ.#	კ. ანგ.#
1. განთავსებული დეპოზიტები ბანკებში	1721-1723	1052;1701-1703
2. შეწვლილია რეზერვი აქტივებიდან შესაძლო დანაკარგებზე	8509	4109
3. დარიცხულია პროცენტი დეპოზიტზე	2403	6203
4. გადახდილია პროცენტი დეპოზიტზე	1721-1723;1052;1701-1703.	2403
3. პროცენტები გადახდილია ავანსად	1721-1723; 1052; 1701-1703.	4503
4. ავანსად გადახდილი პროცენტების ჩათვლა და შეზღუდული აღიარება	4503	6203-6204
5. დარიცხულია დეპოზიტი	1052; 1701-1703	1721-1723
6. შეზღუდულია რეზერვი დეპოზიტის დაბრუნებასთან დაკავშირებით	4109	8509
5. მოკორესპოდენტო ნაწი აღიარებულია ბაკორესპოდენტ დეპოზიტი ითვლება უიმედოდ, რაც ექვემდებარება რეზერვიდან გამოწერას	4109	1721-1723
6. მისაღები პროცენტების ჩამოწერა	6203	2403

მისაღები პროცენტები გადახდის 30 დღეზე მეტი დროით ვადაგადაცილების შემთხვევაში ჩამოინერება შესაბამისი საბალანსო ანგარიშებიდან უკუგატარებით და გადაიტანება არასისტემურ აღრიცხვაში.

რაც ბანკის მიერ მოკორესპოდენტო ბანკის რესურსების მოზიდვას დეპოზიტების სახით პასიურ ოპერაციებს მიეკუთვნება და ასეთი ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვისათვის გამოიყენება შემდეგი ანგარიშები:

კლასი 35 – „ბანკების ფულადი სახსრები“
 ჯგუფი 352(3) – „ბანკების ვადიანი დეპოზიტები ეროვნულ (უცხოურ) ვალუტაში

ანგარიშები 352(3)2 - „არარეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი დეპოზიტები“;

352(3)3 - „რეზიდენტი კომერციული ბანკების ვადიანი დეპოზიტები“.

აღნიშნული ანგარიშები მიეკუთვნება პასივის მუხლებს და გამოიყენება ისეთი დეპოზიტების აღსარიცხავად, რომელიც წარმოადგენს წინასწარ განსაზღვრულ ვადაზე ბლოკირებულ თანხებს, ამ თანხების დაბრუნება ნებადართულია მხოლოდ წინასწარი, სულ ცოტა ერთი სამუშაო დღით ადრე, შეტყობინების არსებობის შემთხვევაში. მოცემული ანგარიშების საკრედიტო ბრუნვები ასახავს მოკორესპოდენტო ბანკის მიერ მოცემულ ბანკში დეპოზიტების განთავსებას (მოზიდვას, ვალდებულების ზრდა) კონკრეტულ საანგარიშო პერიოდში, ხოლო დეპეიტის ბრუნვა დეპოზიტების დაფარვას (ვალდებულების შემცირება) კონკრეტულ საანგარიშო პერიოდში.

ფინანსური ანგარიშგების შედგენის მოთხოვნების დაკმაყოფილების საჭიროებიდან გამომდინარე, ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა სისტემა ანალიზურ დონეზე იმგვარად უნდა მოეწყოს, რომ უზრუნველყოს სხვადასხვა სახის ინფორმაციის მიღება, კერძოდ:

1. სპეციალური ხელშეკრულებით მოთხოვნამდე ვადით გაფორმებული დეპოზიტები;

2. დაფარვის ფიქსირებული ვადის დეპოზიტები;

3. კლიენტთა მახასიათებლები - რეზიდენტი/არარეზიდენტი და ა.შ.

ბუღალტრულ აღრიცხვაში ბანკთაშორისი (პასიური) სადეპოზიტო ოპერაციები შემდეგნაირად გატარდება:

ოპერაციის შინაარსი	დ ანგ.#	კ ანგ.#
1. ჩარიცხულ თანხებზე ვაქსანა დეპოზიტი		
სხვა ბანკს	1052; 3502-3503	3522-3523
2. დარიცხული პროცენტი დეპოზიტზე	8203-8204	4403
3. გადხდილი პროცენტი დეპოზიტზე	4403	3522-3523; 3502-3503; 1052
4. ვადის ამოწურვის შემდეგ დაფარულია დეპოზიტი	3522-3523	1052; 3502-3503

2.7. საკრედიტო ოპერაციების აღრიცხვის წესი და ორგანიზაცია

კომერციული ბანკები წარმოადგენენ რა საბაზრო ურთიერთობათა სუბიექტებს, მათი საქმიანობა ეყრდნობა „იდადა ყიდვისა და ძვირად გაყიდვის“ პრინციპს. დაკრედიტების სისტემა ემყარება სასესხო კაპიტალის ეფექტურ ბრუნვას. სასესხო კაპიტალის ბაზარზე მიღებულ შედეგებზე ბანკი პასუხისმგებელია არა მარტო მიმდინარე შემოსავლებით, არამედ საკუთარი კაპიტალითაც.

დაკრედიტების შექანიზმი ეყრდნობა შემდეგ ძირითად ფაქტორებს:

- დაკრედიტება ხორციელდება საკრედიტო ხელშეკრულების საფუძველზე;

- ხელშეკრულების გაფორმებამდე აუცილებად უნდა შეფასდეს მსესხებლის კრედიტუნარიანობა, რაც იძლევა კრედიტის გაცემის შესაძლებლობას;

- დაკრედიტებისას დაცული უნდა იქნეს ტრადიციული პრინციპები: ვადიანობა, დაბრუნებადობა, უზრუნველყოფადობა, მიზნობრიუობა და სარგებლიანობა;

- უნდა მოხდეს დაკრედიტების ისეთი ფორმის შერჩევა, რომელიც ყველაზე მეტად უზრუნველყოფს სესხის დაბრუნებას;

- ასევე გასათვალისწინებელია ცენტრალური ბანკის მიერ დანესებული ეკონომიკური ნორმატივები: 1. მოზიდული სახსრების მაქსიმალურად დასაშვები მოცულობა; 2. მინიმალური რეზერვის ოდენობა; 3. კრედიტის გაცემის ზღვრული თანხა; 4. კრედიტის გაცემის უადგები; 5. სარგებლის განაკვეთების ოდენობა; 6. ლიკვიდობის კოეფიციენტები; ერთი მსესხებლისათვის გასაცემი კრედიტის მაქსიმალური ოდენობა; ანაბრების თანაფარდობა ბანკის საკუთარ სახსრებთან და სხვა.

- სესხის აღებისას კლიენტი არ არის ერთ ბანკზე შეჯამებული, ის თვითონ ირჩევს იმ ბანკს, რომლის პირობებშიც მისთვის უფრო მისაღებია და ემთხვევა მის ინტერესებს, მას აქვს უფლება შეიძინოს სასესხო ანგარიშები არა ერთ, არამედ რამოდენიმე ბანკში მისი კრედიტუნარიანობიდან გამომდინარე, ეს კი თავის მხრივ ხელს უწყობს ბანკთაშორის კონკურენციის გაძლიერებას.

კომერციულ ბანკებში კრედიტების გაცემაზე სტრუქტურულად შექმნილია საკრედიტო განყოფილებები, რომელთა მთავარი ფუნქცია კლიენტთა კრედიტუნარიანობის სათანადოდ შეფასებაა. ამ მიზნით კლიენტმა საკრედიტო ოფიცრებს უნდა წარუდგინოს: ფირმის ბალანსი, ბიზნეს-პროექტი, რომელიც საშუალებას აძლევს ბიზნეს ექსპერტებს განსაზღვრონ დაკრედიტების რისკები და სესხის დაფარვის რეალური შესაძლებლობები; განცხადება რეკვიზიტების, სესხის მოცულობის ვადისა და მიზნობრივობის მი-თითებით.

კლიენტის კრედიტუნარიანობის შეფასების შემდეგ ბანკი აფორმებს კლიენტთან სასესხო ხელშეკრულებას, რომელშიც დეტალურად, კლიენტისათვის გასაგებად უნდა იყოს ასახული დაკრედიტების ყველა პირობა, მათ შორის მხარეთა რეკვიზიტები, საჯარიმო სანქციები, სესხის გა-

დახდისა და პროცენტის დაზღვევის პირობები და ბოლოს ზელმძღვანელების ხელწერები. ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ კლიენტს ეხსენება სასესხო ანგარიში საკრედიტო ვალდებულებათა აღრიცხვის მიზნით.

პრაქტიკაში განასხვავებენ სასესხო ანგარიშების ოთხ სახეობას:

1. მარტივი სასესხო ანგარიში - გამოიყენება სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობათა ნაშთის მიხედვით დაკრედიტების დროს. ესენია: მინდობილობითი კრედიტები, საბლანკო კრედიტი და რევორგერული კრედიტი.

მაგალითი: კომერციული ბანკი კლიენტს აძლევს სესხს - 20000 ლარს მარტივი სასესხო ანგარიშიდან, მაშინ ეს თანხა აისახება მარტივი სასესხო ანგარიშის დებეტში და კლიენტის ანგარიშსწორების ანგარიშისმ კრედიტში:

დ ანგარიშსწორების ანგარიში კ	დ მარტივი სასესხო ანგარიში კ
200000	200000

2. სპეციალური სასესხო ანგარიში - გამოიყენება სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობათა ბრუნვის მიხედვით დაკრედიტების დროს. საგადახდელო დოკუმენტების გადახდა ხორციელდება მიუხედავად ანგარიშსწორების-ანგარიშზე თავისუფალი ფულადი თანხების არსებობისა და კრედიტი იფარება ანგარიშსწორების ანგარიშზე პროდუქციის რეალიზაციიდან მიღებული ამონაგების უშუალო ჩა-რიცხვით.

3. კონტოკორენტი - გამოიყენება სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობათა ბრუნვის მიხედვით დაკრედიტების დროს. ეს არის ერთიანი ანგარიში, რომელზეც აღირიცხება ბანკის ყველა ოპერაცია კლიენტებთან. კონტოკორენტზე აღნიშნულია, ერთი მხრივ, ბანკების სესხები და კლიენტის დავალებით ანგარიშიდან ყველა გადასახდელი, მეორე მხრივ, -საშუალებები, რომლებიც შემოდის ბანკში კლიენტე-ბიდან ანბრების, სესხის დაბრუნების და სხვა სახით.

კონტოკორენტის განსაკუთრებული ფორმაა **ოვერდრაფტი**, ამ შემთხვევაში ბანკი კლიენტს ნებას რთავს ჰქონდეს ანგარიშსწორების ანგარიშზე მცირე ხნით ჰქონდეს სადებეტო სალდო.

4. ცალკეული სასესხო ანგარიში – გამოიყენება გამსხვილებული (ერთობლივი) ობიექტის დაკრედიტებისას/სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობათა ბრუნვისა და ნაშთის მიხედვით დაკრედიტების დროს. საგადახდო დოკუმენტების გადახდა ხორციელდება ანგარიშსწორების ანგარიშზე თავისუფალი ფულადი სახსრების არ არსებობის შემთხვევაში და ფარავს გადახდების მხოლოდ იმ ნაწილს, რომელიც არ არის უზრუნველყოფილი მსესხებლის საკუთარი რესურსებით. კრედიტის დაფარვა ხდება ანგარიშზე არსებული თავისუფალი სახსრებით.

სასესხო ოპერაციების აღსარიცხავად ანგარიშით გეგმით გამოყოფილია შემდეგი ანგარიშები:

კლასი 12 „სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხები“

120 „სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით“

121 „სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით“;

125 „სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით“

126 „სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით“

კლასი 13 „სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხები“

130 „სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით“;

131 „სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით“;

135 „სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით“

136 „სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები უცხოური ვალუტით“;

კლასი 18 „კლიენტებისათვის მიცემული სესხები“

180 „კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით“;

181 „კლიენტებისათვის მიცემული მოკლევადიანი სესხები უცხოური ვალუტით“;

185 „კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები ეროვნული ვალუტით“;

186 „კლიენტებისათვის მიცემული გრძელვადიანი სესხები უცხოური ვალუტით“;

ჩამოთვლილ კლასებში შემავალი მეოთხე თანრიგის ანგარიშები ჩაშლილია დარგობრივ ჭრილში. აღნიშნული ანგარიშები ყველა არის აქტიური რომელთა სადებეტო ნაშთი ასახავს კონკრეტული თარიღისათვის კლიენტთა სასესხო ვალდებულებებს ბანკის წინაშე, დებეტის ბრუნვაში აისახება სასესხო ვალდებულებების გაზრდა (გაცემულია სესხი კლიენტზე), ხოლო კრედიტის ბრუნვაში ვალდებულების შემცირება ან გადაუხდელობის შემთხვევაში ვადაგადაცილებულ სესხებში გადატანა.

სხვა არგ.	სესხები ანგარიშები (გრძელვადიანი)		სხვა არგ.
	დ	კ	
2	კლიენტების სესხები ეროვნულ ვალუტაში		
3300000	გადახდილი სესხი კლიენტზე	დაფარული სესხები	- 300 340
3600000/1052		გადახდილი/დაფარული სესხები	3600000/1052
		სესხები	- 100

თუ კლიენტმა დადგერნილ ვადაში ვერ მოახერხა სესხის დაფარვა მაშინ აღნიშნული ვალდებულება მომდევნო დღიდან გადაიტანება ვადაგადაცილებული სესხების ანგარიშზე;

კლასი 19 „ვადაგადაცილებული სესხები“

190(1) „ვადაგადაცილებული სესხები ეროვნულ (უცხოურ) ვალუტაში“

1901 „სახელმწიფო ინსტიტუტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება“;

1902 „სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საწარმოებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება“;

1903 „ბანკებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება“;

1905 „კლიენტებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დავალიანება“.

აღნიშნული ანგარიშები მიეკუთვნებიან ასევე აქტივებს, რომელთა სადებეტო ნაშთი გვიჩვენებს კონკრეტული თარიღისათვის კლიენტთა ვადაგადაცილებულ სასესხო ვალდებულებებს, დებეტის ბრუნვა ვადაგადაცილებული სესხების ზრდას, ხოლო კრედიტის ბრუნვა ვადაგადაცილებული სესხების შემცირებას ან სესხის ზარალში ჩამოწერას.

საკრედიტო ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვა

საკრედიტო განყოფილების განკარგულების საფუძველზე საკრედიტო ოპერაციების შინაარსის მიხედვით დგება შემორჩილური ორდერები ანგარიშთა შემდეგი კორესპოდენციებით:

ოპერაციის შინაარსი	დ	კ
1. გადებული სესხი		
- ფიზიკურ პირზე	1401	3601
- იურიდიულ პირზე	1802...	3602...
- პარალელურად გატარება ჩარეკანალში ანგარიშზე (გარიგების უზრუნველყოფის სახით გადებული აქტივები)	0204	0999
- განაჩეების მიღება	0203	0999
2. შეტანილი რეზერვი სესხებიდან შესაძლო დანაკარგებზე	8502	4102
3. დარიცხული პროცენტი სესხზე		
- ფიზიკური პირის სესხზე	2405	6301
- იურიდიული პირის სესხზე	2405	6302
4. გადახდილი პროცენტი		
- ფიზიკური პირის სესხზე	3601, 1003	2405
- იურიდიული პირის		
(ვაჭრობა და მომსახურების სფერო) სესხზე	3602...	2405
5. დიდებული სესხი (გრაფიკით) :		
- ფიზიკური პირის მიერ	1003, 3601	1801
- იურიდიული პირის მიერ	3602	1802...
- პარალელურად გატარება ჩარეკანალში ანგარიშზე (დაფარებული აქტივების დებეტზე)	0999	0204
- კლიენტის მიერ გადახდა	0999	0203
6. დაუფარივი სესხის იანვრა გადაიტანა		
ვადაგადაცილებულ სესხებში	1905	1801...

2. დაფარული ვადისდადიდებული სესხი

- ფრაქტური პირის მიერ	1005, 3601	1905
- იურიდიული პირის მიერ	3602	1905
- შეზღუდული რეზერვი შესაძლო დანაკრებზე	4101	3501
- პარალელურად გატარება გარეგანაღმის პერიოდზე		
გარანტიის შემთხვევაში გარანტიის მიერ გადახდა	0999	0303
3. დაფარული (უძენელი) სესხი ჩამოქრულია		
- პეუ აღიარებულია ზარალი	4101	1905
- პარალელურად გატარება გარეგანაღმის პერიოდზე	0999	0304
დაუფარავი სესხი აღიარებულია ზარალი		

ბალანსგარეშე ანგარიში 0204 - „გირავნობის უზრუნველყოფის სახით მიცემული აქტივები“ განკუთვნილია გირავნობის უზრუნველყოფის სახით ყველა აქტივისა და გარანტიის აღსარიცხავად, გირათდ ითვლება აქტივი, რომელმაც გასცა სესხის მიმღებმავალის გადახდის უზრუნველსაყოფად; სესხის გადაუხდელობის შემთხვევაში კრედიტორ ბანკს უფლება აქვს გაყიდოს გირაო მის მიერ მიცემული სესხის დაფარვის მიზნით, გადაუხდელი პროცენტების გათვალისწინებით.

მოცემულ ანგარიშზე არსებული თანხები ჩამოიწვრება სესხის დაფარვის ვადის დადგომისას ან კრედიტორი ბანკის მიერ გირავნობის უზრუნველყოფის სახით მიღებული აქტივო დაბრუნებისას.

ანალიზურ აღრიცხვაში ბანკს შეუძლია დააჯგუფოს მოცემული ბალანსგარეშე ანგარიშზე რიცხული დაგირავებული აქტივები ტიპების მიხედვით; მაგ: ოქრო და სხვა ძვირფასი ლითონები, შენობები, ფასიანი ქაღალდები და სხვა. ხოლო ანგარიში 0203 - „მიღებული გარანტიები“ განკუთვნილია ბანკის მიერ მიღებული ყველა გარანტიის აღსარიცხავად, აქცეპტებისა და ინდოსამენტების, მიცემული კრედიტების მიხედვით პარალელური გარანტიებისა და სხვათა მიერ მიცემული სხვა ბანკების, საკრედიტო დანესებულებების, სადაზღვევო კომპანიების, საბედმწიფო ორგა-

ნოებისა და სხვათა მიერ მიცემული სხვა გამოუთხოვარი და უპირობო გარანტიების ჩათვლით. საიდანაც თანხები ჩამოიწვრება ამ გარანტიის დაფარვის ვადის დადგომისას ან ბანკის ანგარიშიდან მათი რეალური ჩამოწვრის შემთხვევაში, დაფარვის ვადის დადგომისას გარანტიორის მიერ ვალდებულების გადაუხდელობის შემთხვევაში, მიცემული სესხი უნდა რეკლასიფიცირდეს როგორც არაუზრუნველყოფილი.

ბანკთაშორისი კრედიტების აღრიცხვა

ბანკის ბალანსის ლიკვიდობის ოპერატიული რეგულირებისა და გაუთვალისწინებელი ხელსაყრელი მსესხებლისათვის კრედიტის გასაცემად რესურსების უკმარისობისას, კომერციულ ბანკებს შეუძლიათ კრედიტების მიღება, როგორც ეროვნული ბანკისგან ასევე სხვა კომერციული ბანკებიდან. ასევე ბანკს შეუძლია გასცეს სხვა ბანკებზე კრედიტები. მ.შ. კომერციული ბანკები ბანკთაშორის საკრედიტო ბაზარზე გამოდიან, როგორც საკრედიტო რესურსების გამყიდველის ასევე მყიდველის როლში.

ბანკთაშორისი საკრედიტო ბაზარი წარმოადგენს ფულად ბაზარს, სადაც ბანკები ვაჭრობენ მოკლევადიანი ქარბი ლიკვიდობით. მოცემული ბაზარი დიდ ინტერესს წარმოადგენს საქართველოს ეროვნული ბანკისათვის, რადგანაც აღნიშნულ ბაზარს გადაწყვეტი რილი აქვს მონეტარული გადაცემის შექანისზის ფუნქციონირებაში. ბანკთაშორის ფულად ბაზარზე მდგომარეობის მონიტორინგისათვის საქართველოს ეროვნული ბანკი ყოველდღიურად ანგარიშობს და აქვეყნებს წინა დღის საპროცენტო განაკვეთების სტატისტიკას TIBR-1-ს და TIBR-7-ს. TIBR-1 არის საშუალო წლიური შეწონილი საპროცენტო განაკვეთი ერთდღიან ბანკთაშორის სესხებზე. TIBR-7 არის საშუალო წლიური შეწონილი საპროცენტო განაკვეთი ერთ კვირამდე ვადიანობის მქონე სესხებზე.

ოპერაციების გაფორმება წარმოებს განცხადების საფუძველზე, რომელშიც მიეთითება თანხა, ვადა და სესხის მიზნობრივობა. დოკუმენტები, რომლებიც მოწმობს სესხის დაბრუნების უზრუნველყოფას. ვაჭრობის დასრულების შემდეგ ფორმდება ზელშეკრულება საკრედიტო რესურსების ყიდვა-გაყიდვაზე.

ბანკთაშორისი კრედიტების სინთეზური აღრიცხვა წარმოებს შემდეგ აქტიურ საბალანსო ანგარიშებზე:

კლასი 17-„მოთხოვნები ბანკების მიმართ“.

ჯგუფი 175(6)-„ბანკებისათვის მიცემული სესხები ეროვნული (უცხოური) ვალუტით“

ანგარიში 175(6)2-„არარეზიდენტი ბანკებისათვის მიცემული სესხები“

175(6)3-„რეზიდენტი კომერციული ბანკებისათვის მიცემული სესხები“

175(6)9-„ოვერდრაფტები „ლორო“ ანგარიშებზე.

მიცემული ანგარიშები გამოიყენება ბანკებისათვის მიცემული სესხების აღსარიცხავად და ანგარიშებზე გატარებები ხორციელდება საკრედიტო ზღმეკრულებით გათვალისწინებული კრედიტების გაცემისა და დაფარვის ვადების შესაბამისად.

ოპერაციის შინაარსი	დ	კ
1. გაცემულია სესხი სხვა ბანკზე	1752-1753	1052/3502-3503
2. დარიცხულია პროცენტი სესხზე	2404	6205-6206
3. გადახდილია პროცენტი	1052/3502-3503	2404
4. დაფარულია სესხი სხვა ბანკის მიერ	1052/3502-3503	1752-1753

არსებული წესების მოთხოვნათა დაცვით შეიქმნება ასევე სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი. ხოლო დაწესებულ ვადაში სესხების დაუბრუნებლობის შემთხვევაში დაუფარავი სესხის თანხა გადაიტანება 1903 ანგარიშზე-„ბანკებისათვის მიცემული სესხების ვადაგადაცილებული დაფალიანება და თუ გადაწყდება პროლონგაციის საკითხი

აფალიანების ტანხა აღდგება ვადიანი დაფალიანების 1752-1753 ანგარიშებზე.

როდესაც კომერციულ ბანკს წარმოუშვება გადაუდებელი გადახდის აუცილებლობა „ლორო“ ანგარიშზე საკმარისი სახსრების უქონლობის შემთხვევაში, ბანკს, რომელშიც გახსნილია ეს ანგარიში, შეუძლია კორესპოდენტ ბანკს მისცეს კრედიტი გადახდის განსაზოორციელებლად შემდგომი დაფარვით „ლორო“ ანგარიშზე შემოსული სახსრების ხარჯზე. ოვერდრაფტი განიხილება, როგორც კრედიტის გაცემა კონტრაქტის სუდეგენლად, დაფარვის ფიქსირებული ვადის აღნიშვნით. ასეთი კრედიტის გასაცემად ბანკი კი არ ხსნის ცალკე სასესხო ანგარიშს, არამედ დაუშვებს დებეტის სალდოს წარმოქმნას „ლორო“ ანგარიშზე, ანგარიშის მომსახურების ზელშეკრულებაში დათქმული ლიმიტის ფარგლებში.

ბანკების მიერ მიღებული კრედიტები აღირიცხება პასიურ საბალანსო ანგარიშებზე:

კლასი 35 -„ბანკების ფულადი სახსრები“

ჯგუფი 355(6)-„ბანკების სესხები ეროვნული (უცხოური) ვალუტით“

ანგარიშები 3552-„არარეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები“

3553-„რეზიდენტი კომერციული ბანკების სესხები“

ჯგუფი 358-„საქართველოს ეროვნული ბანკის სესხები“

ანგარიში 3581-„საქართველოს ეროვნული ბანკის სესხები“

აღნიშნული ანგარიშები გამოიყენება გადახდის წინასწარ შეთანხმებული ვადის ან შეტყობინების პერიოდის მქონე სახსრების აღსარიცხავად, რომელთა დაბრუნება შეიძლება ნებადართულ უქნეს მხოლოდ წინასწარი, სულ ცოტა ერთი სამუშაო დღით ადრე, შეტყობინების არსებობის შემთხვევაში.

ოპერაციის შინაარსი	დ	კ
1. მიღებულია სესხი	1052/1702-1703	3552-3553/3581
2. დარიცხულია პროცენტი	8205-8207	4404
3. გადახდილია პროცენტი სესხზე	4404	1052/1702-1703
4. დაფარულია სესხი	3552-3553/3581	1052/1702-1703

პროცენტული ხარჯები აღირიცხება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი მიეკუთვნება გადახდის ვადის მიუხედავად და გადასახდელი პროცენტის აღსარიცხავად გამოიყენება პასიური ანგარიში 4404-„გადასახდელი პროცენტები ბანკების სესხების მიხედვით“.

ანალიზური აღრიცხვა წარმოებს ცალკეული ხელშეკრულებების მიხედვით, დაფარვის ვადებისა და საპროცენტო განაკვეთების სიდიდის მიხედვით.

ბანკთაშორისი ანგარიშსწორების დაჭერების მიზნით კორესპონდენტ ბანკებს შეუძლიათ შეთანხმდნენ საკორესპონდენტო ანგარიშებზე ოვერდრაფტების დაშვების შესაძლებლობის თაობაზე. გაცემული ოვერდრაფტები აღირიცხება საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში „ლორო“ ანგარიშებზე. თითოეული საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს „ლორო“ ანგარიშების დებეტის ნაშთი გადაიტანება 1759 ანგარიშზე-„ოვერდრაფტები „ლორო“ ანგარიშებზე“, შემდგომი პერიოდის პირველივე დღეს ოვერდრაფტის დაფარვის უზრუნველყოფის მიზნით შესაბამისი თანხა აღდგება „ლორო“ ანგარიშზე კონტრგატარებით.

პროცენტის დარიცხვისას დგება გატარება:

დ- 2404 „მისაღებო პროცენტები ბანკებისათვის მიცემული სესხების მიხედვით“

კ-6209 „პროცენტული შემოსავლები „ლორო“ ანგარიშებზე ოვერდრაფტების მიხედვით“

სხვა ანგ.	1759 „ოვერდრაფტები „ლორო“ ანგარიშებზე“	სხვა ანგ.
კ	დ	კ
	ოვერდრაფტი „ლოროზე“	
3502-3503	„ლორო“ ანგარიშის სადებეტო კონტრგატარება შემდგომი საღამოს ვადობრისა	3502-3503
	საანგარიშგებო პერიოდის პირველივე დღეს	
	ბოლო საღამოს დღეს	

რაც შეეხება „ნოსტრო“ ანგარიშებზე ოვერდრაფტების შემთხვევაში, ბანკი, რომელშიც გახსნილია ანგარიში, ანგარიშის მფლობელს მისცემს კრედიტს „ნოსტრო“ ანგარიშზე შესული სახსრების ხარჯზე მისი შემდგომი დაფარვით. ასეთი კრედიტის შემთხვევაში ბანკი დაუშვებს „ნოსტრო“-ზე ოვერდრაფტის წარმოქმნას საკრედიტო საღამოთი, ანგარიშის მომსახურების ხელშეკრულებაში დათქმული ლიმიტის ფარგლებში.

„ნოსტრო“ ანგარიშზე შესაბამისი კრედიტის ნაშთი საანგარიშგებო პერიოდის ბოლო დღეს გადაიტანება ოვერდრაფტის შესაბამის ანგარიშზე-3559 „ოვერდრაფტები „ნოსტრო“ ანგარიშებზე“. წარმოქმნილი ოვერდრაფტის დაფარვის უზრუნველსაყოფად შემდეგი საანგარიშგებო პერიოდის პირველივე დღეს შესაბამისი ნაშთი აღდგენილი უნდა იქნეს „ნოსტრო“ ანგარიშზე კონტრგატარებით. გადასახდელი პროცენტის აღსარიცხავად გამოიყენება ანგარიში 4404-„გადასახდელი პროცენტები ბანკების სესხების მიხედვით“.

სხვა ანგ.	3559 „ოცერდრაფტები კონსტრო“ ანგარიშებზე	სხვა ანგ.
პ	დ	პ
	ოცერდრაფტები კონსტრო	
1702-1703	„კონსტრუქტორები“ შედეგები საანგარიშებო პერიოდის პირველი დღე	კონსტროს საიდვის ვადებიდან საანგარიშებო პერიოდის ბოლო საშუალო დღე
		3562-3563

ოცერდრაფტების ანალიზური აღრიცხვა წარმოებს კორესპონდენტი ბანკების, დაფარვის ვადებისა და სხვა ნიშნების მიხედვით.

აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის ანგარიშის შექმნისა და გამოყენების წესი

კომერციული ბანკის ჯანსაღი და არაუსაფრთხო საქმიანობის უზრუნველყოფის ერთ-ერთი კომპონენტია მათ მიერ აქტივების კლასიფიკაცია რისკის გათვალისწინებით და აქტივებიდან შესაძლო დანაკარგების დასაფარავად ადეკვატური რეზერვის შექმნა.

შესაძლო დანაკარგების რეზერვის შექმნის, გამოყენებისა და წარმოების წესი რეგულირდება საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ შემუშავებული დებულებით (საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2000 წლის 29 დეკემბრის № 350 ბრძანება).

აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი - ბანკის აქტივებისათვის შექმნილი რეზერვის ანგარიშია (კლასი 41, ჯგუფი 410), რომელიც წარმოადგენს სასესხო და არასასესხო აქტივების და პირობითი ვალდებულებების შესაძლო დანაკარგების დასაფარავად გათვალისწინებულ თანხას.

ანგარიში 4101 - „სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი“

ანგარიში 4107 - „ინვესტიციების გაუფასურების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი“

ანგარიში 4109 - „დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი“

მოცემულ ანგარიშებს ყოველთვის საკრედიტო ნაშთი გააჩნიათ და გამოიყენებიან იმ არასაიმედო აქტივების შესაძლო დანაკარგების აღსარიცხავად, რომლებზეც დასაშვებია წარმოიქმნას გადაუხდელობის რისკი. ფინანსური ანგარიშების შედგენისას იგი გამოაკლდება აქტივთა შესაბამისი ჯგუფის თანხას. სხვაობა წარმოადგენს გადაუხდელობის რისკით გათვალისწინებულ შესაბამისი ჯგუფის აქტივების წმინდა ღირებულებას. შესაბამისი აქტივების წმინდა ღირებულება მიიღება აქტივთა საერთო თანხას მინუს რეზერვის სიდიდე.

აღრიცხვაში დაცული უნდა იქნეს შემდეგი პრინციპები:

- აქტივებისათვის, რომელთა მიხედვითაც არსებობს გადაუხდელობის რისკი, მაშინვე უნდა შეიქმნას რეზერვი სეზ-ის მიერ შემუშავებული წესების მიხედვით;

- ბალანსში რეზერვების ყველა მოძრაობა საანგარიშგებო პერიოდში უნდა აღირიცხოს ანგარიშგებაში მოგებისა და ზარალის შესახებ, როგორც ხარჯი.

- დამატებითი რეზერვის შექმნასთან (ან მის შემცირებასთან) დაკავშირებული ყველა გატარება მიმდინარე პერიოდში განხორციელდება საანგარიშგებო პერიოდის დასაწყისისათვის რეზერვის თანხის გათვალისწინებით.

აღნიშნულ ანგარიშებს ეკორესპოდენტება 85-ე კლასის ანგარიშები - „ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით“.

თითოეული საანგარიშო პერიოდის ბოლოს ბანკი არსებული წესების მიხედვით გაანალიზებს ფულადი აქტივების

ანგარიშებს და შედეგის მიხედვით განსაზღვრავს რეზერვისა თანხას და ხარჯის (ზარალის) თითოეული აქტივის მიხედვით. აქტივთა მესაბამისი ჯგუფების მიხედვით შექმნილი რეზერვები ასახავენ ბანკისათვის იდენტიფიცირებული რისკების ერთობლიობას, რაც შეეხება უცხოური ვალუტით სპეციალური რეზერვების შექმნასთან დაკავშირებული ოპერაციების აღსარიცხავად გამოიყენება სავალუტო პოზიციის ანგარიშები.

ბანკებმა მოცემული ანგარიშების ანალიზური აღრიცხვა ისეთი ფორმით უნდა აწარმოოს, რომ შესაძლებელი გახდეს გაანალიზება აქტივთა ანგარიშებისა და მისი შესაბამისი რეზერვების ცვლილება, კერძოდ, რეზერვისა და რეზერვის შექმნის ხარჯების საბალანსო ანგარიშზე უნდა გახსნას სუბანგარიშები თითოეული კონკრეტული აქტივის მიხედვით.

2.8. სალიზინგო ოპერაციები და მათი კუალტრული აღრიცხვა

ლიზინგის (ინგლ. lease — ქირით გაცემა) ეკონომიკური ლიტერატურაში, როგორც ტერმინის შემოღება უკავშირდება სატელეფონო კომპანია „ბელ“-ის მიერ განხორციელებულ ოპერაციებს, რომლის ხელშეწყობაში 1877 წელს მიიღო გადაწყვეტილება, თავისი სატელეფონო აპარატები კი არ გაეყიდა, არამედ გაეცა იჯარით, თუმცა პირველი საზოგადოება, რომლის ძირითადი საქმიანობის საფუძველიც გახდა ლიზინგური ოპერაციები, შეიქმნა 1952 წელს, სან-ფრანცისკოში. ეს იყო კომპანია „იუნაიტიდ სთეიის ლიზინგ კორპორეიშნ“ (პენრი შონფელდი), და ამდენად ამჟამად ახალი ბიზნესის - ლიზინგის სამშობლო.

მსოფლიო პრაქტიკაში ტერმინი „ლიზინგი“ გამოიყენება, როგორც ხანგრძლივი მოხმარების საქონლის იჯარაზე დაფუძნებული გარიგება. იმის მიხედვით, თუ რა ვადითაა

დადებული იჯარის ხელშეკრულება, განასხვავებენ იჯარის ოპერაციების 3 სახეს: მოკლევადიანი იჯარა-რენტინგი (ერთი დღიდან ერთ წლამდე); საშუალო ვადიანი იჯარა-პაირინგი (1-დან 3 წლამდე); გრძელვადიანი იჯარა-ლიზინგი (3-დან 20 წლამდე და მეტი). ამიტომ ლიზინგის ქვეშ მოიაზრება მანქანებისა და მოწყობილობების გრძელვადიანი იჯარა ან მანქანებისა და მოწყობილობების იჯარის ხელშეკრულება, რომელიც ნაყიდა იჯარის გამცემის მიერ მოიჯარისათვის სამენარშეო მიზნით გამოყენებისათვის და რომელზეც საკუთრების უფლებას იჯარის მფლობელი ვადის მანძილზე ინარჩუნებს მკიჯარე.

გარდა ამისა, ლიზინგი შეიძლება განვიხილოთ, როგორც სპეციალიზირებული ლიზინგური კომპანიების (რომლებიც მოოპოვებს მესამე პირისათვის ქონებას და გადასცემს გრძელვადიანი იჯარით) შუამავლობით ძირითად ფონდებში დაბანდების ფინანსირების სპეციალური ფორმა. ამგვარად, ლიზინგური კომპანია ფაქტობრივად აკრედიტებს მოიჯარეს, ამიტომ ლიზინგი ზოგჯერ მოიხსენიება, როგორც „კრედიტი-იჯარა“. განსხვავებით ყიდვა-გაყიდვისაგან, რომლის დროსაც საკუთრების უფლება საქონელზე გადადის გამყიდველიდან მყიდველზე, ლიზინგის დროს საკუთრების უფლება იჯარის საგანზე უნარჩუნდება შეიჯარეს, ხოლო ლიზინგის მიმღები მოიპოვებს მას მხოლოდ დროებით სარგებლობაში. ლიზინგის ხელშეკრულების ვადის გასვლის შემდეგ ლიზინგის მიმღებს შეუძლია შეისყიდოს იჯარის ობიექტი შეთანხმებული ფასით, გააგრძელოს ლიზინგის ხელშეკრულება ან დაუბრუნოს იჯარის ობიექტი მესაკუთრეს. ეკონომიკური თვალსაზრისით, ლიზინგს აქვს შეგავსება კრედიტთან, რომელიც გაცემულია მოწყობილობის შესაძენად. კრედიტის დროს ძირითად ფონდებში მსესხებელს ვალუტის დასაფარავად შეაქვს გადასახადები დადგენილ ვადებში. ამასთან ბანკი კრედიტის დაბრუნების უზრუნველსაყოფად ინარჩუნებს საკუთრების უფლებას დაკრედიტებულ ობიექტზე სესხის სრულ დაბრუნებამდე. ლიზინგის დროს მოიჯარე ხდება იჯარით აღებული ობიექტის მესაკუთრედ მხოლოდ ხელშეკრულების ვადის გასულამდე და სა-

იჯარო ქონების ღირებულების სრულ გადახდამდე, თუმცა ამჯერად მსგავსება დამახასიათებელია მხოლოდ ფინანსური ლიზინგისათვის, ლიზინგის მეორე სახე-ოპერატიული ლიზინგი ხასიათდება კლასიკურ იჯარასთან დიდი მსგავსებით.

იურიდიული ბუნებით, ლიზინგური გარიგება ითვლება საინვესტიციო ფასეულობების გრძელვადიანი იჯარის თავისებურ სახედ. ლიზინგური ოპერაციების ზუსტ განსაზღვრას აქვს დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა, რადგან კანონით დადგენილი მისი გაფორმების ფორმის დაუცველობისას, ის არ შეიძლება მიჩნეულ იქნას ლიზინგურ გარიგებად, რაც ოპერაციის მონაწილეებისათვის გამოიწვევს არასასურველ ფინანსურ შედეგებს. ლიზინგის გამცემი არ ეყრდნობა აინაზღაუროს ყველა თავისი დანახარჯი ერთი ლიზინგის მიმღებისაგან შემოსული სალიზინგო გადასახადის ხარჯზე; ლიზინგური ხელშეკრულება, როგორც წესი, იდება 2-5 წლით, რაც გაცილებით ცოტაა მონეობილობის ფიზიკური ცვეთის ვადაზე და შეიძლება ლიზინგის მიმღების მიერ ნებისმიერ დროს შეწყდეს.

სალიზინგო ოპერაციების ძირითადი ელემენტებია:

- ლიზინგის ობიექტი;
- ლიზინგის სუბიექტი;
- სალიზინგო ხელშეკრულების ვადა;
- ლიზინგის ფასი;

- ლიზინგით ვათვალისწინებული მომსახურება (ტექნიკურა დაუ საკონსულტაციო).

პრაქტიკაში ცნობილია სალიზინგო ხელშეკრულების ორი სახე: ფინანსური ლიზინგი და ოპერაციული ლიზინგი.

იჯარა წარმოადგენს ფინანსურ ლიზინგს თუ იგი აკმაყოფილებს ხუთი პირობისაგან ერთს მაინც:

1) საკუთრების უფლება ნაგებობებსა ან მონეობილობებზე გადადის მოიჯარეზე იჯარის ვადის ბოლოს.

შეიჯარეს აქვს შესაძლებლობა დადებული გარიგების ვადის დასრულების შემდეგ იჯარით აღებული აქტივი იყი-

დოს ფიქსირებული ფასით ან იჯარის დამთავრებისას შეიძინოს განსაზღვრული ფასით.

3) ლიზინგის ვადა შეადგენს აქტივის ფუნქციონირების ნორმატიული ვადის 80%-ს მაინც. ფუნქციონირების ვადა წარმოადგენს ნორმატიულ პერიოდს, რომლის შედეგად აქტივი მთლიანად ამორტიზებულად ითვლება;

4) გადასახდელები ლიზინგის მიხედვით შეადგენენ მიმდინარე ფასებით მონეობილობის ღირებულების 90% -ს მაინც. ღირებულება მიმდინარე ფასებში ჩვეულებრივ წარმოადგენს ლიზინგის კონტრაქტში აღნიშნულ ფასს. იქ, სადაც ლიზინგის შეთანხმებაში მოცემული ღირებულება მითითებული არ არის, იგი შეიძლება განისაზღვროს როგორც თანხა, რომლის მიხედვითაც აქტივები შეიძლება შეფასდეს საქმეში კარგად ჩახედულ და ამ გარიგების შესრულების მსურველ მყიდველებსა და გამყიდველებს შორის კომერციული გარიგების შესრულებისას;

5) საიჯარო აქტივები ატარებენ სპეციფიკურ ხასიათს, ასე რომ მხოლოდ მოიჯარეს შეუძლია გამოიყენოს ისინი მნიშვნელოვანი მოდიფიკაციის გარეშე.

თუ ზემოთ მოცემული კრიტერიუმებისაგან არცერთი არ სრულდება, ლიზინგის შეთანხმება განიხილება როგორც ოპერაციული ლიზინგი.

სალიზინგო ოპერაციების ბუღალტრული აღრიცხვისათვის გამოიყენება შემდეგი ანგარიშები:

კლასი 23 „დანარჩენი ოპერაციები“

ჯგუფი 230(1) „დანარჩენი ოპერაციები ეროვნული ვალუტით (უცხოური ვალუტით)“

ანგარიში 230(1)3 – „ფინანსური ლიზინგი“

კლასი 29 „ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები“

ჯგუფი 292 „ოპერატიული ლიზინგი“

ანგარიშები 2921 „მიწა“,

2922 „შენობა-ნაგებობა“,

2923 „კომპიუტერები და საკომუნიკაციო მოწყობილობები“;

2924 „სატრანსპორტო საშუალებები“;

2925 „ავეჯი და მოწყობილობები“;

2926 „დანარჩენი ძირითადი საშუალებები“

მოცემული ანგარიშები აქტიური სინთეზური ანგარიშებია, 23-ე კლასის ანგარიშები გამოიყენება ბანკის მიერ კლიენტებისათვის ფინანსური ლიზინგით-იჯარით გადაცემული აქტივების სახით წარმოდგენილი სესხების აღსარიცხადად.

თუ ფინანსური ლიზინგით დებიტორული დავალიანების დაფარვა ეჭვს იწვევს, მაშინ უნდა შეიქმნას შესაძლო დანაკარგების რეზერვი.

ფინანსური ლიზინგი ითვალისწინებს პერიოდულ გადახდას ლიზინგის მთელი ვადის განმავლობაში, ლიზინგით გადაცემული აქტივის სრული ღირებულების მხოლოდ ხელშეკრულების ვადის დასრულების შემდეგ გადახდის პირობით. მოუხედავად ამისა ლიზინგის დასაწყისში აქტივი უნდა აღირიცხოს სრული ღირებულებით. ეს იმითაა განპირობებული, რომ ფინანსური ლიზინგი წარმოადგენს დაფინანსების ერთგვარ ფორმას და პრაქტიკულად საკუთრებასთან დაკავშირებული ყველა რისკი და მოგება გადადის მოიჯარესთან ლიზინგის დასაწყისში.

სტფ. ანგ.	25013 ფინანსური ლიზინგი		სტფ. ანგ.
ა	დ	ბ	ფ
	ფინანსური გაყიდვით სესხის წესით		
2901-2906	დაცემული აქტივის ლიზინგი	- მიღებული საიჯარო გადასახდელები	3952, 360...

თუ ფინანსური ლიზინგით გაცემული აქტივი აღრიცხულია ძირითადი აქტივების ანგარიშზე, კონტრაქტის ხელმოწერის დღესევე მოცემული აქტივის ღირებულება მიმდინარე ფასებში უნდა აღირიცხოს 2303 ანგარიშზე და ამასთან დაკრედიტდეს ძირითად საშუალებათა ანგარიშები. ხოლო ბანკის მიერ კლიენტის დაფარვებით აქტივების დროს დადებულდება 2303 ანგარიში და დაკრედიტდება ფულადი სახსრების ანგარიში.

2303 ანგარიშზე აღრიცხული აქტივის ღირებულება მიმდინარე ფასებში უნდა შემცირდეს მისი მოქმედების ვადის განმავლობაში ლიზინგით მისაღები გაცემების დროს, რითაც უზრუნველყოფილი იქნება ვალის ძირითადი თანხის დაფარვა. ლიზინგით მისაღები გადასახდელები შედგება სესხის გადაუხდელობის ნაწილის მიხედვით შემოსავლებისაგან და ძირითადი ვალის დარჩენილი ნაწილის ნილისაგან, რომელიც 2303 ანგარიშზე აღირიცხება. ვალის ძირითადი თანხის მიხედვით მისაღები პროცენტები წარმოადგენს საიჯარო გადასახდელების თანხების ნაწილს, რომელიც განისაზღვრება, ხელშეკრულებაში მითითებული პროცენტული განაკვეთიდან, მიღებული პროცენტის თანხით.

იჯარის მიხედვით გაცემების დღეს, თუ მისაღები პროცენტების გადახდა შეუფერხებლად ხორციელდება, უნდა დაკრედიტდეს შემოსავლების ანგარიში და დადებულდეს ფულადი სახსრების ანგარიში:

დ- 1052,1003,360... „ფულადი სახსრების ანგარიშები“

კ- 7034 „შემოსავლები ფინანსური ლიზინგიდან“

თუ გადახდა გადაიდებულია დაირიცხება დანარჩენ დებიტორთა ანგარიშზე:

დ- 2501 „დებიტორები“

კ- 7034 „შემოსავლები ფინანსური ლიზინგიდან“

ხოლო გადახდის მომენტისთვის გატარდება:

დ- 1052,1003,360... ფულადი სახსრების ანგარიშები

კ- 2501 „დებიტორები“.

ანალიზური აღრიცხვისას უნდა დანესდეს ღირებულების აღრიცხვის სისტემა, რომელიც შესაძლებლობას

მოგვეცემს თვალყურით დადევნოთ ფინანსურ ღიზინგთან დაკავშირებულ თითოეულ ოპერაციას.

29-ე კლასის ანგარიშები გამოიყენება ზირითად საშუალებათა აღრსარისებად, რომლებიც ბანკმა კლიენტებს გადასცა ოპერაციული ღიზინგით. ოპერაციულად ითვლება ღიზინგი, რომელიც არ აკმაყოფილებს ფინანსური ღიზინგის მოთხოვნებს.

ფიქსირებული აქტივები ექვემდებარება ცვეთას ექსპლუატაციის პერიოდის განმავლობაში, მათი მდგრადობის დაქვეითების თავიდან ასაცილებლად, რაც განპირობებულია აქტივების ცვეთით, მათი ტექნიკური დაძველებით ან სხვა მიზეზებით. ოპერაციული ღიზინგით გაცემული აქტივები საბალანსო ანგარიშებზე აღირიცხება ისტორიული ღირებულებით და ღიზინგით გადაცემულ ძირითად საშუალებათა ცვეთა აღირიცხება 4902-4906 ანგარიშებზე. ოპერაციული ღიზინგის მიხედვით მიღებული გადასახდელებით იფარება მათი ცვეთის თანხა. ანალიზური აღრიცხვის სისტემა უნდა განხორციელდეს მსგავსად 2901-2906 ანგარიშებისა, ცალკეული ობიექტის სახეების მიხედვით ბარათებზე და ცალკე ძირითადი საშუალებებისთვის გამოყოფილ ქვრანალებში.

2.9. რეარაზიები ფასიან ქალაქებზე და მათი გულაღტრული აღრიცხვა

ფასიანი ქალაქები არის ფულად დოკუმენტები, რომელიც თავისი შინაარსის მიხედვით იყოფა ორ სახეობად: ნილობრივი ფასიანი ქალაქები და სავალო ვალდებულებები. კომერციული ბანკების მიერ განხორციელებული ოპერაციები ფასიან ქალაქებზე შევსებულია შემდეგნაირად დაფაჯვით.

1. საკუთარი ფასიანი ქალაქების ემისია - აქციები, ობლიგაციები, სადეპოზიტო სერთიფიკატები.

- კომერციული ბანკი, რომელიც სააქციო საზოგადოების ფორმით არის შექმნილი, თავის საწესდებო ფონდს ქმნის აქციების გამოშვებისა და გავრცელების გზით.

აქცია- ფასიანი ქალაქი, რომელიც ადასტურებს მისი მფლობელის მონაწილეობას სააქციო საზოგადოების კაპიტალში და უფლებას აძლევს მიიღოს დივიდენდი (მოგების წილი), მონაწილეობა მიიღოს სააქციო საზოგადოების მართვაში და სააქციო საზოგადოების ლიკვიდაციის შემთხვევაში მონაწილეობა მიიღოს საზოგადოების დარჩენილი ქონების განაწილებაში.

აქციას აქვს ორი თვისება: 1. საკუთრების ტიტული ხმის უფლებით და 2. შემოსავალზე უფლების განცხადება.

გარდა აქციებისა კომერციული ბანკები მიმოქცევაში უშვებენ ობლიგაციებსა და სადეპოზიტო სერთიფიკატებს.

ობლიგაციები (ლათ. Obligatio - ვალდებულება) ფასიანი ქალაქი, რომელიც მოწმობს მისი გამომშვების (ემიტენტის) ვალდებულებას განსაზღვრულ ვადაში გადაუხადოს მის მფლობელს ობლიგაციის ნომინალური ღირებულება და ფიქსირებული პროცენტი.

სხვა ფასიან ქალაქებთან შედარებით ობლიგაციის უპირატესობა:

1. ობლიგაციის ლიკვიდობა - შეიძლება მათი გაყიდვა და ფულის მიღება სესხის ვადის გასვლამდე, ანუ მათ დაფარვამდე;

2. არის შესაძლებლობა შემოსავლის ხანგრძლივად მიღებისა, ვინაიდან ობლიგაციის საშუალო ვადაა 5-10 წელი.

სადეპოზიტო სერთიფიკატი - საკრედიტო დანესებულების წერილობითი მოწმობა, ფულადი საშუალებების დეპონირებაზე, რომელიც ადასტურებს მენაბრის უფლებას დეპოზიტისა და პროცენტის მიღებაზე დადგენილი ვადის გასვლის შემდეგ.

2. საშუამავლო ოპერაციები - კომერციული ბანკი საკომისიო სანყისებზე მონაწილეობას აღებს ფასიანი ქალაქების პირველად გავრცელებაში, რომელიც მისი კლიენტის (

მაგ. სააქციო საზოგადოების) მიერ არის ორგანიზებული. ამ ოპერაციებში ბანკის მონაწილეობა ხორციელდება საემისიო ხელშეკრულების საფუძველზე, რომელშიც დაფიქსირებულია მხარეთა უფლება-მოვალეობანი.

3. საინვესტიციო ოპერაციები - სხვა სააქციო საზოგადოებების აქციების შეძენა ნილობრივი მონაწილეობის მიზნით და სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების შეძენა ეროვნული ბანკის მიერ გატარებული ფულად-საკრედიტო პოლიტიკიდან გამომდინარე.

რაც შეეხება ბუღალტრულ აღრიცხვას საბანკო სფეროში ბრუნვადი ფასიანი ქაღალდებისა, ანგარიშთა გეგმით გამოყოფილია შემდეგი სინთეზური, აქტიური და პასიური ანგარიშები.

კლასი 38 „საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები“

ჯგუფი 380(1) საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები ეროვნული (უცხოური) ვალუტით

ანგარიში 3801 „საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდები“-პასივი

3802 „საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი -ანგარიში აქტივი.

3803 „საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდები“- პასივი

ცემული ანგარიშები (გარდა 3803-სა) გამოიყენება ბანკის მიერ ფინანსურ ბაზარზე გაშვებული დაფარვის ფიქსირებული ვადის მქონე სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების აღსაზრუნავად.

გამოშვებულ ფასიან ქაღალდებს მიკუთვნებული დარიცხული ხარჯები აისახება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი ეკუთვნის, გადახდის ვადის მიუხედავად.

ოპერაციები ანგარიშებზე აისახება ნომინალური ღირებულებით გარიგების დადების თარიღისათვის მიუხედავად იმისა, თუ როდის გაგზავნეს/მიიღეს ფასიანი ქაღალდები ან მიიღეს/მიანოდეს ფულადი სახსრები

1. ფასიანი ქაღალდების მიმოქცევაში გაშვება:

დ- ფულადი სახსრების ანგარიშები

დ-3802 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი

კ-3801 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდები

ბანკის მიერ გამოშვებული ფასიანი ქაღალდების გაყიდვისას, ბანკი დააკრედიტებს 3801 ანგარიშს ვალდებულების თანხით, ე.ი. ფასიანი ქაღალდების ნომინალური ღირებულების თანხით და დაადებტებს ფულადი სახსრების ანგარიშებს ფასიანი ქაღალდების გაყიდვისაგან მიღებული თანხით. სხვაობა ნომინალურ და გაყიდვის ღირებულებას შორის აისახება 3802 ანგარიშის დებუტით.

2. გადასახდელი დისკონტური პროცენტების აღრიცხვა(ამორტიზაცია)

დ-8101 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების დისკონტი

კ-3802 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი

თითოეული საანგარიშებო თარიღისათვის განზორციელებება დარიცხული დისკონტური პროცენტების თანხის ასახვა შემოსავლებისა და ხარჯების ანგარიშით. გამომდინარე ფასიანი ქაღალდის გაყიდვისას ჩადებული ხარჯების პროცენტიდან და ინვესტორთა მოზიდული სახსრებით სარგებლობის ვადიდან.

3. ფასიანი ქაღალდების დაფარვა:

დ-3801 საკუთარი სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდები

კ-ფულადი სახსრების ანგარიშები

ბანკის ვალდებულება ვალის გადახდის შესახებ განისაზღვრება ფასიანი ქაღალდის ნომინალური ღირებულებით. ფასიანი ქაღალდის რეალიზაციის ფასი განისაზღვრება ბანკის მიერ მოსაზიდი ინვესტორთა სახსრების ვადის საფუძველზე და ფასიანი ქაღალდების გაყიდვის თარიღისათვის რესურსების საბაზრო ღირებულებით (ჩვეულებრივ, ბანკთაშორისი კრედიტების პროცენტი).

ბანკმა სისტემატურად უნდა გააკონტროლოს გამოშვებული ფასიანი ქაღალდების ამორტიზაციის პროცესი.

ფინანსური ანგარიშგების შედგენის მოთხოვნების დაკმაყოფილების საჭიროებიდან გამომდინარე, ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა სისტემა ანალიზურ დონეზე იმგვარად უნდა მოეწყოს, რომ უზრუნველყოს ინფორმაციის მიღება აქტივებისა და პასივების ანალიზისათვის დაფარვის ვადების მიხედვით.

3803 ანგარიშის დანიშნულებაა ბანკის მიერ გამოშვებული დაფარვის ფიქსირებული ვადის სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების აღრიცხვა. რომლის პროცენტები გადაიხდება ფიქსირებული განაკვეთის საფუძველზე.

გამოშვებულ ფასიან ქაღალდებს მიკუთვნებული დარიცხული ხარჯები აისახება იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი ეკუთვნის, გადახდის ვადის მიუხედავად.

ოპერაციები ანგარიშზე აისახება გარიგების დადების თარიღისათვის ნომინალური ღირებულებით. მიუხედავად იმისა, თუ როდის წარადგინეს / მიიღეს ფასიანი ქაღალდები ან როდის მიიღეს / გაგზავნეს ფულადი სახსრები.

ბანკი სისტემატურად გამოიანგარიშებს დარიცხულ ხარჯებს პროცენტების მიხედვით. გამოშვების პირობებით განსაზღვრული განაკვეთით და პროცენტების ბოლო გადახდის თარიღიდან მოზიდული სახსრებით სარგებლობის ვადის მიხედვით.

162

ანგარიშთა დებეტითა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა

1. ფასიანი ქაღალდების მიმოქცევაში გაშვება

დ - ფულადი სახსრების ანგარიშები

კ - **3803** საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდები

2. გადასახდელი პროცენტების აღრიცხვა

დ - **8102** პროცენტული ხარჯები საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

კ - **4407** გადასახდელი პროცენტები საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

3. პროცენტების გადახდა

დ - **4407** გადასახდელი პროცენტები საკუთარი სავალო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

კ - ფულადი სახსრების ანგარიშები

4. ფასიანი ქაღალდების დაფარვა

დ - **3803** საკუთარი კუპონური სავალო ფასიანი ქაღალდები

კ - ფულადი სახსრების ანგარიშები

სახელმწიფო სავალო ფასიანი ქაღალდების

აღრიცხვა

კლასი 14 სახელმწიფო სავალო ფასიანი ქაღალდები

ჯგუფი 140 სახელმწიფო სავალო ფასიანი ქაღალდები ეროვნული ვალუტით

ანგარიშები: **1401** „სახელმწიფო სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდები“ - აქტივი

1402 „სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი ქა-
ლალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი“-პასივი

1401-1402 ანგარიშები გამოიყენება საინვესტიციო სა-
ჯარო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების აღსარიცხავად,
რომელთა ემიტენტად შეიძლება გამოდიოდეს ფინანსთა სა-
მინისტროს საზინა იმ პირობით, რომ ამ ფასიან ქაღალდებს
აქვთ ეროვნული ბანკის მიერ რეფინანსირების უფლება და
რომელთა ფლობას ბანკი აპირებს ფასიანი ქაღალდის და-
ფარვის ვადამდე.

მოცემული ანგარიშები არ გამოიყენება კლიენტთა და-
ვალებით ბანკში შენახული დისკონტური ფასიანი ქაღალდე-
ბის აღსარიცხავად, რომლებიც ექვემდებარება მხოლოდ მა-
ტიერალურ აღრიცხვას ფიზიკურ ერთეულებად სპეციალურ
ბუღალტრულ დათვრებში.

ფასიანი ქაღალდების ღირებულების გადაფასება უნდა
მოხდეს თითოეული საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს, თუ
გადაფასების შედეგად ღირებულება შემცირდება დროის
რომელიმე მნიშვნელოვანი მონაკვეთის განმავლობაში. უნდა
შეიქმნას რეზერვი ინვესტიციების გაუფასურების შემთხვე-
ვისათვის (4107 ინვესტიციების გაუფასურების შესაძლო და-
ნაკარგების რეზერვი). წმინდა ღირებულება გადაფასდება
დისკონტის ცვლილების გათვალისწინებით, რომელიც ვანი-
საზღვრება თითოეული მიმდინარე მომენტისათვის ქვემოთ
მოცემული ფორმულის მიხედვით.

ანგარიშებით გატარებები უნდა განხორციელდეს გარი-
გების დადების თარიღისათვის იმის მიუხედავად, თუ როდის
მიიღეს/მიანოდეს ფასიანი ქაღალდები ან გადარიცხეს/ ჩა-
რიცხეს ფულადი სახსრები.

ანგარიშთა დებეტი და კრედიტით გატარებათა
ნუსხა

1. ფასიანი ქაღალდების ყიდვა

დ- 1401 „სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი
ქაღალდები (ნომი-ნალური ღირებულებით)

კ- ფულადი სახსრების ანგარიშები

კ- 1402 „სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი ქა-
ლალდების კონტრანგარიშ-დისკონტი

2. დისკონტის ამორტიზაცია

დ- 1402 სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი
ქაღალდების კონტ-რანგარიშ-დისკონტი

კ- 6061 სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი
ქაღალდების დისკონტი

3. ფასიანი ქაღალდების დაფარვა

დ- ფულადი სახსრების ანგარიშები

კ- 1401 სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი ქა-
ლალდები

4. ფასიანი ქაღალდების გაყიდვა დაფარვის ვადის
დადგომამდე (მოგება)

დ- ფულადი სახსრების ანგარიშები

დ- 1402 სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი
ქაღალდების კონტ-რანგარიშ-დისკონტი

კ- 1401 სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი ქა-
ლალდები

კ- 6902 შემოსავლები სახელმწიფო საჯარო ფასიან ქა-
ლალდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

5. ფასიანი ქაღალდების გაყიდვა დაფარვის ვადის
დადგომამდე (ზარალი)

დ- ფულადი სახსრების ანგარიშები

დ- 1402 სახელმწიფო საჯარო დისკონტური ფასიანი
ქაღალდების კონტ-რანგარიშ-დისკონტი

დ- 8902 ზარალი სახელმწიფო საფლო ფასიანი ქა-
ლალდებთან დაკავშირებულ-ლი ოპერაციების მიხედვით

კ- 1401 სახელმწიფო საფალო დისკონტური ფასიანი ქა-
ლალდები

გატარებათა ნუსხის განმარტებანი

ა) ნაყიდი დისკონტური ფასიანი ქაღალდების შეფასება
აღსარიცხვად ბანკმა ნაყიდი ქაღალდები უნდა აღრიცხოს [40]
ანგარიშზე ნომინალური ღირებულებით. იმავდროულად
ბანკმა უნდა დააკრედიტოს [40] კონტრანგარიში დისკონტუ-
რი პროცენტის ღირებულებით. რომელიც განისაზღვრება
გამომდინარე ქაღალდის განაღდების ვადიდან.

დისკონტის თანხა განისაზღვრება როგორც სხვაობა
ნომინალურ ღირებულებისა და ყიდვის ფასს შორის:

ბ) შემოსავლის აღრიცხვა დისკონტით თითოეული სა-
ანგარიშგებო პერიოდისათვის მოგებისა და ზარალის ანგა-
რიშზე ბანკის ბალანსში შემოსავალი უნდა აისახოს
დისკონტით იმის მოუხდევადაც კი, რომ ეს პროცენტი არ
იქნება გადახდილი ფასიანი ქაღალდების დაფარვის თარი-
ღამდე. შემოსავლის გაანგარიშება დისკონტური პროცენტე-
ბით განისაზღვრება შემდეგი ფორმულით:

მიმდინარე ღირებულება = ნომინალური ღირებულება/
1 + ((პროცენტული წლიური განაკვეთი/ 365)* დღეთა რაო-
დენობა თამასუქის დაფარვის ვადის დადგომამდე)

მიმდინარე ღირებულება მინუს წინა პერიოდის მიმდი-
ნარე ღირებულება ტოლია ბალანსში მოგებისა და ზარალის
ანგარიშზე აღსარიცხი დისკონტური პროცენტებისა;

გ) ქაღალდების დაფარვა

დაფარვის თარიღისათვის ბანკს გადაუხდიათ ფასიანი
ქაღალდის ნომინალური ღირებულების ტოლ თანხას. გა-
დახდის ფასში შევა შესყიდვის ფასი ემიტენტისაგან ქა-
166

ლალდის ყიდვის დროს და მისაღები დისკონტური პრო-
ცენტების თანხა.

ფინანსური ანგარიშგების დეტალიზაციის მოთხოვნე-
ბის დაკმაყოფილებების მიზნით, ბანკმა უნდა დააწესოს სა-
ინფორმაციო სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს აქტივე-
ბის ანალიზის განხორციელებას კონტრაგენტთა ტიპების მი-
ხედვით.

რაც შეეხება ამ კლასში შემავალ ანგარიშებს: 1403 „სა-
ხელმწიფო საფალო კუპონური ფასიანი ქაღალდები“-აქტიუ-
ური, 1404 „სახელმწიფო საფალო კუპონური ფასიანი ქა-
ლალდების დისკონტი“-პასიური, 1405 „სახელმწიფო საფალო
კუპონური ფასიანი ქაღალდების პრემია“-პასიური, გამოიყე-
ნება ფიქსირებული შემოსავლების მქონე საინვესტიციო სა-
ხელმწიფო ფასიანი ქაღალდების აღსარიცხავად, რომელთა
ფლობას ბანკი აპირებს ფასიანი ქაღალდის დაფარვის ვა-
დამდე.

ფიქსირებული შემოსავლის მქონე ფასიანი ქაღალდები
არის ის ფასიანი ქაღალდები, რომელთა მიხედვითაც პრო-
ცენტი გამოიანგარიშება ფიქსირებული პროცენტული გა-
ნაკვეთით ან რომელთა მიხედვითაც პროცენტული განაკვე-
თი იცვლება სპეციფიკური წინასწარ განსაზღვრული
(დათქმული) ფაქტორების შესაბამისად (მაგალითად პრო-
ცენტული განაკვეთი ლოკალურ ბანკთაშორის ბაზარზე ან
საზღვარგარეთის ფინანსურ ბაზარზე).

ფასიანი ქაღალდების ღირებულების გადაფასება უნდა
მოხდეს თითოეული საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს. თუ
გადაფასების შედეგად ღირებულება შემცირდება დროის
რომელიმე მნიშვნელოვანი მონაკვეთის განმავლობაში უნდა
შეიქმნას რეზერვი ინვესტიციების გაუფასურების შემთხვე-
ვისათვის (4107 ინვესტიციების გაუფასურების შესაძლო და-
ნაკარგების რეზერვი).

ანგარიშთა დებეტითა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა.

1. ფასიანი ქაღალდების ყიდვა მიმდინარე ფასით

დ - 1403 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდები (ნომინა-ლური ღირებულებით)

დ - 2406 მისაღები პროცენტი სახელ-მწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

კ - ფულადი სახსრების ანგარიშები

2. ფასიანი ქაღალდების ყიდვა დისკონტით

დ - 1403 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდები (ნომინა-ლური ღირებულება)

დ - 2406 მისაღები პროცენტი სახელ-მწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

კ - ფულადი სახსრების ანგარიშები

კ - 1404 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების დისკონტი

3. ფასიანი ქაღალდების ყიდვა პრემიით

დ - 1403 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდები (ნომინა-ლური ღირებულება)

დ - 1405 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების პრემია

დ - 2406 მისაღები პროცენტი სახელ-მწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

კ - ფულადი სახსრების ანგარიშები

4. პროცენტის დარიცხვა

დ - 2406 მისაღები პროცენტი სახელ-მწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

კ - 6062 პროცენტული შემოსავ-ლები სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების ქაღალდების მიხედვით

5. მისაღები პროცენტის მიღება

დ - ფულადი სახსრების ანგარიში

კ - 2406 მისაღები პროცენტი სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

6. დისკონტის ამორტიზაცია

დ - 1404 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების დისკონტი

კ - 6062 შემოსავლები სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

7. პრემიის ამორტიზაცია

დ - 8121 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდის პრემია

კ - 1405 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების პრემია

ფასიანი ქაღალდების დაფარვა

დ - ფულადი სახსრების ანგარიშები

კ - 1403 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდები

8. ფასიანი ქაღალდების გაყიდვა ვადის დადგომამდე (მოგება)

დ - ფულადი სახსრების ანგარიშები

კ - 1403 სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდები

კ - 2406 მისაღები პროცენტი სახელმწიფო საჯარო კუპონური ფასიანი ქაღალდების მიხედვით

კ -6902 შემოსავლები სახელ-მწიფო საეალო ფასიანი ქალაღდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

9. ფასიანი ქალაღდების გაყიდვა ვადის დადგომამდე (ზარალი)

დ - ფულადი სახსრების ანგარიშები

დ - 8902 ზარალი სახელმწიფო საეალო ფასიან ქალაღდებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

კ -1403 სახელმწიფო საეალო კუპონური ფასიანი ქალაღდები

კ - 2406 მისაღები პროცენტი სახელმწიფო საეალო კუპონური ფასიანი ქალაღდების მიხედვით

ფასიანი ქალაღდების ყიდვის ღირებულებაში შედის:

- ფასიანი ქალაღდების ნომინალური ღირებულება;

- პერიოდულად დარიცხული და გაანგარიშებული პროცენტი შესაბამისი პერიოდისათვის;

- ყიდვასთან დაკავშირებული სხვადასხვა ხარჯები;

- დისკონტი ან პრემია.

დისკონტით (პრემიით) მიღებული შემოსავალი (ზარჯი) არის ნომინალურ ღირებულებასა და გადახდილ თანხებს შორის სხვაობა. რომელიც თანდათან გადატანილ უნდა იქნეს შემოსავლებში (ზარჯებში) ფასიანი ქალაღდის ფლობის პერიოდში. ვადის დადგომისას ბანკი მიიღებს თანხას, რომელიც უდრის ფასიანი ქალაღდის საწყის ღირებულებას. ამ თანხაში შედის გამოშვების დროს არსებული შესასყიდი ფასი და შემოსავალი.

1403 ანგარიში დაკრედიტდება ფასიანი ქალაღდების ღირებულებით. გასაყიდი ფასი დადებულდება ფულადი სახსრების ანგარიშზე, გაყიდვის შედეგად მიღებული მოგება (ზარალი) აისახება მოგება-ზარალის ანგარიშგებაში.

ბანკმა უნდა იქონიოს დასტური ფასიანი ქალაღდების შეფასების შესახებ. რომლებიც გამოყენებულია ფასიანი ქალაღდების ღირებულების ცვლილებებისას.

ფინანსური ანგარიშგების დეტალიზაციის მოთხოვნების დაკმაყოფილების მიზნით, ბანკმა უნდა დაანესოს საინფორმაციო სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს აქტივების ანალიზის განხორციელებას კონტრაგენტთა ტიპების მიხედვით.

დილინგური ოპერაციების აღრიცხვა. არაფიქსირებული შემოსავლის მქონე ფასიანი ქალაღდები, რომლებსაც ბანკი ინახავს დილინგური ოპერაციების შესრულებისათვის აღრიცხება შე-15 კლასის 1501 ანგარიშებზე - „აქციები“.

არაფიქსირებული შემოსავლის მქონე ფასიანი ქალაღდები, რომლებიც, ძირითადად, ჩვეულებრივ აქციებს წარმოადგენს, როგორც ნესი, მათ მფლობელებს უფლებას აძლევს მოგებისა და კომპანიის აქტივების ერთგვარ ნილზე მას შემდეგ, რაც დაკმაყოფილება ყველა კრედიტორის მოთხოვნა ისინი არ უზრუნველყოფენ დივიდენდების ფიქსირებულ ნორმას და შემოსავალი მათი მიხედვით იცვლება კომპანიის მიერ მიღებული მოგების სიდიდის შესაბამისად.

ფასიან ქალაღდებს, რომლებიც უფრო ზუსტი კლასიფიკაციისათვის აღრიცხება ამ ცალკე ანგარიშზე, არ ემუქრება დანაკარგთა არსებითი რისკი, რადგან მათი რეალიზება შეიძლება ნებისმიერ დროს ოფიციალურად ცნობილი ან გამოქვეყნებული ფასით, დამატებით მაღალი პროცენტების გადახდის საჭიროების გარეშე. ფასიანი ქალაღდებით ვაჭრობა დილინგური ოპერაციებისათვის ტარდება ფასიანი ქალაღდების ორგანიზებულ ბაზარზე.

1. აქციების ყიდვა

დ- 1501 აქციები

კ- 6601 შემოსავლები აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

2. აქციების გადაფასება საბაზრო ღირებულებით (მოგება)
დ- 1501 აქციები

კ- ფულადი სახსრების ანგარიშები

3. აქციების გადაფასება საბაზრო ღირებულებით (ზარალი)
დ- 8601 ზარალი აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

კ- 1501 აქციები

4. აქციების გაყიდვა (მოგება)

დ- ფულადი სახსრების ანგარიშები

კ- 1501 აქციები

კ- 6601 შემოსავლები აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

4. აქციების გაყიდვა (ზარალი)

დ- ფულადი სახსრების ანგარიშები

დ- 8601 ზარალი აქციებთან დაკავშირებული ოპერაციების მიხედვით

კ- 1501 აქციები

ფასიანი ქაღალდების ყიდვის ღირებულებაში შედის:

- ფასიანი ქაღალდების ნომინალური ღირებულება;

- დარიცხული, მაგრამ ჯერ გაუცემელი შემოსავალი შესყიდვის თარიღისათვის, (დივიდენდი) იმ შემთხვევაში, თუ აქციას აქვს დეკლარირებული შემოსავალი;

- ყიდვასთან დაკავშირებული სხვადასხვა ხარჯები;

1502 ანგარიში „სახელმწიფო სავალდებულო ფასიანი ქაღალდები“ გამოიყენება სახელმწიფო სავალდებულო ფასიანი ქა-

ღალდების აღსარიცხავად. რომლებსაც ბანკი გამოიყენებს ორგანიზებულ ბაზარზე აქტიური ვაჭრობებისათვის. აღნიშნული ფასიანი ქაღალდების რეალიზაცია შესაძლებელია ნებისმიერ დროს ოფიციალურად ცნობილი ან გამოქვეყნებული ფასით, დამატებით მაღალი პროცენტების გადახდის აუცილებლობის გარეშე.

ა) ნაყიდი სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების შეფასება

ბანკმა ნაყიდი ქაღალდები უნდა აღრიცხოს 1502 ანგარიშზე შესყიდვის ფასით, რომლის ფასში შედის:

- დარიცხული შემოსავლები ყიდვის თარიღისათვის, ე.ი. დეკლარირებული, მაგრამ ჯერ გადაუხდეელი შემოსავალი, თუ ასეთი არსებობს;

- ყიდვასთან დაკავშირებული სხვადასხვა ხარჯები;

1503 ანგარიში „კორპორაციული სავალდებულო ფასიანი ქაღალდები“ გამოიყენება კორპორაციული სავალდებულო ფასიანი ქაღალდების აღსარიცხავად. ფასიანი ქაღალდებს არ ემუქრება გაყიდვის კონტრაგენტის არარსებობის რისკი, რადგან მათი რეალიზაცია შეიძლება ნებისმიერ დროს ოფიციალურად ცნობილი ან გამოქვეყნებული ფასით, დამატებით მაღალი პროცენტების გადახდის საჭიროების გარეშე გარდა ამისა, ფასიანი ქაღალდებით ვაჭრობა დილინგური ოპერაციებისათვის ტარდება ფასიანი ქაღალდების ორგანიზებულ ბაზარზე.

ფასიანი ქაღალდების ყიდვის ღირებულებაში შედის:

- ფასიანი ქაღალდების ნომინალური ღირებულება;

- დარიცხული შემოსავალი (დივიდენდი) ყიდვის თარიღისათვის, ე.ი. დეკლარირებული, მაგრამ ჯერ გადაუხდეელი შემოსავალი, თუ ასეთი არსებობს;

- ყიდვასთან დაკავშირებული სხვადასხვა ხარჯები.

თითოეული გამოშვებული ფასიანი ქაღალდებისათვის ბანკმა, ბაზარზე ცვლილებათა შესაბამისად უნდა გადააფასოს საბალანსო ღირებულება საბაზრო ღირებულების გათვალისწინებით (ანუ ორგანიზებულ ბაზარზე მოცემული ფასიანი ქაღალდის კოტირების დროს დაწესებული ღირებულება). ფასიანი ქაღალდები საბაზრო ღირებულებით უნდა გადაფასდეს თითოეული საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს მაინც. გადაფასების შედეგად მიღებული სხვაობა უნდა აისახოს ნაზარდი შემოსავლების ანგარიშზე. იმ შემთხვევაში, თუ საბაზრო ღირებულება საბალანსოზე ნაკლებია, ბანკმა აღრიცხვაში უნდა ასახოს ხარჯები. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ე.ი., თუ საბაზრო ღირებულება საბალანსოს აღემატება ბანკი ასახავს შემოსავლებს. ამ აქტივების ლიკვიდური ზუზუნებიდან გამომდინარე, ასეთი არარეალიზებული მოგება ან ზარალი განიხილება როგორც მოგება ან ზარალი, რომელიც შეიძლება დაუყოვნებლივ ანაზღაურდეს ბაზარზე, მაგრამ იგი მაინც უნდა აისახოს უზუალოდ მოგებისა და ზარალის ანგარიშზე.

1503 ანგარიში უნდა დაკრედიტდეს გაყიდული ფასიანი ქაღალდების ღირებულებით. გაყიდვის თარიღისათვის ნაზარდი შემოსავლებისა და დანარჩენი რეალიზებული ხარჯების ჩათვლით. რეალიზაციის ფასი გატარდება ფულადი სახსრების ანგარიშის დებეტიტ. გაყიდვიდან მიღებული მოგება (ზარალი) გატარდება შესაბამისად შემოსავლებისა და ხარჯების ანგარიშების კრედიტით (დებეტიტ).

კორპორაციული სავალო ფასიანი ქაღალდების აღრიცხვა.

მე-16 კლასში "კორპორაციული სავალო ფასიანი ქაღალდები" გამოყოფილ ანგარიშებზე: 1601 კორპორაციული სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდები - (აქტიური) და 1602 კორპორაციული სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდების კონტრანაგარიშ-დისკონტი-(პასიური), აღი-რიცხება საინვესტიციო სავალო დისკონტური ფასიანი ქაღალდები, რომლებიც შეძენილია დისკონტით. გამოშვებულია კერძო სანარმოების დასაფინანსებლად და რომელთა ფლობას ბანკი აპირებს ფასიანი ქაღალდის დაფარვის ვადამდე. მოცემული ანგარიშები არ უნდა იქნეს გამოყენებული კლიენტთა დავალებით ბანკში შენახული დისკონტური ფასიანი ქაღალდების აღსარიცხავად. რომლებიც ექვემდებარება მხოლოდ მატერიალურ აღრიცხვას ფიზიკურ ერთეულებად სპეციალურ ბუღალტრულ დავთრებში.

1603-1605 ანგარიშები გამოიყენება ფიქსირებული შემოსავლების მქონე საინვესტიციო კორპორაციული ფასიანი ქაღალდების აღსარიცხავად, რომელთა ფლობას ბანკი აპირებს ფასიანი ქაღალდის დაფარვის ვადამდე.

ფიქსირებული შემოსავლის მქონე ფასიანი ქაღალდები ის ფასიანი ქაღალდებია, რომელთა მიხედვითაც პროცენტი გამოიანგარიშება ფიქსირებული პროცენტული განაკვეთით ან რომელთა მიხედვითაც პროცენტული განაკვეთი იცვლება სპეციფიკური წინასწარ განსაზღვრული (დათქმული) ფაქტორების შესაბამისად (მაგალითად პროცენტული განაკვეთი ლოკალურ ბანკთაშორის ბაზარზე ან საზღვარგარეთის ფინანსურ ბაზარზე).

2.10. ფაქტორინგული ოპერაციები და მათი გულაღმართული აღრიცხვა

ფაქტორინგი (ინგლ. Factor - აგენტი, შუამავალი, კომისიონერი) - წარმოადგენს საექსპრო-საკომისიო ოპერაციების სახესტვობას, შერწყმულს კლიენტის საბრუნავი კაპიტალის დატრედიტებასთან.

ფაქტორინგი არის კლიენტის კომერციული კრედიტის ბანკის კრედიტად ტრანსფორმაცია, რომლის დროსაც ბანკი იძენს საქონლის მინოდებისა/ მომსახურების ანგარიშ-ფაქტურებს (საგადახდო მოთხოვნებს), რისთვისაც იღებს გასამრჯელოს და ოპერაციის განხორციელებისას საგარაუ-დო რისკი კლიენტისაგან გადახდის ბანკზე.

თავდაპირველად ფაქტორინგი წარმოიშვა, როგორც სპეციალიზირებულ შუამავალთა ოპერაცია, ხოლო მოგვიანებით ფართოდ გაერცვლა საექსპრო ბანკებში. გასული სა-უკუნის 60-იანი წლებიდან ფაქტორინგულმა ოპერაციებმა შეცვალეს კომერციული კრედიტი და ფართო გაერცვლება პოვეს პროდუქციის რეალიზაციის მომსახურებაში, რაც ძირითადად გამოწვეული იყო ინფლაციური პროცესების გაძლიერებითა და ეკონომიკის არასტაბილურობით.

პრაქტიკაში ცნობილია ორი სახის ფაქტორინგი: ღია (კონვენციური) და დახურული (კონფიდენციალური).

ღია ფაქტორინგის შემთხვევაში მიმწოდებელი თავის ანგარიშზე მიუთითებს, რომ მოთხოვნა გაყიდულია ფაქტორ - ფირმაზე, ხოლო დახურული ფაქტორინგის შემთხვევაში მიმწოდებლის არც ერთი კონტრაგენტისთვის ცნობილი არ არის ფაქტორ კომპანიების მიერ მისი მოთხოვნის დაკრედი-ტება. ამიტომ დახურული ფაქტორინგის ღირებულება გაცი-ლებით მაღალია, ვიდრე ღიასი და ამასთან, მწიფელოვნად ძვირია სხვა საბანკო კრედიტზე. ფაქტორინგულმა ოპერა-ციებმა ფართო გაერცვლება პოვეს პროდუქციის ექსპორტის დროს. ასეთ შემთხვევაში კლიენტი სარგებლობს

თავისი ანგარიშების მიხედვით ყველა გადასახდელის მიღე-ბის 100%-იანი გარანტიით.

დასაუღეთის ქვეყნებში ფაქტორინგულ ოპერაციებს ახორციელებენ სპეციალური ფაქტორ-კომპანიები, რომლე-ბიც ხშირ შემთხვევაში კომერციული ბანკების „შვილობილ“ კომპანიებად ითვლებიან. ფაქტორინგული ოპერაციები აქ ემყარება კომერციულ კრედიტს გადახდის ვადის გადადე-ბით მიწოდებულ პროდუქციაზე, ან მწოდველსა და გამყიდველს შორის საკრედიტო-საანგარიშსწორებო ურთი-ერთობის ისეთი ფორმის გამოყენებას, როგორცაა ღია ანგარიში. ამ შემთხვევაში მიმწოდებელი უტვირთავს პრო-დუქციის მყიდველს და ამავე დროს უგზავნის მას სასაქა-ონლო-განკარგულებით დოკუმენტს, ხოლო ვალის თანხა შე-აქვს გამყიდველის სახელზე გახსნილი ანგარიშის დებეტში. მყიდველი ფარავს თავის დავალიანებას ღია ანგარიშის მი-ხედვით ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ვადაში. ღია ანგარიშის მიხედვით გადაუხდელობის რისკს თავის თავზე იღებს ფაქტორ-კომპანია. გადასახდელის დაუყვებლოვ გა-დახდაზე დაწესებულია ფასდაკლება. ფაქტორინგის გამოყე-ნება განსაკუთრებით უწყვეტურაა მცირე, საშუალო და ახლად შექმნილი პერსპექტიული სანარმოებისათვის, რო-მელთაც დებიტორული დავალიანებების გადახდის დაგვიანების გამო წარმოეშობათ ფინანსური სიძნელები.

ბანკის სტრუქტურაში შექმნილია სპეციალური ჯგუფი (სამსახური), რომლის ვალდებულებებშიც შედის არა მარტო ხელშეკრულების გაფორმება, არამედ კონტროლი და დაკვირვება გადასახდელის ფინანსურ მდგომარეობასა და კრედიტუნარიანობაზე. ფაქტორინგული სამსახური მომწო-დებლებისაგან საგადახდო დოკუმენტების შესყიდვის მაზნით ახორციელებს რესურსების ფორმირებას ბანკის, როგორც საკუთარი ასევე მოზიდული რესურსებიდან. მომწოდებლიდან მიღებული ინფორმაციის ანალიზის შემდეგ, ბანკი კლენტიდან აფორმებს ფაქტორინგულ მომსა-

ხურებაზე ხელშეკრულებას, რომელშიც მითითებული უნდა იყოს შემდეგი პუნქტები:

1. მყიდველები, რომელთა მოთხოვნების დათმობაც ხდება;
2. დათმობილი მოთხოვნების საკონტროლო თანხა;
3. ავანსის ზღვრული თანხა (არა უმეტეს 80%-სა);
4. კრედიტის საპროცენტო განაკვეთი;
5. საკომისიო მოსაკრებლის % ანგარიშ-ფაქტურების დამუშავებაზე;
6. რეგრესის უფლება (მომწოდებლის უფლება უკან გამოთხოვაზე);
7. პირობების დარღვევის შემთხვევაში მხარეთა პასუხისმგებლობა;
8. მყიდველისათვის გადახდის მაქსიმალური ვადა;
9. ფაქტორინგული გარიგების დასრულების წესი;
10. ხელშეკრულების შეწყვეტის პირობები;
11. ხელშეკრულების მოქმედების ვადა და ა.შ.

განეულ ფაქტორინგულ მომსახურებაზე სამსახური ღებულობს საკომისიოს, რომელიც შედგება ორი ნაწილისაგან: 1.გადასახადი გაცემულ კრედიტზე და 2. გადასახადი მომსახურებაზე.

ფაქტორინგული ოპერაციებით შესყიდულ ვალდებულებათა თანხების აღსარიცხავად გამოიყენება 23-ე კლასის ანგარიში # 2302 „ფაქტორინგი“. აღნიშნული ანგარიში არის აქტიური, რომლის სადებეტო ნაშთი ასახავს მომწოდებელზე გადახდილ თანხებს; დებეტის ბრუნვა - ფაქტორინგული ხელშეკრულების საფუძველზე ბანკის მიერ თანხების გადახდას მომწოდებელზე (ფაქტორინგული ოპერაციების განმორციელებას); კრედიტის ბრუნვა - გადამხდელისაგან გადასახდელების ჩამორიცხვას მიცემული ავანსების მიხედვით.

1.ფაქტორინგით თანხის გაცემა ბუღალტრულად შემდეგნაირად გატარდება:

დ- 2302 „ფაქტორინგი“

კ- 360,1052 ან სხვა ფულადი ანგარიშები)

ფაქტორინგით მიცემული ავანსის თანხა შეიძლება განსხვავდებოდეს ბანკისათვის გადაცემული ვალდებულების საერთო თანხისაგან.

2. ფაქტორინგული ოპერაციების მიხედვით მისაღები პროცენტები იმ პერიოდში, რომელსაც ისინი მიეკუთვნება, ე.ი.როდესაც მოხდა მათი გამომუშავება:

დ-2409 „ მისაღები პროცენტები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით“

კ- 7032 „ შემოსავლები ფაქტორინგული ოპერაციებიდან“

3. პროცენტი ავანსის მიხედვით მსესხებელმა შეიძლება გადაიხადოს ან სრული მოცულობით ან ნაწილ-ნაწილ:

დ- 360, 1052 ან სხვ ფულადი ანგარიშები

კ- 2409 „ მისაღები პროცენტები დანარჩენი ოპერაციების მიხედვით“

4. წინასწარ გადახდილი პროცენტის თანხა გატარდება:

დ- 360, 1052 ან სხვ ფულადი ანგარიშები

კ- 7032 „ შემოსავლები ფაქტორინგული ოპერაციებიდან“

5. გადამხდელისაგან ვალდებულების დასაფარავი თანხის მიღება გატარდება:

დ- 360, 1052 ან სხვ ფულადი ანგარიშები

კ- 2302 „ფაქტორინგი“

როგორც ზემოთ უკვე ავღნიშნეთ ბანკი ფაქტიურად ახორციელებს დაკრედიტებას ფაქტორინგის ფორმით. ეს იმას ნიშნავს, რომ თუ არსებობს გადაუხდელობის რისკი, მაშინვე უნდა შეიქმნას რეზერვი შესაძლო დანაკარგებზე, რომლის ბუღალტრული აღრიცხვისათვის გამოიყენება ანგარიში # 4109 „დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი“

6. შექმნილია რეზერვი:
დ- 8509 „ზარალი დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით“

ქ- 4109 „დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი“

7.1. შემცირებულია რეზერვი:

დ- 4109 „დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი“

ქ- 8509 „ზარალი დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით“

7.2. ჩამოწერილია უიმედო თანხა(დაუფარავი ავანსი) რეზერვიდან:

დ- 4109 „დანარჩენი აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი“

ქ- 2302 „ფაქტორინგი“

ბანკის მიერ წარმოებულმა ანალიზურმა აღრიცხვამ უნდა უზრუნველყოს ფაქტორინგის ანგარიშის ნაშთის განხილვა ცალკეული ავანსების (კლიენტის) მიხედვით და მათი მოძრაობა (გაცემა, დაფარვა) ცალკეული თარიღებისა და სხვა ნიშნების მიხედვით. ასეთი ინფორმაცია გამოიყენება საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული ნორმატივების შესრულების კონტროლისათვის და ბანკის ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის სწორი წარმართვისათვის.

თავი 3. ბანკის შიდა მენეჯმენტის გუდალტრული აღრიცხვა

ბანკი მოქმედებს რა, როგორც იურიდიული პირი, ასრულებს მთელ რიგ შიგა ოპერაციებს, რომლებიც დაკავშირებულია შენობების, მოწყობილობების, ავტო-პარკისა და სხვა ქონების შენახვასთან, საკუთარი მოთხოვნებისა-მებრ სამეურნეო საშუალებების შეძენასთან და ექსპლუატაცი-აში გაშვებასთან, ხარჯებში ჩამოწერასთან, ბანკის პერსო-ნალზე ხელფასის დარიცხვასთან და გაცემასთან, ბუ-ჯეტთან ანგარიშსწორებასთან და ა.შ. ყველა ეს ოპერაცია ხასიათდება ინდივიდუალურობით და საჭიროებს შესაბამის ბუღალტრულ აღრიცხვას, თითოეული დოკუმენტი ჩა-მოთვლილ საბანკო ოპერაციებზე ფორმდება შემორჩაღური ორდერის ამონერით სადაც მიეთითება მოკორესპოდენტო ანგარიშები და ოპერაციის თანხა.

განვიხილოთ ცალკეული ოპერაციები და მათი ბუ-ღალტრული აღრიცხვის წესები.

3.1. ბანკის ძირითადი საშუალებების გუდალტრული აღრიცხვა

საწესდებო საქმიანობის განხორციელება შეუძლებე-ლია თუ ბანკს არ გააჩნია საჭირო ძირითადი საშუალებები. ძირითადი საშუალება ეს არის ბანკის ქონება მინის, შენო-ბის, სატრანსპორტო საშუალებების, ავეჯის, კომპიუტერუ-ლი და საკომუნიკაციო მოწყობილობებისა და სხვა ტექნიკის სახით, რომელთა მომსახურების ვადა აღემატება ერთ წელს და მათი ღირებულება ცვეთის საფუძველზე ნაწილ-ნაწილ გადაიტანება ახლად შექმნილი პროდუქციის ღირებულებაში (აქ: საბანკო პროდუქტები და მომსახურება).

ძირითადი საშუალებების კატეგორიაში შედის აგრეთვე სიგნალიზაციისა და ტელეფონიზაციის ობიექტები თუ მათი

ლირებულება არ არის გათვალისწინებული შენობის ღირებულებაში, ძირითადი საშუალების ყველა სახეობა ბუღალტრულ აღრიცხვაში აისახება საწყისი ღირებულებით შემდეგ სინთეზურ ანგარიშებზე:

კლასი 29 „ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები“

290 „ძირითადი საშუალებები“

2901 „მიწა“

2902 „შენობა-ნაგებობები“

2903 „კომპიუტერული ტექნიკა და საკომუნიკაციო მოწყობილობები“

2904 „სატრანსპორტო საშუალებები“

2905 „ავეჯი და მოწყობილობები“

2906 „დანარჩენი ძირითადი საშუალებები“

მოცემული ანგარიშები გამოიყენება ბანკის მიერ შეძენილი, აშენებული ან უსასყიდლოდ მიღებული მატერიალური აქტივების (ძირითადი საშუალებების) აღსარიცხვად აღნიშნული ანგარიშები წარმოადგენენ აქტივის ჯგუფს, რომელთა სადებეტო სადღო გვიჩვენებს ბანკის საკუთრებაში არსებულ ქონებას კონკრეტული თარიღისათვის, სადებეტო ბრუნვა ასახავს საანგარიშო პერიოდში ძირითადი საშუალებების შეძენას, ხოლო საკრედიტო ბრუნვა ძირითადი საშუალებების ჩამოწმას სრული ამორტიზაციით ან რეალიზაციის მიზნით.

ბანკი ძირითად საშუალებებს გამოიყენებს მათი ექსპლუატაციის მთელი ვადის მანძილზე, რომლის განმავლობაშიც ისინი ცვეთას განიცდიან, ამასთან საჭიროა მათი საბალანსო ღირებულების მიმდინარე ფასებთან შედარება, რაც იწვევს ხშირ შემთხვევაში მათი გადაფასების საჭიროებას. ძირითადი საშუალებების აღრიცხვა ხორციელდება შეძენის ღირებულებით. ბანკის მიერ აშენებული ძირითად საშუალებათა ღირებულება უნდა შეესაბამებოდეს მშენებლობის პირდაპირ და არაპირდაპირ დანახარჯთა თანხას. აქტივების გაყიდვის ან ვადადგე ჩამოწმების დროს

მიღებული მოგება ან ზარალი წარმოადგენს სხვაობას აქტივების წარჩენ ღირებულებასა და რეალიზაციის ფასს შორის და აისახება შესაბამის ანგარიშზე.

სხვა ანგ.		ანგარიში 290 „ძირითადი საშუალებები“		სხვა ანგ.	
ბ	დ	ბ	დ		
		ექსპლუატაციის მთელი ვადის განმავლობაში ღირებულების			
		- აქტივების მიღება		- აქტივების ჩამოწმება	4802-4906
2906	ა) უსასყიდლოდ				
2905	ბ) წინასწარი გადახდით				
1852	გ) წარმოების შედეგად გადახდით				
2901	დ) ფასდაკლებული ვადადგენილებები				

ძირითადი საშუალებების ანალიზური აღრიცხვა წარმოებს ცალკეული ობიექტების მიხედვით პირად ანგარიშებზე საინვენტარო ბარათებზე ან ნიგნში. ობიექტის ექსპლუატაციაში ყოფნის ადგილსამყოფელის მიხედვით დგება საინვენტარო ობიექტების სია, რომელიც ბარდება მატერიალუ-პასუხისმგებელ პირს. საინვენტარო ბარათების შევსების საფუძველს წარმოადგენს პირველადი დოკუმენტები - მიღება-ჩაბარების აქტი, სასაქონლო შედგენილი, ტექნიკური პასპორტი და სხვა.

ძირითადი საშუალებების გადაფასება

როგორც წესი ძირითადი საშუალებები აღირიცხება საწყისი ღირებულებით, თუმცა ის არ წარმოადგენს ერთადერთ სააღრიცხვო ღირებულებას. ძირითადი საშუალებები შეიძლება აღირიცხოს ალდგენითი ღირებულებითაც, რომელიც მიიღება მათი გადაფასების შედეგად. ალდგენითი ღირებულება

რებულია არის დროის კონკრეტულ მომენტში ძირითადი საშუალებების კლავნარმოების ღირებულება, ანუ ქონების შეძენა ან ობიექტის მშენებლობა ახალ პირობებში არსებული ფასებით (მაგალითად ინფლაციის შემთხვევაში). ამ შემთხვევაში ნებისმიერი საკრედიტო ორგანიზაცია ვალდებულია შექმნას დაფინანსების წყარო - ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი. შესაბამისად რეალიზაციის შემთხვევაში მათი სარეალიზაციო ფასიც უნდა გაიზარდოს (შემცირდეს). გადაფასება ნარმოებს ანდადგენილი კოეფიციენტებით ან სანყისი ღირებულების პირდაპირი გადაანგარიშებით დოკუმენტურად დადასტურებულ საბაზრო ფასზე, შესაბამისად გადაიანგარიშება ადრე დარიცხული ცვეთის თანხაც. მაშასადამე გადაფასების შედეგად იცვლება, როგორც ობიექტის სანყისი ღირებულება, ასევე მასზე დარიცხული ცვეთის თანხაც.

ძირითადი საშუალებების გადაფასების თანხები ალრიცხება შემდეგ ანგარიშებზე:

კლასი 59 „აქტივების გადაფასების რეზერვი“

ჯგუფი 590 „აქტივების გადაფასების რეზერვი“

ანგარიში 5904 „ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი“

გადაფასების შედეგად მიღებული შემოსავალი კლასიფიცირდება როგორც კაპიტალი.

აქტივების ღირებულების გაზრდის შემთხვევაში ბანკი განახორციელებს შემდეგ ბუღალტრულ გატარებას:

დ- 2902 „შენობა-ნაგებობები“

კ - 5902 „ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი“

- ხოლო ღირებულების შემცირებისას როდესაც მცირდება პირველადი ზრდა:

დ- 5902 „ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი“

კ- 2902 „შენობა-ნაგებობები“

- ღირებულების შემცირებისას, როდესაც ღირებულების შემცირება არ ამცირებს პირველად ზრდას:

დ- 9061 „ზარალი ძირითად საშუალებათა გასვლიდან და გადაფასებიდან“

კ - 2902 „შენობა-ნაგებობები“

- გადაფასების შედეგად მიღებული ზრდა მას შემდეგ, რაც ადრე შემცირების გამო მოხდა ხარჯის აღიარება ალრიცხება შემოსავალში:

დ- 2902 „შენობა-ნაგებობა“

კ- 7061 „შემოსავლები ძირითადი საშუალებების გასვლიდან და გადაფასებიდან“

ადრე შექმნილი გადაფასების რეზერვი შესაბამისი აქტივის გადაფასების შემცირებისას შემცირდება მანამდე, სანამ შემცირების თანხა არ გადააჭარბებს გადაფასების რეზერვზე არსებულ ნაშთს.

ძირითადი საშუალებების ცვეთა და ჩამოწერა

ექსპლუატაციის სედეგად ნებისმიერი ობიექტი ცვეთება, ანუ კარგავს ტექნიკურ-ეკონომიკურ თვისებებსა და ფიზიკურ მახასიათებლებს. დანაკარგის ღირებულებითი გამოხატულება არის ძირითადი საშუალებების ცვეთა. ყველა ბანკს უნდა გააჩნდეს დაგროვილი საკუთარი სახსრები ძირითადი საშუალებების შეძენისა და აღდგენისათვის, რაც შესაძლებელია საამორტიზაციო ანარიცხების საფუძველზე და რაც მიეკუთვნება ბანკის ხარჯებს. ამორტიზაციის ნორმა პროცენტულად დანესებულია სახელმწიფოს მიერ აქტივების ცალკეული ჯგუფებისა და კატეგორიების მიხედვით, რომელიც სანყისი ღირებულებიდან გამოიქვითება. ამორტიზაციის საპროცენტო განაკვეთი არის წლიური და დაერიცხება ობიექტის მომსახურების მთელ პერიოდზე. ამორტიზაციის დარიცხვა ხდება ყოველთვის მიუხედავად იმისა ობიექტი იმყოფება ექსპლუატაციაში თუ მარაგებში.

დარიცხული ცვეთის ზღვრული თანხა ცალკეულ ობიექტზე უდრის ობიექტის სანაყის ღირებულებას მინუს გადაფასების რეზერვის ნაშთი:

დ - 4902-4906 „ძირითადი საშუალებების ცვეთა“

დ - 5904 „ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვი“

კ - 2902-2906 „ძირითადი საშუალებები“

ძირითადი საშუალებების ცვეთის თანხის სინთეზური აღრიცხვისათვის გამოიყენება ანგარიშები:

კლასი 49 „ცვეთა და ამორტიზაცია“

ჯგუფი 490 „ძირითადი საშუალებების ცვეთა“

ანგარიში 4902 „შენობა-ნაგებობების ცვეთა“

4903 „კომპ. ტექნიკისა და საკომუნიკაციო მოწყობილობის ცვეთა“

4904 „სატრანსპორტო საშუალებების ცვეთა“

4905 „ავეჯისა და მოწყობილობების ცვეთა“

4906 „დანარჩენი ძირითადი საშუალებების ცვეთა“

მოცემული ანგარიშები წარმოადგენენ პასივის მუხლებს, რომელთა ნაშთი ასახავს კონკრეტული თარიღისათვის ბანკის საკუთრებაში არსებულ ძირითად საშუალებებზე დარიცხულ ცვეთას. კრედიტის ბრუნვა ასახავს საანგარიშო პერიოდში ცვეთის დარიცხვას, დებეტის ბრუნვა ცვეთის თანხით ობიექტის წამოწერას.

ბუღალტრულ გატარებათა ნუსხა:

1.დარიცხულია ცვეთა: დ- 9302-9306 „ძირ. საშუალებების ცვეთის ხარჯები“

კ - 4902-4903 „ძირითადი საშუალებების ცვეთა“

2.გასულია ძირითადი საშუალებები:

დ- 4902-4906 „ძირითადი საშუალებების ცვეთა“

კ 2902-2906 „ძირითადი საშუალებები“

შეძენილ თითოეულ სახეობის აქტივზე დგება ცვეთის სქემა, რომელიც შემდგომ ცვლილებას არ ექვემდებარება.

ანალიზურ აღრიცხვაში წარმოებს პირად ანგარიშებზე სადაც ასახული უნდა იყოს ინფორმაცია თითოეული აქტი-

ვის შეძენის, ცვეთის დარიცხვისა და მათი ექსპლუატაციიდან გამოსვლის მონაცემების მიხედვით.

ძირითად საშუალებათა გაყიდვის ან ვადამდე ჩამონერის დროს ძირითად საშუალებათა გაყიდვის (ვადამდე ჩამონერის) შედეგად მიღებული მოგება ან ზარალი წარმოადგენს სხვაობას აქტივების ნარჩენ ღირებულებას და რეალიზაციის ფასს შორის და ასახება შესაბამის ანგარიშებზე.

მაგალითი: 1.ჩამონერილია ფიქსირებული აქტივი ვადამდე, რომლის სანაყის ღირებულებაა - 10000 ლარი, ზოლო ნარჩენი ღირებულება/სულ დარიცხული ცვეთა - 2000 ლარი.

დ- 4902 - 8000ლ

დ- 9061 - 2000ლ

კ- 2902 - 10000ლ

2. ჩამონერილია აქტივი და გაყიდულია ნარჩენ ღირებულებაზე დაბალ ფასად.

დ- 1003,1053-1000ლ

დ - 4902 - 8000ლ

დ - 9061 - 1000ლ

კ- 2902 - 10000ლ

3. ჩამონერილია აქტივი და გაყიდულია ნარჩენ ღირებულებაზე მაღალ ფასად.

დ - 1003,1052 - 3000ლ

დ- 4902 - 8000ლ

კ- 2902 - 10000ლ

კ - 7061 - 1000ლ

3.2. სამეურნეო მასალებისა და მარაგების აღრიცხვა

საბანკო საქმიანობისათვის გამოუყენებელი სპეციფიკური სამეურნეო მასალები (სამშენებლო და სარემონტო მასალები, სანვაი, სატრანსპორტო საშუალებების სათადარი-

გო ნაწილები, საიკასაციო ჩანთები, პლომბები, ფულის დასაფასოებელი მასალები და სხვა) აღირიცხება 25-ე კლასის აქტიურ საბალანსო ანგარიშზე 2541 „სამეურნეო მასალები (მარაგები)“. მოცემული ანგარიშიდან მარაგების ჩამონერა ხორციელდება შესაბამისი ხარჯების, აქტივების ან ფულადი ანგარიშებთან კორესპოდენციით.

ხეა ანგ.	2541 „სამეურნეო მასალები (მარაგები)“	ხეა ანგ.
ა	დ	ბ
	მარაგების წამალი	
1003, 1052	შეყვანილი მშენებლობის მასალები	1003, აქტივის ანგარიშები
	გაყვანილი მშენებლობის მასალები	1052

აღნიშნულ ანგარიშზე არ აღირიცხება უშუალოდ საბანკო საქმიანობის განხორციელებისათვის მოსახმარი მასალების, მცირეფასიანი და სწრაფცივითადი ინვენტარის აღსაზრიცხავად, ვინაიდან ასეთი მასალები შეძენისთანავე აისახებიან ხარჯებში:

- მაგალითად, შეძენილია ინვენტარი

დ- 9431-9434 „სამეურნეო მასალებისა და ინვენტარის შეძენის ხარჯები“

კ - 1003, 1052 და სხვა ფულადი სახსრების ანგარიშები.

რაც შეეხება საექსპლუატაციო ხარჯებთან დაკავშირებულ ყველა დანახარჯი სინთეზურად აღირიცხება 946 ანგარიშზე - „საექსპლუატაციო ხარჯები“ (კომუნალი მომსახურების, ქონების დაზღვევის, ეურნალ-ვაზეთების, დაცვის, საფოსტო-სატელეგრაფო, საკანცელარიო, ტრანსპორტის შენახვის და სხვა საექსპლუატაციო ხარჯი).

- ანაზღაურებულია გაწეული მომსახურება:

დ- 9461-9469 „საექსპლუატაციო ხარჯები“

კ- 1003, 1052 და სხვა ფულადი სახსრები ანგარიშები.

მარაგების ანალიზური აღრიცხვა ისე უნდა წარმოებდეს, რომ შესაძლებელი იყოს სწრაფი ანალიზი დროებითი მარაგების გამოყენების, კუთვნილებისა და სხვა ნიშნების მიხედვით. ფაქტობრივი და საბალანსო მონაცემების შესაბამისობის კონტროლის მიზნით საჭიროა რეგულარულად ჩატარდეს ინვენტარიზაცია არსებული წესების მოთხოვნათა დაცვით.

რაც შეეხება, სამეურნეო მასალების შეძენისა და ექსპლუატაციის ხარჯების ანალიზი სისტემატიურად უნდა წარმოებდეს ცალკეული სახეების მიხედვით დროის მცირე მონაკვეთში.

3.3. ბანკის პერსონალის შრომის ანაზღაურებისა და სხვა ვალდებულებათა აღრიცხვა

ბანკის შიდა ოპერაციების შემადგენლობაში მნიშვნელოვანი მოცულობით გამოირჩევა ბანკის პერსონალის წინაშე არსებული ვალდებულებების აღრიცხვა. ყველა ბანკს აქვს სამტატო განრიგი და თითოეულ მუშაკზე განწერილი თანამდებობრივი ინსტრუქცია, რომელშიც მითითებულია ფუნქცია ვალდებულებები, სამუშაოს საიდი და სირთულეები. სამტატო განრიგით განსაზღვრულია მინიმალური განაკვეთები.

თანამშრომელთა მიღება ბანკში ხორციელდება შრომითი ხელშეკრულებისა და ბანკის ხელმძღვანელის ბრძანების საფუძველზე. კადრების სამსახურში თითოეულ პერსონალზე იხსნება პირადი საქმე (ბარათი), სადაც თავმოყრილია თანამშრომლის შესახებ საცნობარო ინფორმაცია.

ბანკის ბუღალტერია ბრძანების საფუძველზე ახალ თანამშრომელზე ხსნის პირად ანგარიშს, სადაც მეორდება ინფორმაცია თანამშრომლის შესახებ და ყოველთვიურად რეგისტრირდება მათზე დარიცხული, დაკავებული და გაცემული თანხები ხელფასებისა თუ სხვა ვალდებულებათა სახით.

ხელფასის დარიცხვის საფუძველს წარმოადგენს სამუშაო დროის გამოყენების აღრიცხვის ტაბელი. გამოთვლაზე-ბული ტანხა დაირიცხება მხოლოდ ნამუშევარ დროზე; ცალკე გაიანგარიშება შვებულების თანხები, ბოულეტენები და სხვა. პრემიები გაიანგარიშება მოცემულ პერიოდში ფაქტიურად დარიცხული ხელფასის თანხიდან, რასაც ერიცხება პრემია.

ბუღალტრულ აღრიცხვაში დარიცხული ხელფასი და პერსონალის სხვა ვალდებულებები მიეკუთვნება ბანკის პერსონალისა და განვითარების ხარჯებს- კლასი 92, ჯგუფი 920 „პერსონალის ხარჯები“

ანგარიშები 9201 „ბანკის თანამშრომელთა ხელფასის ხარჯი“

9202 „დროებით მუშაკთა შრომის ანაზღაურების ხარჯი“

9203 „ხელფასის მიხედვით სავალდებულო გადასახდელო ხარჯი“

9204 „ბანკის ხელმძღვანელობის პრემიების ხარჯი“

9205 „თანამშრომელთა პრემიების ხარჯები“

9206 „სოციალური გასაცემლების ხარჯი (მატერიალური დახმარება)“

9207 „პრემიებისა და სოციალური გასაცემლების მიხედვით სავალდებულო გადასახდელო ხარჯები“

9208 „შვებულებების და სავადმყოფო ფურცლების ხარჯები“

9209 „საპენსიო ხარჯები“

მოცემული ანგარიშები გამოიყენება თანამშრომელთა ყველა სახეობის გასაცემლების აღსარიცხავად. აღრიცხვის მეთოდით ხარჯების აღიარება ხდება ვალდებულებათა წარმოქმნის პერიოდში და არა მათ ფაქტობრივად გაცემის დროს.

იმ შემთხვევაში, თუ ბანკი ახორციელებს სახსრების დაგროვებას მომავალი სოციალური ხარჯებისათვის, შეიქმნება სპეციალური რეზერვი:

კლასი 40 „რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემებისათვის“

ჯგუფი 400 „რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის“,

ანგარიშები: 4001 „რეზერვები მოსამსახურეთა მომავალი გასაცემლებისათვის“

4002 „საპენსიო ფონდი“

მოცემული ანგარიშები განკუთვნილია იმ სახსრების დასაგროვებლად, რომლებიც ბანკმა უნდა გასცეს სავალდებულო ან შესაძლო ნესით შემდგომი პერიოდების განმავლობაში ხელფასის, პრემიების, შვებულებებისა და ანალოგიური ხარჯების დასაფარავად, აგრეთვე საპენსიო ფონდის შესაქმნელად. აღნიშნული ფონდიდან შეიძლება შეძენილი იქნეს ასევე საგზურები, საჩუქრები, ნაზღაურდება სამედიცინო მომსახურების ხარჯები, თანამშრომელთა კვების ხარჯები და სხვა. ეს თანხები შედის პერსონალის ერთობლივ შემოსავალში და ექვემდებარება საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვას. ხელფასიდან დაქვითვებს ექვემდებარება არა მარტო საშემოსავლო არამედ პერსონალის ვალებიც, მაგალითად ეალი ხელფასებზე, ალიმენტები, მათზე გაცემული კრედიტები, ანა-რიცხები საპენსიო ფონდში თუკი აქვთ ასეთი ფონდი.

მოცემული რეზერვის ანგარიშების არის პასიური სინთეზური ანგარიშები, რომლის საკრედიტო სალდო ასა-ხავეს დარიცხულ მაგრამ გადაუხდელო დავალიანებას ბანკი-სას პერსონალის წინაშე. დებეტის ბრუნვა ასახავს გაცემებს სალაროდან ან პერსონალის ანგარიშებზე ჩარიცხვებს, ასევე საშემოსავლოს დაქვითვას, ხოლო კრედიტის ბრუნვა ვალდებულებების (ხელფასები, პრემიები, შვებულებები და ა.შ.) დარიცხვას.

განვიხილოთ მაგალითი: საანგარიშო პერიოდში და-რიცხულია შტატგარეშე პერსონალზე ხელფასი 1000 ლარი.

1. ხელფასის დარიცხვა დ-9202 -1000ლ

კ- 4001 -1000ლ

2. დაქვითულია საშემოსავლო დ- 4001 -200ლ

კ-4553 -200ლ

3. დაკავებული საემსიო (3%) დ- 4001 - 30ლ

კ- 4002 - 30ლ

4. ჩარიცხულია ხელფასი დ-4001 - 770ლ

კ-3601 -770ლ

5. გადარიცხულია საშემოსავლო ბიუჯეტში დ- 4553 - 200ლ

კ-1052 -200ლ

ანალიზურ აღრიცხვაში სისტემატურად უნდა გაანალიზდეს მომსახურება გასაცემლები კატეგორიების მიხედვით. მიზანშეწონილია პროცენტული ხარჯების დაყოფა რეალიზებული და არარეალიზებული ხარჯების და სხვა ნიშნის მიხედვით.

3.4. ბანკის კაპიტალის ფორმირება და ბუღალტრული აღრიცხვა

ბანკის კაპიტალი ბანკისათვის არის საბანკო საქმიანობის განხორციელებისა და მისი სტაბილური ზრდის, საიმედოობისა და მდგრადობის უზრუნველყოფის საშუალება, ბანკის ფინანსური დანაკარგებისა და ზარალის დაფარვის ძირითადი წყარო. მისი მიზანია:

ა) უზრუნველყოფილ იქნეს ბანკში დეპოზიტორთა და სხვაკრედიტორთა ფულადი სახსრების შენახვის საიმედოობა, საბანკო საქმიანობის რისკებით გამოწვეული შესაძლო ნეგატიური შედეგების მინიმუმამდე დაყვანა, რათა ბანკის ფინანსური დანაკარგების, ზარალისა და გაკოტრების შედეგებით გამოწვეული პროცენტები არ გავრცელდეს სხვა ბანკებზე, არ მიიღოს სისტემური ხასიათი და მინიმუმადე იქნეს დაყვანილი სისტემური კრიზისის წარმოქმნის ალბათობა;

ბ) უზრუნველყოფილ იქნეს საბანკო საქმიანობის განხორციელება, გაიზარდოს საბანკო ოპერაციების გა-

192

ფართობის შესაძლებლობები როგორც მიმდინარე ეტაპზე, ისე სამომავლოდ. ამასთან, იგი უნდა იძლეოდეს მოსალოდნელი და მოულოდნელი ფინანსური დანაკარგებისა და ზარალის განეიტრალების საშუალებას.

ბანკის ფინანსური სიძლიერის, გადახდისუნარიანობის, საიმედოობისა და მდგრადობის შეფასების ძირითადი კომპონენტია კაპიტალის ადეკვატურობა, რომელიც უნდა შეესაბამებოდეს ბანკის კაპიტალის არსსა და მიზნებს.

ბანკის კაპიტალის ადეკვატურობის განსაზღვრისა და შეფასებისათვის გამოიყენება ბანკის პირველადი კაპიტალის კოეფიციენტი და საზედამხედველო კაპიტალის კოეფიციენტი.

ბანკის პირველადი კაპიტალი
პირველადი კაპიტალის = $\frac{\text{პირველადი კაპიტალი}}{\text{კოეფიციენტი რისკის მიხედვით შენონილი აქტივები}}$ 8%

ბანკის საზედამხედველო კაპიტალი
საზედამხედველო კაპიტალის = $\frac{\text{საზედამხედველო კაპიტალი}}{\text{კოეფიციენტი რისკის მიხედვით შენონილი აქტივები}}$ 12%

საზედამხედველო კაპიტალი არის კაპიტალის სახეობა, რომელიც იქმნება საბანკო საქმიანობის განხორციელებისათვის, მოსალოდნელი და მოულოდნელი ფინანსური დანაკარგების/ზარალის განეიტრალების და სხვადასხვა რისკის თავიდან აცილებისათვის.

ბანკის საზედამხედველო კაპიტალი შედგება პირველადი და მეორადი კაპიტალისაგან და უდრის პირველადი და მეორადი კაპიტალის ჯამს, გამოკლებული საზედამხედველო კაპიტალის დაქვითვა. საზედამხედველო კაპიტალის გაანგარიშებაში აიღება მასში შემავალი კომპონენტები მთლიანი ღირებულებით, გარდა პირველადი კაპიტალისა და საზედამხედველო კაპიტალის დაქვითვის კომპონენტების, რომლებიც აიღება წმინდა ღირებულებით.

193

ბანკის პირველადი კაპიტალი არის საზედამხედველო კაპიტალის ძირითადი წყარო და უფროს პირველადი კაპიტალის შემადგენელი კომპონენტების თანხობრივ ჯამს, გამოკლებული პირველადი კაპიტალის დაქვითვის კომპონენტების თანხობრივი ჯამი. ის შედგება შემდეგი კომპონენტებისაგან:

- ა) ჩვეულებრივი აქციები გამოსყიდულის გამოკლებით;
- ბ) არაკუმულაციური უვადო პრივილეგირებული აქციები გამოსყიდულის გამოკლებით;
- გ) აქციების უმისიით მიღებული დამატებითი სახსრები;
- დ) სარეზერვო ფონდი, რომლებიც შექმნილი უნდა იყოს წინა წლების გაუნაწილებელი მოგებიდან, ბანკის განკარგულებაშია და შეიძლება გამოყენებულ იქნეს წარმო-შობილი ზარალის დასაფარავად;
- ე) წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (ზარალი).

პირველადი კაპიტალის დაქვითვა შედგება შემდეგი კომპონენტებისაგან:

- ა) ბანკის სანესდებო კაპიტალში ასახული ძირითადი საშუალებების გადაფასების რეზერვიდან გადატანილი თანხა;

- ბ) არამატერიალური აქტივები.

რაც შეეხება ბანკის მეთორადი კაპიტალს, ის წარმოადგენს საზედამხედველო კაპიტალის დამატებით წყაროს და შედგება შემდეგი კომპონენტებისაგან:

- ა) მიმდინარე წლის მოგება (ზარალი);
- ბ) მიზნობრივი ფონდები;
- გ) საერთო რეზერვები, არა უმეტეს საკრედიტო და საბაზრო რისკის მიხედვით შენობილი აქტივების 1.25%-ის ოდენობისა;

დ) პრივილეგირებული აქციები გამოსყიდულის გამოკლებით, გარდა პირველად კაპიტალში ასახული არაკუმულაციური უვადო პრივილეგირებული აქციებისა;

- ე) ბანკის აქციებში კონვერტირებადი ვალი, იმ პირობით, თუ იგი სრულად აკმაყოფილებს სუბორდინირებული

ვალის შინაარსს და თუ ასეთი ვალის ბანკის აქციებში კონვერსიის გაუქმება შესაძლებელია მხოლოდ სააგენტოს წინასწარი წერილობითი თანხმობის მიღების შემთხვევაში და ეს პირობები გათვალისწინებულია ვალის ხელშეკრულებით;

ვ) სუბორდინირებული ვალი, მიღებული მინიმუმ 5 წლით სარგებლობის ვადით და ბოლო 5 წლის განმავლობაში ყოველწლიურად ვალის 20 პროცენტით შემცირებული ოდენობით, იმ პირობით, თუ სუბორდინირებული ვალი მიღებულია ყოველგვარი უზრუნველყოფისა და გამოყენების შეზღუდვების გარეშე და რომელიმე მხარის მიერ ასეთი სუბორდინირებული ვალის პირობების შეცვლა და/ან გაუქმება შესაძლებელია მხოლოდ სააგენტოს წინასწარი წერილობითი თანხმობის მიღების შემთხვევაში და თუ ეს პირობები გათვალისწინებულია ვალის ხელშეკრულებაში.

საზედამხედველო კაპიტალის დაქვითვა შედგება შემდეგი კომპონენტებისაგან:

- ა) ინვესტიციები საქართველოს რეზიდენტი ბანკების სანესდებო კაპიტალში;

- ბ) არაკონსოლიდირებული ინვესტიციები ბანკის შვილობილი საწარმოების სანესდებო კაპიტალში.

პირველადი კაპიტალი უნდა შეადგენდეს საზედამხედველო კაპიტალის არანაკლებ 50%-ს.

კომერციული ბანკის კაპიტალის ბუღალტრული აღრიცხვისათვის ანგარიშთა გეგმით გამოყოფილია 50-ე კლასის ანგარიშები:

5002 „ჩვეულებრივი აქციები“

5003 „კონტრანგარიში ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები“

5004 „პრივილეგიური აქციები“

5005 „კონტრანგარიში ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი პრივილეგიური აქციები“

5002-5004 ანგარიშებზე რიცხული თანხა მიუთითებს აქციონერების მიერ ფაქტობრივად ინვესტირებული სახსრების მოცულობას კონკრეტული პერიოდისათვის.

5003-5005 ანგარიშები კი გამოიყენება ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციების აღსარიცხავად. მოცემულ ანგარიშებზე აქციები აღირიცხება ნომინალური ღირებულებით და შედგება დებეტითა და კრედიტით გატარებათა შემდეგი ნუსხა:

1. კაპიტალის ფორმირება, გადიდება დამატებითი სახსრების ხარჯზე ან წინა წლების მოგების ხარჯზე

დ- 1052, 3602... ფულადი სახსრების ანგარიშები

დ- 5102 „ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები“

დ- 5401 „წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება“

კ- 5002 „ჩვეულებრივი აქციები“

2. საკუთარი აქციების გამოსყიდვა ნომინალური ღირებულებით

დ- 5003 „კონტრანგარიში ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები“

კ- 1052, 3602... ფულადი სახსრების ანგარიშები

3. საკუთარი აქციების გამოსყიდვა ნომინალურ ღირებულებაზე დაბალი ფასით

დ- 5003 „კონტრანგარიში ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები“

კ- 1052, 3602..

კ- 5102 „ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები“

4. საკუთარი აქციების გამოსყიდვა ნომინალურ ღირებულებაზე მაღალი ფასით

დ- 5003 „კონტრანგარიში ბანკის მიერ გამოსყიდული საკუთარი ჩვეულებრივი აქციები“

დ- 5102 „ჩვეულებრივ აქციათა ემისიით მიღებული დამატებითი სახსრები“

დ- 5401 „წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება“

კ- 1052, 3602...

5. კაპიტალის შემცირება

დ- 5002 „ჩვეულებრივი აქციები“

კ- 1052, 3602..

ფინანსური ანგარიშგების შედგენის მოთხოვნათა მიხედვით ბანკმა უნდა შეიმუშაოს ანგარიშთა ანალიზური აღრიცხვის ისეთი სისტემა, რომელიც შესაძლებლობას მისცემს მიიღოს სხვადასხვა სახის დანერჩილებითი ინფორმაცია თითოეული დამფუძნებლის კონტრაგენტთან.

ბანკი ასევე კრედიტორთა გაკოტრების რისკის შემცირების მიზნით პქმნის სხვადასხვა ფონდებს, რომლების წარმოადგენენ მინიმალურ საგარანტიო ფონდს. ბუღალტრულად ბანკის მიერ შექმნილი ასეთი ფონდები აღირიცხება 53-ე კლასში - „საერთო რეზერვი“, ანგარიში 5301- „სარეზერვო ფონდი“ მოცემული ანგარიში ბალანსის პასივის მუხლია დსარეზერვო ფონდის ფორმირებისა და გამოყენების ამსახველი ბუღალტრული გატარებები აღრიცხვაში აისახება კანონმდებლობის მოთხოვნათა შესაბამისად.

ანგარიშთა დებეტითა და კრედიტით გატარებათა ნუსხა:

1. რეზერვის ფორმირება:

დ- 5401 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება

კ - 5301 სარეზერვო ფონდი

2. რეზერვის გამოყენება

დ- 5301 სარეზერვო ფონდი

კ - ფულადი სახსრების ანგარიშები

გარდა სარეზერვო ფონდებისა ბანკის მოგების საფუძველზე ფორმირდება მიზნობრივი ფონდებიც: ანგარიში 5302 „მიზნობრივი ფონდები“

მოცემული ანგარიში გამოიყენება იმ ფონდების აღსარიცხავად, რომელთა ფორმირებისა და გამოყენების წესი განისაზღვრება ბანკის კანონმდებლობით.

1. რეზერვის ფორმირება:

დ- 5401 „წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება“

კ- 5302 „მიზნობრივი ფონდები“

2. რეზერვის გამოყენება:

დ- 5302 მიზნობრივი ფონდები

კ- ფულადი სახსრების ანგარიშები დანარჩენი კრედიტორები

ბანკს უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა ანალიზური აღრიცხვის სისტემის საშუალებით გააკონტროლოს რეგულირების ყველა სახეობის სარეზერვო და მიზნობრივი ფონდების მოძრაობა ცალ-ცალკე (თუ კანონმდებლობა ითვალისწინებს რამდენიმე სახეობის ფონდების ფორმირებას).

3.5. კომერციული ბანკის შემოსავლებისა და ხარჯების სტრუქტურა და ფინანსური შედეგების გულატრული აღრიცხვა

კომერციული ბანკის შემოსავლის წყარო შეიძლება იყოს სხვადასხვა საქმიანობა (ბიზნესი), კერძოდ, საბანკო ბიზნესის ელემენტებს შეიძლება მიეკუთვნოდეს: სასესხო ბიზნესი, ბანკის საგარანტიო საქმიანობა, ფასიანი ქაღალდების ბიზნესი, ბიზნესი რომელიც დაფუძნებულია ანაბრების მიღებაზე და შეანაბრების მითითებით განხორციელებული ოპერაციები, სხვა ბანკებთან საკოროსპონდენტო ურთიერთობები, არატრადიციული საბანკო მომსახურების გაწევა.

1. სასესხო ბიზნესი შეიცავს ორ ელემენტს-სესხის გაცემა კლიენტებზე (ფიზიკური და იურიდიული პირები) და ასევე კომერციულ ბანკებზე დროებით თავისუფალი რესურსების გაცემა, დროებით სარგებლობისათვის, რათა მიიღოს საპროცენტო შემოსავალი. სასესხო ბიზნესის შეორე ნაწილი შეიძლება იყოს ბანკთაშორისი კრედიტის ან სწრაფი დეპოზიტების სახით სხვა ბანკში. სასესხო ბიზნესის განვითარების ერთერთი პირობაა თანხის ოპერატიული მიღება-გაცემა ბანკებს შორის. ამ ბიზნესის შემოსავლები განისაზღვრება პროცენტებით.

2. დისკონტ-ბიზნესი დამყარებულია ისეთ ოპერაციებზე, რომლებიც ეხება გექსილების, ჩეკებს და განსაზღვრულ მოთხოვნათა დათმობას-დისკონტებს.

3. საშემანაზღვლო საქმიანობა დაფუძნებულია სტრასტო(მინდობილობით) და სააგენტო მომსახურებაზე, რომელთაც შეესაბამება საბანკო ოპერაციები. ეს ბიზნესი ბანკს აძლევს შემოსავალს საკომისიოს სახით, რადგანაც ბანკი ემსახურება კლიენტს, განაგებს მის ქონებას, ფასიან ქაღალდებს, ან ბანკი ასრულებს შეთანხმებისამებრ რაიმე სახის ოპერაციებს ზემოთ აღნიშნულ ქონებაზე.

4. ფასიანი ქაღალდების ბიზნესი-ყალიბდება ისეთი შემადგენელი ელემენტებისაგან, როგორიცაა ბანკის მიერ ფასიანი ქაღალდების გამოშვება და ბაზარზე მისი რეალიზაცია, ქაღალდების დანიშნულებისამებრ განთავსება, აღნიშნული ბიზნესის მოგება ბანკში განისაზღვრება ფასიანი ქაღალდების კურსებს შორის სხვაობით მათი გაყიდვისას, აგრეთვე, დივიდენდებით, სავალო ვალდებულებებით და პროცენტებით, ფასიანი ქაღალდების ზღაპრულადაა გაყიდვით (სპეკულაციური შემოსავალი) და სხვა. ფასიანი ქაღალდების რეგულარული გადაფასების შედეგად ბანკის შემოსავალი ყალიბდება გადაფასებებს შორის დადებითი სხვაობით.

5. ბანკის საგარანტიო საქმიანობა -შემოსავალს იძლევა ფულადი სახით ან ბანკის საგარანტიო საქმიანო-

ბა დაკავშირებულია კლიენტისათვის სხვასდასჯა გარანტიების მიცემით ან მათზე პასუხისმგებლობის აღებისათვის, რათა კლიენტმა განხორციელოს საქმიანობა და კრედიტის აღება ამისათვის ბანკი ღებულობს საკომისიო შემოსავალს ფულადი ანაზღაურების სახით.

6. ბიზნესი, რომელიც დაფუძნებულია ანაბრების მიღებაზე და შეანაბრების მითითებით განხორციელებულ ოპერაციებზე, შესაძლებელს ხდის მივიღოთ მოგება შემდეგი ფორმებით:

1. საკომისიო გასამრჯელო: ა) ანგარიშების გახსნით; ბ) ანგარიშის წარმოებით;

2. ფიქსირებული საკომისიო განსაზღვრული პერიოდისათვის (ფულად ერთეულებში)

3. ბრუნვის საკომისიო (ბრუნვის რაღაც %): ა) ამონაწერის წარდგენა ანგარიშით განხორციელებული ოპერაციების შესასრულებლად; ბ) ანგარიშის დახურვა; გ) თანხის განაღდება ან ანგარიშსწორების განხორციელება.

7. შემოსავლის წყაროდ შეიძლება წაითვალოს ასევე საკორესპოდენტო ურთიერთობა, როდესაც ბანკი ღებულობს პროცენტს საკორესპოდენტო ანგარიშზე საკრედიტო სალდოთი სხვა ბანკში ან ბანკების გაერთიანებისაგან. შემოსავალი განისაზღვრება % ბის სიდიდით, საკრედიტო სალდოს ზომით და ხანგრძლივობით.

8. ბანკის არატრადიციული მომსახურების შემოსავალი ცალიბდება ლიზინგური, ინფორმაციული, საკონსულტაციო მომსახურების გაწევით, ლიზინგური ოპერაციებიდან შემოსავალი შეიცავს სალიზინგური გადასახადს, % და საკომისიოს მომსახურებისათვის.

9. არაორდინალური (წინასწარ განუსაზღვრელი, გაუთვალისწინებელი) შემოსავალი დაკავშირებულია ერთჯერად მოლაპარაკებასთან ბანკის შესაძლებლობების (ქონებით) რელიზაციასზე. მოგება ასეთი ოპერაციებიდან იქმნება იმ შემთხვევაში, როცა საბაზრო ფასი საბალანსო შეფასებასთან შედარებით უფრო მაღალია. წინააღმდეგ

შემთხვევაში ასეთი ოპერაციები ბანკისათვის ზარალის მომტანია.

ამრიგად კომერციული ბანკის ყველა შემოსავალი შეიძლება დაიყოს 3 ჯგუფად:

1. საპროცენტო შემოსავლები;

2. შემოსავლები საკომისიო გასამრჯელოს სახით;

3. სხვა სახის შემოსავლები (ოპერაციებიდან შემოსავლები და ბაზარზე სპეკულაციური ხასიათის შემოსავლები, ქონების საბალანსო და საბაზრო ფასებს შორის სხვაობით მიღებული შემოსავლები, ფასიანი ქაღალდების და სხვა აქტივების გადაფასების გზით მიღებული და სხვა) საპროცენტო შემოსავალი შეიძლება გაერთიანდეს საკომისიოსთან. მაგ. საკრედიტო ოპერაციებისას ბანკმა შეიძლება ერთდროულად მიიღოს საპროცენტო და საკომისიო. ასევე შეიძლება გაეერთიანოდ სხვადასხვა სახის მომსახურების საკომისიებიც. მაგ. კომერციული ბანკის მიერ სავალო ვალდებულებათა (ობლიგაციების) გამოშვების ორგანიზაციისა და განთავსებისათვის, შეიძლება გაეერთიანოდ საკონსულტაციო მომსახურების გადახდასთან. უკანასკნელიდან შემოსავალი მიიღება იმ შემთხვევაში თუ მოლაპარაკება შედგება, თუ კი შეთანხმება იქნება.

საკომისიო აღნიშნავს ჯილდოს, გასამრჯელოს საბანკო მომსახურებაზე, საკომისიოს სიდიდე განისაზღვრება მომსახურების თვითღირებულებით და აუცილებელი მოგებით. ზოგჯერ, მოთხოვნის ან წინადადების შედგენად საკომისიო ტარიფი შეიძლება იყოს თვითღირებულებაზე მაღალი ან დაბალი.

შემოსავლის წყარო შეიძლება იყოს: სტაბილური და არასტაბილური. შედარებით სტაბილურ წყაროდ შემოსავლებისა მიიჩნევა საპროცენტო და არასაპროცენტო შემოსავლები საბანკო მომსახურებისა, ხოლო არასტაბილურ შემოსავლებად მიჩნეულია მეორად ბაზარზე ფასიანი ქაღალდებით ოპერაციებიდან მიღებული შემოსავლები.

გაუთვალისწინებელი ოპერაციებიდან მიღებული შემოსავლები. ბანკის განვითარებისათვის სასურველი მიმართულებით შემოსავლების ზრდა შემოსავლის სტაბილური ნყარობიდან, ე.ი. არასტაბილური შემოსავლებიდან მიღებული შემოსავლებით არ უნდა იქნას გაზრდილი წმინდა მოგება. ჩვენს პირობებში ბანკს შეუძლია ჩართოს არასტაბილურ შემოსავლებში სავალუტო ოპერაციები.

კომერციული ბანკის ხარჯები ზოგადად, კომერციული ბანკის ხარჯები შეიძლება იყოს: საბანკო ოპერაციების განსაზოვრებულად განუღლი ხარჯი, ხელფასების გასაცემათ განუღლი ხარჯი, სარგებელი მენაბრებს, ბანკის სამეურნეო და სხვა ხარჯები.

კომერციული ბანკების ხარჯების კლასიფიკაცია შეიძლება მოხდეს მათი შინაარსის, ფორმის, აღრიცხვის მეთოდის, პერიოდის, რომელშიც ისინი გაიწევა, საგადახადო ბაზის ზეგავლენის განსაზღვრის წესის მიხედვით.

შინაარსის მიხედვით ბანკის ხარჯები იყოფა ორ ჯგუფად: ოპერაციული, ბანკის სამეურნეო საქმიანობის უზრუნველყოფის, სპეც. რეზერვების შექმნა, ფუნქციონირების ხარჯები, პერსონალისა და განვითარების ხარჯები, გადასახადების გადახდა, და სხვა.

საოპერაციო ხარჯებს პირველ რიგში მიეკუთვნება პროცენტების გადასახადი სადეპოზიტო და საკრედიტო ოპერაციებზე, მეორე რიგში საკომისიო, გადახდილი ფასიანი ქაღალდებით ოპერაციებზე, უცხოურ ვალუტაზე, საკასო და სააღრიცხვო ოპერაციებზე. მესამე რიგში სწავდასება ოპერაციული ხარჯები. ამრიგად საოპერაციო ხარჯები ესაა ხარჯები პირდაპირ დაკავშირებული ოპერაციებთან.

ბანკის სამეურნეო ხარჯები ითვალისწინებს ძირითადი საშუალებების და არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის, იჯარის ხარჯებს, აღჭურვილობის შეკეთების, საკანცელარიო, ავტოტრასპორტის შეძენის, შენობის ექსპლუატაციისათვის განუღლი ხარჯებს და ა.შ.

საგადასახადო ანუ გადასახადების გადახდის ხარჯები შეიცავს ქონების გადასახადს, მინის, ავტოტრანსპორტის, ავტოგზების მოხმარების გადასახადს და სხვა გადასახადები, რომლებიც ეკუთვნის საბანკო ოპერაციების თვითღირებულებას.

ცალკე ჯგუფად გამოყოფილია ხარჯები, რომლებიც საჭიროა შესაძლო დანაკარგების რეზერვის ფორმირებისათვის, ფასიანი ქაღალდების გაუფასურების შემთხვევაში, ასევე სხვა აქტიური ოპერაციების წარმოებისას მიღებული ზარალის დაფარვისათვის, დებიტორული დავალიანებისათვის.

სხვა ხარჯები განსხვავებულია თავისი შემადგენლობით, იგი შეიცავს ხარჯებს რეკლამის განთავსებისათვის, კადრების მომზადების, მარკენტივული, სასაშროთლო, აუდიტორული შემოწმებისათვის და ა.შ.

ფორმის მიხედვით არის პროცენტული, საკომისიო, არასაპროცენტო ხარჯები.

საპროცენტო ხარჯები ესაა %ში ბანკის მიღებული კრედიტების მოთხოვნამდე და სწრაფი დემოზიტებისათვის, რომლებიც გახსნილია ფიზიკურ და იურიდიულ პირებზე, აგრეთვე საპროცენტო გადასახადები ბანკის მიერ გამოშვებული ობლიგაციების, და სადეპოზიტო სერთიფიკატებისათვის.

ბანკის ხარჯები არის ასევე საკომისიო გადახდილი ფასიანი ქაღალდების ოპერაციებზე, უცხოურ ვალუტაზე, საკასო, სააღრიცხვო მომსახურებაზე, ინკასაციაზე, მიღებულ გარანტიებზე და ა.შ.

სხვა არასაპროცენტო ხარჯებს აქვთ დისკონტური ხარჯის ფორმა, ბაზარზე სპეკულაციური ხასიათის ხარჯები, აქტივების გადაფასება, ჯარიმები, საურაფები, მართვის აპარატის შენახვის, ხარჯები, (შრომის ანაზღაურება, კადრების მომზადება და სხვა) საყოფაცხოვრებო ხარჯები.

პერიოდის მიხედვით რომელთაც მიეკუთვნება ეს ხარჯები, გამოიყოფა ხარჯები მიმდინარე და მომავალი პერიოდისათვის. მომავალი პერიოდის ხარჯები შეიძლება იყოს აღრიცხული, მაგრამ ჯერ გადაუხდელობი საკრედიტო და სადეპოზიტო ოპერაციებისათვის, ასევე ოპერაციებზე ფასიანი ქაღალდებით, აქტივების გადაფასებით მიღებული უარყოფითი სხვაობაზე.

ხარჯთა განსაზღვრის საშუალებების მიხედვით ბანკის ხარჯები იყოფა ნორმირებულ და არანორმირებულად. ნორმირებულს მიეკუთვნება ხარჯები რეკლამისათვის, მოვლენებისათვის, კადრების მომზადებისათვის, ნარკმადგენლობის ხარჯები ყველა ეს ხარჯი მთლიანად აღიიცხება ბანკის ხარჯების ანგარიშზე, მაგრამ ნორმის ზემოთ ხარჯები ზრდის ბანკის საგადასახადო (დასაბეგრ) ბაზას.

ბანკის ხარჯებს საგადასახადო ბაზაზე დამოკიდებულების მიხედვით ყოფენ 3 ჯგუფად:

1. ხარჯები, რომლებიც ეხება საბანკო მომსახურების თვითღირებულებას და საგადასახადო ბაზის შემცირებას მოგების გადასახადის გადახდის დროს.

2. ხარჯები გათვალისწინებული ხარჯთაღრიცხვით და რომელიც არ ამცირებს ბანკის საგადასახადო ბაზას;

ხარჯები, პირდაპირ დაკავშირებული ბანკის ზარალთან, რომელიც არ არის გათვალისწინებული ბანკის საგადასახადო ბაზის შემცირებასთან (რომელიც არ ამცირებს საგადასახადო ბაზას) ბანკის ხარჯების და შემოსავლების დაჯგუფების შემდეგ ხდება მოგების გაანგარიშება, თუმცა მანამდე უნდა მოხდეს საპროცენტო მარჟის გაანგარიშება.

საპროცენტო მარჟა არის სხვაობა კომერციული ბანკის შემოსავლებსა და ხარჯებს შორის, მიღებულ და გადახდილ პროცენტებს შორის. იგი არის ბანკის მოგების ძირითადი წყარო, რომელიც მოწოდებულია დაფაროს გა-

დასახადები. სპეკულაციური ოპერაციებიდან მიღებული ზარალი და ე.წ. „პრემია“- არასაპროცენტო ხარჯებთან შედარებით და ასევე საბანკო რისკები.

კომერციული ბანკის მოგების ფორმირება განისაზღვრება ამ დანესებულებების სპეციფიკით, ოპერაციითა და ჯაჭვით, ასევე აღრიცხვის მოქმედი სისტემით. ბანკის მუშაობას აფასებენ წმინდა მოგების მიხედვით, რომელიც წარმოადგენს შემოსავლის ნაშთს, რომელიც დარჩენილია ბანკის მთლიანი, საერთო ხარჯების დაფარვის შემდეგ, გადასახადების გადახდის და ფონდებში გადარიცხვების შემდეგ. დადებითი დასკვნების გამოტანა შეგვიძლია წმ. მოგების ზრდის შემთხვევაში, თუ ეს მიღწეულია სტაბილური შემოსავლების წყაროებისაგან, წინააღმდეგ შემთხვევაში ბანკის რეიტინგი არ იზრდება, მიუხედავად საბოლოო ფინანსური შედეგის რაოდენობრივი ზრდისა.

ფინანსური შედეგების ბუღალტრული აღრიცხვა. მიღებული შემოსავლებისა და განული ხარჯების აღრიცხვისათვის გამოიყენება 60-76 კლასის შემოსავლების ანგარიშები და 80-96 კლასის ხარჯების ანგარიშები. შემოსავლების ყველა ანგარიშები პასიურია და საკრედიტო ბრუნვაში აისახება ყველა დარიცხული შემოსავლები, როგორც მიღებული, ისე მიუღებელი საანგარიშო პერიოდისათვის. ხარჯების ანგარიშები აქტიურია და სადეპოზიტო ბრუნვაში აისახება საანგარიშო პერიოდში ყველა დარიცხული, გადახდილი და გადასახდელი ხარჯები. საანგარიშო პერიოდის ბოლოს ფინანსური შედეგის გასათვლელად აღნიშნული ანგარიშები იხურება, ნაშთების საანგარიშო წლის მოგების (ზარალის) ანგარიშზე გადატანით, რომელიც ბუღალტრულად აღი-რიცხება 55 კლასში „საანგარიშგებო წლის მოგება(ზარალი)“

ანგარიში 5501 „საანგარიშგებო წლის მოგება(ზარალი)“

აღნიშნული ანგარიში წარმოადგენს აქტივ-პასივის სინთეზურ ანგარიშს, რომელზეც ნაშთები ფინანსურ ანგარიშგებაში ყოველთვის აღინიშნება პასივში. ზარალის შემთხვევაში ნაშთი აღინიშნება მინუსი ნიშნით. მიღელი წლის

განმავლობაში ნაშთი 5501 ანგარიშზე კრებსით ანგარიშებში ყალიბდება, როგორც შემოსავლებისა და ხარჯების ყველა განაყოფის ჯამური შედეგი, მიმდინარე პერიოდში შემოსავლის გადასახადის ბიუჯეტში გადასახდელის ჩათვლით.

საანგარიშგებო წლის ბოლო დღეს, შემოსავლებისა და ხარჯების ყველა ანალიზური ანგარიში დაიხურება, 5501 ანგარიშთან კორესპოდენციაში:

1. საანგარიშგებო წლის მოგების ფორმირება:

დ- 60-76 „შემოსავლების ანგარიშები“

კ- 5501 „საანგარიშგებო წლის მოგება“

2. საანგარიშგებო წლის ზარალის ფორმირება:

დ- 5501 „საანგარიშგებო წლის მოგება“

კ- 80-96 „ხარჯების ანგარიშები“

მოგება აღირიცხება ეროვნული ვალუტით (ლარით), იმის მიუხედავად, თუ რომელი ვალუტით ხორციელდებოდა შემოსავლების მიღება და ხარჯების გადახდა. უცხოურ ვალუტაში შემოსავლების და ხარჯების მიხედვით გადასახდელებთან დაკავშირებული ოპერაციების აღსარიცხავად გამოიყენება სავალუტო პოზიციის ანგარიშები. ანალიზურ აღრიცხვაში მოგებისა და ზარალის მოძრაობა უნდა გაანალიზდეს ოპერაციათა სახეების მიხედვით.

რაც შეეხება დამფუძნებელთა მიერ დამტკიცებული წინა წლებში გაუნაწილებელი მოგების ან დაუფარავი ზარალის აღსარიცხავად გამოყოფილია 54-ე კლასის ანგარიში №5401 მოცემულ ანგარიშზე თანხების მოძრაობა ბანკს შეუძლია განახორციელოს მხოლოდ დამფუძნებელთა გადაწყვეტილების საფუძველზე.

ნაშთები მოცემულ ანგარიშზე ყოველთვის აღინიშნება პასივში ეროვნული ვალუტით, ზარალის შემთხვევაში ნაშთი აღინიშნება მინუსის ნიშნით.

მოგებისა და ზარალის ცალ-ცალკე აღრიცხვის პრინციპი: საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში გასული წლების

მოგება ან ზარალი არ დასაღდოვდება მიმდინარე წლის ზარალთან ან მოგებასთან.

1. საანგარიშგებო წლის მოგების ანგარიშიდან გაუნაწილებელი მოგების თანხის გადატანა:

დ- 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი)

კ- 5401 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი)

2. საანგარიშგებო წლის ზარალის ანგარიშიდან დაუფარავი ზარალის ნაშთის გადატანა

დ- 5401 წინა წლების გაუნაწილებელი მოგება (დაუფარავი ზარალი)

კ- 5501 საანგარიშგებო წლის მოგება (ზარალი)

ანალიზური აღრიცხვის სისტემაში ბანკს უნდა მისცეს შესაძლებლობა, გაანალიზოს გაუნაწილებელი მოგებისა და დაუფარავი ზარალის ანგარიშის მოძრაობა ოპერაციათა სახეობების ქრილში.

თავი 4. კონტროლი განხორციელების ანგარიშგება

4.1. ფინანსური ანგარიშგების არსი და მნიშვნელობა განაჯგუშ

მომდინარე ბუღალტრული აღრიცხვა შეიცავს ინფორმაციას, რომლებიც აუცილებელია წარმოების ოპერატიული ხელმძღვანელობისათვის და მართვისათვის იმისათვის, რომ განესაზღვროთ სამეურნეო საქმიანობის შედეგები საანგარიშგებო პერიოდში და შევაფასოთ, საჭიროა განსაზღვრული სისტემით განგაზოგადოთ მომდინარე აღრიცხვის მონაცემები.

სამეურნეო საქმიანობის მმასიათებელი განზოგადებული მაჩვენებლები მიიღება ანგარიშგების საფუძველზე, რომელიც წარმოადგენს ბუღალტრული აღრიცხვის ერთერთ ძირითად შემადგენელ ნაწილს და სააღრიცხვო სამუშაოების საბოლოო შედეგს.

აღრიცხვის განზოგადებულ მაჩვენებელთა სისტემას, რომელიც ახასიათებს საწარმოს სამეურნეო საქმიანობის შედეგების და საწარმოო დგალებების შესრულების საანგარიშგებო პერიოდში (თვე, კვარტალი, წელი) ინოღება ანგარიშგებად.

ბუღალტრული ანგარიშგება ახასიათებს საანგარიშგებო პერიოდის სამეურნეო დგალებების (პროდუქციის წარმოებას, რელიზაციას მოგებას და ზარალს, საშუალებების გამოყენება- შესრულებას, ის შედგება სინთეზური და ანალიზური ანგარიშგების აღრიცხვის მონაცემებით.

აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებით, ბუღალტრული ანგარიშგების ერთერთი ძირითადი შემადგენელი ნაწილია ფინანსურ ანგარიშგებაში შეტანილი ინფორმაცია, მხოლოდ ფაქტური მონაცემებით. იგი დამთავრებულ ოპერაციებს ასახავს, ამიტომაცაა ობიექტური.

ფინანსური ანგარიშგება წარმოადგენს ინფორმაციის განსაკუთრებულ წყაროს, რომელიც გამოიყენება გადაწყვეტილებების მიღებად, როგორც საწარმოს შიგნით, ისე მის გარე.

ფინანსური ანგარიშგება უზრუნველყოფს ისეთი ფუნქციების განხორციელებას, როგორცაა: დგეგმვა, კონტროლი და შეფასება.

დგეგმვა- გულისხმობს მიზნის დგახვას, მისი მიღწევის გზების მოძიების და საუკეთესო ალტერნატივის არჩევას. ამ ეტაპზე ფინანსურმა ანგარიშგებამ უნდა უზრუნველყოს ფინანსური მდგომარეობის ნათელი სურათი, რადგან დგეგმვისათვის აუცილებელია ინფორმაცია შესაძლო მოგების და ფულად საშუალებებზე მოთხოვნების შესახებ.

კონტროლი გეგმის ფაქტურად შესრულებაზე შეტყვევებს და შეთვალყურეობის პროცესია. ამ ეტაპზე ფინანსურმა ანგარიშგებამ უნდა უზრუნველყოს ინფორმაცია, რომელიც მოიცავს ფაქტური ხარჯებისა და შემოსავლების შედარებას.

შეფასება დგანყვეტილების მიღების მთელი სისტემის შესწავლის პროცესია მისი გაუმჯობესების მიზნით. ამ ეტაპზე აუცილებელია დიდგინდეს მიღწეულია თუ არ მიზანი. გაირკვეს რამ შეუძალა ხელი დასახული მიზნის მიღწევას. ფინანსურმა ანგარიშგებამ, პერიოდულად უნდა წარმოადგინოს ინფორმაცია ფაქტურ მდგომარეობაზე.

ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების განმარტებით ფინანსური ანგარიშგება არის საწარმოს ფინანსური მდგომარეობა და მის მიერ განხორციელებული ფინანსური სურათი.

ფინანსური ანგარიშგების მიზანია, დგანმაროს ინფორმაციის მომხრეებს ეკონომიკური დგანყვეტილებების მიღებაში საწარმოს ფინანსური მდგომარეობის, საქმიანობის შედეგების და ფინანსური მდგომარეობის, საქმიანობის შედეგების და ფინანსური მდგომარეობის ცვლილებების შესახებ საიმელო ინფორმაციის მიწოდება.

ფინანსური ანგარიშგების კომპონენტებია:

1. ბალანსი;
2. მოგებისა და ზარალის ანგარიშგება;

3. ანგარიშგება, რომელიც უზრუნველყოფს ინფორმაციას: საწარმოს საკუთარ კაპიტალში ნებისმიერ ცვლილებას შესახებ და ახსნა-განმარტებით შენიშვნებს.

ფინანსური ანგარიშგების შემაღვენელი ნაწილები ურთიერთკავშირშია იმ თვალსაზრისით, რომ ასახავენ ერთი და იმავე სამეურნეო ოპერაციების და მოვლენების სხვადასხვა ასპექტს.

ფინანსური ანგარიშგება შეიძლება შეიცავდეს ცხრილურ დანახაზებს და სხვა ინფორმაციასაც, რომლებიც ემყარება ფინანსურ ანგარიშგებასთან ერთად მთლიანობაში.

ფინანსური ანგარიშგება შეიძლება კლასიფიცირდეს სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით;

- შედგენის პერიოდის მიხედვით;
- დანიშნულების მიხედვით;
- ინფორმაციის მიხედვით;
- გამოყენებული შეფასების მიხედვით.

შედგენის პერიოდის მიხედვით ანგარიშგება იყოფა წლიურ და შუალედურ ანგარიშგებად. შუალედურ ანგარიშგებას წარმოადგენს საანგარიშგებო პერიოდის დასაწყისიდან მის დამთავრებამდე პერიოდში შემაღვენელი და წარმოდგენილი ანგარიშგებით.

წლიური ანგარიშგება - ფინანსური ანგარიშგებასთან ერთად მოიცავს სხვა ფინანსურ და არაფინანსურ ინფორმაციას. კერძოდ იგი სეიციავს ინფორმაციის ემიტენტის, მისი საქმიანობის მმართველი ორგანოს წევრთა და იმ პირთა შესახებ, რომლებიც აუქციონერთა კრებაზე ფლობენ ან აკონტროლებენ 5%-ზე მეტს, დამოუკიდებელი აუდიტორიის მიერ დადასტურებულად ფინანსურ ანგარიშგებას ფასიანი ქაღალდების ეროვნული კომისიის წევრებით განსაზღვრული ფორმით მოცემული სხვა ინფორმაციას.

ნახევარწლიური ანგარიშგება დგება საანგარიშგებო წლის პირველი ექვსი თვის შესახებ. იგი მოიცავს ანგარიშგებად წარმოს ნახევარი წლის ფინანსურ ანგარიშგებას; ინფორმაციის საანგარიშგებო პერიოდში მომხდარი

ნახევარი წლის არსებითი მოვლენების შესახებ და კომისიის წესებით, განსაზღვრული ფორმით მოცემული სხვა ინფორმაციის ნახევარწლიური ანგარიშგება წარედგინება კომისიას ამ პერიოდის დამთავრებამდე 45 დღის განმავლობაში.

მიმდინარე ანგარიშგება წარედგინება კომისიის არსებით მოვლენებთან დაკავშირებით. მისი ფორმა და შინაარსი განისაზღვრება კომისიის მოთხოვნით და წარდგენა ხდება ანგარიშგებაში ასახული არსებითი მოვლენის მოქმედებიდან 15 დღის განმავლობაში.

დანიშნულების მიხედვით ანგარიშგებები იყოფა შიდა მომხმარებლის და საერთო დანიშნულების ანგარიშგებად.

შიდა დანიშნულების ანგარიშგება მზადდება საწარმოს სამმართველო მიზნებისათვის და იგი ფინანსურ ანგარიშგებიდან მოიცავს ოპერატიული მართვისათვის აუცილებელ ინფორმაციას. მისი ფორმა, შინაარსი და წარდგენის ვადები განისაზღვრება საწარმოს შიდა მიზნებიდან გამომდინარე.

საერთო დანიშნულების ანგარიშგება იყოფა ფინანსურ და შერეული ინფორმაციის მომცველ ანგარიშგებად.

ფინანსური ოპერაციის მომცველია ფინანსური ანგარიშგება, რომელიც ბალანსური აღრიცხვის სტანდარტებში შესაბამისად მზადდება.

შერეული ინფორმაციის მაჩვენებელია ანგარიშგება, რომელიც ფინანსურთან ერთად მოიცავს არაფინანსურ ინფორმაციასაც. ამის ტიპურ მაგალითს წარმოადგენს ფასიანი ქაღალდების კომისიაში წარსადგენი წლიური და ნახევარწლიური ანგარიშგებები.

გამოყენებული შეფასების მიხედვით ანგარიშგებები იყოფა უცვლელი და მიმდინარე ფასებით შედგენილ ანგარიშგებად. უცვლელი ფასებით შედგენილია ანგარიშგება, რომლის შედგენისას გათვალისწინებული არა არის ინფლაცია. მიმდინარე ფასებით შედგენილია ანგარიშგება, რომელშიც გათვალისწინებულია ინფლაციასთან დაკავშირებული ფასების ინდექსები.

4.2. ბანკის ფინანსური შედეგების შესახებ ანგარიშგება

მოგება-ზარალის ანგარიშგება განაზოგადებს შემოსავლებს და ხარჯებს დროის გარკვეულ მონაკვეთში, რომლის საფუძველზეც ვარკვევით ბანკის ფინანსურ შედეგს კონკრეტული თარიღისათვის.

შემოსავლი არის ბანკის ეკონომიკური სარგებლის ზრდა საანგარიშგებო პერიოდში, რაც გამოიხატება აქტივების გაზრდით ან ვალდებულებების მუშვებით. კომერციული ბანკის შემოსავლები დაჯგუფებულია მუხლების მიხედვით.

ხარჯები კი არის ბანკის ეკონომიკური სარგებლის შემცირება საანგარიშგებო პერიოდში აქტივების შემცირების ან ვალდებულებების გაზრდის ხარჯზე.

მოგება-ზარალის ანგარიშგება გულისხმობს კონკრეტული პერიოდის გაყიდვებთან დაკავშირებული ხარჯების შედარებას, ამავე გაყიდვებიდან მიღებულ შემოსავალთან (ამონაგებთან).

ანგარიშგების მომზადებისათვის მზადდება სპეციალური მოგება-ზარალის უწყისი ცხრილის სახით, რომელსაც აქვს შემდეგი სახე (იხ.ცხრ.№1)

მოგება-ზარალის უწყისი ცხრილი №1

ფილიალი				
თარიღი:				
№	შემოსავლების მუხლები	ლარი	ვალუტა	სულ
1	საპროცენტო შემოსავლები			
ა)	სესხების პროცენტი			
1	ბანკთაშორისი სესხებიდან			
2	ვაჭრობა და მომსახურება			
3	ენერგეტიკა და ბუნებრივი რესურსები			
4	სოფლის მეურნეობა			
5	მშენებლობა და უძრავი ქონება			
6	მსუბუქი და მძიმე მრეწველობა			
7	ტრანსპორტი და კომუნიკაციები			
8	ფიზიკური პირები			
9	სხვა დანარჩენი სესხებიდან			
10	ბართების ოვერდრაფტებიდან			
ბ)	პროცენტული შემოსავლები სებ-იდან			
გ)	პროცენტული შემოსავლები „ნოსტრო“ შემოსავლებიდან			
დ)	სხვა პროცენტული შემოსავლები კომერციული ბანკებიდან			
ე)	შემოსავლები დილინგური ფასიანი ქაღალდებიდან (სახაზინო ვალდებულებები)			
ვ)	საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდებიდან			

ზ)	შემოსავლები ფილ.საკრედიტო რესურსებიდან (გარანტიები)			
თ)	შემოსავლები ფილ. ხელფასებიდან			
ი)	რეგულირებაზე დარიცხული ფ			
კ)	სხვა (ფილიალებიდან) შემოსავალი			
ლ)	შემოსავლები ფილ. საკრედიტო რესურსებიდან (გარანტიები)			
მ)	პროცენტული შემოსავლები რეპო ოპერაციებით ბანკებზე გაცემული სახსრებიდან			
ნ)	მიღებული დივიდენდები			
2	საკომისიო შემოსავლები			
ა)	შემოსავლები გადარიცხვებიდან			
ბ)	შემოსავლები საბარათე ანგარიშების გახსნის და წარმოების მიხედვით			
გ)	შემოსავლები სეიფების სისტემით გადარიცხვებიდან			
დ)	შემოსავლები ანელიკის სისტემით გადარიცხვებიდან			
ე)	შემოსავლები მინიგრამის სისტემით გადარიცხვებიდან			
ვ)	შემოსავლები კავკაზუსის სისტემით გადარიცხვებიდან			
ზ)	შემოსავლები ფილიალებს შორის გადარიცხვებიდან			
თ)	შემოსავლები აკრედიტივიდან			
ი)	შემოსავლები საკასო ოპერაციებიდან			

კ)	შემოსავლები ბანკომატში ბარათების განაღდებად			
ლ)	სეიფების სისტემით ჩარიცხული თანხების გატანის საკომისიო			
მ)	ანელიკის სისტემით ჩარიცხული თანხების გატანის საკომისიო			
ნ)	მინიგრამის სისტემით ჩარიცხული თანხების გატანის საკომისიო			
ო)	კავკაზუსის სისტემით ჩარიცხული თანხების გატანის საკომისიო			
პ)	ფილიალიდან ჩარიცხული თანხების საკომისიო			
ჟ)	შემოსავლები ინკასაციიდან			
რ)	კოვერტაციის საკომისიოები			
ს)	ბანკომატის კონვერტაციის მოგება			
ტ)	სხვა ბანკებიდან საკომისიოები			
უ)	შემოსავლები ფილ. გადარიცხვიდან			
ფ)	შემოსავლები საკასო ოპერაციებიდან (სათავო ბანკიდან)			
ქ)	შემოსავლები ფილიალების საკასო ოპერაციებიდან			
ლ)	შემოსავლები ფილიალების ინკასაციიდან			
ყ)	შემოსავლები ფილიალების კონვერტაციიდან			
შ)	სხვა საოპერაციო შემოსავლები			
1	სესხის გაფორმების საკომისიო			

2	ანგარიშის გახსნის საკომისიო			
3	ბარათების მომსახურების			
4	სხვა (მომსახურება)			
5	შემოსავლები ფილიალების მომსახურებიდან (იჯარა)			
6	შემოსავლები ფილიალების მომსახურებიდან (კომუნალური)			
7	შემოსავლები ფილიალების მომსახურებიდან (სამეურნე-საქანცელარიო)			
8	შემოსავლები ფილიალების მომსახურებიდან (კავშირგაბმულობა)			
3	შემოსავლები ქონების იჯარით გაცემიდან			
4	სხვა არასპროცენტო შემოსავლებიდან			
ა)	შემოსავლები ბროკერული ოპერაციებიდან			
ბ)	შემოსავლები ფაქტორინგული ოპერაციებიდან			
გ)	შემოსავლები გარანტიის მიხედვით			
დ)	დასაკუთრებული ქონების გაყიდვიდან მიღებული მოგება (ზარალი)			
ე)	ფიქსირებული აქტივები გაყიდვიდან მიღებული წმინდა მოგება (ზარალი)			
5	ჩამონერილი სესხის დაბრუნება			
6	მოგება საკონვერსაციო ოპერაციებიდან			
7	სხვა შემოსავლები			
1	დუბლიკატები			

2	ფაქსით, ტელექსით მომსახურება			
3	საფულე ჩეკების, ქვითრების, ბარათების			
4	დეპოზიტის დარღვევისგან			
5	ეროვნული ზედმეტობა			
6	სხვა			
7	შემოსავლები ფილიალის საკრესურსებიდან (ცვეთა)			
8	შემოსავლები პენსიიდან			
	სულ შემოსავლები			
	სულ ერთი თვის შემოსავლები			
	მოგება (ზარალი)			

დირექტორის (გამგებობის) თვამჯდომარე
მთავარი ბუღალტერი
ანგარიშგებაზე პასუხისმგებელი

თავი 5. საბანკო აუდიტი

5.1. კომერციული ბანკის შიდა კონტროლი და აუდიტი

საქართველოს ეროვნული ბანკი, როგორც საქართველოში საბანკო სისტემის მდგრადი ფუნქციონირების უზრუნველყოფისათვის პასუხისმგებელი სახელმწიფო მარეგულირებელი ორგანო, კომერციული ბანკებში აღრიცხვა-ანგარიშგების, რისკების მართვისა და შიდა კონტროლის სისტემის განვითარების მიზნით აწესებს მოთხოვნებს შიდა-აუდიტორული საქმიანობისადმი.

საბანკო სისტემაში შიდააუდიტორული საქმიანობის განვითარებისა და სრულყოფის მიზნით თითოეული კომერციული ბანკი ვალდებულია ჩამოაყალიბოს შიდააუდიტორული სამსახური, უზრუნველყოს და დაიცვას მისი დამოუკიდებელი საქმიანობა.

სამსახურის ძირითადი ამოცანა და მიზანია ბანკის საფინანსო, სამეურნეო და ადმინისტრაციული საქმიანობის შეფასება და მოქმედ ნორმატიულ აქტებთან მათი შესაბამისობის დადგენა.

სამსახურის ფუნქციონირება და მისი საქმიანობა ეფუძნება შემდეგ პრინციპებს:

- ა) დამოუკიდებლობა;
- ბ) კომპეტენტურობა;
- გ) შიდა აუდიტის პროგრამისა და მასშტაბის ადეკვატურობა;
- დ) რესურსებით უზრუნველყოფა.

აუდიტის სამსახური მისთვის დაკისრებული მოვალეობის შესრულებისათვის ანგარიშვალდებულია ბანკის სარევიზიო კომისიის წინაშე და მათ მიერ მომზადებულმა დასკვნებმა დახმარება უნდა გაუწიოს სამეთვალყურეო საბჭოს და დირექტორატს ბანკის საქმიანობაში არსებული რისკის დონის დადგენაში, პრობლემებისა და ზარეზების

იდენტიფიცირებასა და აღმოფხვრაში, ნაკისრი ვალდებულებების ეფექტიანად განხორციელებაში.

ბანკის სამეთვალყურეო საბჭო, სარევიზიო კომისია და დირექტორატი პასუხს აგებენ აქციონერთა საერთო კრების წინაშე ბანკში სამსახურის ჩამოყალიბებისა და ფუნქციონირებისათვის.

სარევიზიო კომისია უფლებამოსილია სამსახურის მეშვეობით ჯაბჯაროს ბანკის ანგარიშგებისა და საბუღალტრო ჩანაწერების რევიზია, მან უნდა განიხილოს და დაამტკიცოს სამსახურის დებულება და ორგანიზება გაუწიოს ბანკში სამსახურის ფუნქციონირებას. რომელშიც ჩამოყალიბებული და განსაზღვრული უნდა იყოს:

- სამსახურის ორგანიზაციული სტრუქტურა;
- სამსახურის ფუნქციები და უფლება-მოვალეობები;
- სამსახურის საქმიანობის სფერო და მასშტაბები;
- სამსახურის ანგარიშვალდებულება ბანკის სარევიზიო კომისიის, სამეთვალყურეო საბჭოსა და დირექტორატის წინაშე, აგრეთვე ამ უკანასკნელთა ვალდებულებები სამსახურის მიმართ;
- სამსახურსა და ბანკის სხვა სტრუქტურულ ერთეულებს შორის ანგარიშვალდებულებრივი ურთიერთობები;
- სამსახურისა და მისი თანამშრომლების უფლება-მოვალეობანი;
- შიდა აუდიტის დაგეგმვისა და ჩატარების პროცედურები, აგრეთვე აუდიტორული შემოწმებების, გამოკვლევების, დასკვნებისა და რეკომენდაციების სარევიზიო კომისიისათვის მოხსენების პროცედურები;
- შიდააუდიტორულ საქმიანობაში შეფასების კრიტერიუმები და მეთოდები.

სარევიზიო კომისია ვალდებულია:

- განიხილოს და დაამტკიცოს სამსახურის მიერ მომზადებული შიდა აუდიტის წლიური სამუშაო პროგრამა კვარტალების მიხედვით;

- კონტროლი გაუნიოს სამსახურის მუშაობას მისი საქმიანობის კვარტალური და წლიური სამუშაო პროგრამის მიხედვით;

- უზრუნველყოს სამსახურის ობიექტურობა და მისი დამოუკიდებლობა სამეთვალყურეო საბჭოსა და დირექტორატისაგან;

- განიხილოს სამსახურის კვარტალური მოხსენებები, დაამტკიცოს აუდიტორული გამოკვლევები და რეკომენდაციები, წარუდგინოს ისინი სამეთვალყურეო საბჭოსა და დირექტორატს ინფორმაციისათვის და, საჭიროების შემთხვევაში, სათანადო ღონისძიებების გასატარებლად;

- შეაფასოს სამსახურისა და მისი უფროსის მიერ გაწეული მუშაობა პროფესიონალიზმისა და საქმისადმი დამოუკიდებელი მიდგომის გათვალისწინებით და მიიღოს სათანადო გადაწყვეტილება;

- შეაფასოს სამსახურის თითოეული თანამშრომლის მიერ გაწეული მუშაობა სამსახურის უფროსის მიერ მომზადებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით და მიიღოს შესაბამისი გადაწყვეტილება;

- ბანკის სამეთვალყურეო საბჭოსა და დირექტორატთან ერთად უზრუნველყოს ბანკის სხვა სტრუქტურული ერთეულების თანამშრომლობა სამსახურთან.

კომერციულ ბანკში შიდააუდიტორული საქმიანობა უნდა ეფუძნებოდეს დამოუკიდებლობისა და ობიექტურობის პრინციპებს, რასაც უნდა განაპირობებდეს ბანკის სამეთვალყურეო საბჭოსა და დირექტორატის მხრიდან ჩაურევლობა, სტრუქტურული დამოუკიდებლობა, დამოუკიდებელი საკადრო პოლიტიკა და შრომის ანაზღაურების სისტემა.

შიდააუდიტორულ საქმიანობაში სტრუქტურული დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის მიზნით სამსახური ანგარიშვალდებული უნდა იყოს ბანკის სარევიზიო კომისიის წინაშე.

ბანკის შიდააუდიტორულ საქმიანობაში დამოუკიდებელი საკადრო პოლიტიკის წარმართვის მიზნით:

- სამსახურის სამტატო ნუსხა უნდა დაამტკიცოს სამეთვალყურეო საბჭომ მხოლოდ სარევიზიო კომისიის წარდგინებისა და თანხმობის საფუძველზე;

- სამსახურის უფროსსა და მის მოადგილეს ნიშნავს და ათავისუფლებს სამეთვალყურეო საბჭო მხოლოდ სარევიზიო კომისიის წარდგინებისა და თანხმობის საფუძველზე;

- სამსახურის სხვა თანამშრომლებს ნიშნავს და ათავისუფლებს ბანკის დირექტორატი მხოლოდ სამსახურის უფროსის წარდგინებისა და თანხმობის საფუძველზე, რაც ბანკის შიდა პროცედურების თანახმად შეიძლება საჭიროებდეს სარევიზიო კომისიასთან შეთანხმებას.

სამსახურის უფროსის, მისი მოადგილისა და სხვა თანამშრომლების შრომის ანაზღაურების, მატერიალური ნაბაღისებისა და ამ სამსახურის მუშაობასთან დაკავშირებული სხვა ხარჯების ოდენობას განსაზღვრავს სარევიზიო კომისია, რომელსაც ამტკიცებს სამეთვალყურეო საბჭო.

შიდააუდიტის სამსახურს უფლება აქვს

- სარევიზიო კომისიასთან შეთანხმებით განსაზღვროს შიდა აუდიტის ჩატარების ფორმები და მეთოდები;

- შიდააუდიტორულ საქმიანობასთან დაკავშირებულ საკითხებზე მოითხოვოს და მიიღოს ბანკის ნებისმიერი იურიდიული, ბუღალტრული და სხვა შიდა დოკუმენტები, აგრეთვე აუდიტთან დაკავშირებით ნებისმიერი საჭირო განმარტება ზეპირი თუ წერილობითი ფორმით;

- სრული მოცულობით შეამოწმოს ბანკის საფინანსო, სამეურნეო და ადმინისტრაციული საქმიანობა, ნებისმიერი პირველადი დოკუმენტაციის საფუძველზე შეამოწმოს ბანკის ბუღალტრული აღრიცხვა-ანგარიშგების პრაქტიკა და პროცედურები, დაადგინოს მათი უტყუარობა, სისრულე და შესაბამისობა მოქმედ კანონმდებლობასა და დადგენილ ნორმატივებთან;

- საბანკო საქმიანობაში ინტერესთა კონფლიქტის აღმოფხვრის მიზნით შეისწავლოს ბანკის ადმინისტრატორებსა და მათთან დაკავშირებულ პირებს შორის განხორციე-

ლებული ყველა ოპერაცია და დარღვევების გამოვლენის შემთხვევაში მოახსენოს იგი სარევიზიო კომისიას და, შესაბამისად, სამეცხველურეო საბჭოს;

- ერთპიროვნულად ან გარე აუდიტთან ერთად იქონიოს ურთიერთობა ეროვნულ ბანკთან, პარტნიორ ბანკებთან, ბანკის კლიენტებთან და სხვა კრედიტორებთან, ასევე მესამე პირის სხვა მხარეებთან ანგარიშების ნაშთების ან იმ საბანკო ოპერაციების შესწავლისა თუ დადასტურების მიზნით, რომელთა აუდიტორული შემოწმებაც ხდება;

- სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების მიზნით პირდაპირი და კონფიდენციალური ურთიერთობა იქონიოს ბანკის სარევიზიო კომისიასთან, სამეცხველურეო საბჭოსთან, დირექტორატთან, ბანკის სტრუქტურულ ერთეულებთან, აგრეთვე გარე აუდიტორებთან;

- შიდა აუდიტთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი საკითხების განხილვისათვის შეხვედრს ბანკის შესაბამისი სამსახურების წევრებთან, მუშაკს და დირექტორატის წარმომადგენლებს, საჭიროების შემთხვევაში, მოათხოვოს სარევიზიო კომისიის სხდომის გამართვა მათი მონაწილეობით.

შიდააუდიტორული სამსახურის პასუხისმგებლობა

ბანკის აქტივების უსაფრთხოების დაცვის ზედამხედველობის მიზნით შიდააუდიტის სამსახურს ეკისრება შემდეგი პასუხისმგებლობა:

- შეასრულოს ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული შიდა აუდიტის სტანდარტები;

- განიხილოს ბანკის შიდა კონტროლის სისტემა, შეაფასოს ამ სისტემის ადეკვატურობა და ეფექტიანობა, ჩამოაყალიბოს რეკომენდაციები ამ სისტემის გასაუმჯობესებლად და გაუწიოს მას მონიტორინგი;

- განსაზღვროს შეესაბამება თუ არა ბანკის მმართველობის სისტემა, პოლიტიკა და სტრატეგია მოქმედ ნორმატიულ აქტებსა და ეროვნული ბანკის მოთხოვნებს;

- გარკვეული პერიოდულობით შეამოწმოს ბანკის ოპერაციები, პროგრამები და თითოეული სტრუქტურული ერთეულის საქმიანობა და განსაზღვროს მათი შესაბამისობა ბანკის ბიზნესგეგმებთან, დასახულ მიზნებსა და ამოცანებთან;

- შეამოწმოს შეესაბამება თუ არა ბანკის თანამშრომლების მიერ თაღიანთი მოვალეობების შესრულება ბანკის შიდა ინსტრუქციებს, პოლიტიკასა და პროცედურებს;

- შეაფასოს ბანკის მიერ საკუთარი რესურსების გამოყენების ეფექტიანობა და შედეგები მოახსენოს სარევიზიო კომისიას;

- შეაფასოს მიზნობრივი ფინანსური ინფორმაციის სანდოობა, სისწორე და ასეთი ინფორმაციის იდენტიფიცირების, კლასიფიცირებისა და მოხსენების პროცედურის ეფექტიანობა;

- კოორდინაცია გაუწიოს ბანკის პროგრამებს გარე აუდიტორებთან ერთად, რათა დარწმუნდეს, რომ ისინი შეესაბამება შიდა და გარე აუდიტის მოთხოვნებს;

- მოამზადოს და სარევიზიო კომისიას განსახილველად და დასამტკიცებლად წარუდგინოს შიდააუდიტორული საქმიანობის პროგრამა თითოეული ფინანსური წლისათვის კვარტალების მიხედვით;

- დაგეგმოს თითოეული შიდააუდიტორული შემოწმება და შემოწმების შედეგები მოახსენოს სარევიზიო კომისიას;

- აუდიტის ობიექტურად განხორციელების მიზნით განიხილოს აუდიტის შედეგები და რეკომენდაციები აუდიტის მსვლელობისას ან მისი დამთავრებისას, იმ პირობებთან ერთად, რომელთა საქმიანობაც შემოწმდა;

- შეამოწმოს ბანკის დირექტორატის მიერ შიდა და გარე აუდიტის შედეგებისა და რეკომენდაციების შესაბამისი ღონისძიებების დროულად და ადეკვატურად განხორციელება;

- მოამზადოს და სარევიზიო კომისიას წარუდგინოს კვარტალური მოხსენება, რომელშიც განხილული იქნება აუდიტორული შემოწმების შედეგად მიღებული ყველა მნიშვნე-

ლოეანი გადაწყვეტილება და რეკომენდაცია, ასევე ყველა მნიშვნელოვანი მაკორექტირებელი ღონისძიება, რომლებიც ამ რეკომენდაციების საფუძველზე მხედველობაში მიიღო ბანკის დირექტორატმა;

- დაეხმაროს ბანკის უსაფრთხოების სამსახურს არასწორი მოქმედებების გამოძიებასა და დადგენაში;

- მიიღოს მონაწილეობა ბანკის დირექტორატსა და გარე აუდიტორებთან ერთად იმ აუდიტორული შემოწმების დაგეგმვასა და ჩატარებაში, რომელიც ობიექტების ყიდვა-გაყიდვასა და მსგავს წინადადებებთან (კაპიტალდაბანდებათა შეძენა და გასხვისება, შვილობილი ორგანიზაციის ყიდვა-გაყიდვა, უძრავი ქონების შეძენა, გასხვისება, დატვირთვა, იჯარით გაცემა და სხვა მსგავსი უფლებები) არის დაკავშირებული;

- ჩაატაროს სპეციალური აუდიტი ბანკის სამეთვალყურეო საბჭოს ან დირექტორატის მოთხოვნით, თუ ამის საჭიროება არგუმენტირებულია;

- მოახსენოს სარევიზიო კომისიას სამსახურის საქმიანობისათვის შექმნილი დაბრკოლებები;

- საიდუმლოდ შეინახოს შიდააუდიტორული საქმიანობის განხორციელების დროს მიღებული ინფორმაცია, არ გაავრცელოს კომერციული საიდუმლოების შემცველი ცნობები, არ გამოიყენოს ისინი თავისი ან მესამე პირის ინტერესებისათვის, განუზრელად დაიცვას საბანკო საიდუმლოება.

დ ე ბ უ ლ ე ბ ა
კომერციულ ბანკებში შიდააუდიტორული
საქმიანობისადმი მოთხოვნების შესახებ

მუხლი 7. კომერციული ბანკის დამოკიდებულება
შიდა აუდიტის სტანდარტებისადმი

თითოეული კომერციული ბანკი ვალდებულია სახელმძღვანელოდ მიიღოს ამ დებულების დანართით გათვალისწინებული შიდა აუდიტის სტანდარტები, რათა:

ა) ხელმძღვანელობის ყველა რგოლისათვის გასაგები და მისაღები იყოს შიდა აუდიტის როლი და მასთან დაკავშირებული პასუხისმგებლობა;

ბ) შეიქმნას სათანადო ბაზა სარევიზიო კომისიისათვის, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს და შეაფასოს სამსახურის მუშაობა.

მუხლი 8. ეროვნული ბანკის უფლებამოსილება კომერციული ბანკების

მიერ შიდა აუდიტისადმი დადგენილი მოთხოვნების
შეუსრულებლობის დროს

1. ეროვნული ბანკი კომერციული ბანკების ადგილზე შემოწმებისას ადგენს:

ა) ჩაშთაყალიბა თუ არა ბანკმა შიდააუდიტორული სამსახური, უზრუნველყოფილია თუ არა ეს სამსახური სამუშაო პირობებითა და სათანადო მასალებით;

ბ) ასრულებს თუ არა ბანკი ამ დებულებითა და მისი დანართით (შიდა აუდიტის სტანდარტები კომერციული ბანკებისათვის) გათვალისწინებულ მოთხოვნებს.

2. იმ ბანკების მიმართ, რომელთა შიდააუდიტორული საქმიანობაც არ შეესაბამება ამ დებულების მოთხოვნებს და რეკომენდებულ შიდა აუდიტის სტანდარტებს, ეროვნული ბანკი გამოიყენებს "კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ" საქართველოს კანონის 30-ე მუხლით გათვალისწინე-

ბულ საბჭოებს წარიშვების ჩათვლით.

შიდა აუდიტის სტანდარტები კომერციული ბანკებისათვის

მუხლი 1. შიდა აუდიტის სტანდარტების მიზანი

1. საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა კომერციული ბანკებისათვის შეიმუშავა შიდა აუდიტის სტანდარტები, რომლებსაც უნდა შეესაბამებოდეს მათი შიდააუდიტორული სამსახურების საქმიანობა, რაც მიზნად ისახავს:

ა) ბანკის ადმინისტრაციის ყველა დონის ინფორმირებას შიდააუდიტორული სამსახურის როლისა და პასუხისმგებლობის შესახებ;

ბ) საფუძვლების მომზადებას შიდააუდიტორული სამსახურის მიზნების, საქმიანობის, შიდა აუდიტორების პროფესიული დონის შესაფასებლად და ამასთან დაკავშირებით განსაზღვრული ნესების შესაქმნელად.

მუხლი 2. შიდა აუდიტის სტანდარტების განსაზღვრა

შიდა აუდიტის სტანდარტები განსაზღვრავს შიდა აუდიტორების პროფესიული თვისებების, მათი აუდიტორული მუშაობის ხარისხისა და დასახული აუდიტორული მიზნების შეფასების საფუძვლებსა და კრიტერიუმებს.

მუხლი 3. შიდა აუდიტის სტანდარტების მასშტაბი

1. შიდა აუდიტის სტანდარტები, რომელთა მიხედვითაც უნდა იმუშაოს თითოეულმა კომერციულმა ბანკმა, შემდეგია:

ა) შიდააუდიტორული სამსახურის თანამშრომელთა დამოუკიდებლობა იმ საქმიანობისაგან, რომლის აუდიტსაც იგი ახორციელებს, და მათი ობიექტურობა;

ბ) შიდა აუდიტორების პროფესიული უნარი და მიდგომა საქმისადმი;

- გ) შიდააუდიტორული საქმიანობის მასშტაბები;
- დ) შიდა აუდიტის ამოცანათა შესრულება;
- ე) შიდააუდიტორული სამსახურის მართვა.

მუხლი 4. ზოგადი და კონკრეტული სტანდარტები

1. შიდააუდიტორული საქმიანობის ზოგადი და კონკრეტული სტანდარტები მოიცავს დამოუკიდებლობის, პროფესიული უზრუნველყოფის, სამუშაოს მასშტაბის, აუდიტორული სამუშაოს შესრულებისა და შიდააუდიტორული სამსახურის მართვის საკითხებს.

2. დამოუკიდებლობის მახასიათებლებია:

ა) პროფესიული სტატუსი - შიდააუდიტორულ სამსახურს შიდააუდიტორული მიზნების მისაღწევად უნდა ჰქონდეს საკმარისი ორგანიზაციული სტატუსი;

ბ) ობიექტურობა - შიდა აუდიტორები აუდიტის ჩატარებისას ობიექტურობის შესანარჩუნებლად არ უნდა იყვნენ დამოკიდებული იმ საქმიანობაზე, რომლის აუდიტსაც ახორციელებენ.

3. პროფესიული უზრუნველყოფის მახასიათებლებია:

ა) სამსახურის კომპეტენტური და საკმარისი რაოდენობის შიდა აუდიტორებით დაკომპლექტება, რომლებსაც ექნებათ სათანადო განათლება და ტექნიკური გამოცდილება;

ბ) სამსახურის მუშაკების ცოდნის, უნარისა და კვალიფიკაციის დონის ამაღლება იმ დისციპლინებში, რომლებიც არსებითი და აუცილებელია აუდიტთან დაკავშირებული ვალდებულებების შესასრულებლად;

გ) შიდა აუდიტის ჩატარების სათანადო კონტროლი;

დ) შიდა აუდიტორების მიერ პროფესიული ქცევის ნორმების დაცვა;

ე) შიდა აუდიტორების მიერ ტექნიკური კომპეტენციის დონის შენარჩუნება და განმტკიცება მომზადება-გამზადებისა და შემდგომი განათლების მეშვეობით;

ვ) შიდა აუდიტორების პროფესიული მიდგომა შიდა

აუდიტისადმი.

4. სამუშაოს მასშტაბი მოიცავს შიდააუდიტორული სამსახურის მიერ მისთვის მინიჭებული ვალდებულებების შესრულებისას ბანკის შიდა კონტროლის სისტემის ადეკვატურობისა და ეფექტიანობის, აგრეთვე დირექტორატის მუშაობის ხარისხის შეფასებას, კერძოდ:

ა) შიდა აუდიტორებმა უნდა შეაფასონ საფინანსო და საოპერაციო ინფორმაციის სანდოობა და სისწორე, აგრეთვე ის პრაქტიკა და პროცედურები, რომლებიც გამოიყენება ასეთი ინფორმაციის გამოვლენის, შესაფასებისა და კლასიფიცირებისათვის, რაც მნიშვნელოვანია მოხსენებების მოსამზადებლად;

ბ) შიდა აუდიტორებმა უნდა შეისწავლონ სამეთვალყურეო საბჭოსა და დირექტორატის მიერ ჩამოყალიბებული ბანკის სამოქმედო სტრატეგიის, პოლიტიკისა და მართვის სისტემის შესაბამისობა მოქმედ ნორმატიულ აქტებსა და ეროვნული ბანკის მოთხოვნებთან და უნდა განსაზღვრონ, იცავს თუ არა ბანკი მათ;

გ) შიდა აუდიტორებმა უნდა შეისწავლონ აქტივების დასაცავად გამოყენებული კონტროლი და დადასტურონ ასეთი აქტივების არსებობა;

დ) შიდა აუდიტორებმა უნდა შეაფასონ რესურსების გამოყენების ეფექტიანობა;

ე) შიდა აუდიტორებმა უნდა შეისწავლონ ბანკის ოპერაციები და პროგრამები, რათა განსაზღვრონ, შეესაბამება თუ არა შედეგები დასახულ მიზნებს, აგრეთვე სრულდება თუ არა ოპერაციები და პროგრამები დაგეგმილის შესაბამისად.

5. აუდიტორული სამუშაო მოიცავს აუდიტის სამუშაოს დაგეგმვას, ინფორმაციის შემონახვას და შეფასებას, სამუშაოს დასრულებას და შედეგების შეტყობინებას, შესაბამისად, შიდა აუდიტორები:

ა) გეგმავენ ყოველ აუდიტს;

ბ) აგროვებენ, აანალიზებენ, განმარტავენ და დოკუმენტის სახეს აძლევენ მოპოვებულ ინფორმაციას აუდიტო-

რული შემონახვის შედეგების დასასაბუთებლად;

გ) აწედიან ინფორმაციას სარევიზიო კომისიას ჩატარებული აუდიტორული შემონახვის შედეგების შესახებ;

დ) სამუშაოს დასრულების შემდეგ კონტროლს უწევენ ჩატარებული აუდიტის შედეგებისა და რეკომენდაციების საფუძველზე შესაბამისი მაკორექტირებელი ღონისძიებების დროულად შესრულებას.

6. შიდააუდიტორული სამსახურის სათანადოდ მართვისათვის სამსახურის უფროსი ვალდებულია:

ა) ჩამოაყალიბოს სამსახურის მიზანი, უფლებამოსილება და ვალდებულება;

ბ) შეიმუშაოს გეგმები სამსახურის ვალდებულებების შესასრულებლად;

გ) სამსახურის თანამშრომლები უზრუნველყოს წერილობითი პოლიტიკით და პროცედურებით;

დ) დაანესოს პროგრამა კადრების შერჩევისა და განვითარებისათვის;

ე) უზრუნველყოს შიდა და გარე აუდიტორების მუშაობის კოორდინირება;

ვ) შექმნას და დაიცვას სამსახურის მიერ ბანკის ოპერაციების ზუსტად და ობიექტურად შეფასების პროგრამა (სისტემა).

5.2. კომპაციული ბანკების გარეაუდიტორული შემოწმება

საბანკო აუდიტი ბანკის სანესდებო საქმიანობის ეკონომიკური ანალიზისა და კონტროლის ერთ-ერთი მიმართულებაა. თანახმად საქართველოს კანონისა „კომერციული ბანკების შესახებ“ (თავი V, მუხლი 27) თითოეული კომერციული ბანკი და მისი შვილობილი საწარმო ვალდებულია ყოველწლიურად მოინვიოს გარე აუდიტორი და ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესით ჩაატაროს გარეაუდიტორული შემოწმება.

გარეაუდიტორული შემოწმების დასრულებისთანავე ეროვნულ ბანკს წარუდგინოს შემოწმების სრული ანგარიში და გამოაქვეყნოს ეროვნული ბანკის წესებით განსაზღვრული საფინანსო ანგარიშგება და გარეაუდიტორული დასკვნა.

კომერციულმა ბანკებმა ზოგადი ანგარიშგების წლიური გარე აუდიტი უნდა ჩატარებინოს ბანკის საქმიანობის სართულის, მოცულობისა და რისკის პროფილის შესაფერის პროფესიული გამოცდილების მქონე აუდიტორს - პირი, რომელსაც აქვს საქართველოს პარლამენტთან არსებული აუდიტორული საქმიანობის საბჭოს მიერ გაცემული აუდიტორის საკვალიფიკაციო სერტიფიკატი და რეგისტრირებულია აუდიტორთა ერთიან სახელმწიფო რეესტრში, ან რომელიც ფლობს საერთაშორისოდ აღიარებულ ბუღალტერთა პროფესიული ასოციაციის/ორგანიზაციის საკვალიფიკაციო სერტიფიკატს, როგორიცაა სერტიფიცირებულ საჯარო ბუღალტერთა ამერიკული ინსტიტუტისა (AICPA) და დიპლომირებულ და სერტიფიცირებულ ბუღალტერთა ასოციაციის (ACCA) საკვალიფიკაციო სერტიფიკატი (საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანება № 134/01, 2010 წლის 22 ოქტომბერი „კომერციული ბანკების გარეაუდიტორული შემოწმების ჩატარების წესის დამტკიცების თაობაზე“).

ყოველ საანგარიშგებო წლის (იმ წლის, რომლისთვისაც აუდიტის დასკვნა მზადდება) არაუგვიანეს 31 ოქტომბრისა, კომერციული ბანკები ეროვნულ ბანკს წარუდგენენ აუდიტორთან გაფორმებული ხელშეკრულების ასლს ზოგადი ანგარიშგების აუდიტის ჩატარების შესახებ. გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე მონვეული აუდიტორის მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებების განხორციელებაზე უარის თქმის, ან აუდიტის ხელშეკრულებაში შესული ნებისმიერი ცვლილების შესახებ ეროვნულ ბანკს ატყობინებს 5 სამუშაო დღის განმავლობაში.

ზოგადი ანგარიშგების, დამხმარე უწყისის (რომელიც შესაბამისადაა მოყვანილი ზოგად ანგარიშგებასთან) და სარე-

კომენდაციო წერილის ელექტრონული და დოკუმენტური ასლებს ეროვნულ ბანკს წარუდგენენ, მათი მიღებიდან 10 სამუშაო დღის განმავლობაში, მაგრამ არაუგვიანეს საანგარიშგებო წლის მომდევნო წლის 15 მაისსა. ბანკს შეუძლია წარმოადგინოს დამხმარე უწყისების მხოლოდ ელექტრონული ვერსია;

აუდიტორთან ერთად ხელი მოაწეროს საპეციალურ ურთიერთშეთანხმების წერილს, და არა უგვიანეს 1 მარტისა (საანგარიშგებო წლის დაშთავრებიდან), ეროვნულ ბანკს წარუდგენს აუდიტორისთვის გადაცემულ ფასს-ზე დაფუძნებულ არა აუდიტებულ ზოგადი ანგარიშგებისა და დამხმარე უწყისების პროექტების ელექტრონულ ვერსიებს. დამხმარე უწყისი ეს არის დოკუმენტაცია, რომელიც მოიცავს:

- უწყისს ყველა რისკის (საბალანსო და გარე-საბალანსო) შესახებ, რომელთა შეფასება მოხდა ინდივიდუალურად ზოგად ანგარიშგებაში მოყვანილი აღრიცხვის მეთოდების გამოყენებით და რომელიც მოიცავს ყველა ხელმისაწვდომი დოკუმენტური ინფორმაციის მხოლოდ ჩამონათვალს.

- გაუფასურების ზარალის მეთოდოლოგიას და გაანგარიშებას კოლექტიური შეფასების მიხედვით ზოგად ფინანსურ ანგარიშგებაში მოყვანილი პრინციპების საფუძველზე.

- კორექტირების ცხრილს (საბალანსო უწყისის და მოგება/ზარალის ანგარიშგებთან დაკავშირებული დეტალური ინფორმაცია დანართი N1-ის შესაბამისად).

ბანკი ვალდებულია ასევე ეროვნულ ბანკს დოკუმენტური და ელექტრონული ფორმით წარუდგინოს დამფუძნებელი/სათავო ბანკისა და დამფუძნებელი პოლიფუნქციური კომპანიის წლიური აუდიტებული ფინანსური ანგარიშგებები მარეგისტრირებულ ქვეყანაში მათი გამოქვეყნებისთანავე, აგრეთვე შუალედური შემოწმებული ანგარიშგებანი, თუ ეს უკანასკნელი საჯაროდ ხელმისაწვდომია.

რაც შეეხება აუდიტორს უფლება აქვს უარი განაცხადოს ნებისმიერი ისეთი მომსახურების განევაზე, რომელიც საფრთხეს უქმნის აუდიტორის დამოუკიდებლობას (მიუკერძოებლობას, IFAC-ის ეთიკის კოდექსის შესაბამისად).

აუდიტორმა ზოგად ანგარიშგებაში განსაზღვრული სტანდარტული აუდიტის განხორციელებისას ზემოთ აღნიშნული შემთხვევების აღმოჩენიდან არა უგვიანეს 5 სამუშაო დღისა, ეროვნულ ბანკს უნდა მიანდოს:

- ინფორმაცია, „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად საბანკო ლიცენზიის ერთ-ერთი მოთხოვნის შეუსრულებლობის თაობაზე;

- ინფორმაცია გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილების მქონე პირებთან კონფლიქტის ან ძირითადი ფუნქციების შემსრულებელი მენეჯერის მიერ ქვეყნის ტერაქტორიის დატოვების შესახებ;

- ინფორმაცია, ნორმატიული აქტების ან ბანკის ნებსებას მუხლების არსებითი დარღვევის თაობაზე;

- ინფორმაცია აუდიტორის შესაძლო გადადგომის ან მისი მომსახურების შეწყვეტის შესახებ;

- ინფორმაცია ბანკის საქმიანობასთან დაკავშირებულ რისკებში რაიმე სახის არსებითი ნეგატიური ცვლილების ან შესაძლო სამომავლო რისკების შესახებ.

თუ აუდიტორი მოითხოვს, ბანკი და ეროვნული ბანკი ხელს აწერენ სპეციალურ ურთიერთმეთანხმების წერილს.

ეროვნული ბანკი უფლებამოსილება

ეროვნულ ბანკს უფლება აქვს ბანკთან ხელშეკრულების გაფორმებიდან ნებისმიერ დროს, ნერილობითი სახით მოითხოვოს დამატებითი ახსნა-განმარტებანი აუდიტორისაგან, ჩატარდა თუ არა აუდიტი აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად და ეფუძნება თუ არა ზოგადი ანგარიშგება ფასს-ს (ბანკი ინფორმირებული უნდა იყოს ეროვნული ბანკის მიერ მოთხოვნილი დამატებითი ახსნა-განმარტების შესახებ. ამ მიზნებისთვის, ეროვნული ბანკი ბანკთან აფორმებს სპეციალურ ურთიერთმეთანხმების წერილს).

აუდიტორის დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის შეფასების მიზნით, ბანკისაგან ან/და აუდიტორისგან ითხოვს ხელშეკრულებას აუდიტორის მიერ ბანკისათვის გაწეული ყველა მომსახურების შესახებ.

ეროვნულმა ბანკმა თუ დაადგინა, რომ ზოგადი ანგარიშგება არ არის მომზადებული ფასს-ის საფუძველზე, აუდიტი არ არის განხორციელებული აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად და/ან კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას აუდიტორის დამოუკიდებლობა/მიუკერძოებლობა, ან აუდიტორი არღვევს ამ წესის მოთხოვნებს, მაშინ ეროვნულ ბანკს, ბანკსა და აუდიტორს შორის შემდგარი ოფიციალური მოლაპარაკებების შემდგომ ბანკს შეიძლება მოსთხოვოს სხვა აუდიტორის შერჩევა. მოთხოვნების შეუსრულებლობისას ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია ბანკების მიმართ გამოიცნოს საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2009 წლის 25 დეკემბრის N242/01 ბრძანებით დამტკიცებული „კომერციული ბანკების მიმართ ფულადი ჯარიმების განსაზღვრისა და დაკისრების წესით“ გათვალისწინებული ფულადი ჯარიმა.

აუდიტორული დასკვნა

აუდიტორული შემოწმება მთავრდება აუდიტორული დასკვნის შედგენით, რომელიც უნდა შედგებოდეს სამი ნაწილისაგან:

1. შესავალი ნაწილი, რომელიც მოიცავს ინფორმაციას აუდიტორული ფირმის შესახებ იურიდიული მისამართი და ტელეფონი; ლიცენზია №, თარიღი, მოქმედების ვადა, ლიცენზიის გამცემი ორგანო, სარეგისტრაციო მოწმობის ნომერი.

2. ანალიტიკური ნაწილი, რომელშიც ახსნილია შემდეგი მომენტები:

- ეკონომიკური სუბიექტის (კომერციული ბანკის) დასახელება, შემოწმების პერიოდი;

- აღრიცხვა-ანგარიშგების ექსპერტიზის შედეგები და შიდა კონტროლის მდგომარეობა;

- არსებითი დარღვევების გამოვლენის ფაქტები, რომლებმაც უკვე მიაყენეს ან შეუძლია მიაყენოს ზარალი ბანკის მფლობელთა, სახელმწიფო ან მესამე პირთა ინტერესებს;

- ბუღალტრული აღრიცხვისა და ფინანსური ანგარიშგების კანონით დადგენილი წესების დარღვევის ფაქტები;

3. შემაჯამებელი ნაწილი მოიცავს ბანკის ფინანსური ანგარიშგების მართლზომიერების შესახებ დასტურს ან პირობით, თუ შემონიშნების პერიოდში გამოვლენილ იქნა არსებითი დარღვევები, მაშინ კეთდება შესაბამისი შინაარსის ჩანაწერი.

დასკვნის ყველა გვერდი ხელმოწერილი უნდა იყოს აუდიტორის მიერ, რომელმაც ჩაატარა აუდიტი და ბოლოს მას ხელს აწერს აუდიტორული ფირმის ხელმძღვანელი და მოწმდება ფირმის ბეჭდით.

აუდიტორული დასკვნა შეიძლება მოიცავდეს შემონიშნული (ობიექტის) ბანკის საქმიანობის სხვადასხვა ობიექტურ შეფასებებს. შედეგი შეიძლება იყოს 4 სახის დასკვნიდან ერთ-ერთი:

1. დადებითი ანუ უპირობო.

2. პირობითი-დადებითი,

3. უარყოფითი, თუ არ დასტურდება ფინანსური ანგარიშგების მართლზომიერება.

4. აუდიტორის უარი ზემოთ ჩამოთვლილ დასკვნებიდან რომელიმეზე საკუთარი აზრის გამოთქმაზე.

დადგენილია სტანდარტული პირობები, რომლის დროსაც აუდიტორის დასკვნა ითვლება უპირობო-დებითად, კერძოდ თუ აუდიტორი დარწმუნებულია, რომ:

- ფინანსური ანგარიშგება შედგენილია ბუღალტრული აღრიცხვის სანდო და ობიექტური მონაცემების საფუძველზე;

- ბანკის სააღრიცხვო პოლიტიკა შედგენილია საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებულ მოთხოვნებთან შესაბამისობაში.

- გადასახადები და სხვა საგალღებულო გადახდები განგარიშებულია სწორად და დროულად არის გადარიცხული.

- გასაგებად არის ახსნილი ფინანსურ ანგარიშგებაში შემავალი დანართები და განმარტებები;

- სწორად არის ორგანიზებული შიგაკონტროლი, რომელიც ადასტურებს ბანკის საქმიანობის ეფექტურობასა და მიზნობრივობას.

პირობითი-დადებითი აუდიტორული დასკვნა ადასტურებს კომერციული ბანკის ფინანსური ანგარიშგების მართლზომიერებასა შეზღუდვებით, თუ კი აუდიტორის საშინაო მდგომარეობა შეზღუდვებს არა აქვს არსებითი მნიშვნელობა.

უარყოფითი დასკვნის შემთხვევაში აუდიტორი დარწმუნებულია, რომ ფინანსური ანგარიშგება არ არის სწორად შედგენილი - გამორჩენილია ან არასწორადაა გაფორმებული პირველადი სააღრიცხვო დოკუმენტები, არ არის სათანადო ხელწერები საბანკო ოპერაციის ნებართვაზე, არ არის ბრუნვები დაბალანსებული და ა.შ.

ფინანსური ანგარიშგების სანდოობის შესახებ აზრის გამოთქმაზე აუდიტორის უარის მიზეზი შეიძლება იყოს საბანკო ოპერაციების განხორციელებისა და გაფორმების წესების დამადასტურებელი გარემოებების არ არსებობა: საკრედიტო, სადეპოზიტო და სხვა სახის ხელშეკრულებების არ არსებობის შემთხვევა, კლიენტთა ანგარიშებიდან ამონაწერების დაყოვნება და ნაშთების არ დამოწმება, პროგრამის შეცვლა და სხვა.

2. საბანკო ოპერაციების ბუღალტრული
ჟურნალ-ორდერი -02.05.2012წ.

რიგის №	დოკუმენტი, საბანკო ოპერაციის მოკლე შინაარსი	თანხა	№ მოკლარქსაბუღალტრო ანგარიშების		ოპერაციის ტიპი
			დ	კ	
1	საკონტინენტო ანგარიშიდან პროცენტის ჩამოჭრისათვის კლიენტის დეპოზიტით	400	3601	1052	IV
2	ჩარიცხული კლიენტის მიმდინარე ანგარიშზე	300	1052	3601	III
3	განგრძლივითი საკონტინენტო ანგარიში	500	1052	1003	I
4	გადახდული წიგნით ფულადი შეტანის კლიენტის მიერ ჩამოჭრისათვის შესაძლებელია გაჭრისათვის	1000	1003	3601	III
5	ჩიტი №1234567 გადახდული კლიენტზე სასაქონლო ხარჯებისათვის	200	3601	1003	IV
6	საკრედიტო ხელშეკრულება დადებულია კრედიტორ და ჩარიცხულია კლიენტის მიმდინარე ანგარიშზე	4000	1802	3601	IV
7	საკრედიტო განყოფილების განკარგულება - დაირღველა პრივილეგია სესხზე	40	2405	6302	III
8	საღირსის შემოსავლის ორდერი - გასწავლილი დეპოზიტით ფინანსურ პირზე	500	1003	3651	III
9	საღირსის განყოფილების განკარგულება - დაირღველა პრივილეგია დეპოზიტზე	10	8351	4405	III
10	ჩარიცხულია პრივილეგია დეპოზიტზე	10	4405	3651	III
11	მუხრანული ორდერი და უწყისი დარიცხულია ხელფასი ბანკის თანხვითიდან	2500	9201	4001	III
12	- დარიცხულია საშემოსავლო	500	4001	4553	II
13	ხელფასის რეკვირისგადამდელი დასაქმებულს ჩარიცხულია ხელფასი თანხვითიდან ანგარიშზე	2000	4001	3601	II
14	ამონაწერი საკონტინენტო ანგარიშიდან - გადაირიცხა საშემოსავლო ბიუჯეტში	500	4553	1052	IV
	ხელ-ჯამი	12460			

3. ბრუნვების დაანგარიშება და საბოლოო ნაშთების
გამოყვანა ცალკეულ ანგარიშებზე

დ 1003 კ	დ 1052 კ	დ 1051 კ
1000	90000	50000
4. 1000	3. 500	
8. 500	5. 200	
1500	2. 300	
	14. 500	
	800	900
1800	89900	50000
დ 1703 კ	დ 1753 კ	დ 1801 კ
20000	40000	50000
20000	40000	50000
დ 1802 კ	დ 2901 კ	დ 2902 კ
200000	100000	250000
6. 4000		
4000		
204000	100000	250000
დ 2961 კ	დ 9201 კ	დ 9302 კ
5000	30000	3000
-	11. 2500	
-	2500	
5000	32500	3000

5002 <table><tr><td>300000</td></tr><tr><td>300000</td></tr></table>	300000	300000	5004 <table><tr><td>50000</td></tr><tr><td>50000</td></tr></table>	50000	50000	5301 <table><tr><td>61000</td></tr><tr><td>61000</td></tr></table>	61000	61000								
300000																
300000																
50000																
50000																
61000																
61000																
5302 <table><tr><td>10000</td></tr><tr><td>10000</td></tr></table>	10000	10000	3601 <table><tr><td>100000</td></tr><tr><td>1.400</td></tr><tr><td>2.300</td></tr><tr><td>4.1000</td></tr><tr><td>3.200</td></tr><tr><td>6.4000</td></tr><tr><td>13.2000</td></tr><tr><td>600</td></tr><tr><td>7300</td></tr><tr><td>106700</td></tr></table>	100000	1.400	2.300	4.1000	3.200	6.4000	13.2000	600	7300	106700	3602 <table><tr><td>20000</td></tr><tr><td>2000</td></tr></table>	20000	2000
10000																
10000																
100000																
1.400																
2.300																
4.1000																
3.200																
6.4000																
13.2000																
600																
7300																
106700																
20000																
2000																
3651 <table><tr><td>40000</td></tr><tr><td>8.500</td></tr><tr><td>10.10</td></tr><tr><td>510</td></tr><tr><td>40510</td></tr></table>	40000	8.500	10.10	510	40510	3553 <table><tr><td>25000</td></tr><tr><td>25000</td></tr></table>	25000	25000	6206 <table><tr><td>60000</td></tr><tr><td>60000</td></tr></table>	60000	60000					
40000																
8.500																
10.10																
510																
40510																
25000																
25000																
60000																
60000																
6301 <table><tr><td>50000</td></tr><tr><td>50000</td></tr></table>	50000	50000	4101 <table><tr><td>30000</td></tr><tr><td>30000</td></tr></table>	30000	30000	5501 <table><tr><td>93000</td></tr><tr><td>93000</td></tr></table>	93000	93000								
50000																
50000																
30000																
30000																
93000																
93000																

2405	4001	4553																				
<table><tr><td>7.40</td><td></td></tr><tr><td>40</td><td></td></tr><tr><td>40</td><td></td></tr></table>	7.40		40		40		<table><tr><td>12.500</td><td>11.2500</td></tr><tr><td>13.2000</td><td></td></tr><tr><td>2500</td><td>2500</td></tr><tr><td></td><td>-</td></tr></table>	12.500	11.2500	13.2000		2500	2500		-	<table><tr><td>14.500</td><td>12.500</td></tr><tr><td>500</td><td>500</td></tr><tr><td></td><td>-</td></tr></table>	14.500	12.500	500	500		-
7.40																						
40																						
40																						
12.500	11.2500																					
13.2000																						
2500	2500																					
	-																					
14.500	12.500																					
500	500																					
	-																					
6302	8351	4405																				
<table><tr><td>7.40</td><td></td></tr><tr><td>40</td><td></td></tr><tr><td>40</td><td></td></tr></table>	7.40		40		40		<table><tr><td>9.10</td><td></td></tr><tr><td>10</td><td></td></tr><tr><td>10</td><td></td></tr><tr><td>10</td><td></td></tr></table>	9.10		10		10		10		<table><tr><td>10.10</td><td>9.10</td></tr><tr><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td></td><td>-</td></tr></table>	10.10	9.10	10	10		-
7.40																						
40																						
40																						
9.10																						
10																						
10																						
10																						
10.10	9.10																					
10	10																					
	-																					

4. ბრუნვითი უწყობი

სახელმწიფო ბიუჯეტი	ნაშთი 01.05.2012წ.		ბრუნვა 02.05.2012წ.		ნაშთი 02.05.2012წ.	
	დ	კ	დ	კ	დ	კ
1003	1000		1500	700	1800	
1052	90000		800	900	89900	
1703	20000				20000	
1753	40000				40000	
1051	50000				50000	
1801	50000				50000	
1802	20000		4000		204000	
2901	100000				100000	
2902	250000				250000	
2961	5000				5000	
9201	30000		2500		32500	
9302	3000				3000	
8351			10		10	
2405			40		40	
5002		300000				300000
5004		50000				50000
5301		61000				61000
5302		10000				10000
9501		93000				93000
3601		100000	600	7300		106700
3602		20000				20000
3651		40000		510		40510
3553		25000				25000
4001	-		2500	2500		-
4101	30000					30000
4105	-		10	10		-
4553	-		500	500		-
6206	60000					60000
6301	50000					50000
6302	-			40		40
სულ	83900	83900	12460	12460	846250	846250

5. ბალანსი 02.05.2012წ.

პროექტი			მასივი				
რ.პ. №	სამ. ანგ. №	სამაღსაშრომო პროგრამის დასახელება	თანხა	რ.პ. №	სამ. ანგ. №	სამაღსაშრომო პროგრამის დასახელება	თანხა
1	1003	„ქიზინის საღარი“	1800	1	5002	შავის ჩაღვლიერების აქცეზი	300000
2	1053	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	89900	2	5004	პროდუქციის მოვლის აქცეზი	5000
3	1703	„მოსტატი“ პროგრამის განხორციელება	20000	3	5301	საქონლის მოვლის აქცეზი	61000
4	1753	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	40000	4	5302	საქონლის მოვლის აქცეზი	10000
5	1051	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	50000	5	3601	საქონლის მოვლის აქცეზი	106700
6	1801	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	50000	6	3602	საქონლის მოვლის აქცეზი	20000
7	1802	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	204000	7	3651	საქონლის მოვლის აქცეზი	40510
8	2901	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	100000	8	3533	საქონლის მოვლის აქცეზი	25000
9	2902	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	250000	9	6206	საქონლის მოვლის აქცეზი	60000
10	2961	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	5000	10	6301	საქონლის მოვლის აქცეზი	50000
11	9291	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	32500	11	4701	საქონლის მოვლის აქცეზი	30000
12	9302	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	3000	12	5901	საქონლის მოვლის აქცეზი	93000
13	2404	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	40	13	6302	საქონლის მოვლის აქცეზი	40
14	10351	საქონლის მოვლის პროგრამის განხორციელება	10				
		საერთო ჯამი	846250			საერთო ჯამი	846250

ნიგნის მომზადებისას გამოყენებული იქნა საბანკო
საქმისა და კომერციულ ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვის
შემდეგი აღიარებული ლიტერატურა:

1. ლ.ლუდუშაური „კრედიტები თანამედროვე საბანკო
მექანიზმი“ თბილისი
2. З.Г.Ширинская, Т.Н.Нестерова, Н.Э. Соколинская –
Бухгалтерский учет и операционная техника в банках,
учебник. М., 1997ж.
3. Е.П. Козлова, Е.Н.Галанина - Бухгалтерский учет в
коммерческих банках, М., 1999.
4. О. И. Лаврушин, - Банковское дело, учебник,
М., 2008.

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0179, ი. ჯავახიშვილის გამზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge